

σχοδιαστής

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

ΟΙ ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΤΗΝ Ε.Γ.Ε.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΠΩΣ ΕΚΛΕΙΣΑΝ ΔΥΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

**ΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ**

Π

ρωτομαγιά. 'Η τελευταία από τίς γιορτές της 'Ανοιξης. 'Η τελευταία από τίς τελετές του Νεκρού Θεού. Τό τελευταίο από τά Μυστήρια πού συνόδευσαν ποτέ τό θάνατο του 'Αδωνι. 'Η προσδοκία της συλλογικής 'Ανάστασης, άμην.

Πρωτομαγιά της 'Ανεργίας.

Στεφάνια στά άνθοπωλεία καί ό άκάνθινος στέφανος. Στεφάνι-γεράνι-εργατιά, ήγεσία ένωμένη, τιμημένο ΚΚΕ καί άλλες δημοκρατικές δυνάμεις, πράσινο-κόκκινο-μπλέ, ή νέα τρικολόρ καί μετά άπομένουν τά χαρτάκια στό Πεδίον του 'Αρεως πού έγινε της Ειρήνης, άπομεινάρια ήρωικά μιας άνισης μάχης. 'Εκατόν εξήντα έξι χρόνια από τή γέννηση του Μάρξ ή εργατική τάξη άναρωτιέται άκόμα γιά τό δρόμο της.

Καί ό Σχολιαστής: 'Ανοιξιάτικος καί εικονοκλαστικός έρευνά δύσκολα θέματα, άπαγορευμένα. Μειονότητες στή Θράκη καί ένοπλες ομάδες. Τό κλείσιμο δυό κυβερνητικών έφημερίδων καί τή διαγραφείσα μειοψηφία της Ένωσης Γυναικών 'Ελλάδος. Συζητά μέ τούς τραβεστί, αλλά καί γιά τίς προοπτικές του ΠΑΣΟΚ έκλογικές καί άλλες...

Μά κυρίως, έπωφελούμενος της εποχής, έρωτοτροπεί μέ τούς φίλους άλλων περιοδικών πού δέχτηκαν - τί χαρά! - νά κάνουν όλοι μαζί ένα... μωρό. 'Ακαθορίστου πατρότητας όπωςδήποτε, μά καί μητρότητας. Ένα μωρό πεντάρφανο, έτσι, χωρίς μέλλον, στιγμιαίο...

'Υπάρχει βέβαια καί ή πόλωση. Τό Εύρωκοινοβούλιο καί οι προεκλογικές έκστρατείες. Τά σενάρια των έσωτερικών εξελίξεων, οι εκλογές του Φθινοπώρου καί οι εκλογές της 'Ανοιξης. 'Η Προεδρία καί οι ήπιες παρεμβάσεις της. Μήπως όμως «τό πιο έκπληκτικό... είν' ένας άνθρωπος πού έμποδίζουν νά βαδίσει»; Κáιν, πού είναι ό άδελφός σου;

Φοιτητικές έκλογές: Τό βάθος...

Ένώ λοιπόν τό ΠΑΣΟΚ διεσώθη στις φοιτητικές εκλογές, ενώ δηλαδή απέφυγε μία σοβαρή πολιτική ήττα που διαγραφόταν από την άνοδο της ΔΑΠ, μία ψύχραιμη ανάλυση των αποτελεσμάτων, αποφορτισμένη από προεκλογικές οίονοσκοπήσεις, θά άποκαλύψει μία βαθύτερη μεταβολή, καθόλου κολακευτική γιά την Άριστερά καί τά κόμματά της.

Τό άριστερό κίνημα μετά τή μεταπολίτευση ήταν ένα κίνημα νεολαίας. Κάτι πού, χωρίς νά περιορίζει τήν κοινωνική του βάση, προετοίμαζε (έλπιζαν όλοι) ένα λαμπρό μέλλον. Κι όμως νά πού οι «καλές έλπίδες» διαψεύστηκαν. Νά πού ή νεολαία, μέ αυξανόμενους ρυθμούς καί από τήν περιφέρεια πρós τό κέντρο, απέστρεψε τό πρόσωπό της από τήν Άριστερά. Δέν είναι μόνο οι χούλιγκανς καί οι καμικάζι. Δέν φταίνει τά UFO, ή ξένη εξάρτηση καί ή μουσική Disco. Φταίει όμως ή πέρα από κάθε όριο χρήση των άντάρτικων, των ριζίτικων, τής Ρωμιούσνης καί του λουριού στό σβέρκο.

Καί, ιδού! Τά πρώτα έτη των περισσότερων σχολών φέρνουν πρώτη παράταξη τή ΔΑΠ. Σκεφτείτε: Μιά ΔΑΠ, πού μερικούς μήνες πρίν σπαράζονταν από έσωτερικές συγκρούσεις. Μιά ΔΑΠ πού τό δραμά της είναι ή Άπαλλαγή, σάν νά λέμε ή *απέχθεια* πρós τήν Άριστερά.

Νά πού οι άπολιτικές στάσεις καί ή ιδεολογική άδιαφορία έδωσαν τή θέση τους στη λογική τους προέκταση, στόν πολιτικό συντηρητισμό. Νά πού οι δεξιές γραμμές των άριστερων κομμάτων έφτασαν στην έσχατη συνέπειά τους. Στη συντηρητική στροφή του σχολείου καί του πανεπιστημίου, στη συντηρητική στροφή των μαθητών καί των φοιτητών.

... καί ή επιφάνεια

Άν όμως τό αποτέλεσμα των φοιτητικών εκλογών σημαίνει κατά βάθος μιάν *ιδεολογική* ήττα τής Άριστεράς συνολικά, στην επιφάνεια των εκλογικών ποσοστών κυριαρχούν διαφορετικές τάσεις γιά τό καθένα από τά κόμματά της.

Οι φετινές φοιτητικές εκλογές (άκριβώς επειδή τό πανεπιστημιακό κίνημα είναι σέ νάρκη, αλλά καί επειδή ή προεκλογική συγκυρία τους έδωσε μαζικότητα καί προκριματικό χαρακτήρα) ήταν οι κατεξοχήν κοινοβουλευτικές. Καί τό γνώρισμά τους αυτό επιτρέπει νά διακινδυνεύσουμε κάποια συμπεράσματα γιά τήν κοινοβουλευτική δύναμη των κομμάτων.

Έτσι φαίνεται πώς ή πρós τά δεξιά φθορά του ΠΑΣΟΚ (πού θά ναι, δείχνουν τά πράγματα, σημαντική) αντισταθμίζεται σέ μεγάλο ποσοστό από τήν πρós τό ΠΑΣΟΚ φθορά των κομμουνιστικών κομμάτων.

Καί ενώ τό ποσοστό του ΚΚΕ έσωτ. είναι άρκετά μικρό γιά νά

πιθανολογηθούν όποιαδήποτε συμπεράσματα, ή κάμψη τής Πανσπουδαστικής ένδέχεται νά αντιστοιχεί σέ μιάν ευρύτερη στροφή των ψηφοφόρων του ΚΚΕ πρós τήν εξασφάλιση τής Άλλαγής, έστω καί αν αυτή δέν έχει τήν «πραγματική» σφραγίδα γνησιότητας.

Δέν είναι παρά ένα ένδεχόμενο. Πού όμως ένισχύεται αν συνδυαστεί μέ τήν άνησυχία των παραδοσιακών άριστερών πού, αν καί άποξενωμένοι από τό ΠΑΣΟΚ, διατηρούν ώστόσο τήν άντανακλαστική απέχθειά τους πρós τήν επάνοδο μιάς δεξιάς του κ. Άβέρωφ σέ πρώτο πλάνο.

K.B.

«Πόλωση» μέ φόντο τό «ήπιο κλίμα»

Ίσως άξίζει τόν κόπο μιά παρατήρηση. Ή «πόλωση» καί ή «δξυνση» εμφανίζονται τή στιγμή πού *όλοκληρώνεται* τό «κεντρώο» προφίλ τής κυβερνητικής πολιτικής. Έτσι δημιουργείται ένα «κλίμα πολιτικής έντασης» χωρίς νά υπάρχουν οι κοινωνικοί καί πολιτικοί όροι ή οι ταξικές συγκρούσεις πού νά τά δικαιολογούν. Πρόκειται λοιπόν καθαρά «περί κλίματος» καί μόνον, πού καλλιεργείται τεχνητά έν όψει εκλογών καί από τό ΠΑΣΟΚ καί από τή Ν.Δ. μέ σαφείς όμως καί έλεγγόμενες πολιτικές στοχεύσεις:

■ Νά εξασφαλισθούν οι λεγόμενοι «κεντρώοι ψήφοι». Τό ΠΑΣΟΚ μέ τή δημιουργία ενός αντι-δεξιού κλίματος μέ τήν καλλιέργεια του φόβου γιά επάνοδο τής δεξιάς καί ή Ν.Δ. μέ τή δημιουργία ενός αντι-μαρξιστικού μετώπου.

■ Νά εξουδετερωθεί ή διαρροή ψήφων στά μικρά κόμματα.

■ Νά ένισχυθούν οι κοιματικές ήγεσίες καί νά απαλλαγούν από τά έσωκομματικά προβλήματα, μιά καί ή «δξυνση» καί ή «πόλωση» δέν αφήνουν πολλά περιθώρια γιά άποχρώσεις... κριτικές... κλπ., ένώνει μάλιστα εκλογών (Συνέδριο-ΠΑΣΟΚ, Δελφίνοι, Άνανεωτές-ΝΔ).

Τό κύριο όμως είναι ότι ή «δξυνση» τροφοδοτείται καί από τό ΠΑΣΟΚ καί από τή ΝΔ *στό όνομα του «ήπιου πολιτικού κλίματος»*, προσπαθώντας μάλιστα, νά μεταθέσει ό ένας στόν άλλο τήν ευθύνη τής «πόλωσης», πού είναι καί ό άπαραίτητος όρος γιά τήν επιτυχία τής «γραμμής».

Έτσι όλη ή «δξυνση» έχει γιά φόντο τό «ήπιο πολιτικό κλίμα». Ό Καραμανλής, ό Ράλλης τό ΚΟΔΗΣΟ, ή ΕΣΠΕ, τό ΚΚΕ έσ. καί τό ΚΚΕ (!!)... δέν είναι οι μόνοι σφωρνες έγγυητές του «ήπιου κλίματος». Συνεγγυητές είναι καί τό ΠΑΣΟΚ καί ή ΝΔ....

Όρισμένοι άρθρογράφοι ή πολιτικοί αναλυτές τής Άριστεράς τουλάχιστον υπερέβαλαν, έπισημαίνοντας ότι όδηγούμεδα σέ νέο «εμφύλιο πόλεμο» ή σέ νέο «πραξικόπημα» υπενθυμίζοντας στους άναγνώστες τους τήν προδικτατορική περίοδο ... (συγκεκριμένη ανάλυση τής συγκεκριμένης κατάστασης... πού λένε....)

Ίσως θά ταν καλύτερο νά σκεφτούμε ότι:

■ Δημιουργός τής πολιτικής του «ήπιου κλίματος» μέ ό,τι έσήμαινε καί δυστυχώς σημαίνει ακόμα ήταν ό Καραμανλής. Καί σήμερα, πάνω από δύο χρόνια από τήν Άλλαγή, ή πολιτική του δεσπόζει κυριολεκτικά στην πολιτική σκηνή, μέ πιά λαμπρούς θιασώτες της τήν Άριστερά...

■ Όσο πιά αντιδεξιές κορώνες εκπέμπει τό ΠΑΣΟΚ τόσο πιά δεξιά γίνεται ή πολιτική του...

■ Τό τίμημα πού καλούμαστε νά πληρώσουμε γιά τήν εκλογική ήττα τής ΝΔ φαίνεται ότι θά είναι ή κυριαρχία τής δεξιάς... σέ όλο τό φάσμα των πολιτικών δυνάμεων.

Π. Παν.

Έπαναστάτης χωρίς αίτια

«Στους καιρούς μας, όπου όλοι μιλούν για αλλαγή, τομές, ειρηνικές επαναστάσεις κ.λπ. τό νά βγει ένας ύπουργός καί νά άνακοινώσει περήφανα ότι στόν τόμέα του δέν έχει αλλάξει τίποτε, αποτέλεσε αξιοπρόσεκτο φαινόμενο». Έτσι γράφαμε στόν προηγούμενο «Σχολιαστή» άναφερόμενοι στήν άπάντηση Δροσογιάννη σέ έπερώτηση της Ν.Δ περί τοϋ «κλίματος άπειθαρχίας στό στρατεύμα».

Όμως στίς 10.4 ό ύπουργός μās «διέψευσε». Παρουσιάζοντας τόν νέο Στρ. κανονισμό, μόλις ύπογεγραμμένο άπ' τόν πρόεδρο Κ. Καραμανλή, φρόντισε νά μιλήσει γιά ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ στό στρατό, ένα χρόνο μετά τήν καθυσχαστική πρόσ τά δεξιά τοποθέτησή του.

Τι συνέβη πραγματικά όμως;

1. Μιά άπλή μεταγλώττιση τοϋ παλιού, χουντικού 20-1 έδωσε τήν εύκαιρία στόν συντηρητικότερο, κατά τεκμήριο, ύπουργό νά ένταχτεί στήν «είρηνική επανάσταση» ύποβοηθούμενος άπ' τόν συμπολιτευόμενο Τύπο.

2. Οί δημοκρατικές έφημερίδες φρόντισαν, μέ τόν ίδιο άκριβώς τρόπο νά προβάλλουν τή «ριζοσπαστική» είδηση. Άπ' τίς αντιπολιτευόμενες δεξιές, ένώ ή «Άκρόπολις» καί ή «Καθημερινή» κάλυψαν θετικά τήν ύπόθεση, ή «Βραδυνή» άποκάλυψε «Ρώσικο» δάκτυλο στόν νέο κανονισμό. Έσως οί δημόσιες σχέσεις τοϋ στρατηγού νά μήν δούλεψαν πρόσ αυτή τήν κατεύθυνση.

3. Γιά μία άκόμη φορά τό Κοινοβούλιο παρεκάμφθη ως «άνώριμο» νά άσχοληθεί μέ τό στρατό έκχωρώντας αυτό τό δικαίωμα, έν λευκώ, στόν ίδιο τό στρατό, νά άποφασίσει γιά λογαριασμό του.

4. Ό «κομψός» τρόπος μέ τόν όποιο συμπυκνώνεται ό αντίδραστικός ιδεολογικός λόγος της ιεραρχίας καί της πειθαρχίας, επιτρέπει στή στρατιωτική μηχανή νά συντηρεί τήν άπόλυτη έξουσία της πάνω στους φαντάρους.

5. Συγκεκριμένα: ή «άλλαγή» της «τυφλής ύπακοης», σέ σκέτη ύπακοή, πού ό δημοκρατικός τύπος έσπενσε νά άναδείξει, παραμένει ούτως ή άλλως τό «πρωταρχικό καθήκον». Έ ή έμμونه στίς ύψιστες στρατιωτικές άρετές: άνδρεία - διαπαιδαγώγηση - πειθαρχία, ό καθένας αντίλαμπάνεται μέ τί τρόπο μπορούν νά ύλοποιούνται.

6. Αυτά τά «κοσμογονικά» συμπιπτουν μέ τήν (θετική) παρέμβαση τοϋ ΚΚΕ στό Εύρωκοινοβούλιο γιά συνδικαλισμό τών στρατευμένων, τήν άπαγόρευση της συμμετοχής φαντάρων συνένδρων στό Πανσπουδαστικό

καί τίς άφθονες «καμπάνες» γιά άνάγνωση έφημερίδων.

Τά παρεχόμενα «δικαιώματα» όπως γιά παράδειγμα αυτό «της άμεσης αίτησης άδείας μετά τή λήξη της ποινής τοϋ φαντάρου», εικάζουμε ότι δέν θά γίνουν δεκτά μέ ιδιαίτερο ένθουσιασμό.

Έ ή τελική έκβαση τών έντυπώσεων γιά τήν «επανάσταση Δροσογιάννη» θά κριθεί στους στρατώνες. Θά κριθεί άπ' τή στάση τών Έπιτροπών στρατιωτών - ναυτών - σμηνιτών καί τίς οργανώσεις γιά τόν Στρατό. Έπίσης θά μετρηθεί γιά μία άκόμη φορά τό πόσο ή εύαισθησία της παραδοσιακής άριστερας (πού θεωρεί ότι ό «νέος 20-1 δέν άνταποκρίνεται στό αίτημα τοϋ πραγματικού έκδημοκρατισμού») εύθυγραμμίζεται μέ κάποια κινητοποίηση μέσα καί έξω άπ' τό στρατό.

Δ.Τ.

BX 381

Είναί τά στοιχεία της κλεμμένης πινακίδας πού χρησιμοποίησε ή όργάνωση της «17 Νοέμβρη» στήν τελευταία άνεπιτυχή ένέργειά της... Νά καί ή μικρή της ιστορία:

Είναί ό αριθμός της μηχανής πού είχε ό Δ.Ο. καί πρίν δύο χρόνια είχε πουλήσει στό φίλο του Η.Π. Έ ή πινακίδα κλάπηκε, λίγες μέρες πρίν τήν άπόπειρα, άπό τήν παρκαρισμένη κάπου στά Έξάρχεια μηχανή τοϋ Η.Π.

Τήν Τρίτη τό άπόγευμα (3 Άπριλίου), ή άστυνομία, μέ μεγάλη αισιοδοξία ότι επιτέλους άνακάλυψε τούς «δολοφόνους», μέ 6 περιπολικά (καλά διαβάσατε...) κυκλώνει το σπίτι τοϋ Δ.Ο. στοϋ Παπάγου. Έταν καί πρῶν στέλεχος τοϋ ΕΚΚΕ Όλα ταίριαζαν τόσο ώραία... Φανταστείτε τήν άπογοήτευση όταν έμαθαν ότι ή μηχανή είχε πουληθεί πρίν 2 χρόνια...

Πάντως ή μικρή περιπέτεια τοϋ Δ.Ο. έληξε μέ μία τυπική κατάθεση στόν Περισσό καί μία άτυπη αλλά «ένδιαφέρουσα» συζήτηση μέ τόν «χρεωμένο» μέ τήν ύπόθεση άστυνομικό.

Τό ένδιαφέρον, όχι όμως καί καινούριο, είναι ότι ό προσανατολισμός τών καταδιωκτικών άρχών γιά τήν άνακάλυψη της παράνομης όργάνωσης έντοπίζεται κυρίως στό «χώρο» πού ξεκινάει άπό τήν «πρῶν Β' Πανελλαδική» περνάει άπό τίς δυνάμεις τών «καταλήψεων» καί φτάνει μέχρι τά «πνευματικά παιδιά τοϋ Γ. Καραμπελιά»...

Αυτό γιά τήν πινακίδα πού έδωσε τίς φροϋδες έλπίδες στίς άστυνομικές άρχές γιά μία έπιτυχία!!

Σ

■ Θά μās έντυπωσιάσει ύπόσχεται ή ΕΔΑ στή λίστα ύποψηφίων γιά τίς Εύρωεκλογές. Έξ άλλου ή προσφορά της είναι μεγάλη... «Άν βγάλουμε έναν γιά τήν Εύρωβουλή, όλοι οί ύποψήφιοι μας θά γίνουν Εύρωβουλευτές γιά ένα εξάμηνο εκ περιτροπής...

Ποιός άντέχει νά άρνηθεί τόσο έλκυστικές προτάσεις άπό τήν... γηραιά κυρία της Έλληνικής Άριστερας;

Πληροφορούμεθα όμως ότι μερικοί ξεπέρασαν τόν δντως μεγάλο πειρασμό καί άρνήθηκαν... Καί όχι μόνο πολύ γνωστά στελέχη της Άριστερας ή καθηγητές Πανεπιστημίου αλλά καί καλλιτέχνες όπως ό Δ. Σαββόπουλος (πού πέρασε ένα βράδυ άπό τά γραφεία της) καί ό Θ. Μικρούτσικος (τηλεφωνικά).

■ «Τό ΠΑΣΟΚ ψηφίζει Καραμανλή». Μ' αυτό τό σύνθημα ύποδέχτηκε τόν ύπουργό Παιδείας στό Πανσπουδαστικό Συνέδριο μεγάλος αριθμός συνέδρων. Νά λοιπόν πού ύπάρχει ένας χώρος εύαισθητός στίς «συμμαχίες κορυφής» πού συντελούνται άνάμεσα στους Άνωτάτους Άρχοντες της πολιτικής μας ζωής.

■ Μιά άπεργία στήν Άγγλία μπορεί νά έχει τεράστια σημασία όχι μόνο γιά τή χώρα αυτή, αλλά καί γιά όλη τήν Εύρώπη. Οί Βρετανοί άνθρακωρύχοι δίνοντας τή μάχη τους γιά τήν άνατροπή της Θάτσερ καί της νεοφιλελεύθερης συντηρητικής πολιτικής της δίνουν συγχρόνως τή σοβαρότερη πολιτική μάχη στήν Ήπειρό μας, σοβαρότερη άπό πολλές πλευρές άπό τίς επικείμενες εκλογές γιά τό Εύρωκοινοβούλιο. Μιά ένδεχόμενη νίκη τους θά σημάνει έσως τήν άρχή μιας νέας άνάκαμψης τοϋ εργατικού κινήματος στήν Εύρώπη της ύφεσης καί της άνεργίας.

■ Στή συνάντηση πού έγινε μεταξύ τών ήγεσών τοϋ ΚΚΕ έσωτ. καί τοϋ ΙΚΚ στή Ρώμη γιά τίς Εύρωεκλογές άπουσίαζε ό Λεωνίδας Κύρκος ό κατεξοχήν άρμόδιος τοϋ κόμματος. Παρ' ό,τι ό ίδιος απέφυγε νά κάνει όποιοδήποτε σχόλιο ή δυσάρεσκεία του είναι δεδομένη όπως έλεγαν πρόσωπα άπό τό περιβάλλον του. Έ ή άναμονή τών εκλογών καί τών αποτελεσμάτων λειτουργεί συσπειρωτικά...

■ Τήν Κυριακή τοϋ Θωμά τοϋ άπιστου διάλεξαν οί διαγραφμένοι άπό τήν ΚΝΕ καί τό ΚΚΕ γιά νά συζητήσουν τίς μελλοντικές πρωτοβουλίες τους στήν κατεύθυνση άναζήτησης μιας πολιτικής πρότασης γιά τήν Άριστερά, τήν κομμουνιστική καταρχήν...

Τό σίγουρο είναι ότι άποκλείστηκε πρόσ τό παρόν (τουλάχιστον μέχρι τίς Εύρωεκλογές) τό ένδεχόμενο της ένταξής τους στό ΚΚΕ έσωτ.

Παρ' ό,τι οί προσφορές καί οί συναντήσεις δέν έλειψαν...

■ Τό σίγουρο είναι ότι οί διαγραφές θά συνεχιστούν στό ΚΚΕ. Μετά τόν Β. Κουρή, τό όνομα τών Γ. Πυθαρούλη, γραμματέα της ΕΣΑΚ, κυκλοφορεί έντονα. Οί διαφωνίες πού ύπάρχουν μέ τό κόμμα θά φθάσουν ως τή διαγραφή; Περιμένετε...

Πάντως αυτή ή διαγραφή θά είναι δντως έντυπωσιακή. Γιατί δέν έχουμε νά κάνουμε ούτε μέ «νεολαίους» της γενικής τοϋ Πολυτεχνείου ούτε μέ μεσόκοπους Λαμπράκηδες...

■ Νά λοιπόν πού οί ληστές τών τραπεζών εκτός άπό τό έγκλημά τους παράγουν καί... θέσεις εργασίας: Διάβάζουμε έτσι ότι 651 νέοι άστυφύλακες θά προσληφθούν γιά τήν άσφάλεια τών τραπεζών, συγκροτημένοι σέ ειδικό σώμα πού θά άμείβεται άπ' αυτούς πού προστατεύει. Μένει νά δοϋμε τώρα τί δουλειά θά κάνουνε τά ΜΑΤ πού, σύμφωνα μέ προηγούμενες εξαγγελίες, θά έγκατέλειπαν τήν καταστολή γιά νά προστατεύσουν τίς τράπεζες...

ΤΟ ΓΝΗΣΙΟ 1984 ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΛΑΜΟΥ ΑΠΡΙΛΗΣ

ΘΕΕ ΜΟΥ

ΟΡΓΩΕΛ

ΛΟΙΠΩΝ ΑΡΕΣΗΝ
ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΕΣ! ΠΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ!
... ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΩΡΑ Ο ΕΠΟ-
ΜΕΝΟΣ ΕΤΟΧΟΣ ΣΟΥ;

ΕΙΜΑΙ ΙΣΧΥΡΟΣ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ...
ΕΙΠΑ ΚΑΠΟΤΕ...
"ΘΑ ΚΟΥΡΟ ΤΟ ΚΑΠΝΙΕΜΑ"
ΚΑΙ ΤΟΚΟΥΦΑ.

... ΕΙΠΑ ΕΠΕΙΤΑ:
"ΘΑ ΚΟΥΡΟ ΤΟ
ΠΟΤΟ"
ΚΑΙ ΤΟΚΟΥΦΑ.

... ΑΛΛΑ ΑΥΤΟ
ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΟΣ ΑΠ' ΤΙΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΜΟΥ. ΔΕΝ
ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΤΟ ΚΟΥΡΟ
... ΚΑΘΕ ΒΡΑΔΥ ΛΕΩ
"ΠΑΕΙ ΤΕΛΕΙΩΣΕ, ΔΕΝ
ΘΑ ΠΑΡΑΙΤΗΣΩ
ΑΛΛΟΥΣ..."

... ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΪ
ΠΡΙΝ ΤΟ ΚΑΤΑΛΑΒΩ
ΚΑΛΑ ΚΑΛΑ
ΕΧΩ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΙ ΚΙΟΝΩΣ
ΔΥΟ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ

ΜΑΓΚΥ...
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΕ
ΒΟΗΘΗΣΕΙΣ...
ΝΗ ΤΗΝ ΚΟΥΡΑ ΑΥΤΗ
ΤΗΝ ΕΥΝΟΕΙΑ

ΣΗΜΕΡΑ
ΠΑΡΑΙΤΗΣΑ
ΔΕΚΑ ΤΕΣΣΕΡΙΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΕ

ΒΡΕΘΗΚΕ
ΣΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ
ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΗΝ
ΙΕΡΑ ΟΔΟ...
ΧΡΟΝΟΛΟΓΕΙΤΑΙ
ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΑΙΩΝΑ...
ΚΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΑΠΑ-
ΡΙΣΤΑΝΕΙ ΘΕΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΣΕ ΠΟΙΟ
ΣΤΑΔΙΟ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ
Η ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΚΑΝΔΑ-
ΛΟ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΛ ΚΥΡΙΕ
ΠΡΟΕΔΡΕ;

ΕΕΕ...
ΗΩΗ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΝΕΙ
ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΞΕΛΙΑΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

‘Η άμηχανία της ‘Αριστεράς μπροστά στο «φαινόμενο ΠΑΣΟΚ.»

Τί εἶν’ αὐτό πού τό λένε ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΔΥΟΜΙΣΙ ΧΡΟΝΙΑ μετά τήν ἐκλογική του ἐπικράτηση τό ΠΑΣΟΚ ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἕνας γρίφος γιά τήν ἐλληνική ‘Αριστερά. Θυμάστε, μέχρι τίς ἐκλογές τοῦ ‘81 πόσα ἄρθρα μέ θέμα τό ΠΑΣΟΚ εἶχαν δεῖ τό φῶς στά ἄριστερά ἔντυπα; Ποικιλόχρωμες ἀναλύσεις πού κυμαίνονταν ἀπό τό χαρακτηρισμό τοῦ «Κινήματος» ὡς κανταφικῆς ἔμπνευσης κατασκευάσμα μέχρι τή βεβαιότητα ὅτι ἐπρόκειτο γιά ἕνα ἀπλῶς κεντρῶο σχῆμα νέου τύπου, συντάχθηκαν, ἐπιχειρηματολογήθηκαν καί ἀλληλογρονθοκοπήθηκαν. ‘Ο «τριτοκοσμισμός», ὁ «λαϊκισμός», ὁ «ἀρχηγισμός», ἀλλά καί ὁ «παλαιοκομματισμός», ὁ «κρυπτο-ἀντικομμουνισμός», καί ἄλλες πολλές ιδιότητες ἀποδόθηκαν στό ΠΑΣΟΚ σέ μιά ἐπίμονη προσπάθεια νά ἐρμηνευτεῖ ἡ ἐντυπωσιακή του πορεία ἀπό κίνημα μειοψηφικοῦ ριζοσπαστισμοῦ σέ κόμμα ἐξουσίας.

Θά περίμενε κανεῖς ὅτι μετά τίς ἐκλογές, μέ τά νέα ἐμπειρικά στοιχεῖα πού προκύπτουν καθημερινά, οἱ ἀναλύσεις αὐτές θά γίνονταν συχνότερες καί πιό οὐσιαστικές. Καί ὅμως, νά πού τώρα οἱ «βαθύτερες ἀναλύσεις» ἔχουν σταματήσει. Μιά ἀμηχανία κυριαρχεῖ καί ἐκδηλώνεται σέ κάθε εὐκαιρία. ‘Η ἀντιπολίτευση τῆς ‘Αριστεράς ἀδυνατεῖ νά συλλάβει τό κυβερνητικό ἔργο σάν ἕνα — ἀντιφατικό βέβαια — σύνολο. Περιορίζεται λοιπόν σέ μιά ἀδιάκοπη «ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου» κριτική πού δέν μπορεῖ βεβαίως νά στοιχειοθετήσει τήν «ἄλλη» πολιτική, ἐφόσον ἡ μόνη τῆς προοπτική εἶναι νά πείσει τό ἴδιο τό ΠΑΣΟΚ νά «ἀλλάξει ὅσο εἶναι καιρός».

‘Ο μύθος τοῦ προγράμματος

Δέν εἶναι μόνο τό ΚΚΕ ἔσωτ., ὅπως θά περίμενε ἴσως κανεῖς γνωρίζοντας τή «συμμετοχική» πολιτική του φιλοσοφία, πού ἀκολουθεῖ αὐτή τή λογική. Πολύ περισσότερο τό ΚΚΕ προσανατολίζει τά σημαντικά του ἐρεῖσματα στοὺς χώρους τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων κατά προτεραιότητα πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση. ‘Αλλά καί ἀπὸ τῆ λεγόμενης ἀνένταχτης ‘Αριστερά, οἱ φωνές πού ἀκούγονται δέν ἔχουν πολύ διαφορετικό χαρακτήρα. Πρόσφατο παράδειγμα ἕνα τετρασέλιδο κείμενο-μανιφέστο πού δημοσιεύτηκε στό ANTI μέ τίτλο «Ένας ANTI-λογος στίς ἐξελιξεις», τό ὁποῖο κατά παρέκκλιση τῶν συνηθειῶν τοῦ περιοδικοῦ φέρει τήν ὑπογραφή «τό ANTI».

Οἱ ἰδέες πού διατρέχουν αὐτό τό μανιφέστο εἶναι κυρίαρχες σήμερα σ’ ὅλο τό φάσμα τῆς «παραδοσιακῆς» καί «ἀνανεωτικῆς» ‘Αριστεράς: Τό ΠΑΣΟΚ δέν κατηγορεῖται γιά τή λαθεμένη πολιτική του ἀλλά γιά τήν ἔλλειψη πολιτι-

κῆς, δέν ἐπικρίνεται τό πρόγραμμά του ἀλλά ἡ ἔλλειψη προγράμματος, δέν ἀπορρίπτονται τά συνθήματά του ἀλλά ἐπισημαίνεται ἡ ἀνακολουθία τῶν προεκλογικῶν του συνθημάτων μέ τήν κατοπινὴ του πολιτική.

«Καθὼς τό ΠΑΣΟΚ δέν εἶχε ἐπεξεργασμένο πρόγραμμα πού στίς ἐπιδιώξεις του νά ἔχει συντάξει συγκεκριμένες καί συνειδητές κοινωνικὲς δυνάμεις ὑπέκυψε ὡς κυβέρνηση στό ἀλαλούμ πού διαμόρφωσε ὡς ἀντιπολίτευση». (ANTI, τεῦχος 257, 30.3.84).

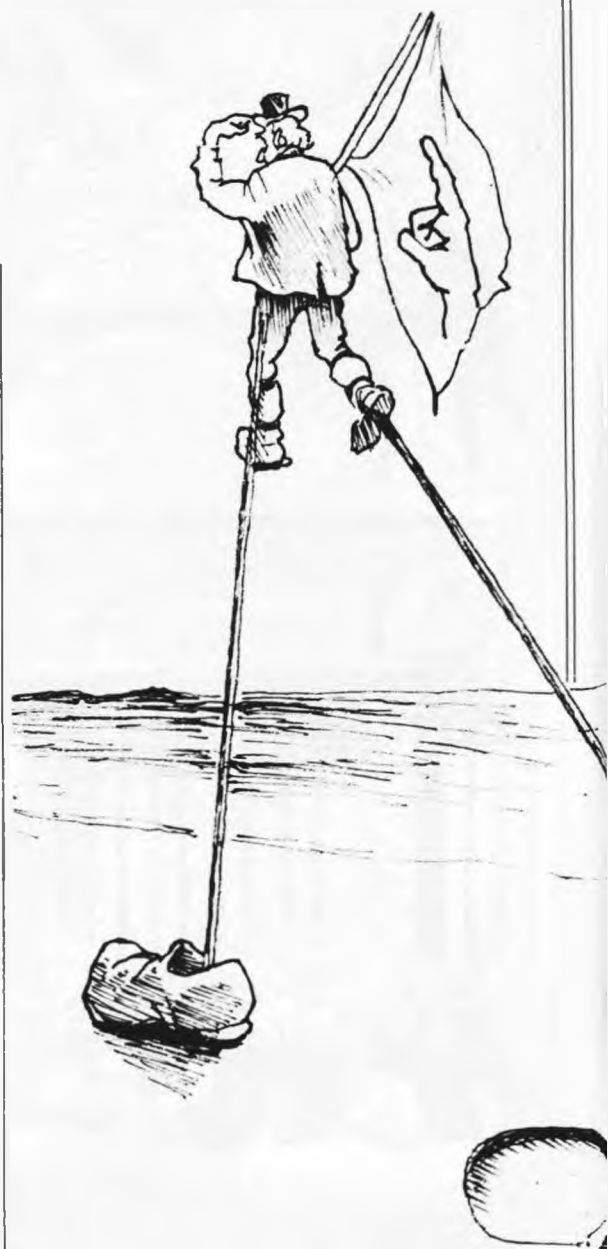
Παρόμοιες, ἂν ὄχι ταυτόσημες, διατυπώσεις μπορούμε νά βροῦμε στά περισσότερα ἔντυπα τῆς ‘Αριστεράς. ‘Αντιγράφουμε ἕνα στίγν τῆς:

«...Τὰ ἐμπόδια βρίσκονται στό ἴδιο τό ΠΑΣΟΚ, στήν ἀπουσία πολιτικῆς καί στίς ἀντιφάσεις τοῦ κυβερνητικοῦ κόμματος». («‘Η ‘Αριστερά σήμερα», τεῦχος 5, Μάρτιος ‘84).

Οὔτε σοσιαλισμός, οὔτε καπιταλισμός

‘Ολη αὐτὴ ἡ φιλολογία περὶ «προγράμματος» πού ἡ ἔλλειψή του προκαλεῖ ὅλα τά δεινὰ, ἔχει βέβαια βαθιές ρίζες στήν ‘Αριστερά, καί τῇ διεθνῇ στρατηγικῇ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὅπως διαμορφώθηκε τήν ἐποχὴ τοῦ σταλινισμοῦ. ‘Η παγίωση τοῦ σοβιετικοῦ μαρξισμοῦ σέ ἰδεολογικό δόγμα σέ συνδυασμὸ μέ τήν ἐπικράτηση στό ἐσωτερικὸ τοῦ λόγου τῆς ‘Αριστεράς τῆς ἰδεολογίας τοῦ παραγωγισμοῦ καί τῆς ἀνάπτυξης δημιούργησαν τό μῦθο τοῦ πανίσχυρου προγράμματος. ‘Αν ἐπιχειρήσουμε ὅμως νά διερευνήσουμε ποῖο εἶναι σήμερα τό «πρόγραμμα» πού ἀντιπροτείνουν τά κόμματα τῆς ‘Αριστεράς, θά προσγειωθοῦμε πολύ γρήγορα στὴ «σκληρὴ πραγματικότητα». Τό μέν ΚΚΕ, προβάλλοντας τό στόχο τῆς «πραγματικῆς ἀλλαγῆς», ἀναμασᾷ αὐτοῦσιο τό προεκλογικὸ πρόγραμμα τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἐπιδιώκοντας περισσότερο νά προσελκύσει τὸν ἀπογοητευμένο ψηφοφόρο τῆς κυβέρνησης παρά νά προτείνει κάποιες κατευθύνσεις καί νά παλέψει γιά τήν πραγμάτωσή τους. ‘Αλλά καί τό ΚΚΕ ἔσωτ., κατὰ ἐντελῶς ἀνάλογο τρόπο, ἀλλά μέ ἀντίστροφη λογική, μέ ἀνακούφιση διαπιστώνει ὅτι δέν τηρήθηκαν οἱ προεκλογικὲς ἐξαγγελίες καί ἀπὸ τήν πλευρὰ του διατυπώνει «ρεαλιστικὲς» ἰδέες καί θέσεις γιά τὸ πῶς θά ἔπρεπε νά εἶναι αὐτό τό πρόγραμμα:

«Τό ΠΑΣΟΚ δέν τήρησε — εὐτυχῶς — τήν προεκλογικὴ του δημαγωγία (ἀντὶ νά μεθοδεύσει τὸ πῶς θά... βγοῦμε ἀπὸ τὴν ΕΟΚ, ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνηση ἄσκησε τὴν Προεδρία τῆς ΕΟΚ)». (‘Η ‘Αριστερά Σήμερα, τ. 5).

‘Η κριτικὴ αὐτὴ πρὸς τό ΠΑΣΟΚ δέν μπορεῖ νά ὀδηγήσει πουθενά, ἢ μάλλον, στό μόνο ἀποτέλεσμα πού ὀδηγεῖ εἶναι νά προβάλλει, μέσα ἀπ’ τήν καταδίκη, μιά ἰδιότυπη στήριξη τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Καταγγέλλοντας τὸν «ἀνερμάτιστο» χαρακτήρα τῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης οἱ ἄριστεροὶ ἐπικριτὲς τῆς φτάνουν μέχρι τὴν ἀκραία συνέπεια τοῦ συλλογισμοῦ τους. Τό ΠΑΣΟΚ εἶναι τόσο ἀντιφατικό ὥστε ὄχι μόνο σοσιαλισμός ἀλλά οὔτε... καπιταλισμός δέν προκύπτει ἀπ’ τήν πολιτική του:

«‘Αν λοιπόν τό δῖλημμα τοῦ ΠΑΣΟΚ τό 1981 ἦταν διαχείριση τοῦ συστήματος ἢ ἀλλαγὴ του, κατάφερε νά ἀποφύγει τό πρόβλημα μὴ ἐπιχειρῶντας μέ συνέπεια οὔτε τό ἕνα, οὔτε τό ἄλλο». (ANTI, τ. 257).

Καταλαβαίνουμε τώρα πού ὀδηγεῖ αὐτὴ ἡ λογική: Μπορεῖ τό ΠΑΣΟΚ νά μὴν εἶναι «σοσιαλιστικό» ἀλλά δέν εἶναι καί «καπιταλιστικό», μπορεῖ νά μὴν εἶναι «ἀριστερό» ἀλλά δέν εἶναι καί «δεξιό», μπορεῖ νά μὴν κάνει τίποτα

«καλό» αλλά δεν κάνει και τίποτα «κακό». Αυτή ή «άντιφατικότητα» είναι τελικά ή μεγάλη δύναμη της κυβέρνησης, τό κρυφό της χαρτί απέναντι στην 'Αριστερά. Γιατί, βέβαια, άλλο είναι νά διαπιστώνεις τις ύπαρκτότατες και σύμφυτες αντίφασεις του κυβερνητικού έργου και άλλο νά τις αναγορεύεις σέ έρμηνευτικό σχήμα και νά εξάγεις απ' αυτές πολιτική πρόταση. Αυτός όμως είναι φαίνεται ο μόνος τρόπος γιά τις δυνάμεις της παραδοσιακής (και μή) 'Αριστεράς στην προσπάθειά τους νά μή χάσουν «τήν έπαφή» μέ τή σημερινή έξουσία. Τό φυσικό αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής στάσης είναι ή παρατεταμένη «πολιτική άναμονής», ή άναζήτηση κερδών από τή φθορά της κυβέρνησης, αλλά ταυτόχρονα ή διαρκώς άνανεούμενη «πίστωση χρόνου» στό ΠΑΣΟΚ νά ξεπεράσει, όσο είναι καιρός, τήν άντιφατικότητά του. Μέ μία έκνευριστικά μονότονη έπιμονή, επαναλαμβάνεται κάθε τόσο ή έκκληση στό ΠΑΣΟΚ και στόν πρόεδρό του, επιτέλους, νά συναισθανθούν τις ευθύνες τους. Μόνιμη έπωδός ή έπισήμανση ότι έχει φτάσει ο κόμπος στό χτένι:

«Τό ΠΑΣΟΚ σήμερα έχει φτάσει σέ ένα όριακό σημείο. Τό αισθάνεται τό ίδιο, τό διαισθάνεται ο λαός, τό όσφραίνεται ή «Ν.Δ.», τό άντιλαμβάνεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τό έκτιμούν οι Ιμπεριαλιστικοί σύμμαχοί μας, τό προσμετρούν οι έν τή ΕΟΚ έταίροι μας...

Πρέπει νά άνακοπεί ο δρόμος στη Δεξιά. Αυτό σημαίνει πρίν απ' όλα διαύγεια, σταθερότητα και συνέπεια της κυβερνητικής πολιτικής. Αυτό είναι χρέος του ΠΑΣΟΚ και άμεση ευθύνη του». (ΑΝΤΙ, τ. 257).

«Ο κ. Παπανδρέου έχει άποδείξει πώς διαθέτει μία όπτική πού ξεπερνά τό «τρέχον». Άν ο ίδιος και τά μέλη του ΠΑΣΟΚ δέν θέλουν νά καταγραφούν ως διαχειριστική παρένθεση στην άνάπτυξη και έμπέδωση του ελληνικού καπιταλισμού, οφείλουν νά προχωρήσουν στη δημιουργία ενός πραγματικού σοσιαλιστικού κινήματος». (ΑΝΤΙ, τ. 240).

Η έκδοχή της Δεξιάς

Τό σημαντικότερο όμως στοιχείο στην άναγόρευση της άντιφατικότητας του ΠΑΣΟΚ σέ έρμηνευτικό όρισμό του είναι ότι εισάγει στην προβληματική της 'Αριστεράς όλα τά «ιδεολογικά όπλα» της άναδίπλωσης της Νέας Δημοκρατίας. 'Αντίθετα απ' ό,τι ίσως πιστεύουν οι περισσότεροι, οι άναλύσεις της Δεξιάς γιά τό ΠΑΣΟΚ πολύ λίγη σχέση έχουν μέ τους βαρύγδουπους «σοσιαλμαρξισμούς» και τά «λαϊκά μέτωπα» πού χρησιμοποιεί γιά τις τρέχουσες προπαγανδιστικές άνάγκες ο κ. 'Αβέρωφ. Έχουν έκπληκτική συγγένειά μ' αυτές τις έκτιμήσεις της «άντιφατικότητας» και «άναποτελεσματικότητας». Προσέξτε τήν άποψη του κ. Βασ. Μαγγίνα, μέλους της Έκτελεστικής Έπιτροπής της Ν.Δ. (Μεσημβρινή, 31.3.84):

«Είναι δυσάρεστο, αλλά πρέπει νά ληφθεί χωρίς περιστροφές: Τό ΠΑΣΟΚ άπέτυχε γιατί δέν είναι κάτι 'οτιδήποτε' άπέτυχε γιατί είναι ένα τίποτα.

Τό ΠΑΣΟΚ δέν είναι ούτε Φιλελεύθερο, ούτε Συντηρητικό, ούτε Δημοκρατικό, ούτε Φασιστικό, ούτε Κομμουνιστικό και βέβαια - και πρό παντός - δέν είναι Σοσιαλιστικό Κόμμα. Μέσα στό λαϊκισμό του - γιατί αυτό είναι τό μόνο, κοινωνιολογικά δικαιωμένο, στοιχείο στους κόλπους του - πελαγοδρόμησε, άποπροσανατολίσθηκε και ξέφτισε: σάν πολιτική όντότητα εξατμίσθηκε. Δέν κατάφερε - μέ εξαίρεση τόν άρχηγό του και πολύ μικρή ήγετική μερίδα - ούτε καν νά μιμηθεί, λαϊκιστικά πρότυπα της Λατινικής 'Αμερικής ή της Βόρειας 'Αφρικής, στά όποια μέ τόσο θαυμασμό και συχνά δέος προσέτρεχε στη νηπιακή του ήλικία. 'Απέτυχε και εκεί, γιατί ύστέρησε σέ άποφασιστικότητα και σέ βία πού μπορεί βέβαια νά τά άπορρίπτει ή δημοκρατική συνείδηση του Έλληνα, δέν παύουν όμως νά είναι μέσα έξουσίας. 'Αποτελεί, τό κόμμα αυτό, ένα παγκόσμιας σημασίας φαινόμενο. Πήρε τήν έξουσία χωρίς άρχές, χωρίς πιέσεις, χωρίς γραμμές και χωρίς στόχους».

Η καταδίκη, λοιπόν, της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ απ' τή Δεξιά δέν θεμελιώνεται στόν άριστερό ή «σοσιαλμαρξιστικό» προσανατολισμό του αλλά στην άδυναμία του νά διαχειριστεί τό σύστημα όρθολογικά και «προγραμματισμένα». Και άν στη «γενική σύλληψη» ή άριστερή και ή δεξιά κριτική είναι τόσο κοντά, είναι φυσικό, όταν συγκεκριμενοποιείται σέ παραδείγματα, ή «πειρά» της Δεξιάς απ' τή δική της «προγραμματισμένη» διακυβέρνηση, νά τή φέρνει σέ

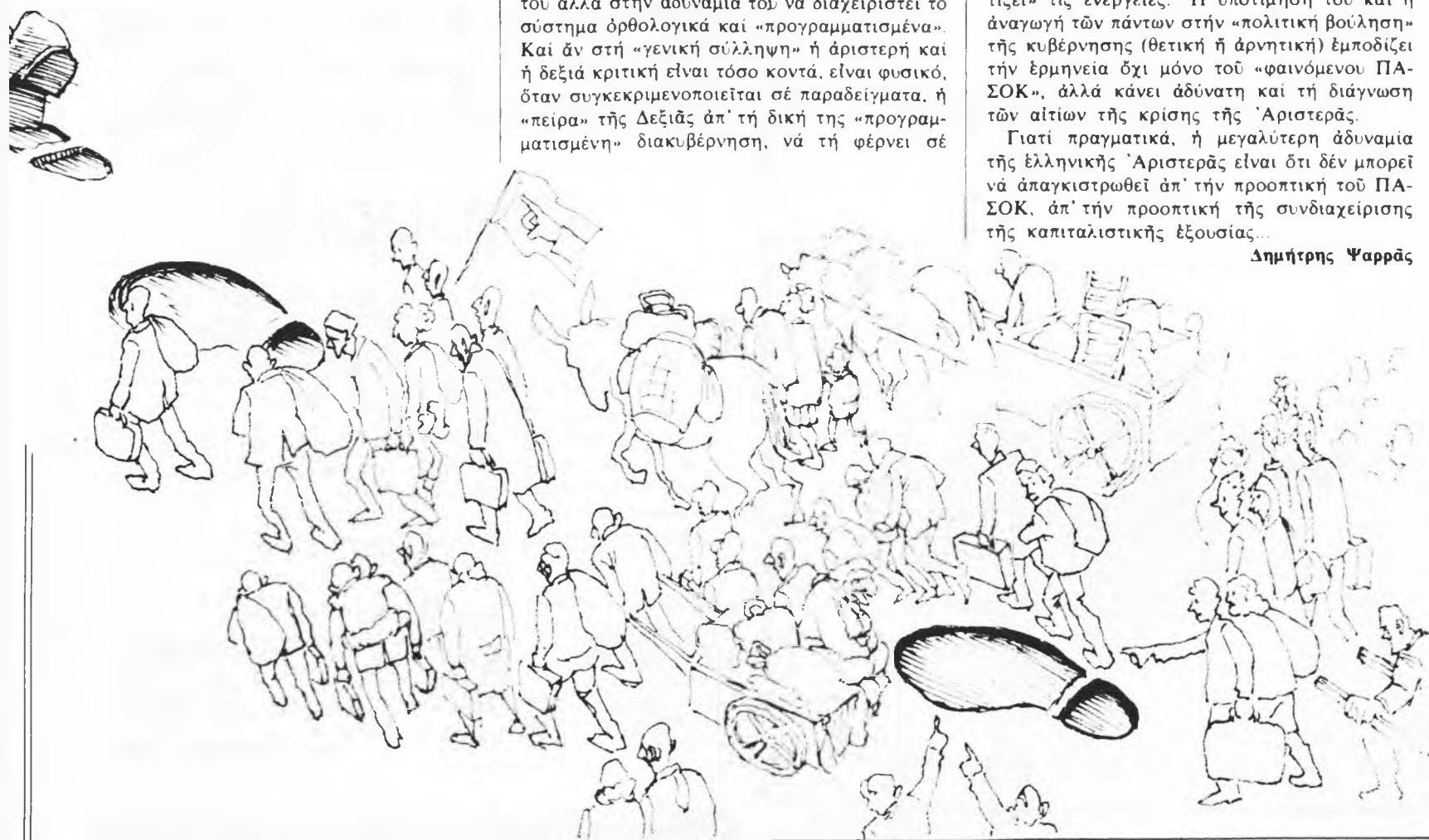
πλεονεκτική θέση. 'Όταν, π.χ., τό ΚΚΕ έσωτ. επικρίνει τήν «έλλειψη προγράμματος» της κυβέρνησης γιά τήν αξιοποίηση των παροχών απ' τά ταμεία της ΕΟΚ (Γ.Ζ. Δρόσου: «ΠΑΣΟΚ: Όύτε πρόγραμμα, ούτε πολιτική, ούτε συνάλλαγμα», Η 'Αριστερά Σήμερα, τ. 5), είναι φυσικό νά ύστερεί σέ τεκμηρίωση απ' τήν έντελώς ταυτόσημη άποψη του «Γ. Γιαννόπουλου, καθηγητή στό Πανεπιστήμιο του Ρέντιγκ πού ξεσκεπάζει τήν άνεργάτιστη πολιτική του ΠΑΣΟΚ» («Τίναξαν στόν άέρα τις ευκαιρίες της ΕΟΚ», 'Ακρόπολις, 22.4.84).

Η 'Αριστερά και τό κράτος

Τό ΠΑΣΟΚ είναι, λοιπόν, γιά τήν 'Αριστερά ένα κόμμα-φάντασμα. Άν πρίν απ' τις εκλογές έσπευδαν όλοι νά τό καταταξούν σέ κάποια διεθνώς καταγραμμένη κατηγορία, σήμερα, και μάλιστα μπροστά στό Συνέδριό του, κανείς δέν φαίνεται διατεθειμένος νά «έκτεθει». 'Ο «αυτοπεριορισμός» όμως αυτός είναι εύλογος: Τό ΠΑΣΟΚ είναι σήμερα γιά τήν 'Αριστερά ή μόνη όρατή και άποδεκτή λύση έξουσίας. Μ' άλλα λόγια, τό «πρόγραμμα» των κομμάτων της 'Αριστεράς περνά μέσα απ' τό ΠΑΣΟΚ. Έχει άναλυθεί σέ παλιότερα κείμενα πώς τό ΠΑΣΟΚ είναι τό πρώτο κόμμα μετά τόν έμφύλιο πού μπόρεσε νά «γεφυρώσει» τό χάσμα της 'Αριστεράς μέ τήν κρατική έξουσία. Αυτή τή «γέφυρα» κανείς δέν διακινδυνεύει νά γκρεμίσει. Και σ' αυτό άκριβώς τό σημείο ή θεωρία της «άντιφατικότητας» και της «έλλειψης προγράμματος» είναι χρήσιμη: επιτρέπει στην 'Αριστερά νά επιδιώκει, σ' όλες τις βαθμίδες «κυβερνητικές ευθύνες», χωρίς νά άποδέχεται ότι πρόκειται στην ουσία γιά συμμετοχή στις λειτουργίες της άστικής έξουσίας. Και όμως, αυτός ο ίδιος ο κρατικός μηχανισμός, πού «τμήματά» του διεκδικούν οι ύποστηρικτές της «έλλειψης προγράμματος», αυτός είναι πού ξεπερνά τις αντίφασεις, πού συγκροτεί τόν ένιαίο χαρακτήρα της κυβερνητικής πολιτικής, πού «προγραμματίζει» τις ενέργειες. Η ύποτίμησή του και ή άναγωγή των πάντων στην «πολιτική βούληση» της κυβέρνησης (θετική ή άρνητική) έμποδίζει τήν έρμηνεία όχι μόνο του «φαινόμενου ΠΑΣΟΚ», αλλά κάνει άδύνατη και τή διάγνωση των αίτιων της κρίσης της 'Αριστεράς.

Γιατί πραγματικά, ή μεγαλύτερη άδυναμία της ελληνικής 'Αριστεράς είναι ότι δέν μπορεί νά άπαγκιστρωθεί απ' τήν προοπτική του ΠΑΣΟΚ, απ' τήν προοπτική της συνδιαχείρισης της καπιταλιστικής έξουσίας...

Δημήτρης Ψαρράς

Τά προβλήματα της μειονότητας δέ λύνονται με τη σιωπή

Και όμως
υπάρχουν

■ Με έντονο τρόπο τόν τελευταίο καιρό μπαίνει στά παρασκήνια των έλληνοτουρκικών σχέσεων τό πρόβλημα, «μουσουλμανική μειονότητα στη Δυτική Θράκη». Μετά την ανακήρυξη του «κράτους Ντεκτάς», στην Κύπρο ή διπλωματική πολιτική του Έβρén στρέφεται κύρια πρός τή Δ. Θράκη. Μέ διαβήματα καί συνεχή προπαγάνδα στη διεθνή κοινή γνώμη προσπαθεί νά θέσει τό πρόβλημα καί νά δημιουργήσει τετελεσμένη καταδίκη της Έλληνικής πολιτικής. Ίσως καί νά θέλει προοπτικά νά διεκδικήσει τή Δυτική Θράκη στό όνομα της απελευθέρωσης των εκεί όμοθρήσκων τους. Καί πράγματι έτσι έχουν τά πράγματα από τουρκικής πλευράς.

Η έλληνική πλευρά κρατά σιωπή θέλοντας νά αποφύγει τό πρόβλημα. Τελευταία δειλά-δειλά εμφανίζονται κάποια ρεπορτάζ ή καί απόψεις υπευθύνων στόν ήμερήσιο καί περιοδικό τύπο πού θίγουν τό πρόβλημα. Θίγουν τό πρόβλημα όμως από μία σκοπιά άμυντική άπέναντι στην τουρκική προπαγάνδα, άρνούμενοι τήν ύπαρξή του καί επιρρίπτοντας τίς εϋθύνες στην τουρκική άντικατασκοπεία καί τίς οργανώσεις της. Τήν κατεύθυνση βέβαια έδωσε ό πρωθυπουργός στη γνωστή συνέντευξη στους άγγλους δημοσιογράφους. Κατεύθυνση πού άποφεύγει νά δεί, καί άρα ν' άντιμετωπίσει τό πρόβλημα, μεταθέτοντας τίς εϋθύνες στην Τουρκία καί στό πώς στό παρελθόν άντιμετώπισε τήν Έλληνική μειονότητα της Κωνσταντινούπολης.

■ Στην Κομοτηνή καί στην Ξάνθη ολοκληρώθηκε ή πρώτη φάση ενός από τά μεγαλύτερα έργα πού έχουν γίνει στην έπαρχία. Πρόκειται γιά τή δημιουργία των συγχρόνων κατοικιών της ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ. Στόχος του έργου είναι ή συγκράτηση καί ή ενίσχυση του χριστιανικού στοιχείου της περιοχής. Στό τεύχος 7 του Σχολιαστή δημοσιεύσαμε ένα άρθρο του συνεργάτη μας Χ. Δημάκη γιά τήν ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ καί τή σχέση του έργου μέ τήν άντιμετώπιση της μειονότητας. Τό άρθρο αυτό προκάλεσε τήν άπάντηση του Α. Ζαχαρέα, άπάντηση πού δημοσιεύτηκε στό τεύχος 9. Στην άπάντηση υπήρξε ό υπαινιγμός «ό συνεργάτης σας, έλλίπω χωρίς νά τό θέλει... φαίνεται νά ένισχυεί τήν πολιτική της γειτονικής μας χώρας»...

Τά δύο αυτά γεγονότα αποτέλεσαν τήν άφορμή γιά τήν έρευνα πού άκολουθεί. Έπειδή ή Δ. Θράκη καί ή εκεί μουσουλμανική μειονότητα βρίσκεται στό στόχαστρο της διεθνούς διπλωματίας της Άγκυρας, παράλληλα μέ τήν πολιτική σιωπής της Άθήνας, ή άνακίνηση του προβλήματος είναι καί δύσκολη καί επικίνδυνη. Δύσκολη, γιατί οι πόρτες είναι πάντα κλειστές γιά προβλήματα πού άποτελούν ταμπού. Έπικίνδυνη, γιατί, πέρα από τίς προθέσεις ή τίς πολιτικές βουλήσεις, δέν άντιμετωπίζεται τό πρόβλημα από τό κράτος ή άντιμετωπίζεται μέ τρόπο πού τελικά όξύνεται. Έτσι εύκολα μπορεί νά κατηγορηθεί μία τέτοια έρευνα σάν έθνικά άπαράδεκτη.

Τολμάμε τήν έρευνα. Ό καλύτερος τρόπος ν' άντιμετωπίσεις τήν τουρκική προπαγάνδα δέν είναι ή άπόκρυψη των ύπαρκτων προβλημάτων. Ό καλύτερος τρόπος γιά τήν άποδυνάμωση των τουρκικών επιχειρημάτων είναι ή άδυναμία στήριξής τους. Άρα ή εξάλειψη των προβλημάτων. Καί έπειδή τό ζήτημα είναι πολύ λεπτό άπαιτείται ή πιο πλατιά δημοσιότητα καί πληροφόρηση, ό άνοιχτός διάλογος.

Στην έρευνά μας, πέρα από μία όλιγοήμερη επίσκεψη στη Δ. Θράκη πού περιγράφουμε σέ ρεπορτάζ, συζητήσαμε μέ τόν δήμαρχο Κομοτηνής κ. Κατσιμίχα. Συζητήσαμε επίσης μέ τους κ. Γκάρτσο καί Ά. Χρυσικόπουλο, αρχιτέκτονες - πολεοδόμους πού τό γραφείο τους ολοκλήρωσε πρόσφατα τήν μελέτη γιά τήν πολεοδομική ανασυγκρότηση της πόλης Κομοτηνής, στά πλαίσια της Ε.Π.Α. του ΥΧΟΠ. Απευθύναμε όρισμένες έρωτήσεις στόν Α. Ζαχαρέα γενικό διευθυντή της ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ ό όποιος άπέφυγε νά άπαντήσει στην οδσία των έρωτημάτων.

Τέλος συμπεριλάβαμε μία προσωπική μαρτυρία του Γ. Βότση πού δίνει άρκετά παραστατικά τό κλίμα του ρατσισμού πού επικρατεί.

Έρευνα — Ρεπορτάζ:
Γιώργος Πιτουρόπουλος
Τάκης Υγέρμαχος

Μιά μαρτυρία του Γιώργου Βότση

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ τό περιστατικό, (άλλά όχι καί τά άναφερόμενα όνόματα) συνέβη στην προεκλογική περίοδο του 1981.

Ό δήμαρχος της θρακικής πόλης περιέφερε μερικούς Άθηναίους δημοσιογράφους γιά νά τούς δείξει τά έργα πού είχε κάνει τό δημοτικό συμβούλιο μέ τή δημοκρατική πλειοψηφία.

Φτάσαμε κάποτε καί στό μαχαλά μέ τούς μουσουλμάνους — στά πλινθόκτιστα χαμόσπιτα μέ τά στενά βρώμικα δρομάκια καί τά ξυπόλητα παιδιά.

— Έδω, δήμαρχε, πού είναι οι παιδικές χαρές; Πού ή άποχέτευση; Πού ή δενδροφύτευση;

— Δυστυχώς τό θέμα μας ξεπερνά. Είναι γενικότερης πολιτικής...

Μέσα από ένα σιδηρουργείο μέ χαλκώματα βγήκε ένας τριαντάχρονος μουσουλμάνος, πού χύθηκε στην άγκαλιά του δημάρχου:

— Βάσο, άδερφέ! Χαθήκαμε.

— Έ, όσο νάναι χώρισαν οι δρόμοι μας, Χασάν.

— Πώς τά πās μέ τήν έξουσία καί τίς εϋθύνες; (Σ.Σ.: τά ελληνικά του Χασάν άψογα)

— Καλά. Άς τά λέμε καλά.

— Καί δέν μου λές; Τώρα πού είσαι στό πράγμα, τί θά γίνει; Θά μου δώσετε, επί τέλους, εκείνο τό δίπλωμα όδήγησης; Χωρίς αυτόκίνητο δέν μπορώ νά δουλέψω...

— Μή μέ στενοχωρείς, Χασάν. Ξέρεις ότι δέν γίνεται. Ξέρεις ότι δέν εξαρτάται από μένα...

Γεννημένοι καί μεγαλωμένοι σέ μιάν αϋλή ό Βάσος καί ό Χασάν θά μπορούσαν μέ τίς άδελφικές σχέσεις τους νά πλουτίσουν τίς σελίδες του Λουντέμη (ή καί του Άζίζ Νεσίν)

Κάποτε, πριν από τίς δημοτικές εκλογές του 1978, κάποιοι έριξαν τήν ιδέα, στό ένιαίο δημοκρατικό ψηφοδέλτιο νά ύπάρχει καί ένας μουσουλμάνος. Προτάθηκε ό Χασάν κι έγινε όμοφωνα δεκτός; Ξύπνιος, προσδευτικός, όρεξάτος γιά δουλειά — συγκέντρωνε όλα τά προσόντα. Του τό πρότειναν καί δέχθηκε όλος χαρά καί συγκίνηση.

Παραμονή πού θά άνακοινωνόταν ό συνδυασμός μέ τούς υποψηφίους ήλθε τό τηλεσιγραφικό τηλεφώνημα από τήν Άθήνα — από τά κεντρικά γραφεία του ΠΑ.ΣΟ.Κ :

Νά βγει ό Τουρκός από τό ψηφοδέλτιο.

— Μά είναι έντάξει άνθρωπος καί θά μάς φέριε πολλές ψήφους.

— Δέν έχει «μά». Νά βγει άμέσως κι άλλη φορά νά μη κάνετε τό κεφαλιού σας...

Άνέθεσαν στόν Βάσο νά του τό άνακοινώσει. Βρέθηκαν σ' ένα ταβερνάκι κι ό μετέπειτα δήμαρχος άρχισε, μέ βαρεία καρδιά, ν' άραδιάζει τίς δικαιολογίες: 'Η ένταση στις έλληνοτουρκικές σχέσεις, οι προκλήσεις στό Αιγαίο, ή τουρκική προπαγάνδα γιά τή Θράκη καί τά τέτοια... Πριν άποσώσει, τόν έκοψε ό Χασάν μέ δάκρυα στό μάτια:

«Μήν κουράζεσαι, άδερφέ. Κατάλαβα καλά. Τά ίδια σκατά είσατε καί σεις. Δέν πρόκειται νά δούμε άσπρη μέρα...»

Γ. Β.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Στούς δρόμους της Κομοτηνής

ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ για τη Θράκη είχαμε ακούσει αρκετά από αυτά που συναντήσαμε και είδαμε εκεί. Δεν τα πολυπιστεύαμε. Παράλληλα πηγαίναμε με αρκετό φόβο γιατί είχαμε μάθει και ακούσει ότι παλιότερες αντίστοιχες αποστολές, όταν εμπαιναν στο μεδούλι των προβλημάτων της περιοχής αντιμετώπιστηκαν με παρακολούθησεις, έμμεσες ή άμεσες απειλές, μερικές φορές βίαια, και τα ρεπορτάζ ή οι έρευνές τους δεν είδαν ποτέ το φως της δημοσιότητας.

Μπαίνοντας στην Κομοτηνή άμέσως καταλαβαίνεις τη διαφορά από τις άλλες επαρχιακές πόλεις. Στούς δρόμους «κυκλοφορούν» δύο διαφορετικοί πολιτισμοί, δύο διαφορετικές νοοτροπίες. Από τη μία άνδρες και γυναίκες που συμπεριφέρονται και είναι ντυμένοι με ρούχα του σύγχρονου Έλληνα. Από την άλλη, γυναίκες που περπατάνε γρήγορα πολλές μαζί, ντυμένες στα μαύρα σαν καλόγριες, με τη ματιά τους καρφωμένη στη γη και το κεφάλι τους τυλιγμένο σε μαύρο ή άσπρο φερετζέ ή μαντήλι. Άντρες, με ένα μικρό φέσι χωρίς όμως την χαρακτηριστική φούντα. Άντρες και γυναίκες με φέσι και με φερετζέ δεν κυκλοφορούν μαζί. Αν τύχει κάτι τέτοιο ή γυναίκα ακολουθεί τον άντρα δέκα μέτρα πιο πίσω, σπάνια στο πλάι του. Αργότερα μάθαμε ότι τον μαύρο φερετζέ (ή μαντήλι οι νεότερες) τον φοράνε οι παντρεμένες, τον άσπρο οι ανύπαντρες. Μάθαμε ακόμα ότι η δικτατορία απαγόρευσε στους άντρες να φοράνε φέσι. Έτσι αυτοί τό φοράνε ανάποδα, ή φούντα είναι από μέσα και δεν φαίνεται.

Οι γυναίκες με τα μαύρα, τον άσπρο ή μαύρο φερετζέ και οι άντρες με τό φέσι ανήκουν στην τουρκογενή μειονότητα της Θράκης. Οι Πομάκοι δεν φοράνε φέσι και οι γυναίκες είναι ντυμένες με χρωματιστά ρούχα και φερετζέδες. Ούτε οι γύφτοι φοράνε φέσι και οι γύφτισσες φοράνε τα κλασικά πολύχρωμα φορέματά τους.

Στη Νομαρχία

Ξεκινήσαμε από την Νομαρχία. Στο τμήμα στατιστικής δεν υπήρχαν αναλυτικά στοιχεία για τον πληθυσμό της Ροδόπης, την αναλογία μουσουλμάνων και χριστιανών, τό αντίστοιχο μορφωτικό επίπεδο, την οικονομική κατάσταση κλπ. Τό μόνο που υπήρχε ήταν ή έπετηρίδα της Έθνικής Στατιστικής 'Υπηρεσίας!!! Άναζητώ-

ντας τόν νομάρχη και συζητώντας με διάφορους για την παρουσία μας εκεί άρχισαμε νά διακρίνουμε έναν έντονο σωβινισμό. Χαρακτηριστική είναι ή ιστορία που μās διηγήθηκε ένας κύριος που καθόταν πίσω από ένα γραφείο:

«Στό συμμοριτοπόλεμο οι κομμουνιστές κίνη-
γουν τούς Τούρκους έδω στη Θράκη, αυτοί
φοβισμένοι τό έσκαγαν με βάρκες από τό Πόρτο-
Λάγο για την Τουρκία. Κάναν και ένα καλό οι
συμμορίτες. Οι ήλίθιοι όμως του ελληνικού κράτους
μας όταν τέλειωσε ο πόλεμος καταδίκασαν σάν
προδότες τούς βαρκάρηδες, αντί νά τούς στήσουν
άνδριάντα που φυγάδευαν αυτούς έδω τούς βάρβα-
ρους που μās πίνουν τό αίμα. Μήν ασχολείστε
μ' αυτό τό θέμα. Γράψτε ότι οι Τούρκοι έδω στην
Κομοτηνή τά'χουν όλα και μās καταπιέζουν».

Ο κύριος αυτός φαινόταν νά κρατάει κάποιο
υπεύθυνο πόστο στη Νομαρχία έν έτει 1984.
Τελικά στη Νομαρχία δεν μπορέσαμε νά έχουμε
πληροφορίες για τη μειονότητα. «Άλλοι είναι
υπεύθυνοι». «Ποιοί;» «Εγώ δεν ξέρω» ήταν ή
στερεότυπη απάντηση.

Και άλλου...

Σέ όποια τοπική υπηρεσία και ν' απευθυνθή-
καμε, πληροφορίες και στοιχεία για τη μειονό-
τητα ήταν αδύνατο νά πάρουμε. «Άλλοι ήταν
υπεύθυνοι». Και ο Δήμαρχος, ένω ευχαρίστως μās
έδωσε τη συνέντευξη που δημοσιεύουμε, άρνή-
θηκε ν' απαντήσει σ' έρωτήσεις που άφορούσαν
τη μειονότητα. Άκόμα και για θέματα της
άρμοδιότητάς του σάν δημοτική άρχη.

Άφου οι τοπικές άρχές δεν μπορούσαν νά μās
βοηθήσουν λόγω «άναρμοδιότητας» δεν είχαμε
άλλο δρόμο παρά ν' απευθυνθούμε στις τοπικές
μουσουλμανικές άρχές. Στη θρησκευτική ήγεσία
της μειονότητας. Στη Μουφτεία. Εκεί μās
αντιμετώπισαν με επιφυλακτικότητα. Μās δήλω-
σαν άπερίφραστα ότι αισθάνονται σάν Έλληνες
και παρά τά προβλήματα που αντιμετώπιζουν τά
πάνε καλά με τίς άρχές. Τους ρωτήσαμε ποιά
είναι τά προβλήματα αλλά άρνήθηκαν νά γίνουν
πιό συγκεκριμένοι.

Ή εικόνα... τό κλίμα

Ή αγορά στην Κομοτηνή φαίνεται νά είναι
μοιρασμένη. Τά μισά περίπου μαγαζιά ανήκουν
σε χριστιανούς και τά άλλα σε μουσουλμάνους.

Άπό τά πιό μεγάλα καταστήματα μέχρι τά
φιλικατζίδικα ή τά τσαγκαράδικα. Οι μουσουλ-
μανοί έλέγχουν τό 50-60% του έμπορίου. Την
ξυλεία τά ηλεκτρικά είδη, νεωτερισμούς, κλπ.

«Δέν μās δίνουν άδεια για ν' ανοίξουμε μαγαζί»,
θά μās πεί ένα έμπορος. «Και όλα αυτά με τά
μουσουλμανικά όνόματα στίς ταμπέλες τί είναι;»
«Έκτός από τά παλιά μαγαζιά που είναι καθιερωμέ-
να, για ν' ανοίξεις ένα καινούργιο συνεταιρίζεσαι
μ' έναν χριστιανό, ή άδεια βγαίνει στ' όνομά του,
αυτός δέν ασχολείται και σύ κρατάς τό μαγαζί. Του
δίνεις βέβαια κάτι για τη χρησιμοποίηση του
ονόματός του». Την πληροφορία θά τη διασταυ-
ρώσουμε άργότερα από έναν χριστιανό με τά
λόγια: «Οι τουρκαλάδες, επειδή δέν τούς δίνουν
άδεια για μαγαζί συνεταιρίζονται με Έλληνες και την
παίρνουν. Οι υπεύθυνοι κάνουν στραβά μάτια γιατί
λαδώνονται και έτσι σιγά-σιγά αυτοί θά έλέγχουν
όλη την αγορά. Και μεις τούς ένισχύουμε πηγαίνο-
ντας και ψωνίζοντας σ' αυτούς γιατί πουλάνε φτηνό-
τερα από τούς Έλληνες».

Είναι χαρακτηριστικό ότι τά μεγάλα έμπορικά
των μουσουλμάνων είναι φτηνότερα από τά
αντίστοιχα των χριστιανών. Λέγεται ότι πριμο-
δοτούνται από τό προξενείο. Και είναι αλήθεια,
ότι έχοντας οικονομικές σχέσεις με την Τουρκία
(καταθέσεις, άγορές ακινήτων στην Κωνσταντι-
νούπολη) άποτελούν και τον κριό της τουρκικής
προπαγάνδας. Γιατί έχοντας την οικονομική
άνεση «μεσολαβούν» για νά έξυπηρετήσουν
τούς όμοθρήσκους τους, και έτσι έλέγχουν και
άποτελούν τούς «παράγοντες» στους κόλπους
της μειονότητας. Πρόκειται όμως για μία μειο-
ψηφία. Ή μεγάλη πλειοψηφία των μουσουλμά-
νων είναι μικροί έπαγγελματίες, εργάτες γής,
οικοδόμοι.

«Οι περισσότεροι στην εργολαβία μου είναι
Τούρκοι ή Πομάκοι» θά μās πεί ένας εργολάβος
οικοδομών. «Γιατί είναι πιό δουλεταράδες, έρχο-
νται πιό νωρίς στη δουλειά τους και δουλεύουν πιό
συνειδητά από τούς Έλληνες». «Μόνο γι' αυτό
χρησιμοποιείς μουσουλμάνους;» θά επιμεινουμε
έμεις. Στην άρχη θά μās βεβαιώσει: «Γεννημένοι
στη γειτονιά με Τούρκους έχω πολύ καλές σχέσεις
μαζί τους και αυτοί μ' αγαπάνε σάν πατέρα τους»
για νά μās πεί σε κάποια στιγμή: «Άσε που
πληρώνονται λιγότερο, δέν έχουν πολλές απαιτή-
σεις, αλλά τό ΙΚΑ τό πληρώνει κανονικά». Θά
μάθουμε άργότερα ότι τό μεροκάματο είναι πολύ
μικρότερο του κατώτερου νόμιμου. Οι Πομάκοι
της εργολαβίας του φοβούνται νά μās πουν ότι
πληρώνονται λιγότερο, και φοβούνται γιατί
εύκολα μπορεί ν' απολυθούν και τη θέση τους νά
πάρει κάποιος άλλος. Μόνο ένας σε κάποια
στιγμή θά μās πεί ότι δουλεύει δυό χρόνια στην
οικοδομή και ένσημο ΙΚΑ δέν ξέρει τί σημαίνει.

Αυτός ο παιδικός φίλος των μουσουλμάνων θά
μās κατηγορήσει άργότερα τίς έλληνίδες φοιτή-
τριες που σπουδάζουν στην Κομοτηνή ότι πη-
γαίνουν σε μία τουρκική ταβέρνα «και χορεύουν
τσιφτετέλι πρós ευχαρίστηση των Τούρκων». «Και
καλά οι φοιτήτριες, άμ αυτοί οι φοιτητές δέν έχουν
λίγη τσίπα πάνω τους, που πάνε τίς κοπελιές εκεί νά
διασκεδάσουν τούς Τούρκους;»

Ἡ βόλτα στὴν πόλη

Ἡ βόλτα στὴν πόλη ἔχει μεγάλο ἐνδιαφέρον. Οἱ μιναρέδες ὑψώνονται πάνω ἀπὸ τὰ χαμηλά κτίρια καὶ παράλληλα καλύπτονται ἀπὸ τὶς πολυκατοικίες πού στο κέντρο ἔχουν κτιστεῖ. Ἡ ἀγορά μέ τὰ μεγάλα μαγαζιά καὶ δίπλα σ' αὐτά μικροὶ παραδοσιακοὶ ἐπαγγελματίες. Δίπλα στίς πολυκατοικίες χαρακτηριστικά χαμηλά σπιτία τῶν τουρκογενῶν μουσουλμάνων. Μάντρα ψηλὴ γύρω-γύρω, χωρίς παράθυρο πρὸς τὸ δρόμο, μέ μικρὴ ξύλινη πόρτα πάντα κλειστή, στὴ μέση ἡ αὐλὴ. Πρέπει νὰ αἰσθάνονται πολὺ ἄσχημα τώρα μέ τὶς πολυκατοικίες πού ὑψώνονται δίπλα στίς αὐλές τους καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ ἀπὸ ψηλά μέσα σ' αὐτές.

Πιο ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, ἡ γνωστὴ ὡς τενεκε-δούπολη γειτονιά τῶν γύφτων. Ἀθλιότητα, μέσα στὴ λάσπη καὶ τὴ βρωμιὰ. Οἱ γύφτοι στὴ Θράκη δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μέ τοὺς ἀθιγγανούς πού ζοῦν σάν νομάδες σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι μόνιμα ἐγκατεστημένοι στίς τενεκεδένιες πολυ-χρῶμες παράγκες τους καὶ ἐργάζονται κανονικά σάν ἐργάτες. Ἡ γειτονιά τους, ὅπως καὶ ἄλλες γειτονιές, γύρω ἀπὸ τὴν κυρίως πόλη, αὐθαιρέτων κυρίως πομάκων μεταναστῶν ἀπὸ τὴν ὑπαι-θρο, μένουν ἐκτὸς σχεδίου πόλης. Τὸ συμβούλιο τοῦ Νομαρχιακοῦ Ταμεῖου ἀποφάσισε νὰ μὴν ἐπεκταθεῖ ἡ πόλη πρὸς αὐτές τὶς περιοχές «λόγω ἔλλειψης χρημάτων». Ἔτσι ἡ Κομοτηνὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ Ξάνθη γιὰ τοὺς ἴδιους «λόγους», εἶναι οἱ μόνες πόλεις σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα πού δὲν θὰ γίνεῖ ἐπέκταση τοῦ σχεδίου πόλης μέ βάση τὸν νόμο τοῦ ΥΧΟΠ.

Σ' ὅλη τὴ βόλτα στὴ πόλη δὲν εἶδαμε μου-σουλμάνο νὰ ὀδηγεῖ αὐτοκίνητο. Μάθαμε ὅτι δὲν δίδονται ἄδειες γιὰ αὐτοκίνητο ἐκτὸς ἀπὸ λίγες ἐξαιρέσεις. Δύο-τρὶς Μερσεντές κυκλοφοροῦν μέ μουσουλμάνους, ἀγορασμένες προφανῶς στὴ Γερμανία πού ἦταν μετανάστες. Παλαιότερα δὲν δινόταν οὔτε ἄδεια γιὰ ἀγορὰ τρακτέρ καὶ γεωργικῶν μηχανημάτων. Τὸ ΠΑΣΟΚ τώρα ἐπέτρεψε τὰ ἀγροτικά μηχανήματα. Ἀλλὰ ἐπει-δὴ ὑπάρχει ἡ συνήθεια, ἀκόμα στὰ χωριά «λαδῶ-νουν» τοὺς «ἐπιτήδειους» γιὰ νὰ τοὺς βγάλουν ἄδεια πού μπορεῖ νὰ τὴν πάρει εὐκόλα κανεὶς μέ μιὰ ἀπλὴ αἴτηση. Χωρὶς «μεσάζοντα».

Οἱ «μεσάζοντες» εἶναι ἓνα ἰδιόμορφο καθε-στῶς σὲ σχέση μέ τὴ μειονότητα. Εἶναι μιὰ ἄλλη ἐξουσία. Ἐνα παρακύκλωμα πού ἂν δὲν λαδῶθεῖ, ὁ μουσουλμάνος δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτα. Οὔτε νὰ ἐπισκευάσει τὸ σπίτι του. Καὶ μάλιστα, σὲ ζητήματα πού ἀφοροῦν τὴν ἰδιοκτησία, λόγω τοῦ ἰδιόμορφου ἰδιοκτησιακοῦ καθεστῶτος, οἱ ἐπιτήδειοι λύνουν καὶ δένουν γιὰ νὰ «πετύχουν» νὰ πάρουν τὴν ἄδεια γιὰ τοὺς «πελάτες» τους.

Τὸ ἰδιόμορφο ἰδιοκτησιακὸ καθεστῶς συνί-σταται στὴ νομικὴ ἀδυναμία τῶν μουσουλμάνων ν' ἀποκτήσουν ἔγγεια ἰδιοκτησία ἢ ν' ἀγορά-σουν σπίτι. Καταφεύγουν ἔτσι σὲ εἰκονικὸ ἐνοί-κιο 90 ἢ 100 χρόνων πού πληρώνεται ἐφ' ἀπαξ χωρὶς ὅμως ν' ἀποκοτῶν τὴν κυριότητα τοῦ ἀκινήτου, καὶ ὅποιαδήποτε στιγμή μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἔξωση. Ἰδιοκτησίες σὲ γῆ καὶ σπιτία βέβαια ὑπάρχουν καὶ μεγάλες μάλιστα, αὐτές

«Δέν μᾶς ρώτησαν ποτέ...»

Μιλᾷ ὁ δήμαρχος Κομοτηνῆς κ. Κατσιμίχας

Ποιά εἶναι ἡ θέση τοῦ Δήμου Κομοτηνῆς σὲ σχέση μέ τὴν ὀργανωμένη ἐπέκταση τῆς πόλης σας;

Καταρχὰς ἔχω νὰ πῶ πῶς ὁ Δήμος μας ποτέ δὲν ρωτήθηκε ἐπίσημα νὰ πάρει θέση γι' αὐτὸ τὸ θέμα. Κατὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ ἐγχειρήματος ἀναγκα-στήκαμε ἀπὸ δικὴ μας πρωτοβουλία νὰ πάρουμε θέση. Τότε πού ξεκίνησε τὸ ἔργο εἵμασταν ἀντίθε-τοι. Εἶχαμε ἀσπασθεῖ τὴν ἀποψη πῶς ἦταν κάτι πού δὲν εἶχε μελετηθεῖ σὲ βάθος καὶ δὲν ξέραμε τί θὰ ἀποφέρει. Τὸ βασικότερο σημεῖο τῆς κριτικῆς μας ἦταν ὅτι ἡ κατασκευὴ τῶν 6.000 κατοικιῶν προϋπόθετε μιὰ μεγάλη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς ἡ ὁποία ὅμως ἐπρεπε νὰ προηγηθεῖ.

Σήμερα πού ἡ στάση τῆς λαϊκῆς κυβέρνησης εἶναι ὑπὲρ τοῦ ἔργου ἔχουμε μιὰ ἥλιότερη στάση. Ἐπιδοκιμάζουμε καταρχὰς, ἀναζητώντας τρόπους νὰ ἀξιοποιηθεῖ τὸ ἐγχειρίσμα, νὰ γίνεῖ ἡ οἰκονομ-ικὴ ἀνάπτυξη, νὰ δικαιωθοῦν ὅλα τὰ ἔξοδα πού ἔχουν γίνεῖ. Πιστεύω πῶς ὅταν μιὰ ἐντιμὴ λαϊκὴ σοσιαλιστικὴ κυβέρνησις ἀποδέχεται τὴ συνέχιση τῶν ἔργων πού ἀρχισε ἡ δεξιὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρύβονται ἀπὸ πίσω σκοτεινὰ κεφαλαιοκρατικά συμφέροντα. Δέν ἔχω τὸ πολιτικὸ καὶ ἠθικὸ δι-καίωμα νὰ ἀμφιβάλλω. Πάντως τὰ ἐρωτήματα γιὰ τὸ ἂν θὰ ἀποδώσουν αὐτὰ τὰ ἔργα ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν.

Θὰ δημιουργήσει προβλήματα στὴν Κομοτηνὴ αὐτὴ ἡ ἐπέκταση;

Νομίζω ὅτι ὑπάρχουν δυὸ βασικά προβλήματα. Τὸ πρῶτο εἶναι ἂν αὐτὴ ἡ πολεοδομικὴ ἐπέκταση θὰ ἐνταχθεῖ ἰσορροπημένα στὴ ζωὴ τῆς πόλης ἢ θὰ ἐπιφέρει τὴν ἀπονέκρωση ὀρισμένων ζωνῶν καὶ θὰ δημιουργήσει νεκρὲς περιοχές. Τὸ δεύτερο ἀφορᾷ τὶς οἰκονομικὲς ἀσχολίες τῆς πόλης. Μιὰ ὁμάδα (μηχανικοὶ ἐργολάβοι) καὶ ὁλόκληρο τὸ σύστημα πού εἶναι δεμένο μέ τὴν οἰκοδομικὴ δραστηριότητα (περίπου τὸ 1/3 τῆς οἰκονομικῆς ὄντοτητας τῆς πόλης) θὰ ἀντιμετωπίσει ἔντονο πρόβλημα ἀπασχόλησης. Ὑπάρχει καὶ τὸ πρόβλη-μα τῆς θέσης πού ἐγινε ἐπέκταση ἀλλὰ γι' αὐτὸ τώρα δὲν γίνεται τίποτε. Θέλω νὰ πῶ πῶς ἡ περιοχή πού ἐγινε ἡ ἐπέκταση ἦταν πολὺ εὐφορη.

πού ἀνῆκαν στοὺς μουσουλμάνους πρὶν ἀπὸ τὸ 1923!!!

Μιὰ νέα πόλη!!!

Μετά τὰ στενὰ δρομάκια μιᾶς μικτῆς ἀπὸ χριστιανούς καὶ μουσουλμάνους γειτονιάς, στὰ Β.Δ. τῆς πόλης, ἐκτείνεται τὸ μεγάλο ἔργο τῆς Ζῶνης Ἐνεργοῦ Πολεοδομίας. Σὲ μιὰ τεράστια ἔκταση 1.400 στρεμμάτων, μέ πλατεῖς δρόμους καὶ μεγάλες πλατεῖες, ὑψώνονται ὑπερσύγχρονες κατοικίες πού μποροῦν νὰ φιλοξενήσουν σ' αὐτὴ τὴ φάση 700 νέες οἰκογένειες. Πρόκειται γιὰ τὸ μεγάλο ἔργο ὀργανωμένης δόμησης πού δη-μιούργησε ἡ ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ, θυγατρικὴ ἐταιρία τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τράπεζας. Εἶναι ἓνα ἐντυπωσιακὸ σύνολο σύγχρονων κατοικιῶν πού κάθε «γειτονιά» ἔχει τὴ δικὴ τῆς ἀρχιτεκτονικὴ. Νομίζεις ὅτι βρίσκεσαι σ' ἄλλη χώρα. Ὁ στόχος τοῦ ἔργου ὅταν ὁλοκληρωθεῖ εἶναι νὰ δημιουργηθοῦν 5.400 κατοικίες μέ συνολικὸ πληθυσμὸ 17.500. Καὶ δῶ ἀρχίζουν τὰ ἐρωτήμα-τα, οἱ ἀπορίες καὶ οἱ διαφωνίες γιὰ τὸ πολυδάπα-νο ἔργο. Ὅλοι ὅσους ρωτήσαμε στὴν Κομοτηνὴ

Ἐνῶ ὑπῆρχαν ἄλλες περιοχές λιγότερο εὐφορες καὶ μέ καλύτερες κλιματολογικὲς συνθῆκες τὶς ὁποῖες μάλιστα εἶχε ὑποδείξει ὁ Δήμος ἀλλὰ δὲν εἰσακούστηκε χωρὶς νὰ ξέρω ποῖο λόγο.

Ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν 6000 κατοικιῶν εἶναι πολὺ μεγάλος σὲ σχέση μέ τὸν σημερινὸ πληθυσμὸ τῆς Κομοτηνῆς ποιοὶ νομίζετε ὅτι θὰ μείνουν σ' αὐ-τές;

Δέν μᾶς ἔχουν ἐνημερώσει ποτέ ποιοὶ θὰ μεί-νουν. Ὅσες φορές ἔχουμε ρωτήσει μᾶς ἀπαντᾶνε ὅτι ὑπάρχει πρόνοια...

Κάτι ἔχει ἀκουστεῖ γιὰ πολιτικούς πρόσφυγες.

Ἀπὸ ὅσα ξέρουμε εἶναι ἀλήθεια. Πρόκειται γιὰ ἐπαναπατριζόμενους Ἑλληνες ἀπὸ τὸν Πόντο, ἀπὸ τὸν διάσπαρτο Ἑλληνισμό πού ἀριθμεῖ χιλιάδες καὶ ἔρχονται συνέχεια.

Οἱ παλιοὶ κάτοικοι τῆς Κομοτηνῆς θὰ πᾶνε στίς καινούριες κατοικίες;

Οἱ περισσότεροι ὄχι. Τὰ νέα ζευγάρια εἶναι πιθανόν νὰ προτιμήσουν τὴ ζωὴ ἐκεῖ. Ὑπάρχει κι ἓνα θέλημα νεοπλουτισμοῦ σ' αὐτές τὶς κατοι-κίες πού πιθανόν νὰ συγκινήσει μερικούς, ιδιαίτε-ρα ἂν οἱ τιμές εἶναι προσιτές.

Σὲ ἀντίθεση μέ τὴν ὀργανωμένη ἐπέκταση ὑπάρ-χουν περιοχές τῆς πόλης καὶ μάλιστα πολὺ κοντὰ στο κέντρο πού παραμένουν ἐκτὸς σχεδίου τί θέση ἔχει ὁ Δήμος γι' αὐτό;

Πιστεύουμε πῶς καὶ αὐτές οἱ περιοχές θὰ πρέπει νὰ ἐνταχθοῦν στο σχέδιο πόλης γιατί ἔτσι θὰ αὐξηθεῖ ἡ ἐνεργητικότητά τῆς πόλης. Δυστυχῶς οὔτε σ' αὐτές τὶς ἀπόψεις μας εἰσακουστήκαμε. Κι ἐδῶ θὰ κάνω μιὰ γενικότερη παρατήρηση. Θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξει μεγαλύτερη συνεργασία τῆς Πολιτείας μέ τὸν Δήμο. Θὰ πρέπει νὰ ἀποκτήσου-με πολὺ περισσότερὴ ἐξουσία ἐμεῖς πού γνωρίζου-με τὰ προβλήματα τῆς περιοχῆς μας γιὰ νὰ προ-σφέρουμε αὐτὰ πού μπορούμε.

διάκεινται ἀρνητικὰ πρὸς τὸ ἔργο. Ἀκόμα καὶ οἱ τοπικὲς ἀρχές ποὶ ποτέ δὲν ρωτήθηκαν, ὅπως χαρακτηριστικά λέει καὶ ὁ δήμαρχος, εἶναι ἐπιφυλακτικὲς ἂν ὄχι ἀρνητικὲς. Ὅλοι φοβοῦ-νται ὅτι τὸ ἔργο δὲν ἔρχεται νὰ ἐξυπηρετήσῃ κανένα σκοπὸ, ὅτι ἦταν λάθος ἡ ἐπένδυση δισεκατομμυρίων γιὰ ἓνα ἔργο πού δὲν πρόκειται νὰ προσελκύσει κανέναν. Καὶ μάλιστα οἱ ἐπιφι-λάξεις μεγαλώνουν ἀπὸ τὴ στιγμή ποὶ δὲν ὑπάρχει καμιὰ μελέτη σκοπιμότητας τοῦ ἔργου.

Ὅσο ἐντυπωσιακὸ καὶ ἂν εἶναι τὸ ἔργο, δίπλα στίς γύφτικες παράγκες τοῦ σινοικισμού Ἡφαι-στος δημιουργεῖ μιὰ τεράστια ἀντίθεση. Οἱ κοινωνικὲς ἀντιθέσεις γίνονται ἐξωφθαλμες μέ ἀποτέλεσμα νὰ ἀπομονωθοῦν ἀκόμα περισσότε-ρο στὰ γκέτο τοὺς οἱ Τοῦρκοι, οἱ Πομάκοι, οἱ Γύφτοι, μιὰ καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ.

Δημιουργεῖ ὅμως καὶ ἓνα ἄλλο γκέτο Ἐνα ἀρκετὰ μεγάλο μέρος τῶν διαμερισμάτων ἔχει ἀγοραστεῖ ἀπὸ τὸ τμήμα παλινόστησης τῆς Ἀγροτικῆς Τράπεζας. Προρίζεται γιὰ πρόσφι-γες ἀπὸ τὸν Πόντο καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Τουρκία πού πρὶν τὸ 1920 εἶχαν μεταναστεύσει στὴ Ρωσία καὶ εἶναι ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

«Χρειάζονται ριζικές αλλαγές...»

Μιά συζήτηση με τούς αρχιτέκτονες - πολεοδόμους Κωστή Γκάρτσο και Άνδρέα Χρυσικόπουλο

Η περιοχή της Θράκης αποτελεί μία ευαίσθητη περιοχή της χώρας. Συνορεύει με την Τουρκία από έναν και από άλλον υπάρχει μία ισχυρή μειονότητα ιδίως στη Ροδόπη και την Ξάνθη. Πώς επηρέασαν οι δύο αυτοί παράγοντες την ανάπτυξη της περιοχής;

Η πολιτεία χώρισε με Προεδρικό Διάταγμα τη χώρα σε 5 περιχές με βάση το βαθμό ανάπτυξης και τη δυναμική εξέλιξη που παρουσιάζουν. Σαν περιχές Ε όρίζονται οι άκρικές περιχές της χώρας που θεωρούνται οι πιο αδύναμες και κατά συνέπεια πρώτης προτεραιότητας για ανάπτυξη. Με βάση την πολιτική αυτή και τα κίνητρα που υιοθετήθηκαν, στη Θράκη κατευθύνθηκαν σημαντικοί πόροι υπό μορφή δανείων και ενισχύσεων. Σήμερα, με την πάροδο αρκετών χρόνων, είμαστε σε θέση να διαπιστώσουμε την αποτυχία αυτής της πολιτικής. Οι δύο παράγοντες που ανέφερες έπαιξαν ασφαλώς καθοριστικό ρόλο. Η θέση της περιοχής έξω από τον δυναμικό βιομηχανικό άξονα Αθήνας-Θεσσαλονίκης, και η αγνόηση της μουσουλμανικής μειονότητας αποτελούν βασικές αιτίες της αποτυχίας. Αν συγκρίνουμε τους ρυθμούς ανάπτυξης Έβρου και Ροδόπης θα δούμε ότι ο νομός Έβρου διαθέτοντας άμιγρη χριστιανικό πληθυσμό παρουσίασε έντονότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Ο μισός πληθυσμός του νομού Ροδόπης αποτελείται από μουσουλμάνους διαφόρων εθνικοτήτων, ενώ ο υπόλοιπος μισός από χριστιανούς. Η διαφορά συμπεριφοράς και δυναμικότητας, από δημογραφική άποψη, μεταξύ των δύο κοινοτήτων είναι εμφανής. Οι μουσουλμάνοι σημειώνουν ταχύτερους ρυθμούς αύξησης (ψηλή γεννητικότητα) και μεταναστεύουν δύσκολα, ενώ στο χριστιανικό στοιχείο παρατηρείται ακριβώς το αντίθετο. Το γεγονός αυτό, ενταγμένο στο γενικότερο πλαίσιο της εθνικής κρίσης με την Τουρκία, δημιουργεί έντονα προβλήματα στους χριστιανούς και καλλιεργεί μία ψυχολογία αναμονής για τη λύση της υπάρχουσας «έκκρεμότητας».

Επί πλέον, ο τρόπος που χρησιμοποιήθηκαν οι πόροι της παραμεθόριας περιοχής στην Κομοτηνή αποδείχτηκε ανίκανος να εξασφαλίσει την επιτυχία του προορισμού τους. Η αποκλειστική παραχώρηση της διαχείρισης των δημοσίων κεφαλαίων στα χέρια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και η απουσία ενός δημόσιου αναπτυξιακού φορέα ικανού να κατευθύνει από την αρχή, να παρακολουθεί συνεχώς, να ελέγχει αποφασιστικά και να χρηματοδοτεί έγκαιρα, όπου και όταν χρειάζεται τη βιομηχανική δραστηριότητα είχαν σαν αποτέλεσμα, είτε την εμφάνιση κερδοσκοπών που «έτρωγαν» τα λεφτά χτίζοντας π.χ. ένα εργοστάσιο και μη λειτουργώντας το, είτε, σαν αντίδραση προς αυτούς, την ανάπτυξη από πλευράς δημόσιου, μιάς τέτοιας διστακτικότητας και γραφειοκρατίας που καταδίκασε σε μαρasmus και τις ελάχιστες υγιείς περιπτώσεις εμφανίζονταν.

Ποιά σχέση έχει κατά τη γνώμη σας ή αποτυχία

ανάπτυξης της περιοχής με τον τρόπο αντιμετώπισης του μουσουλμανικού στοιχείου;

Εδώ ακριβώς φτάνουμε στην καρδιά του προβλήματος. Γιατί πιστεύουμε ότι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες, αν όχι ο σημαντικότερος για την ανάπτυξη της περιοχής, είναι αυτός που έχει σχέση με τον τρόπο θέωσης του μουσουλμανικού στοιχείου. Η μέχρι τώρα κρατική πολιτική απέναντι στην μειονότητα, μωπική κατά τη γνώμη μου, είχε σαν αποτέλεσμα την απομόνωση και γκετοποίηση του μουσουλμανικού στοιχείου. Συνέπεια αυτού ήταν να αφαιρεθεί ελεύθερο έδαφος στο τοπικό προξενείο της Τουρκίας και την μωπία να αποτελέσουν τον πόλο συσπείρωσης και ταυτοποίησης. Αντίθετα, αν είχε ακολουθηθεί πολιτική ενσωμάτωσης, μέσα από την ίση μεταχείριση σαν Έλληνες πολίτες, ίσως σήμερα να μη βρισκόμαστε στην τραγική θέση να πιστεύουμε ότι η μουσουλμανική μειονότητα αποτελεί τον Δούρειο Ίππο της επεκτατικής πολιτικής του Έβρου.

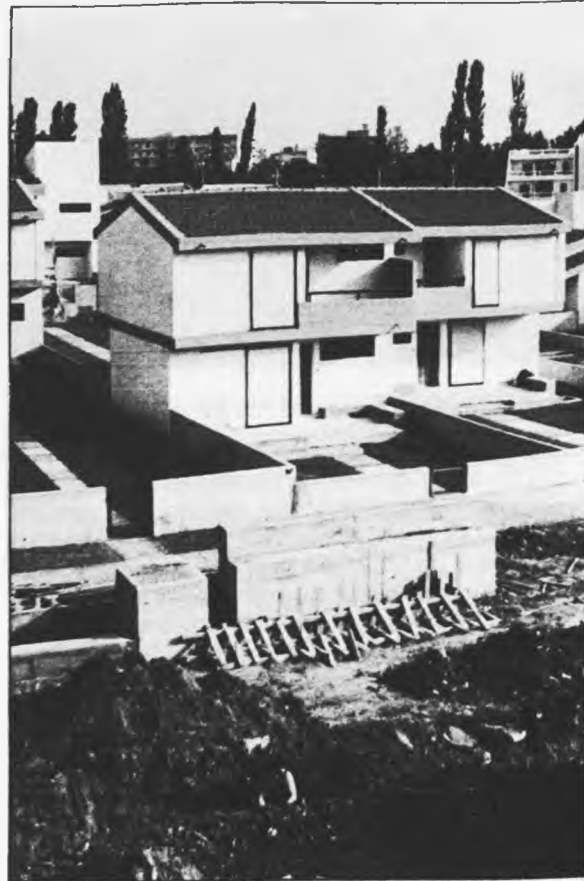
Σε τί συνίσταται αυτή η πολιτική ενσωμάτωσης;

Κατ' αρχήν στην αναγνώριση του γεγονότος, ότι η μουσουλμανική μειονότητα αποτελεί βασικό παραγωγικό δυναμικό στη περιοχή. Αυτό προϋποθέτει μία άλλη στάση της πολιτείας σ' ότι αφορά τα θέματα κοινωνικής πολιτικής, απέναντι στη μειονότητα. Σημαντική επίσης στην κατεύθυνση αυτή, θα ήταν και η καλλιέργεια ενός διαφορετικού ψυχολογικού κλίματος στο χριστιανικό στοιχείο. Κάτι τέτοιο όμως δεν φαίνεται εφικτό ύστερα από την πυροδότηση μιάς σωβινιστικής εξάρσης, που παρατηρείται τον τελευταίο καιρό, μιάς εξάρσης που μετατοπίζει τις πραγματικές αντιθέσεις της κοινωνίας, τις ταξικές, στο ψευδοδίλημμα των εθνικών αντιθέσεων.

Πάντως, αν κάποτε η πολιτεία και οι κάτοικοι αποφάσιζαν να αντιμετωπίσουν σοβαρά τα προβλήματα που γεννά η ύπαρξη της μειονότητας πιστεύουμε ότι ο μόνος δρόμος είναι αυτός που περνάει μέσα από την κοινωνική ενσωμάτωση. Αυτό σημαίνει δυνατότητα πρόσβασης στην κρατική εκπαίδευση σ' όλη της την ιεραρχία, προσέλευση της μειονότητας στους χώρους που αναπτύσσεται η κοινωνική ζωή, οικιστική ανάμιξη των δύο πληθυσμών και γενικότερα παροχή της δυνατότητας σ' αυτό που ονομάζει ο Lefbvre «δικαίωμα στην πόλη».

Γνωρίζουμε ότι οι μουσουλμάνοι δεν επιτρέπεται να αγοράσουν ακίνητα και δεν τους χορηγούνται άδειες από την πολεοδομία για να κατασκευάσουν ή να επισκευάσουν τα σπίτια τους. Μία τέτοια πολιτική δεν μπλοκάρει οποιαδήποτε πρόθεση για κοινωνική ενσωμάτωση;

Όπωςδήποτε. Γι' αυτό θα πρέπει να γίνει μία ριζική τομή στην μέχρι τώρα αντιμετώπιση αυτών

των θεμάτων. Μία οποιαδήποτε πολιτική ενσωμάτωσης πρώτιστα θα πρέπει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της κατοικίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το πρόβλημα παρουσιάζεται ιδιαίτερα πολύπλοκο και χρειάζεται τολμηρή αντιμετώπιση. Το κύριο ζήτημα είναι αυτό της ιδιοκτησίας. Σήμερα, καλώς ή κακώς, εμποδίζεται η απόκτηση ιδιοκτησίας από τη μειονότητα στο όνομα της προστασίας της εθνικής εδαφικής κυριαρχίας. Το παραπάνω, σε συνδυασμό με τις σημαντικές παροχές δανείων που δίνονται στην περιοχή, είχε σαν αποτέλεσμα τη μεταβίβαση μέσω αγοραπωλησίας, πράγμα που εξακολουθεί και σήμερα, σημαντικού τμήματος της έγγειας ιδιοκτησίας της μειονότητας στα χέρια του χριστιανικού στοιχείου. Αυτός είναι ένας λάθος δρόμος. Μία πολιτική έλεγχου της μειονοτικής ιδιοκτησίας θα μπορούσε να οδηγήσει στην κοινωνικοποίηση της γης με την επέμβαση του δήμου και όχι στη μεταφορά της ιδιοκτησίας σε άλλους μεμονωμένους ιδιοκτήτες, όπως γίνεται σήμερα. Σήμερα στα πλαίσια της Ε.Π.Α και με τις δυνατότητες που ανοίγει ο νέος οικιστικός νόμος 1337 θα μπορούσε να προωθηθεί αυτή η πολιτική. Αυτή νομίζουμε είναι η προϋπόθεση σήμερα για να ξεκινήσει μία οικιστική πολιτική που θα αντιμετώπιζε το πρόβλημα της κατοικίας της μειονότητας και όχι μόνο αυτής. Ο δήμος, προωθώντας στεγαστικά προγράμματα θα μπορούσε να παράσχει ή να ενοικιάσει κατοικίες στους μουσουλμάνους κρατώντας ο ίδιος την κυριότητα και την ιδιοκτησία. Μία τέτοια πολιτική δεν λύνει μόνο το ειδικό πρόβλημα της περιοχής, αλλά εγγράφεται στα πλαίσια μιάς άλλης αντίληψης για την παραγωγή του δομημένου περιβάλλοντος στην Ελλάδα και είναι καιρός πια να ξεκινήσει. Τα προγράμματα αυτά μπορούν να γίνουν σε δημοτικές εκτάσεις που θα αποκτηθούν στην περίμετρο της Κομοτηνής και ειδικότερα στην ανατολική πλευρά που έχει σήμερα οικιστεί από αυθαιρετούχους Πομάκους.

Ναι, αλλά αυτή η πολιτική που προτείνετε προσκρούει στην απόφαση του νομαρχιακού ταμείου Ροδόπης να μην ανατεθεί η πολεοδομική μελέτη επέκτασης της Κομοτηνής. Πώς κατά τη γνώμη σας δικαιολογείται μία τέτοια απόφαση;

Δεν μπορούμε να ξέρουμε με ακρίβεια τις σκέψεις και τα κίνητρα που οδήγησαν σε μία τέτοια

«'Εμείς ασκούμε κοινωνική πολιτική...»

‘Η γνώμη του διευθυντή της ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ
κ. Αϊμίλιου Ζαχαρέα

Πώς μία τράπεζα, η Κτηματική, που ο ρόλος της είναι χρηματοδοτικός, αναλαμβάνει ένα έργο οικιστικής πολιτικής επενδύοντας τεράστια κεφάλαια; Μέ την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του έργου εκτιμάτε ότι επιτεύχθηκαν οι αρχικοί σας στόχοι;

‘Η πολιτική για την κατοικία στην Ελλάδα ασκείται από το αρμόδιο Υπουργείο (ΥΧΟΠ).

‘Η ‘Εθνική Κτηματική Τράπεζα (ΕΚΤΕ) κλήθηκε να συμβάλει σ’ ένα οικιστικό Πρόγραμμα Ένεργου Πολεοδομίας, χρησιμοποιώντας την θυγατρική της ‘Εταιρία, δηλαδή την ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ. Μαζί με την επίσης θυγατρική ‘Εταιρία της ΕΚΤΕ, την ΕΘΝΙΚΗ-ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ, μελέτησαν και εφαρμόσαν το πρώτο πείραμα Ένεργου Πολεοδομίας στην Ελλάδα.

Θεωρώ ότι το αποτέλεσμα αξίζει να μελετηθεί προσεκτικά. Και όχι μόνο γιατί αποκαλύπτει πώς μία ‘Εταιρία το Έθνος του Τομέα μπορεί να λειτουργεί σέ όρθη επιχειρηματική βάση, κατασκευάζοντας μεγάλους οικισμούς σέ ελεγχόμενο χρόνο και κόστος, αλλά και γιατί οι αδυναμίες που διαπιστώθηκαν στην πρώτη αυτή προσπάθεια, αποτελούν και κόστος μαθήσεως. Συνεπώς, αποθησαυρίζεται μία πολύτιμη εμπειρία για το μέλλον, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποδοτικά πρὸς όφελος το Έθνος του συμφέροντος.

Γιατί επιλέχθηκε η Κομοτηνή και η Ξάνθη για ένα τόσο μαγαλόπνοο οικιστικό έργο που διπλασιάζει ουσιαστικά την πόλη, ενώ υπάρχει πληθυσμιακή στασιμότητα αν όχι μείωση;

Οι λόγοι για τους όποιους επιλέχθηκε ο νομός Ροδόπης και Ξάνθης για το πείραμα αυτό, μπορούν να αναζητηθούν στην επιτακτική ανάγκη ανάπτυξεως των περιοχών αυτών, με την μεταφορά πόρων και οικονομικών δραστηριοτήτων, μέρος το όποιου είναι και το οικιστικό πρόγραμμα, στην ένισχυση το ντόπιου πληθυσμού των περιοχών, λόγω της εθνικής εις αίσθησής που έχει ο χώρος της ‘Ανατολικής Θράκης κ.λ.π.

Τά έντυπα της ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ παρουσιάζουν το έργο σάν πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας. Μπορεί να θεωρηθεί όμως κοινωνική πολιτική στά πλαίσια των κυβερνητικών δηλώσεων για λαϊκή κατοικία κ.λ.π. όταν αποκλείεται το μαγαλύτερο εργατικό δυναμικό της περιοχής από τη χρήση το έργου; ‘Η μήπως αντιμετώπιζεται το πρόβλημα μεταφοράς των αθθαίρέτων οικιστών της περιοχής, που είναι και το εργατικό δυναμικό με πρόβλημα στέγης (κυρίως

Πομάκων και Γούφων) στίς νέες πολυτελείς κατοικίες;

Τό ότι από τά οικιστικά προγράμματα της ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ ασκείται άμεση κοινωνική πολιτική, δεν μπορεί να άμφισβητηθεί από κανένα. ‘Η ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ λόγω συμβατικών όπορεώσεων με το Έθνος οφείλει να διαθέσει το 60% των κατοικιών σέ δικαιούχους το Έθνος του Έργου (Οργανισμός Έργατικής Κατοικίας, Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών, μετανάστες κ.λ.π.). ‘Ηδη τά σπιτία που πωλούνται σ’ αυτή τη φάση στην Κομοτηνή και Ξάνθη (700 περίπου κατοικίες) δίδονται στή συντριπτική πλειοψηφία σέ δικαιούχους το Έργου (Οργανισμός Έργατικής Κατοικίας).

Τό συμβούλιο το Νομαρχιακού Ταμείου αποφάσισε να μην επέκταθεί τό σχέδιο πόλης, πρὸς τίς γειτονίες των αθθαίρέτων οδιστών (Πομάκων, πομάκων, γούφων). ‘Η άπόφαση αυτή έργεται να εξισπρητήσει την ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ ή είναι στά πλαίσια της γενικότερης μειονοτικής πολιτικής;

‘Η έρώτηση αυτή πρέπει να απαντηθεί σέ άλλον φορέα το Έθνος του διότι δεν άφορά την ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ.

Σέ παλιότερο γράμμα σας πρὸς το περιοδικό μας και σέ άπάντηση άρθρου συνεργάτη μας για την ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ αναφέρεται ότι «ό συνεργάτης σας, χωρίς να τό θέλει ίσως... φαίνεται να ένισχυει την πολιτική της γειτονικής μας χώρας». Θα μάς ένδιωφρε έμās και τους αναγνώστες μας να μάς εξηγήσετε αναλυτικά αυτές σας τίς έπιφυλάξεις.

‘Η ιδιότητά μου σάν Γενικό Διευθυντή της ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ μου έπιβάλλει να δηλώσω ότι, αν τό περιοδικό σας, ή οι συνεργάτες το περιοδικό σας, έχουν άπόψεις για τό πὸς ασκείται ή Έθνική πολιτική σέ σχέση με τη γειτονική μας χώρα, άσβγούν να γράφουν τίς άπόψεις τους.

Την εϊθνή αυτή, που είναι το περιοδικό σας και των συνεργατών σας, δεν μπορείτε να την μεταφέρετε σέ άλλους με τη μορφή της έρώτησεως που διατυπώσατε. Στην άπάντησή μου πρὸς τον συνεργάτη σας, έπηρεα, νομίζω, άρκετά σαφώς.

άπόφαση. Μπορούμε όμως να κάνουμε μερικές υποθέσεις και να εκτιμήσουμε τίς συνέπειες. ‘Η πρώτη υπόθεση άφορά την ύπαρξη (στίς περιοχές των επέκτασεων που έπρεπε να γίνουν) αθθαίρέτων των Πομάκων. Στά πλαίσια λοιπόν της μυωπικής πολιτικής που αναφέραμε πρίν, είναι δυνατόν να πάρθηκε μία τέτοια άπόφαση. Αυτό όμως σημαίνει τη διαιώνιση των σημερινών προβλημάτων και την άναπαράγωγή της γκετοποίησης το μουσουλμανικού στοιχείου. Κάτι τέτοιο όμως δεν θα σινέβαινε αν οι περιοχές αυτές έμπαιναν στό σχέδιο πόλης και γίνονταν άντικείμενο ύλοποίησης της κοινωνικής στεγαστικής πολιτικής που προαναφέραμε.

‘Η δεύτερη υπόθεση άφορά τον οικισμό της ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ. Πιθανόν ή νομαρχική (και άρα κρατική) άπόφαση για την μη επέκταση το σχεδίου πόλης να άποσκοπεί στή βίαιη στροφή της ζήτησης στό κολοσσιαίο και πολυδάπανο έργο των 6000 έτοιμων σπιτιών και άναπτυγμένων οικόπεδων που κατασκευάζει αυτή τη στιγμή ή θυγατρική αυτή εταιρία της Κτηματικής Τράπεζας. Τό περίεργο αυτό πρόγραμμα διπλασιάζει σχεδόν μία πόλη με πληθυσμιακή στασιμότητα και περιορισμένες άναπτυξιακές προϋποθέσεις. Την ίδια στιγμή άρνείται να καλύψει τίς στεγαστικές άνάγκες μαγάλης μερίδας το δυναμικού στοιχείου, το μουσουλμανικού. Και δεν μπορεί να εξηγηθεί άλλίως παρά σάν μία άναποτελεσματική όσο και άρρωστημένη πολιτική προσέλκυσης χριστιανικού στοιχείου για εξισορρόπηση των πληθυσμών. ‘Αναποτελεσματική γιατί οι ώραιες και πανάκριβες κατοικίες δεν άρκούν για να προσελκύσουν πληθυσμό εκεί που λείπουν οι εύκαιρίες άπασχόλησης και ή κοινωνική και πολιτιστική άναβάθμιση. ‘Αρρωστημένη, γιατί άποβλέπει σέ μία στείρα ποσοτική άντιπαράθεση το Χριστιανικού στοιχείου άπέναντι στό Μουσουλμανικό, μέσα από διαδικασίες ένίσχυσης της γκετοποίησης και το φυλετικού μίσους. Και αυτό, άντί να συμβάλει, μέσα από την προώθηση μιας ούσιαστικής κοινωνικής μίξης, στή σύσφιξη των σχέσεων, στην ένταξη των μουσουλμάνων στην κοινωνία το Έλλαδικού χώρου, στό άνέβασμα το πολιτιστικού τους έπιπέδου. Είναι ο μόνος τρόπος για την έμμεση άπόσπασή τους από την έπιρροή το τούρκικου προξενείου που προσπαθεί να τους κρατάει στην ύπανάπτυξη για όλους τους λόγους που ξέρουμε.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Μερικές σκέψεις για την εισαγωγή της πληροφορικής στην Ελλάδα

Παλιότερα, οι ιδεολόγοι της ανάπτυξης έβλεπαν τις πιο έντονες συγκινήσεις στη θάλασσα ενός χαλυβουργείου ή ενός πετροχημικού συγκροτήματος. Σήμερα, ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής αρκεί για να προκαλέσει ένα ντελίριο προβλέψεων για αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας. 'Επιπλέον και ο τελευταίος τεχνοκράτης αισθάνεται υποχρεωμένος να διανθίσει τον ένθουσιασμό του με ένα στερεότυπο πλέον κύκλο «οραμάτων» με κεντρικό θέμα «ή επανάσταση της πληροφορικής και ο Άνθρωπος».

Η παρουσία της εισαγωγής υπολογιστών και πληροφορικής στις υπηρεσίες και την παραγωγή σαν τη λύση που θα σώσει συγχρόνως την εθνική οικονομία και τη δημοκρατία, είναι στην πραγματικότητα ένα φαινόμενο πολύ πιο ενδιαφέρον από τις ίδιες τις τεχνολογικές εξελίξεις. Δεν πρόκειται όμως για την πρώτη περίπτωση «προόδου του καπιταλισμού» που συνδέεται από συγκινητικές καταγγελίες των «κακών χρήσεων της τεχνολογίας» και από διαβεβαιώσεις ότι τα πράγματα θα μπορούσαν να είναι διαφορετικά: ή διαπίστωση ότι η χρήση της πληροφορικής στις καπιταλιστικές χώρες έχει προκαλέσει αύξηση της ανεργίας και περισσότερο συγκεντρωτικό έλεγχο της πληροφόρησης, συνυπάρχει αρμονικά με τη διαβεβαίωση ότι τα κακά αυτά δεν πρόκειται να συμβούν στην Ελλάδα. Φυσικά ή αποδοχή αυτού του ιδεολογικού λόγου (αποδοχή που δεν βασίζεται κατά κύριο λόγο στην πειθώ, αλλά στην καταστολή ή αποσιώπηση των αντιρρήσεων) σημαίνει πριν απ' όλα ότι «άγνοείται» ή αύξηση της ανεργίας χωρίς να χρησιμοποιείται ακόμα ή πληροφορική σε μαζική κλίμακα, και ή αύξηση του κεντρικού ελέγχου των πληροφοριών χωρίς τη βοήθεια της ηλεκτρονικής. Σημαίνει επίσης ότι έχουν γίνει δεκτές εκ των πραγμάτων αυτές οι επιπτώσεις — τόσο απ' αυτούς που θα τις επιβάλουν, όσο κι απ' αυτούς που θα τις υποστούν — πριν ακόμα εισαχθεί ή νέα τεχνολογία. Για τό ζήτημα της «δημοκρατίας» υπάρχουν και έγκυρες ρητές διατυπώσεις για τόν πολιτικό ρόλο που επιφυλάσσεται στη νέα τεχνολογία: μετά από δύο άρθρα στο ΒΗΜΑ (25-3 και 1-4-84) που συμπληρώνουν τό γνωστό κύκλο τεχνολογικών ένθουσιασμών και αντικαπιταλιστικών φράσεων, ο υπουργός Προεδρίας Απόστολος Λάζαρης καταλήγει στο πολύ πιο γνώριμο συμπέρασμα ότι «ή συμμετοχή του λαού στά κοινά με την παραπάνω έννοια είναι μία συνεχής διαδικασία διαπαιδαγώγησής του». Μία από τις λειτουργίες της κοινοπολιτείας είναι να αποκτήσει την επίφαση τεχνολογικού όρθολογισμού και επιστημονικής έγκυρότητας ή πατερναλιστική διαδικασία των «τοπικών συνελεύσεων», του «διαλόγου πρωθυπουργού και λαού», και ενός «δημοκρατικού προγραμματισμού» που θα στηρίζεται όλο και περισσότερο στη βία της επιβολής, χωρίς δυνατότητα άμφισβήτησης, προκαθορισμένων επιλογών.

Ο Απόστολος Λάζαρης που στά άρθρα του συγκέντρωσε όλες τις «μεγάλες αλήθειες» της κυρίαρχης ιδεολογίας γύρω από την πληροφο-

ρική, συνοψίζει ως εξής την τρέχουσα «τεχνολογική επανάσταση»: «πρώτο, αυξάνει σε δραματικό βαθμό την παραγωγικότητα της εργασίας, και δεύτερο διευρύνει απεριόριστα τόν πληροφοριακό όριζοντα σ' όλους τούς τομείς της ανθρώπινης γνώσης». Πρόκειται και στις δύο περιπτώσεις για την αντίληψη που έχει ο καπιταλισμός για την πληροφορική, μία αντίληψη που δεν μπορεί να στηρίξει κανένα σοσιαλιστικό «όραμα», για τόν απλό λόγο ότι δεν έχει ίχνος κοινωνικής προσέγγισης των προβλημάτων της παραγωγής και της πληροφόρησης.

Η άποψη ότι ή «επανάσταση της πληροφορικής» είναι κοινωνικά επιθυμητή επειδή αυξάνει «σε δραματικό βαθμό» την παραγωγικότητα, συγχέει την αύξηση της παραγωγής υλικών αγαθών με την αύξηση της παραγωγικότητας, άγνοεί πλήρως τό πρόβλημα της επιλογής των αγαθών που είναι αναγκαίο να παράγονται και γενικότερα τό πρόβλημα της κατανομής του διαθέσιμου πλούτου (με την έννοια των δυνατοτήτων υλικής παραγωγής), και άγνοεί ότι μόνο εν μέρει είναι ή ίδια ή παραγωγικότητα συνάρτηση της πληροφορικής. Μόνο ένας ήλίθιος μπορεί να υποστηρίξει ότι τό πρόβλημα λ.χ. της παγκόσμιας αγροτικής παραγωγής και παραγωγής τροφίμων, είναι πρόβλημα τεχνολογίας, και πόσο μάλλον πληροφορικής. Μόνον

ένας επιχειρηματίας που σκέφτεται με τη λογική του κέρδους μπορεί να θεωρήσει «επαναστατική» την εισαγωγή των ηλεκτρονικών υπολογιστών στις διαφημιστικές εταιρίες, για παράδειγμα, όταν δεν είναι δυνατό να θεμελιωθεί ή οποιαδήποτε κοινωνική χρησιμότητα αυτών των δραστηριοτήτων. 'Εξάλλου είναι γνωστό ότι ή αύξηση της παραγωγικότητας ορισμένων κλάδων με τη χρησιμοποίηση «ρομπότ» ή υπολογιστών, συνοδεύεται από άλλου τύπου έκσυγχρονιστικές διαδικασίες που έχουν κι αυτές σαν κύριο χαρακτηριστικό την αύξηση της παραγωγικότητας, αλλά οδηγούν κι αυτές στην αύξηση της ανεργίας και σε ελάχιστη αύξηση, ή μείωση, της παραγωγής.

Όσο για την εκτίμηση ότι αυξάνεται «απεριόριστα» ή πληροφοριακή όριζοντας σ' όλους τούς τομείς της ανθρώπινης γνώσης», παραβλέπει, με καθόλου άθωο τρόπο, ότι οι καθοριστικές διαδικασίες της γνώσης είναι αποτέλεσμα κοινωνικών σχέσεων και όχι τεχνικών δυνατοτήτων. Τά μόνα πράγματα που αυξάνει ή ηλεκτρονική τεχνολογία είναι ή ταχύτητα με την οποία μπορεί να είναι προσιτές ορισμένες πληροφορίες και ορισμένα στοιχεία, αλλά ή αρχική επιλογή τους, ή δυνατότητα συσχέτισής τους, και ή τύπος των ερωτημάτων που είναι δυνατό να τεθούν είναι τό αποτέλεσμα της κοινωνικής χρήσης των υπολογιστών, και άρα άμεση συνάρτηση των κοινωνικών σχέσεων και των σχέσεων εξουσίας. 'Ο «πληροφοριακή όριζοντας» δεν αυξάνεται παρά για όσους αποδέχονται και υπηρετούν την κυρίαρχη επιλογή, αξιολόγηση και έρμηνεία των πληροφοριών: ή διαδικασία επέκτασης της πληροφορικής σε συνθήκες καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, ή των οποιωνδήποτε ιεραρχημένων κοινωνικών σχέσεων, είναι στην πραγματικότητα μία διαδικασία αποπληροφόρησης, που φθάνει στο πρωτοφανές σημείο να παρουσιάζεται σαν άφθονη προσφορά άπειρων και επιστημονικά έλεγμένων πληροφοριών και στοιχείων.

Πέρα από τὰ «σκάνδαλα», ή οικονομική πολιτική

Πολλά είναι τὰ πρόσφατα σημάδια γιὰ τὸ ὅτι ἡ οικονομική πολιτική γλιστράει πρὸς τὰ δεξιά, ἢ καλύτερα ὅτι ἐγκαταλείπει μεμονωμένες ἐνέργειες μὲ «ἀριστερή» χροιά. Γιὰ τὴν ΠΥΡΚΑΛ δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχουν πολλές ἀμφιβολίες ὅτι τὸ «σκάνδαλο» ἀφορᾷ κυρίως τὸ σταμάτημα καὶ ἀπὸ κυβερνητικούς παράγοντες τῆς ἐπέκτασης μιᾶς ἐπιχείρησης πού ἀνήκει οὐσιαστικά στὸ δημόσιο τομέα. Ἐπίσης μετὰ τὴν παραίτηση τοῦ Γιάννη Ποττάκη ὁ ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ Οἰκονομικῶν πλεόν Γεράσιμος Ἀρσένης, ἐξήγησε χωρὶς ἴχνος μειδιάματος ὅτι ἡ κυβέρνηση δὲν μίλησε ποτέ γιὰ κοινωνικοποίηση ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Καί, τέλος, μία σειρά ἀπὸ μέτρα ἐκσυγχρονιστικοῦ χαρακτῆρα γιὰ τὸ ἐμπόριο συνάντησαν τὴ σύσσωμη ἀντίθεση τῶν ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας (ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων) καὶ μὲ «παρέμβαση τοῦ ἴδιου τοῦ πρωθυπουργοῦ» μᾶλλον ἀποσύρονται στὴν πλειοψηφία τους.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ὅμως φαίνεται ἐπίσης ἀρκετὰ καθαρά ὅτι αὐτὴ ἡ μετατόπιση πρὸς τὰ δεξιά, παρόλο πὺ στήριζεται πάντα στὴν καθήλωση τῶν μισθῶν καὶ στὴ συγκράτηση τῶν δημοσίων δαπανῶν, δὲν ἔχει περάσει σὲ μονεταριστικές (ἢ θάτσερικές) ἐπιλογές πού θὰ σήμαιναν ἐπιπλέον ὅτι ἀκολουθεῖται μία σκληρὴ πολιτικὴ σὲ ζητήματα χρηματοδότησης προβληματικῶν τομέων καὶ ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἀπόφαση νὰ δοθοῦν πιστώσεις σὲ μεγάλες προβληματικές μέσω τῆς συνεργασίας πολλῶν τραπεζῶν εἶναι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη χαρακτηριστικὴ, ὅπως καὶ ἡ παραίτηση τοῦ Ποττάκη πὺ φαίνεται νὰ ἔδειξε χαμηλὴ προσαρμοστικότητα ἀπέναντι στοὺς λεπτὺς χειρισμούς πὺ ἀπαιτεῖ ἡ οικονομικὴ διαχείριση τῶν πολιτικῶν ἰσορροπιῶν.

Ἡ περίπτωση Ποττάκη εἶναι πολὺ πὺ ἐνδα-

φέρουσα ἀπ' ὅτι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται. Θὰ μπορούσε βέβαια νὰ διατυπώσει κανεὶς ἀρκετὲς ἀμφιβολίες γιὰ τὴν εὐφυΐα τοῦ ἀτόμου, καὶ τὴν ἱκανότητά του νὰ ἀντιστέκεται στὴ γοητεία τῆς ὑπουργικῆς καρέκλας ἀλλὰ τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ἐκεῖ: ἕνας ὑπουργὸς πὺ ἀναλαμβάνει τὴν ἐφαρμογὴ ἐνὸς προγράμματος λιτότητας στὸ δημόσιο ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πρωθυπουργικά χέρια, καὶ πὺ εἶναι ἐπιτυχημένος (προϋπολογισμός 1984) σ' αὐτὸ τὸν τομέα, δὲν μπορεῖ νὰ κάνει παραχωρήσεις στὸν ἕνα ἢ ἄλλο ὑπουργὸ καὶ συγχρόνως νὰ αἰσθάνεται ἀπόλυτα σίγουρος, ἂν ὄχι ὁ πὺ μάγκας. Ἐδῶ ὅμως ἀρχίζει τὸ στυλ. Ἀνδρέας, ἡ ἡ τέχνη τῆς πασοκικῆς διακυβέρνησης, ἡ ἀκόμα καλύτερα ἡ τέχνη τῆς διαμόρφωσης τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς μέσω τῶν παραιτήσεων διαφόρων ὑπουργῶν καὶ εἰδικῶν τῶν ὑπουργῶν οικονομικῶν.

Ἡ περίπτωση ΠΥΡΚΑΛ, ἡ ἂν προτιμᾷ κανεὶς ἡ περίπτωση Σωτηρλῆ εἶναι σὲ ἀνάλογο βαθμὸ χαρακτηριστικὴ τοῦ στυλ τῆς πασοκικῆς διαχείρισης: ἀναλαμβάνει κάποιος νὰ φέρει σὲ πέρας ἕναν προανατολισμό, καὶ ἂν δείξει ἕνα ζῆλο πὺ τὸν φέρνει ἀντιμέτωπο μὲ ἀποφασιστικῆς σημασίας κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς δυνάμεις, αἰσθάνεται νὰ τοῦ τραβᾶνε τὸ χαλὶ οἱ ἴδιοι πὺ τὸν ἐνθάρρυναν στὸ ξεκίνημα τῆς σύντομης καριέρας του. Πρέπει βέβαια νὰ ὑπογραμμισθεῖ ὅτι οἱ πιέσεις πὺ ὑπερισχίζουν ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὶς κυρίαρχες ταξικὲς συμμαχίες: ὁ κ. Σωτηρλῆς χειροκροτήθηκε ἀπὸ σύσσωμο τὸν κομματικὸ μηχανισμό τοῦ ΠΑΣΟΚ ὅταν ἐπέβαλε στοὺς ἐργαζόμενους τῆς ΠΥΡΚΑΛ ἕνα ἐξοντωτικὸ σύστημα ἐπιδομάτων, βρέθηκε ὅμως ἀντιμέτωπος μὲ τοὺς ἐκφραστές συγκεκριμένων ἰδιωτικῶν συμφερόντων μέσω στὸ μηχανισμό αὐτὸ ὅταν ἐπεδίωξε νὰ διευρύνει καὶ νὰ «καθετοποιήσει» τὶς ἐργασίες μιᾶς δημόσιας ἐπιχείρησης.

Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι μέσα στὴν ἴδια τὴν κυβέρνηση πλειοψηφοῦν αὐτοὶ πὺ «πιστεύουν» στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία» δὲν σημαίνει καὶ ὅτι ἐφαρμόζεται καὶ ἕνα δυναμικὸ καπιταλιστικὸ πρόγραμμα θάτσερικοῦ τύπου, οὔτε ἐξάλλου ἕνα μεταρρυθμιστικὸ πρόγραμμα μὲ αὔξηση τοῦ κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ: εἶναι τέτοιο τὸ βάρος στὴν Ἑλλάδα τῆς μικρῆς καπιταλιστικῆς συσσώρευσης, πὺ τὸ μόνο ρεαλιστικὸ οικονομικὸ πρόγραμμα γιὰ τὸ σύνολο τῆς ἀστικῆς τάξης εἶναι ἡ συνέχιση τῆς συσσώρευσης μέσω ἀπὸ τὶς ἴδιες δομές μὲ μόνο οὐσιαστικὸ κίνητρο τὴν καθήλωση τῶν ἐργατικῶν ἀμοιβῶν. Καὶ ἡ περίπτωση τῆς σύγκρουσης ὑπουργοῦ Ἐμπορίου καὶ ἐπιχειρηματιῶν εἶναι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἐκπληκτικὴ: ἡ ἀλληλεγγύη ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων εἶναι τέτοια πὺ οἱ δεῦτεροι θεώρησαν ἀπαράδεκτα μιᾶ σειρά ἐκσυγχρονιστικὰ μέτρα πὺ στόχος τους δὲν εἶναι παρὰ κάποια συγκράτηση τῶν τιμῶν γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἡ συγκράτηση τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ νὰ διευκολυνθεῖ τελικὰ ἡ δραστηριότητα τῆς βιομηχανίας.

Μία ἐπιπλέον ἀπόδειξη τῶν πολὺ μικρῶν περιθωρίων ἐλιγμῶν πὺ διαθέτει ἡ κυβέρνηση, εἶναι καὶ ἡ περισσότερο ἰδιόμορφη λίσση πὺ υἱοθετήθηκε σὲ σχέση μὲ τὶς προβληματικές. Ἡ σκληρὴ γραμμὴ δὲν ὑπερίσχιζε καὶ οὔτε κᾶν ἔφθασε στὸ στάδιο στὸ στάδιο τῆς ρητῆς διατίπωσης μιᾶς πολιτικῆς πὺ θὰ ἄφηνε τὶς ἐπιχειρήσεις νὰ τὰ βγάλουν πέρα μόνες τους. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει καὶ ὅτι ἐφαρμόζεται τὸ ἀρχικὸ σχέδιο τῆς παρέμβασης τοῦ κράτους στὸν τομέα τῆς μεταποίησης μέσω ἐνὸς «κοινωνικοποιημένου» κομματιοῦ τῆς βιομηχανίας: ἀποφεύγονται ὁρισμένες ἀποτομές ἀλλαγῆς σὲ σχέση μὲ τὴν ἀπασχόληση καὶ τὰ χρέη, πὺ θὰ ὀδηγοῦσαν σὲ κάποιες κοινωνικὲς καὶ οικονομικὲς ἀναταραχές, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι οἱ ἀλλαγῆς αὐτῆς δὲν εἶναι δυνατό νὰ πραγματοποιηθοῦν μὲ πὺ ἀργὸ ρυθμό.

Ἡ κυβέρνηση καὶ ὁ φιλοκυβερνητικὸς τύπος ἐμφανίζουν τὴν ἀρνηση τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς θάτσερικῆς πολιτικῆς σάν ἐπικράτηση μιᾶς ἀριστερῆς πολιτικῆς, ἀκόμα καὶ σὲ σχέση μὲ κυβερνήσεις ὅπως ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Ἰσπανικὴ πὺ ἔχουν ἀναγγεῖλαι προγράμματα μαζικῶν ἀπολύσεων. Δὲν πρόκειται ὅμως παρὰ γιὰ τὴν υἱοθέτηση μιᾶς ἄλλης ἀστικῆς πολιτικῆς πὺ διαλέγει τὴ στασιμότητα, ἀλλὰ ὀδηγεῖ ἀπὸ ἕναν ἄλλο δρόμο στὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα: στὴν καθήλωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ στὴν αὔξηση τῆς ἀνεργίας.

7,8%

7,8% ἦταν ἡ ἀνεργία στὴν Ἑλλάδα τὸ 1983 (κατὰ τὴν ΕΟΚ) καὶ θὰ φτάσει τὸ 8,6% φέτος. Οἱ ἐκτιμήσεις αὐτῆς εἶναι ἐλαφρῶς ὑψηλότερες ἀπὸ ἐκεῖνες πὺ εἶχε παρουσιάσει ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση πρὶν ἕνα μῆνα, καὶ πὺ ἦταν 7,4% καὶ 8,2% ἀντίστοιχα.

5% θὰ αὐξηθεῖ κατὰ τὶς προβλέψεις τῆς ΕΟΚ τὸ παγκόσμιο ἐμπόριο τὸ 1984, σὲ σύγκριση μὲ 1,7% τὸ 1983. Δεδομένου ὅτι ἡ προβλεπόμενη αὐξηση τῶν ἐξαγωγῶν στὴν Ἑλλάδα εἶναι 4,7%, ἐναντι 6% τὸ 1983, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία δὲν θὰ ἐπωφεληθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπέκταση τῆς παγκόσμιας ἀγορᾶς ἀλλὰ ἀντίθετα θὰ γνωρίσει μιᾶ ἐπιβράδυνση τῆς αὐξησης τῶν ἐξαγωγῶν ἡ ὁποία εἶχε ἐπιτευχθεῖ χάρις στὴν ὑποτίμηση καὶ καθήλωση τῶν μισθῶν κατὰ τὸ 1983.

19,2% ἀναμένεται νὰ φθάσει ὁ πληθωρισμὸς στὴν Ἑλλάδα τὸ 1984 σύμφωνα μὲ ἐκτιμήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, ἕνα ποσοστὸ ἐλαφρῶς μεγαλύτερο ἀπὸ τὶς προβλέψεις τῶν

κυβερνητικῶν ὑπηρεσιῶν.

70 δισεκατομμύρια δολάρια θὰ φτάσει τὸ 1984 τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν τῶν ΗΠΑ πὺ ἀντιπροσωπεύει τὸ μισὸ τοῦ συνολικοῦ ἐλλείμματος πὺ εἶχε προκαλέσει στὶς δυτικὲς χώρες ἡ αὐξηση τῶν τιμῶν τοῦ πετρελαίου τὸ 1974. Πέρσι τὸ ἀντίστοιχο ποσὸ ἦταν 41 δις. δολάρια. Οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες εἶναι ἡ μόνη χώρα πὺ μπορεῖ νὰ ἔχει ἕνα τέτοιο ἐξωτερικὸ ἔλλειμμα καὶ νὰ ἀντιμετωπίζει χωρὶς πανικὸ τὴ συνεχιζόμενη αὐξήσή του.

25% ἔχει φτάσει ἡ βρεφικὴ θνησιμότητα στὴ βορειο-ἀνατολικὴ Βραζιλία, ὅπου — εὐτυχῶς — παρατηροῦνται καθημερινῆς σχεδὸν ἐπιθέσεις τῶν χωρικῶν κατὰ τῶν ἀγορῶν, καὶ κρατικῶν ἀποθεμάτων τροφίμων.

500.000 φτωχῆς γυναῖκες πὺ ζοῦν μόνες μὲ τὰ παιδιὰ τους ἔχασαν στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τὴ δυνατότητα νὰ βασίζονται στὰ κοινωνικά προγράμματα. Κι αὐτὸ χάρις στὶς φροντίδες τῆς κυβέρνησης Ρήγκαν.

Ἐπιμέλεια:
Πάνος Γεωργίου

ΙΡΑΝ — ΙΡΑΚ

Τό τίμημα της διαμάχης

του Maxime Rodinson

Εκτός από τις έδαφικές επιδιώξεις των μέν και των δέ, ή τούς φόβους γιά τόν όμαλό έφοδιασμό της Δύσης μέ πετρέλαιο, ποιό μπορεί νά είναι τό αληθινό τίμημα της σύγκρουσης Ιράν — Ιράκ;

Δύο τινά μπορεί νά συμβοδύν. "Αν υπερισχύσει τό Ιράκ, θα ένισχυθεί ή θέση αυτού του έπίγειου κέντρου της «ισλαμικής διεθνούς». "Αν νικήσει τό Ιράκ μπορεί νά αποδυναμωθεί αυτό ακριβώς τό κέντρο, αλλά τό Ιράκ θά έχει δυσκολίες νά εξαπλωθεί πρós ανατολάς κατακτώντας τό Ιράν. Ίδού λοιπόν τό ζητούμενο: ή βάση του χομεινικού καθεστώτος θά εξακολουθεί νά διευρύνεται; Θά διατηρηθεί όπως είναι ή θά υποστεί ήττα;

Μιά νίκη του Ιράν ή του Ιράκ θά όξύνει ακόμα περισσότερο, σύμφωνα μέ τίς γνώμες όρισμένων την παλιά διαμάχη μεταξύ Αράβων και Περσών.

Η παλιά διαμάχη μεταξύ Αράβων και Περσών είναι λίγο-πολύ μιά πλάνη. Η ιστορία, αντίθετα μ' αυτά πού θέλει νά επιβάλει ή προπαγάνδα του Σαντάμ Χουσεϊν δέν είναι έτσι: άπλή. Στην πραγματικότητα υπάρχει μιά γραμμή γαιοπολιτικού ανταγωνισμού ή όποία, από την άρχή της ιστορίας, περνάει από κάπου ανάμεσα στό Ζάγκρος, στην άκρη των Ιρανικών όροπέδιων, πάνω άπ' την κοιλάδα της Μεσοποταμίας. Από τό Ζάγκρος πρós την Ανατολή υπήρχε πάντα ένα μεγάλο κέντρο αυτόνομης εξουσίας πού συχνά έφτανε στη Μεσοποταμία. Δυτικά, υπήρχαν έντελώς διαφορετικά καθεστώτα, οι Ασύριοι, τό πήγαινε έλα των Ρωμαίων, μετά οι Βουίδες των δυό πλευρών του Ζάγκρος.

Η προαιώνια διαμάχη δέν είναι λοιπόν και πολύ σοβαρή. Τέτοιες συγκρούσεις δέν προξενούν πάθη διαρκή και βαθιά εκτός εάν τά δυό αντίπαλα

κράτη έχουν διαφορετικές ιδεολογίες. Όμως μόνο μετά από τό 1500 ό Σάχης Ίσμαήλ έκαθιδρύει στην Περσία ένα κράτος μέ σιίτικη ιδεολογία, ό,τι κι άν λένε τά λαϊκά έγχειρίδια. Αυτό τό κράτος αντίτιθεται λοιπόν στην όθωμανική αυτοκρατορία, στην έπίσημη σουνίτικη ιδεολογία. Από εκείνη τη στιγμή υπάρχουν όλο και ισχυρότεροι λόγοι γιά νά γίνουν έχθροί: ή θρησκεία, ή γλώσσα και άκόμη τό έθνος. Η αντίθεση διαρκεί λοιπόν από τό 1500 μέ έξάρσεις και κάμψεις. Αλλά ή διαμάχη σουνιτών και σιιτών, άκόμα κι άν έχει αναθερμανθεί στην προκειμένη περίπτωση, δέν έχει πιά και μεγάλη σημασία.

Από τό 1979, βρίσκονται άντιμέτωπα, άπ' τη μιά πλευρά τό Ιρανικό κράτος πού κραδαίνει τη σημαία όλου του Ισλαμισμού, χωρίς νά κάνει βασικούς διαχωρισμούς μεταξύ σιιτών και σουνιτών, και από την άλλη πλευρά τό Ιρανικό κράτος τό όποιο ισχυρίζεται πώς είναι φιλολαϊκό, εμφανιζόμενο έπιπλέον σαν «ευλαβικά φιλόθρησκο». Ο Σαντάμ Χουσεϊν σκέφτηκε πολύ άπλά πώς τό νά μιλήσει γιά μιά πάλη μεταξύ των Αράβων και των Περσών θά τόν έξυπηρετούσε. Όπως παλαιότερα ό Στάλιν είχε χρησιμοποιήσει έναντιόν των Γερμανών όλη τη μυθολογία των Ρώσων πού άντιμετώπισαν τούς Τεύτονες ιππότες χωρίς νά άποφύγει και την όρθοδοξία. Κάθε τι πού παροτρύνει τόν κόσμο θεωρήθηκε άναγκαίο νά χρησιμοποιηθεί. Ούτως ή άλλως αυτή ή ιδέα της σύγκρουσης Αράβων και Περσών είναι πολύ λίγο μουσουλμανική. Σύμφωνα μέ την έπίσημη μουσουλμανική ιστορία οι Αραβες νίκησαν τούς είδωλολάτρες στό Ίσλάμ...

Οι θαυμαστές του Χομεινί στόν άραβικό κόσμο δέν διασπώνται άραγε ανάμεσα στην ιδέα της «Ιρανικής επανάστασης» και των «Αράβων αδελφών» τους στό Ιράκ;

Τοποθετούνται στό πλευρό της Ιρανικής επανάστασης έναντιόν του Ιράκ, και καθώς βάζουν τη θρησκεία πάνω από όλα, διακηρύσσουν πώς αυτά τά έθνικιστικά διλήμματα είναι δολιότητα των ξένων, Αμερικανών, Έβραίων, κλπ, και έχουν ξεπεραστεί. Οι Ιρακινοί δέν είναι γι' αυτούς άδελφοί άραβες αλλά σχεδόν είδωλολάτρες, άθεοι ή φιλοσοβιετικοί.

Μέ τη διαμάχη Ιράν—Ιράκ από τη μιά πλευρά, τη διαμάχη των Ισραηλιτών — Παλαιστινίων ή Αράβων — Ισραηλιτών από την άλλη, ή Έγγύς Ανατολή μπορεί νά παραγάγει άλλα θρησκευτικά κράτη;

Γιατί όχι; Στην Έγγύς Ανατολή, σ' ένα μεγάλο ποσοστό, τά θρησκευτικά δόγματα έχουν σχεδόν χαρακτηρίσει έθνος. Αυτή ή ιδέα δέν ικανοποιεί αυτούς, π.χ. πού νομίζουν, άδικο βέβαια, ότι τό «άραβικό έθνος υπερέχει όλων. Έξάλλου, ή λέξη «Taifa» (πιστός στά άραβικά) δέν χαρακτηρίζει όπωσδήποτε ένα σύνολο ανθρώπων πού στηρίζονται στη θρησκεία. Στόν Λίβανο, στη Συρία, στό Ιράκ, άνήκει κάποιος σ' ένα θρησκευτικό δόγμα, όπως άνήκει και σ' ένα έθνος. Δέν πρόκειται καθόλου γιά ζήτημα πίστης. Στη Γαλλία δέν θά λέγαμε ότι ό Μαρσαί είναι χριστιανός. Σέ μιά μεσανατολική αντίληψη θεωρείται χριστιανός έφόσον γεννήθηκε μέ την χριστιανική πίστη. Μπορεί νά είναι εκεί κανείς ταυτόχρονα σιίτης και άθεος χωρίς νά προκαλείται άντίφαση. Στην Εύρώπη οι θρησκευτικοί πόλεμοι συνοδεύονταν από θεολογικές διαμάχες. Οι προτεστάντες κι οι καθολικοί άντιμάχονταν γιά νά δούν άν ό Άγιος Πέτρος πήγε στη Ρώμη ή γιά τη μετουσίωση. Ακούσατε ποτέ νά μιλούν γιά θρησκευτικές διαφορές στόν Λίβανο; Όχι. Η θρησκευτική όρμη, αντίθετα μ' ό,τι πιστεύει ό κόσμος, δέν παίζει, μπορούμε νά πούμε, κανένα ρόλο. Πρόκειται στην πραγματικότητα γιά ύπο-έθνη. Μπορεί πολύ εύκολα νά δημιουργηθούν μικρο-έθνη σιιτών, δρούζων, μαρωνιτών στόν Λίβανο. Τά μεγάλα κράτη, τό Ιράκ, ή Συρία μπορούν έπίσης νά πάρουν τό δρόμο των κρατικών θρησκειών, αλλά πρós στιγμή κυριαρχεί τό ιδανικό του έθνους, πράγμα πού σημαίνει σήμερα μιά σχετική ισότητα ανάμεσα στά διάφορα θρησκευτικά δόγματα. Και μ' αυτή την έννοια μόνο τό Ιράν είναι ένα θρησκευτικό κράτος.

Τί είδους εικόνα σχηματίζετε έσείς γιά μιά Έγγύς Ανατολή χωρίς πολέμους; Πώς τη φανταζόσαστε;

Είναι δύσκολο νά τη φανταστεί κανείς. Ας πούμε ότι υπάρχουν δυό ένδεχόμενα. Τό πρώτο είναι νά επικρατήσει τό ένα κράτος στά άλλα διά της βίας και νά επιβάλει μιά σχετική ένότητα. Είναι αυτό πού, έν πάση περιπτώσει, συνέβη συχνά και στην Εύρώπη μέ τη Γερμανία και την Ίταλία. Και αυτό συνέβη πολλές φορές στην ιστορία. Το δυστύχημα γιά την Έγγύς Ανατολή είναι, κατά παράδοχο τρόπο, ότι οι σύγχρονοι όργανισμοί, ό ΟΗΕ και όλοι αυτοί, καθιστούν τό ένδεχόμενο αυτό πολύ άπίθανο. Η Συρία, τό Ιράκ ή ή Αίγυπτος θά μπορούσαν νά είναι αυτό τό κυρίαρχο κράτος. Μέ κυρίαρχο τό Ισραήλ δέν αλλάζουν πολλά, αλλά θά πρόκειται γιά ένα έξωγενές κράτος. Η τάση των κυριαρχούμενων γιά διαρκή επανάσταση θά μεγάλωνε συνεχώς.

Η δεύτερη έκδοχή θά ήταν μιά Όμοσπονδία. Λίγο — πολύ, όπως και ή Εύρώπη, τά άραβικά κράτη προσπαθούν από δεκαετίες νά ένωθούν αλλά ό Άραβικός Σύνδεσμος δέν ξεπέρασε ποτέ τό στάδιο των συνδιασμών άμεσης χρησιμότητας. Και στις δυό περιπτώσεις βέβαια μένει νά βρεθεί μιά πατρίδα γιά τούς Παλαιστινίους.

Η προαιώνια διαμάχη Αράβων και Περσών είναι έπινοημένος προπαγανδιστικός μύθος.

(άπόσπασμα από συνέντευξη του Ισλαμολόγου
Maxime Rodinson στό γαλλικό περιοδικό
«Les Nouvelles», 14 Μαρτίου 1984)

Ο γαλλικός σοσιαλισμός αντιμέτωπος με τις εργατικές διεκδικήσεις

ΟΤΑΝ τή νύχτα της 29ης Μαρτίου οι εργάτες χαλυουργίας της Λορραίνης ξεχύνονταν στους δρόμους των μεγαλύτερων πόλεων, αφήνοντας τό θυμό και τήν αγανάκτησή τους νά ξεσπάσει πάνω στά κτίρια πού στέγαζαν τά τοπικά γραφεία του Σοσιαλιστικού Κόμματος, όταν τήν ίδια νύχτα οι μεταλλουργοί των ναυπηγείων της Δουνκέρκης έρχονταν σέ βίαιες συγκρούσεις μέ τις δυνάμεις καταστολής, λίγοι ήταν εκείνοι πού μπόρεσαν νά μὴν θυμηθούν τους Πολωνούς εργάτες των ναυπηγείων του Γκντάνσκ τό Δεκέμβριο του 1970.

Ωστε λοιπόν τό κύρος του κυβερνώντος κόμματος στή Γαλλία μέσα στίς λαϊκές τάξεις έχει σήμερα, μετά και από τήν ανακοίνωση του «σχεδίου αναδόμησης της χαλυουργίας», μειωθεί σέ τέτοιο σημείο ὥστε κάθε αντιπαράθεση μέ τό καθεστώς Γκομούλκα νά είναι εύκολη και θεμιτή; Ποιές σχέσεις τέλος πάντων διατηρεί σήμερα ἡ Γαλλική Ἀριστερά μέ τις κοινωνικές δυνάμεις πού θέλει (;) νά εκπροσωπεί;

Ἡ λογική τῆς κρίσης

Πράγματι έχουν περάσει τρία χρόνια από τις Προεδρικές ἐκλογές και τήν ἐκλογή του Μιττεράν, ἕνα διάστημα πολύ μικρό γιά νά ξεχαστούν τά τεράστια τρικολόρε ταμπλώ της προεκλογικής καμπάνιας των Σοσιαλιστών μέ τό κεντρικό σύνθημα: *Avant tout l'emploi* (πρίν ἀπ' ὅλα ἡ ἀπασχόληση). Ἀπό τότε, τήν πρώτη περίοδο εὐφορίας, πριμοδότησης της λαϊκής κατανάλωσης, ἐνθάρρυνσης της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, διαδέχτηκε τό 1982 μιά περίοδος λιτότητας (πᾶγμα μισθών και τιμών, διπλή ὑποτίμηση του φράγκου κλπ.) πού προοδευτικά ἐμπεδώνεται μέχρι σήμερα. Ὅπως εἶναι γνωστό, τόσο ἡ κεῖνσιανῆς ἐμπνευσης πολιτική, ὅσο και αὐτή της λιτότητας ἀπέτυχαν νά ἀναστρέψουν τις τάσεις πού ἀπό τό 1974 χαρακτηρίζουν τήν οικονομική κρίση στή Γαλλία (δραματική μείωση του ποσοστού αὐξησης του ΑΕΠ, πολλαπλασιασμοί των πτωχεύσεων ἐπιχειρήσεων, ἀνοδος του ρυθμοῦ πληθωρισμοῦ, αὐξηση συνεχῆς της ἀνεργίας, ἐπιδείνωση του ἰσοζυγίου ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν).

Στίς σημερινές συνθήκες ἰδιαίτερης ὀξυνσης της κρίσης, ἡ συμπίεση της ἀνεργίας παύει νά κατέχει τήν ἐπίζηλη πρώτη θέση στίς κυβερνητικές προτεραιότητες. Συγχρόνως ὅμως παύει νά ἀποτελεῖ και τή θέση ἀρχῆς πού θεμελιώνει τόν οὐμανιστικό ἢ σοσιαλιστικό χαρακτήρα της κυβερνητικῆς φιλοσοφίας. Καί βέβαια δέν θά μπορούσε νά γίνει ἄλλιῶς. Ὁ ἰδεολογικός λόγος πού ἐπιμένει στίς σοβαρές κοινωνικές πλευρές του προβλήματος ἀνεργία ὑποχωρεῖ τελικά μπροστά στά «λογικά» ἐπιχειρήματα της παραγωγικότητας, του ἐξορθολογισμοῦ της παραγωγῆς, της ἀνταγωνιστικότητας και (τελικά), του ἐθνικοῦ συμφέροντος. Γιατί πράγματι, ἡ χαλυουργία της Λορραίνης ὑψηλοῦ βαθμοῦ συγκέντρωσης κεφαλαίων, ἀλλά «ξεπερασμένης» τεχνολογίας εἶναι και χαμηλῆς παραγωγικότητας, και σέ ἀναντιστοιχία μέ τή ζήτηση χάλυβα στήν ἀγορά και ἀντίθετη μέ τό «ἐθνικό συμφέρον». Ἡ παρατεινόμενη κρίση ἐπιβάλλει τή δική της λογική σέ βάρος των ὁποιων ἀρχικῶν διακηρυγμένων θέσεων της Ἀριστερῆς Κυβέρνησης.

Μιά ἄνιση σχέση

Ἄν ὅμως ἡ οικονομική κρίση ἀναγκάζει τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα νά υἱοθετεῖ κατά

Τρία χρόνια μετά

καιρούς διαφορετικές οικονομικές πολιτικές, δέν μπορεί νά λεχτεῖ τό ἴδιο και γιά τή στάση του ἀπέναντι στους κυβερνητικούς του ἐταίρους: τό Γαλλικό ΚΚ. Τή στάση αὐτή ἀποκαλύπτει μέ μοναδική ἴσως εἰλικρίνεια ἡ ἀπάντηση του Μιττεράν όταν ρωτήθηκε σχετικά μέ τους λόγους πού τόν ὀδήγησαν στό νά συμπεριλάβει κομμουνιστές ὑπουργούς, παρ' ὅλον ὅτι κατεῖχε αὐτοδύναμη κοινοβουλευτική πλειοψηφία. «Ένας λόγος παραπάνω!» Ἡ ἀνάθεση μέρους των κυβερνητικῶν εὐθυνῶν στό ΓΚΚ μόνο σάν ἐπιθετική ἐνέργεια ἐκ μέρους της παράταξης του Μιττεράν μπορεί νά γίνει κατανοητή. Ἀπό τόν Ἰούνιο του '81 μέχρι σήμερα οι σημαντικότερες ἀποφάσεις-κατευθύνσεις της Γαλλικῆς Κυβέρνησης (ἄς θυμηθοῦμε τις πολύ πρόσφατες δηλώσεις Μιττεράν γιά τους Πέρσινγκ και Κρούς) ἀποτέλεσαν ἕναν ἀνοιχτό ἐκβιασμό ἀπέναντι στους Γάλλους Κομμουνιστές, ἐκβιασμό ἀπέναντι

ντι στόν ὁποῖο οι τελευταῖοι, ἀπό τή δυσχερή θέση πού τους ἐπιφύλαξε ἡ μετεκλογική συγκυρία δέν μπόρεσαν ποτέ νά ἀπαντήσουν. Ἡ μάχη εἶχε χαθεῖ πολύ νωρίτερα και ἡ πολιτική τους ἦττα σφραγίστηκε όταν σύρθηκαν στήν ἀνευ ὀρων ὑποστήριξη του Μιττεράν στόν Β' γύρο των Προεδρικῶν.

Σήμερα, πού ὁ ὅρος «Συνασπισμός της Ἀριστερᾶς» (ἀλλά και ὁ γενικότερος: «Εὐρωαριστερά») ἀποδεικνύεται ὅτι παραπέμπει σέ μιά πραγματικότητα ἀπατηλή, πού ἡ Κυβερνητική και Προεδρική ἐξουσία, ἀφήνει νά καλλιεργοῦνται ὑποθέσεις γιά μιά μετατόπιση της Κοινοβουλευτικῆς πλειοψηφίας στή βάση της ὑπέρβασης του διαχωρισμοῦ μεταξύ Δεξιᾶς και Ἀριστερᾶς, οι ἐκβιασμοί ἀπέναντι στό Γαλλικό ΚΚ και τά διλήμματα πού αὐτοῖ ἀναπαράγουν μποροῦν νά γίνονται ὁλοένα και πῶ ἐντονα.

Χρήστος Θεοχαράς

Άπεργίες και «σαβουάρ-βίβρ»

Ο κίνδυνος της Δεξιās είναι τό-
ατού για την κυβέρνηση, ό λόγος για
νά ζητήσει περισσότερη άνοχή από
τήν εργατική τάξη. Οί νοουθεσίες τών
Άρσένη-Γιαννόπουλου, πολλές φο-
ρές άπειλές, καταφέρνουν νά «υπενθυ-
μίζουν» στίς συνδικαλιστικές ήγεσίες
τίς «τεράστιες εϋθύνες τους». Έτσι οί
κινητοποιήσεις θά μπορούσαν νά μήν
έκδηλώνονται, άν επικρατούσε ή «σύ-
νεση» καί «ό διάλογος», γράφουν οί
παρατηρητές. Κανείς δέν άποφασίζει
νά τοποθετήσει τούς εργατικούς άγώ-
νες στήν πολιτική σκηνή, στά «μεγά-
λα προβλήματα του έθνους».

Ός «περιθωριακή» λοιπόν σύ-
γκρουση, ύποταγμένη σέ κομματι-
κούς ανταγωνισμούς, ή όποιαδήποτε
διεκδίκηση εγγράφεται υπέρ του ενός
ή του άλλου προεκλογικού στόχου.

Η αυτόνομη έκφραση τής εργατι-
κής δυσaréσκειας θεωρείται πράγμα
άδιανόητο, τό άπεργιακό κίνημα έκ-
φραση κενή, τελικά ή εργατική τάξη
πολίτες-ψηφοφόροι.

Δέκα χρόνια μετά τό συνδικαλιστι-
κό ξέσπασμα, πού χωρίς τίς παρατά-
ξεις, χωρίς καν σωματεία, διεκδικού-
σε καί όριζόταν αυτόνομο καί ταξικό,
δέν έχει μείνει παρά ή επίκληση
άγώνων πού δέν διεξάγονται. Η έπι-
κράτηση τής «λογιστικής» αντίλη-
ψης, άποκρύβει τήν πραγματικότητα
τής οικονομικής συμπίεσης, τής μιζέ-
ριας του εργοστάσιου, του άγχους τής
άνεργίας, τήν εγκατάλειψη τής άκρι-
της «στηρίξης τής Άλλαγής». Η
Συνδικαλιστική γραφειοκρατία κατά-
φερε νά έπιβάλει τούς όρους του
παιχνιδιού, τίς προδιαγραφές του σο-
σιαλιστικού σαβουάρ-βίβρ.

Α.Τ.

Διαιτησία καί διεθνισμός

Έξαρση πατριωτισμού επικρατού-
σε για άρκετές μέρες τόν προηγούμε-
νο μήνα στίς άθλητικές σελίδες τών
έφημερίδων μέ άφορμή μιά καινού-
ρια... κατάκτηση του Έλληνικού Ά-
θλητισμού. Ό κ. Κώστας Ρήγας διηύ-
θυνε σάν πρώτος διαιτητής τόν τελικό
του κυπέλου πρωταθλητριών στό μπά-
σκετ. Τεράστιες φωτογραφίες, συνε-
χείς συνεντεύξεις, ή ιστορία τής κα-
ριέρας του καί πρό πάντων δίκαιη
έθνική υπερηφάνεια για τήν πολύ
καλή διαιτησία του, σέ αντίθεση μά-
λιστα μέ τά άρκετά λάθη του δεύτερου
Σοβιετικού διαιτητή.

Μοναδική παραφωνία στήν καινού-
ρια αυτή εκδήλωση έθνικής όμοψυ-
χίας ό Ριζοσπάστης, πού σέ σχόλιό
του στίς 21/3 άποφασίζει νά βάλει τά
πράγματα στή θέση τους κινούμενος
προφανώς από τό διεθνιστικό καθή-
κον τής υπεράσπισης τών κατακτήσε-
ων του κομμουνισμού: «Άρκετά κα-
λή ή διαιτησία του Σοβιετικού Γκρι-
γκόριεφ καί του Κ. Ρήγα παρά τήν

έξτρεμιστική αντίληψη του τηλεπα-
ρουσιαστή για τόν «Ρώσο», όπως
τσαντισμένος τόν άποκαλούσε προ-
κλητικά. Ό «Ρώσος» λοιπόν έπαιξε
τόν πρώτο ρόλο, δέν φοβήθηκε καμιά
φάση, ήταν τολμηρός, σίγουρα αντι-
κειμενικός, ύποχρεώνοντας έτσι τό
δικό μας διαιτητή νά αναλάβει τόν
εύκολο ρόλο του δεύτερου».

Δέν θά ήταν καθόλου παράξενο
μετά τήν εκπληκτική αυτή διαλεκτι-
κή αντιστροφή του πρώτου σέ δεύτε-
ρο άν ό Ριζοσπάστης κατηγορούσε
τούς ύπολοίπους για έθνική μειοδο-
σία...

Τ.Υ.

Άντιρρησιών συνέχεια

«...Ό Στρατός καί ή Πατρίδα είναι
έννοιες παράλληλες πού έχουν τήν ανά-
γκη ύπαρξης του φόβου. Κανείς δέν
θέλει τόν Στρατό, αλλά πηγαίνει καί
δέχεται τή βία καί τήν προπαγάνδα του,
γιατί πρέπει.

...Σ' όλη τήν Εϋρώπη έχει ξεκινήσει,
έδώ καί χρόνια ένα κίνημα νέων ανθρώ-
πων πού άρνούνται νά ύπηρετούν τούς
μηχανισμούς βίας καί θανάτου, ένάντια
στήν «λογική» καί τό ρεαλισμό»...

...Όχι άλλες αυτοκτονίες, λιποτα-

ξίες, (παρανομίες) ψυχασθένειες».

Άπόσπασμα από κείμενο Έλλη-
νων άντιρρησιών πού καλούν σέ κι-
νητοποιήσεις στίς 15 Μάη (παγκό-
σμια μέρα άντιρρησιών συνείδησης).

Έμείς διαβεβαιώνουμε άπλώς τόν
κάθε ενδιαφερόμενο, ότι αυτή ή κί-
νηση δέν είναι «Ιεχωβάδικη».

Α.Τ.

Οί σπατάλες τών άνέργων

Είναι πάντα προκλητική ή χρησι-
μοποίηση τών κρατικών μαζικών μέ-
σων ενημέρωσης για τήν προώθηση
κυβερνητικών ή «έθνικών» μέ τήν
εύρύτερη έννοια σλόγκαν. Κουράζει
ή από ραδιοφώνου επανάληψη τών
συστάσεων για τή σωστή ένταση του
ήχου («δέν είναι πιό καλά έτσι;»),
γίνεται ενοχλητική ή παρότρυνση για
τή σωτηρία τών δασών, τών πόλεων
κλπ.

Αυτό όμως πού καταντά έξοργιστι-
κό είναι νά άποδίδεται ή άνεργία μέ
τόν πιό κακόγουστο τρόπο στίς σπα-
τάλες τών ίδιων τών άνέργων. Καί τό
χειρότερο: Νά χρησιμοποιείται ξε-
τσιπίωτα ή άπειλή τής άνεργίας όχι
μόνο για τήν καθήλωση του εργατι-
κού εισοδήματος, αλλά καί ιδεολογι-

κά, σάν μπαμπούλας γιά τήν προώθη-
ση τών πωλήσεων στήν ἑλληνική
ἀγορά. Ἐτσι θά αὐξηθεῖ ἡ ἀνταγωνι-
στικότητα τών ἑλληνικῶν ἐπιχειρή-
σεων κ. Ἀρσένη;

K.B.

Τί γίνεται στά Γιάννενα;

«Γιατί αὐτοκτονεῖς φαντάρε; Αὐτοκτο-
νῶ γιατί ὁ στρατός μέ ἐξουθενώνει, μέ
ἐξευτελίζει, μέ ἀποκτενώνει. Αὐτοκτο-
νῶ γιατί δέν μπορῶ νά μάθω τήν προ-
σευχή καί τήν ἱεραρχία. Αὐτοκτονῶ
γιατί δέν μπορῶ νά πετάξω τό ὄπλο,
θά 'μουν λιποτάκτης. Αὐτοκτονῶ γιατί
δέν μπορῶ νά ξέρω ποιόν πυροβολῶ.
Αὐτοκτονῶ γιατί μοῦ γέλασαν τήν γενιά
μου. Αὐτοκτονῶ γιατί ἀπαγορεύεται
ν' αὐτοκτονῶ. Αὐτοκτονῶ γιά νά μὴν
αὐτοκτονήσω στή φυλακή. Αὐτοκτονῶ
γιατί δέν μοῦ εἶπες καί σύ τί ἄλλο νά
κάνω.»

Ἐσεῖς ἀνησυχήσατε; Κλονίστηκε
ἡ ἐμπιστοσύνη σας στό στράτευμα;
Πείθεσθε ἀπό μόνο αὐτά τά λόγια ὅτι
ὁ στρατός καταπιέζει, ἐξουθενώνει,
ἐξευτελίζει καί ἀποκτενώνει τόν
στρατιώτη καί τόν ὁδηγεῖ στήν αὐτο-
κτονία; Ἡ μήπως δέν τά ξέρατε;
Μήπως δέν τά ἔχετε ξαναδεῖ σέ ἐντυ-
πα, σε προκηρύξεις, στίς ἐφημερίδες;
Μήπως τά κόμματα δέν θίγουν καθη-
μερινά τίς ἀπαράδεκτες συνθήκες
στό στρατό πού ὁδηγοῦν τοὺς φαντά-
ρους στίς αὐτοκτονίες;

Ἄν γιά σᾶς ὅλα αὐτά δέν εἶναι
καινούρια, φαίνεται ὅτι 2 ἀξιωματι-
κοί τοῦ στρατοῦ στά Γιάννενα τά
εἶδαν γιά πρώτη φορά. Ἐτσι μήνυ-
σαν 4 φοιτητές ὡς ὑπεύθυνους γιά
τήν τοιχοκόλληση προκηρύξεων μέ
ἀνάλογο περιεχόμενο. Ἡ δίκη γίνε-
ται στίς 11 Μαΐου στό τριμελές
πλημμελειοδικεῖο τῶν Ἰωαννίνων.
Μάρτυρες κατηγορίας, ποίος ἄλλος;
Ἐνας μοίραρχος καί ἕνας ὑπομοί-
ραρχος τῆς Χωροφυλακῆς πού διαπί-
στωσαν!!! τήν ἀνησυχία τοῦ κοινοῦ.

Ἄλλη μία δίκη μέσα σέ 2 μῆνες
στά Γιάννενα μέ στόχο τόν ἴδιο περι-
χώρο, μέ ἄλλο βέβαια ἀντικείμε-
νο.

Τί γίνεται στά Γιάννενα; Ἀναβίω-
νουν παλιές νοοτροπίες καί μεθοδεύ-
σεις; Παίρνουν πάνω τους τά ἀντι-
δραστικά στοιχεῖα μιᾶς καί ἡ περιο-
χή προσφέρεται; Ἡ μήπως ἀποτελεῖ
το ξεκίνημα μιᾶς ἄλλης ἀντιμετώπι-
σης τῶν «ἐπιτροπῶν γιά τό στρατό»;
Τί λέει ὁ κ. Δροσογιάννης καί ὁ κ.
Μαγκάκης;

Γ.Π.

Οἱ Φαντάροι στό προσκήνιο;

Ἡ ὑπόθεση τῆς ἐκλογῆς τῶν 13
φαντάρων στό 12ο Πανσπουδαστικό
(ἐκλέχτηκαν μέ τά ψηφοδέλτια ΠΣΚ
— ΔΑ — Συσπειρώσεων), ὑπῆρξε τόν

τελευταῖο μήνα μία ἀπ' τίς πιό θεα-
ματικές πολιτικές πρωτοβουλίες τῶν
«ἐπιτροπῶν Στρατιωτῶν». Ἐκτός ἀπό
τήν ἱκανοποιητική ἀποδοχή καί ὑπο-
στήριξη αὐτῆς τῆς ἐπιλογῆς, σέ εὐ-
ρύτερους χώρους, τό κίνημα γιά τόν
Στρατό φαίνεται νά ξεπερνᾷ καί στό
ἐσωτερικό του τίς δυσκολίες.

■ Λάβαμε ἀπ' τή Θεσσαλονίκη κεί-
μενο ἰδρυτικοῦ τῆς «Δημοκρατικῆς
Ἐνώσης Στρατιωτῶν», ἐπιστέγασμα
συσκέψεων φαντάρων ἀπ' ὅλη τήν Β.
Ἑλλάδα. Γιά αὐτοὺς πού θέλουν νά
ἐπικοινωνήσουν: Βασ. Ἡρακλείου
28Α ΘΕΣ/ΝΙΚΗ.

■ Κυκλοφόρησε τό 6ο τεῦχος τοῦ
περιοδικοῦ «ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ», τό
πιό πλήρες ἴσως, μέ ἀφθονες πληρο-
φορίες ἀπό τίς ἐπιτροπές σέ ὅλη τήν
Ἑλλάδα, μέ ἀφιέρωμα στίς πειθαρχι-
κές ποινές, καί μέ τόν ἐσωτερικό
διάλογο μεταξύ τῶν στρατιωτῶν. Ἐ-
πίσης ἐξεδόθη τό 2ο «ΧΑΚΙ» τῆς
«ἐπιτροπῆς γιά τά δικαιώματα τῶν
φαντάρων».

■ Ὅσοι εἰστε φαντάροι ὑποστηρίζ-
τε, τό ἐπταήμερο (1 — 7 Μαΐου), τό
«ἀνοιχτό διάβασμα ἐφημερίδων στά
στρατόπεδα» ὅπως καλοῦν οἱ «ἐπιτρο-
πές Στρατιωτῶν — Ναυτῶν — Σμηνι-
τῶν».

■ 2 Μαΐου, στήν Ἀθήνα δικάζονται,
μετά ἀπό τρεῖς ἀναβολές, οἱ 11 δια-
δηλωτές (καταγγελία τῆς 31ης αὐτο-
κτονίας τοῦ Μ. Κολλιοῦ). Στίς 11,
τοῦ Μαΐου ἐπίσης, στά Γιάννενα γί-
νεται ἡ δίκη τῶν 4 γιά τήν ἀφίσα: «Η
ΤΡΕΛΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗΣ ΑΥΤΟ-
ΚΤΟΝΕΙ ΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ».

Δέν θά τοὺς ἀφήσουμε μόνους.
Αὐτή ἡ ἱστορία τῆς κριτικῆς στήν
στρατιωτική θητεία ΚΙΝΕΙΤΑΙ.

Δ.Τ.

Στραγγάτο 1η Δύναμη

Ἡ ἀναγωγή τῆς ἀνταλλαγῆς προϊό-
ντων γάλακτος, μεταξύ φοιτητικῶν
παρατάξεων, σέ μέσο πολιτικῆς ἀντι-
παράθεσης ἦταν μιᾶ ἀκόμα ἐκπληξη
— ἀνατροπή τοῦ «ἡπιου κλίματος».
Καί ἐνῶ ἡ «ὑπερ—πολιτικοποίηση»
τῶν φοιτητικῶν ἐκλογῶν μνημονεύ-
τηκε ἀναλυτικά καί σέ βάθος ἀ-
π' τοὺς σχολιαστές, ἡ χρήση τοῦ

νέου ὄπλου (γιαοῦρτι), ἀντίθετα, ἐρ-
μηνεύτηκε λάθος καί μονόπλευρα.

Τί ξεχνοῦν λοιπόν οἱ παρατηρητές
τοῦ ἡμερησίου Τύπου;

1. Ὁ Ἀπρίλης, ἐκτός ἀπό μῆνας
οὐσιαστικῆς ἐναρξῆς τῆς προεκλογι-
κῆς περιόδου, ἀποτελέσει καί τήν
ἀρχή τοῦ ἀναμενόμενου καί παρατε-
ταμένου ἀνταγωνισμοῦ γιά τήν ἡγε-
μονία στήν ἀγορά γαλακτοκομικῶν
προϊόντων.

2. Ἀποσιωπάται ἡ ἐντυπωσιακή ἐμ-
φάνιση εὐρωπαϊκοῦ γιαοῦρτιοῦ καί
ἀποκρύπτεται ἡ ὑπὸ νόμηση τῆς πα-
τροπαράδοτης γεύσης (πρόβιο—σα-
κουλίσιο—πέτσα κ.λ.π.)

3. Δέν εἶναι τυχαῖο πῶς οἱ ἀριστερι-
στές ἐπέμειναν στά αὐγά ὡς μέσον,
ἀρνούμενοι νά ὑπαχθοῦν στοὺς ἀντα-
γωνισμούς καί τίς ἐπιλογές τῶν κυ-
ριαρχῶν παρατάξεων. Παραπέμπουν
ἔτσι σέ εἰκόνες ὅπως: ΕΚΚΕ — Ἀ-
μερικάνικη Πρεσβεία ἢ Θάτσερ —
διαδηλωτές Γλασκώβης, ὑλοποιώ-
ντας γιά μιᾶ ἀκόμη φορά πρακτικές
«εἰσαγωγῆς» πού δέν ριζώνουν στό
Ἑλληνικό κίνημα.

4. Ἡ ἀντικατάσταση τοῦ δοκιμασμέ-
νου «Βελουτέ» τό 1979, ἀπό τό ὅλο
λεβεντιά καί ρωμιόσυνη Στραγγάτο
ἐκφράζει μέ δραματικό τρόπο τή συ-
ντριβή τοῦ κινήματος τῶν καταλήψε-
ων καί χρεώνει αὐτή τήν ἐνέργεια
στίς παρατάξεις πού προβάλλουν τό
αἷμα «ἐπιστροφή στίς ρίζες» καί
ὀχι τήν φιλοευρωπαϊκή Δεξιά.

5. Ἡ βάσιμη πληροφορία τῆς μὴ
χρήσης ἡ προβολῆς τοῦ «κοιναγορί-
τικου» Γαλλικοῦ προϊόντος ΥΟ
PLAIT, μετατρέπει τήν ΔΑΠ σέ ὄργανο
τῶν συρράξεων τῆς ὁδοῦ Σόλωνος.

6. Τό ὅτι ἡ διαμάχη κατέγραψε ὀρι-
σμένα συγκεκριμένα συνθήματα ὅ-
πως: «Ἀβέρωφ — Στραγγάτο —
Τσελιγγάτο» ἢ «ΔΑΠ — ἴτες, κότες,
Κολωνακιώτες» καί ὀχι «ΥΟΡΙΑΙΤ
— Ἀπαλλαγῇ» εἶναι ἐνδεικτικό. Συ-
μπερασματικά λοιπόν, οἱ γιαοῦρτοε-
πιθέσεις ὑπηρετοῦν μιᾶ σκοτεινὴ καί
ἐτερόκλητη συμμαχία συμφερόντων
τῆς ἀντι—ΕΟΚ Ἀριστερᾶς μέ τό
Ἑλληνικό Γαλακτοκομικὸ Κεφά-
λαιο ἐνάντια στή Δεξιά καί τήν ἐπί-
θεση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κεφαλαίου πού
φέρει ἀνεργία καί κυρίως ξενόφερ-
τες γεύσεις. Ὡς πότε ὀρισμένοι θά
χρησιμοποιοῦν τά νέα παιδιὰ γιά τά
μεγάλα συμφέροντά τους;

Δ.Τ.

Ἡ δίκη τοῦ Κάιν

Σωρεῖα ποινικῶν διώξεων ἀντιμε-
τωπίζει ὁ «Κάιν ὁ ἐγκληματίας καί τό
ἄσπρο ποντίκι του» (μεμονωμένο ἄτο-
μο ἀπό τό χῶρο τῶν ἀναρχικῶν καί
ἐκδότης τῆς αὐτόνομης διήμνης ἐφη-
μερίδας κοινωνικῆς παρέμβασης γιά
τό δικαίωμα στή ζωὴ «Ὁ Σπάστης»).
Διώκεται γιά περιύβριση ἀρχῆς, γιά
συκοφαντική δυσφήμιση γιά τίς ἰδέες
του γιά τά ὅσα ἔγραψε στίς προκηρύ-
ξεις καί στίς ἀφίσες του, ἀκόμα καί
γιά ὅσα δέν ἔγραψε ἀλλά τοῦ ἀποδι-
δονται ἀπό τήν Ὑπηρεσία Πληροφο-
ριῶν τῆς Γενικῆς Ἀσφάλειας τῶν
Ἀθηνῶν, τμήμα εἰδικῶν ἐρευνῶν.

Ὅσοι ἔχουν γνωρίσει τό κυνηγητό
τῆς Ἀσφάλειας (ἀλλά καί ὅσοι τό
ἔχουν φανταστεῖ) σέ καιροὺς πιό δύ-
σκολους ἀπό τοὺς σημερινούς, δέν θά
δυσκολευτοῦν νά καταλάβουν ὅτι οἱ
μηχανισμοὶ πού καταδιώκουν τόν
Κάιν εἶναι τό ἴδιο ἀναπόσπαστοι μέ
τῇ θεϊκῇ φωνῇ πού στοίχειωσε τόν
συνωνόματό του. Ἀλλ' ἂν οἱ μηχανι-
σμοὶ εἶναι γνωστοί, μήπως δέν ἰσχύει
τό ἴδιο καί γιά τά πρόσωπα;

Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι ὁ κ. Μ.
Γεωργακάκης, διοικητὴς σήμερα τῆς
Ἀμέσου Δράσεως, πρόσωπο πού ἔχει
ἀπασχολήσει τόν τύπο σάν ἐπικεφα-
λὴς εἰδικῶν ὁμάδων, ἀλλά πού ἔχει
γίνει πασίγνωστος στόν κόσμο τοῦ
περιθώριου γιά τήν προσωπική «πα-
λικαριά» του, καταδέχτηκε νά θιγῇ
ἀπὸ τόν Κάιν καί νά ζητήσῃ τήν
ποινικὴ του διώξη. Καί κάτι ἄλλο πού

ἀξίζει νά ἐξαρθεῖ: Ἡ δημοκρατικὴ
εὐαισθησία ὅσων σήμερα ἐπανδρώ-
νουν τήν Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν
τῆς Γενικῆς Ἀσφάλειας πού ἐσπευ-
σαν νά στηλιτεύσουν σάν ὕβριστικό
τό χαρακτηρισμό «φασίστας» πού κά-
ποια προκήρυξη ἀποδίδει στοὺς κ.κ.
Μαγκάκη καί Δροσογιάννη! Κι ὁμως,
ὅσο σίγουρο εἶναι ὅτι ὁ φασισμός
εἶναι ἀποτρόπαιος, ἄλλο τόσο βέβαιο
εἶναι ὅτι ἐξυπηρετεῖται, ὅταν ἡ πολι-
τικὴ κριτικὴ (ὅσο βίαιη καί ἂν εἶναι)
διώκεται ποινικά...

K.B.

Τά αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών

Αναμενόμενες εκπλήξεις

Η μεγάλη άνοδος της Δεξιάς δεν προκάλεσε καμιά εκπλήξη σε όσους παρακολουθούν τις εξελίξεις στο φοιτητικό χώρο. Ήταν σχεδόν αναμενόμενη. Αλλά, όταν αντιμετωπίζεται με εκτιμήσεις του τύπου «μπορεί να ανέβηκε αλλά παραμένει μειοψηφία» που προδίδουν σύγχυση και άμηχανία, δεν μπορεί παρά να μεγαλοποιείται σαν γεγονός, να παίρνει διαστάσεις που δεν διαθέτει. Κι αυτό γιατί το ποσοστό της ΔΑΠ δεν ήταν «κεραυνός εν αιθρία» αλλά το επιστέγασμα της διαφοροποίησης της παρέμβασης της Δεξιάς στα Πανεπιστήμια εδώ και δύο χρόνια. Με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση η ΔΑΠ άρχισε να δραστηριοποιείται έντονα εγκαταλείποντας την τακτική της περιφρόνησης των μαζικών χώρων. Προοδευτικά λοιπόν απέκτησε σημαντική παρουσία τόσο στα Διοικητικά Συμβούλια και τις Γενικές Συνελεύσεις όσο και στις καθημερινές ζυμώσεις στις Σχολές. Έτσι η Δεξιά ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ σαν παρουσία μέσα στα Πανεπιστήμια πράγμα που το έντονο αντιδεξιό κλίμα της προηγούμενης περιόδου δεν της επέτρεπε. Επί πλέον εισπράττει σχεδόν μόνη τα κέρδη της αντιπολίτευσης προς το ΠΑΣΟΚ ιδιαίτερα από τα μικρότερα πιά συνηθητικά έτη. Από την άποψη αυτή τα αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών είναι φυσιολογικά έφ' όσον καταγράφουν και σε εκλογικό ποσοστό την ύπαρξη κοινωνική δύναμη της Δεξιάς. Εκείνο που είναι ανησυχητικό δεν είναι αυτό καθ' εαυτό το ποσοστό αλλά η διαδικασία εμφάνισης της Δεξιάς σαν ισότιμου εταίρου στο φοιτητικό κίνημα. Και το ζήτημα αυτό είναι κατ' εξοχή πολιτικό. Αφορά την αδυναμία των αριστερών παρατάξεων να συγκροτήσουν μία γραμμή που πολιτικά πιά θα στερούσε οποιοδήποτε μαζικό στήριγμα στη Δεξιά. Θα την περιόριζε στην άνυπαρξία της προηγούμενης περιόδου.

Τό ΠΑΣΟΚ και η 'Αριστερά

Την πραγματική εκπλήξη αποτέλεσε η άνοδος που σημείωσε η ΠΑΣΠ σε αντίθεση με την αναμενόμενη από όλους φθορά της. Η άνοδος αυτή οφείλεται κυρίως στην πετυχημένη επιλογή της κυβερνητικής παράταξης να μεταφέρει το προεκλογικό παιχνίδι από τα ζητήματα του Πανεπιστημίου στα γενικότερα πολιτικά ζητήματα, να εντάξει τις φοιτητικές εκλογές στο

κλίμα των επερχόμενων ευρωεκλογών. Για πρώτη φορά ανώτατα κυβερνητικά στελέχη εμφανίστηκαν στα άμφιθέατρα τονίζοντας έτσι τη βαρύτητα που έδινε η κυβέρνηση στις φοιτητικές εκλογές. Αυτό το κλίμα λειτουργούσε προφανώς εξ' αντιθέτου και για τη Δεξιά (που για να τονίσει την ανάγκη της 'Απαλλαγής χρησιμοποίησε στον προεκλογικό αγώνα μέχρι και τον Μητσοτάκη) αλλά ήταν καταδικαστικό για τα δύο ΚΚ. Και πράγματι χάρη σ' αυτό το πολιτικό κλίμα που λειτουργούσε έκβιαστικά στους ψηφοφόρους η κυβερνητική παράταξη κατόρθωσε όχι μόνο να διατηρήσει αλλά και να αυξήσει τους ψήφους της σε βάρος φυσικά των «συνεταίρων της 'Αλλαγής». Τα δύο ΚΚ ήταν οι ήττημένοι αυτών των εκλογών γιατί η καινούρια πτώση που παρουσίασαν δείχνει ότι το εύρος της επίρροής τους σήμερα στα Πανεπιστήμια έχει περιοριστεί. Η υποστήριξη που παρέχουν στην πολιτική του ΠΑΣΟΚ ιδιαίτερα στο Νόμο Πλαίσιο τους στερεί την προβολή μιας ιδιαίτερης φυσιογνωμίας ικανής να προσελκύσει καινούριους οπαδούς. Η συνεχής αναφορά στην «πραγματική 'Αλλαγή», ή η επίκληση της «αυτονομίας του φοιτητικού κινήματος» αποτελούν απλά φραστικά πυροτεχνήματα που δεν μπορούν να υποσκελίσουν τα πραγματικά πολιτικά προβλήματα.

Οι συσπειρώσεις και οι αριστερές πρωτοβουλίες

Παρά το δυσμενές πολιτικό κλίμα και τα έσωτερικά προβλήματα που υπήρξαν, ο χώρος που εκφράστηκε από τις συσπειρώσεις και τις ανεξάρτητες αριστερές πρωτοβουλίες («κίνηση των 77», αποχωρήσαντες από την ΚΝΕ, τό ΠΑΣΟΚ και άλλοι) κατόρθωσε συνολικά να διατηρήσει τις δυνάμεις του. Οι κινητοποιήσεις που στήριξαν αυτές οι δυνάμεις σε πολλές σχολές την περασμένη χρονιά και το ότι παραμένει ο μόνος χώρος που εκφράζει τη ριζοσπαστική άποψη στο Πανεπιστήμιο είναι οι βασικοί λόγοι της συντήρησής τους. Βέβαια θα ήταν εθελουφλία να μην διαπιστώσουμε ότι η προοπτική αυτού του χώρου δεν προβάλλει ιδιαίτερα εύοινη. Οι χωριστικές τάσεις έχουν αρχίσει ήδη να προβάλλουν καθαρά, εκδηλώθηκαν ήδη στις εκλογές και είναι πολύ πιθανή η εκδήλωσή

τους και στο Πανσπουδαστικό. Τό ότι υπάρχουν διαφορετικές έως συγκρουόμενες απόψεις είναι αναμφισβήτητο. Είναι όμως πολύ δύσκολο να διακρίνει κανείς σήμερα, αν ξεπερνούν τα σημεία σύγκλισης που διατηρούσαν τη συνοχή των συσπειρώσεων μέχρι τώρα. Γιατί η συζήτηση περιστρέφεται σ' ένα γενικό ιδεολογικό και οργανωτικό πλαίσιο χωρίς να άγγιζει τα πολιτικά προβλήματα που θέτει σήμερα η συγκυρία και η προφανής αυτή αδυναμία έχει σαν αποτέλεσμα τη διαρκή αναγωγή των προβλημάτων στον «ιδεολογικό ρόλο του Πανεπιστημίου, ή στην «κρίση της 'Αριστεράς». Προτάσεις που και τίποτα καινούριο δεν προσφέρουν πιά και πρό πάντων δεν μπορούν να πείσουν κανένα για την αναγκαιότητα της αποσταθεροποιητικής παρέμβασης στο Πανεπιστήμιο που αυτός ο χώρος επαγγέλλεται. Τό ζητούμενο λοιπόν σήμερα για τον αριστερό ριζοσπαστικό χώρο είναι η συζήτηση μιας πολιτικής γραμμής παρέμβασης στη σημερινή συγκυρία όπου οι διαφορές και οι συγκρούσεις θα έχουν πιά πραγματικό περιεχόμενο. Χωρίς να υποτιμούνται οι δυσκολίες ενός τέτοιου έγχειρήματος, πρέπει να τονιστεί ότι και η συγκυρία προσφέρεται και είναι ο μοναδικός δρόμος άμεμπλοκής από τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί.

Μπροστά σε μία νέα φάση

Η αναγκαιότητα μιας τέτοιας συζήτησης δεν περιορίζεται μόνο στην ανάγκη αναπροσδιορισμού των συσπειρώσεων αλλά προπάντων γιατί σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μία νέα φάση στα Πανεπιστήμια. Η χρονιά που πέρασε ήταν ή πρώτη που με κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αναπτύχθηκαν μερικές σημαντικές κινητοποιήσεις που άμφισβήτησαν την κυριαρχία της κυβερνητικής πολιτικής. Αν και οι κινητοποιήσεις αυτές ήταν κάπως περιορισμένες, αν και μέχρι σήμερα δεν είχαν την αναμενόμενη συνέχεια, αν και στηρίχτηκαν σε ετερόκλητες δυνάμεις θα ήταν λάθος να υποτιμήσουμε τη σημασία τους. Γιατί δείχνουν ότι η σταθεροποιητική λειτουργία της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ, άρχισε να μπαίνει σε άμφισβήτηση. Η άμφισβήτηση αυτή που θα όγκωνεται όσο εφαρμόζονται οι προωθημένες έκσυγχρονιστικές διατάξεις του νόμου με την ταυτόχρονη πίεση που θα εξασκείται από τα δεξιά (άντισυνταγματικότητα του Νόμου-Πλαίσιο) οδηγεί στη συνολική άμφισβήτηση της πολιτικής ήγεμονίας του ΠΑΣΟΚ στο Πανεπιστήμιο. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί μία κρίση ήγεμονίας γιατί δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή καμιά άλλη δύναμη (ή μπλόκ δυνάμεων) που να μπορεί να αναδείξει και να προωθήσει μία άλλη πολιτική επιλογή στο Πανεπιστήμιο. Αυτό θα δειχθεί περισσότερο από κάθε άλλη φορά στο Πανσπουδαστικό Συνέδριο όπου παρά την ισχυρή πιά παρουσία της ΔΑΠ που θα λειτουργεί συσπειρωτικά για τις υπόλοιπες παρατάξεις — οι διαφορές που υπάρχουν δεν θα επιτρέψουν να διαμορφωθεί μία κυρίαρχη γραμμή πλειότητας για τα ζητήματα του Πανεπιστημίου. Αυτό τό κενό ήγεμονίας (πρωτόγνωρο για τον χώρο των ΑΕΙ όπου πάντα μέχρι σήμερα υπήρχε κυρίαρχη πολιτική γραμμή) αποτελεί εύνοϊκό πεδίο παρέμβασης για τό ριζοσπαστικό ρεύμα. Γιατί είναι η μοναδική δύναμη που μπορεί και να εξηγήσει ικανοποιητικά την καινούρια κατάσταση και να παρέμβει προς μία κατεύθυνση διεύρυνσης της κρίσης που είναι και η μοναδική δυνατότητα παρέμβασης σε μία τέτοια συγκυρία. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση ή παθητικότητα που θα κυριαρχήσει θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη περιθωριοποίηση τό φοιτητικό κίνημα.

Τάκης Υπέρμαχος

‘Η ‘Αριστερά καί οί «νόμοι τής ισότητος»

‘Ελευθερωτές, ‘εντομολόγοι καί αδιάφοροι

«Ένας αγέρας λευτεριάς έρχεται από τ’ από-
μακρα χωριά μας. Τάχα θά δροσίσει τό
φλογισμένο μέτωπο τών μεγάλων κυριών μέ
τά ώτομομπίλ, τών κομφών δειποναριών
μέ τά τέχνες, τών «ιδεολόγων» φεμινιστριών
πού κυνηγάνε ένα... ψήφο;»
(Από σχόλιο του Ρίξσπάρτη, 31 ‘Ιανουα-
ρίου 1925).

«Παραλάβαμε μιά χώρα μέ πέντε έκατομμύ-
ρια πολίτες καί πέντε έκατομμύρια σκλάβους
πού τίς έλεγαν γυναίκες. Καί κάναμε μιά χώρα
μέ δέκα έκατομμύρια πολίτες. Πρόκειται γιά
αυτοκριτική, γιατί επί δεκαετίες ήμουνα καί
εγώ από τήν άλλη πλευρά του λόφου».

(Από όμιλία του Γιάννη Καψή σέ κοσμικό κέντρο
τής παραλιακής λεωφόρου, καί ενώ οί γαρδένιες
έπεφταν βροχή στην όλόφωτη πίστα, ΤΟ ΒΗΜΑ, 8
‘Απριλίου).

«Ταιριάζει νά καθόμαστε νά βάζουμε διάτα-
ξη γιά τό βιασμό του ή τής συζύγου, ενώ
έχουμε τόσα μεγάλα ζητήματα νά τακτοποιή-
σουμε; Θυμίζουμε έναν πού πήγε στό Μουσείο
καί άμα γύρισε διηγόταν τί είδε. Λέει λοιπόν,
είδα κάτι κουνουπάκια καί άλλα τέτοια μικρά
ζωώδια. Όταν τέλειωσε, τόν ρώτησε ένας:
Τόν έλέφαντα πού ήταν μπροστά στην πόρτα
τόν είδες; Όχι, λέει, δέν τόν είδα».

(Από τήν παρέμβαση του βουλευτή του ΚΚΕ
Κώστα Λουλέ στη Βουλή, 13 Φεβρουαρίου).

«ΕΠΩΝΥΜΑ. Πατρικά επώνυμα. Διαβάζω
πώς «τρείς μόνο χιλιάδες αθηναίες θέλησαν νά
κρατήσουν τό πατρικό τους επώνυμο μετά τό
γάμο τους, κάνοντας χρήση του δικαιώματος
πού τούς δίδει ό νόμος 1329 του 1983 γιά τήν
Ισότητα τών φύλων».

Ποιά - άραγε - νά είναι τά υπόλοιπα
χαρακτηριστικά του γυναικείου αυτού υποσυ-
νόλου;

Τό 80% - λέτε τά στοιχεία - είναι νεαρές.
Οί περισσότερες έπιστήμονες καί ελεύθερες
επαγγελματίες. Αυτό σημαίνει πώς συνεργάτες
καί ιδίως πελάτες τίς ξέρουν μέ αυτό τό
δνομα. Δέν είναι εύκολη υπόθεση νά τίς
μάθουν μέ ένα καινούργιο. Ένας ψυχίατρος
θά πρέπει - ασφαλώς - νά σκεφθεί καί τήν
περίπτωση του άλυτου «συμπλέγματος τής
‘Ηλέκτρας» δηλαδή του γυναικείου «Οιδιπό-
δειου».

Τέλος πάντων. Αυτά είναι ήθη, πάθη καί
συμφέροντα τών μικροαστών, τών μεσοαστών
καί τών πάσης φύσεως άστών».

(Σχόλιο του Δατυλιδόστομου στό ANTI, 16 Μαρτίου).

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ, ότι ή άριστερά είχε πάντο-
τε πρόβλημα μέ τίς γυναίκες καί τά αιτήματά
τους. Καί είναι επίσης αλήθεια ότι οί ρίζες
αυτής τής δυσπραγίας πρέπει νά αναζητηθούν
πολύ παλιά: Σ’ εκείνο τό ιστορικό διαζύγιο
φεμινισμού-σοσιαλισμού ή καλύτερα στην πρώ-
τη επώδυνη συνύπαρξή τους πού τοποθετείται
κάπου στά χρόνια του μεσοπολέμου.

Πρόκειται γιά μιά δυσκολία πού σχετίζεται
μέ τήν παραδοσιακή άκαμψία τής ‘Αριστεράς,
μέ τήν άνικανότητά της νά αντιμετωπίσει τίς
γυναίκες καί τό — όποιο — κίνημά τους ως
δυνάμεις αυτόνομες, ικανές νά διαμορφώσουν
τίς δικές τους απόψεις καί νά επεξεργαστούν τίς
δικές τους μορφές πάλης. Σχετίζεται βέβαια καί
μέ τήν — επίσης παραδοσιακή — άδυναμία τών
γυναικών νά αντιπαραθέσουν μιά συνολική ά-
ντιπρόταση, νά άρνηθούν τό δίλημμα τών κυ-
ρίαρχων αντιθέσεων καί τών ως έκ τούτου
κυρίαρχων επιλογών. Μόνο πού όλα αυτά είναι
μιά μεγάλη ιστορία...

Έδω καί αρκετό καιρό, τό ΠΑΣΟΚ επιχειρεί
νά θεσμοθετήσει τήν ίσονομία τών γυναικών
φέρνοντας στη Βουλή καί ψηφίζοντας — ή καί
άπλως εξαγγέλλοντας — νόμους πού κατοχυρώ-
νουν τήν ισότητα τών δύο φύλων. ‘Αλλαγές
στό Οικογενειακό Δίκαιο (πολιτικός γάμος,
διατήρηση του επιθέτου τών γυναικών, επιλογή
του επιθέτου τών παιδιών, κατάργηση τής προϊ-
κας), τροποποίηση τών διατάξεων του Ποινικού
Κώδικα πού άφορούν τούς βιασμούς, νομοσχέ-
διο σχετικό μέ τή νομιμοποίηση τών έκτρώσε-
ων.

Μερικά από τά θέματα αυτά έχουν αποτελέσει
άντικείμενο πολύχρονων κινητοποιήσεων τών
γυναικών, έχουν απασχολήσει σοβαρά τή σκέ-
ψη καί έχουν σηματοδέψει τήν πρακτική τους
στήν ‘Ελλάδα καί άλλου (έκτρώσεις, βιασμοί,
όρισμένα από τά άρθρα του Οικογενειακού
Δικαίου). Κάποια άλλα (κυρίως ή διατήρηση
του επιθέτου τής γυναίκας μετά τό γάμο καί ή
δυνατότητα επιλογής του όνόματος τών παι-
διών) θεσπίστηκαν έκ τών άνω, χωρίς νά αντα-
ποκρίνονται σέ σαφώς έκφρασμένα γυναικεία ή
λαϊκά αιτήματα.

‘Η κυβερνητική άτολμία

ΚΑΠΟΥ ΕΔΩ άρχίζουν καί τά προβλήματα.
Προτείνοντας καί ψηφίζοντας αυτούς τούς νό-
μους, τό ΠΑΣΟΚ εκφράζει τή βούλησή του γιά
έκσυγχρονισμό του άπαρχαιωμένου δικαίου,
τήν πρόθεσή του νά υλοποιήσει τίς επαγγελίες
του, αλλά καί τόν — όχι άπαραίτητα — σοσια-
λιστικό μοντερνισμό του. Βέβαια πίσω από τή
διάθεση αυτή κρύβεται καί μιά έντονη δόση
πατερναλισμού, ευδιάκριτη στη στάση καί τό

λόγο πολλών κυβερνητικών παραγόντων, καθώς
καί ή έστω καί άσυνείδητη επιθυμία του ΠΑ-
ΣΟΚ νά οικειοποιηθεί τό αντικείμενο ενός
κινήματος πού θά μπορούσε μέ τήν παρουσία
του νά αποτελέσει έμπόδιο στον έφησυχασμό
τών σοσιαλιστικών συνειδήσεων.

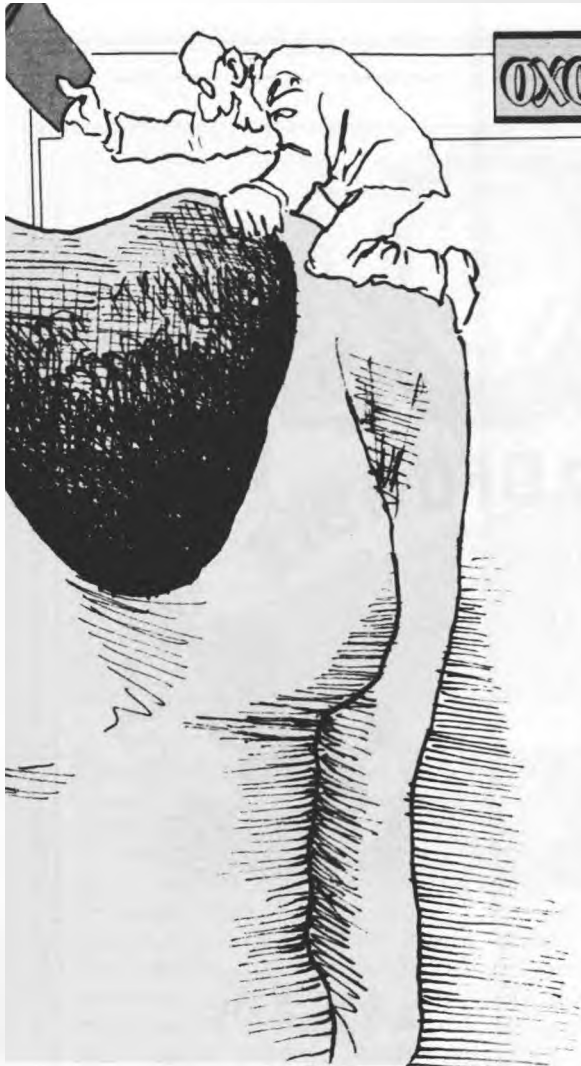
Τό κακό είναι ότι τό ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση
αντιμετωπίζει μιά πραγματικότητα διαφορετική
άπ’ ό,τι φανταζόταν ότι τό περίμενε ως αντιπο-
λίτευση. Καί ή βιασύνη του νά περάσει άμέσως
μερικούς από τούς «νόμους τής ισότητος», μέ
τήν ιδέα ότι όρισμένες έντυπωσιακές θεσμικές
αλλαγές θά αποτελούσαν τήν άνέξοδη απόδειξη
γιά τίς «δομικές» πού θά άκολουθοΰσαν, αποδεί-
χτηκε τελικά πολύ λιγότερο προσοδοφόρα ά-
π’ ό,τι άναμενόταν.

‘Η ύποδοχή τών νόμων υπήρξε από χλιαρή
έως άρνητική. Κάποιοι χαρακτηρίστηκαν θετι-
κοί, κάποιοι άλλοι πρόωροι. Καί ή έποικοδομη-
τική κριτική τών τριών γυναικείων σωματείων
δέν ήταν ό,τι καλύτερο περίμενε ή κυβέρνηση
άπό τούς πολυδιαφημισμένους της νόμους...

‘Η πραγματικότητα αυτή έχει άπ’ ό,τι φαίνε-
ται τρομοκρατήσει αρκετούς βουλευτές του
ΠΑΣΟΚ πού φοβούνται ότι κάθε βήμα πρós τή
«θεσμοθέτηση τής ισότητος», όσο καί νά δένει
άρμονικά μέ τή σοσιαλιστική τους ιδεολογία,
άφαιρεί — δυστυχώς, αλλά τί νά κάνουμε —
καί μιά ακόμη φέτα «συντηρητικών» ψηφοφό-
ρων του κόμματος.

‘Η συνέχεια ήταν ή άναμενόμενη: ‘Αδέξιος
παλινωδίες, άλλεπάλληλα καζάρια μέ τήν ‘Εκ-
κλησία, πολλαπλές πιέσεις μέσα στό ίδιο τό
κόμμα, πανικός μπροστά στη λαϊκή αδιαφορία
ή αντίδραση. Καί όσο περνά ό καιρός καί
πλησιάζουν οί εκλογές, τόσο κάποιοι από τούς
«νόμους τής ισότητος» δικαιολογούν μιάν αυξα-
νόμενη άνησυχία, τόσο πληθαίνουν διακηρύ-
ξεις τύπου Καψή πού μέ τήν υπερβολή επιχει-
ρούν νά καλύψουν τήν έλλειψη κάθε ουσίας.
Εικόνες σάν εκείνες άπό τά εγκαινία του σπι-
τιού τής ισότητος στην Πλάκα, μέ τόν άρχηγό
νά μιλά καί τίς γυναίκες νά σιωπούν δίνοντας τό
μέτρο του πατερναλισμού καί καθησυχάζουν τά
πνεύματα: ‘Ισότητα, ναι, αλλά μιά ισότητα
επιβεβλημένη έκ τών άνω ως άνάγκη του κρά-

ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Τά ισχνά αποτελέσματα των «νόμων της ισότητας»

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ 1982-1984

1982	
Γ' τρίμηνο	281
Δ' τρίμηνο	342
1983	
Α' τρίμηνο	270
Β' τρίμηνο	270
Γ' τρίμηνο	257
Δ' τρίμηνο	290
1984	
Α' τρίμηνο	199

Σύνολο γάμων 1983 στην Αθήνα: 7.300
Απ' αυτούς μόνο οι 1087 πολιτικοί.

ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΩΝΥΜΑ 1983

ΣΥΝΟΛΟ ΓΑΜΩΝ	948
ΕΠΩΝΥΜΟ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ	209
ΕΠΩΝΥΜΟ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ	9
ΕΠΩΝΥΜΟ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ	730
1984	
ΣΥΝΟΛΟ ΓΑΜΩΝ	213
ΕΠΩΝΥΜΟ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ	49
ΕΠΩΝΥΜΟ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ	2
ΕΠΩΝΥΜΟ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ	161

Έχουν αυξηθεί και μόνο ένα μικρό ποσοστό, μόλις 5% σέ πανελλήνια κλίμακα, από τα νέα ζευγάρια συνάπτουν πολιτικό γάμο. Άρα δεν κλονίστηκαν τα θεμέλια της κοινωνίας με την έννοια που οι γλωσσαμύντορες του συντηρητισμού είχαν προβλέψει. Η αποποινικοποίηση της μοιχείας και η αναμόρφωση του Οίκ. Δικαίου μείωσαν τελικά τα διαζύγια, στερώντας αποφασιστικά τό θεσμό του γάμου και τόν κατέστησαν πράγματι μία σοβαρή υπόθεση» (συνεδρία της 13.2.84).

Αθελά του ή μή, τό ΠΑΣΟΚ υπονομεύει τούς ίδιους του τούς νόμους...

Η όρθόδοξη έντομολογία

ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΚΑΘΕ κυβερνητική εύθνη, αλλά και άνεπαφο από αντίφάσεις τύπου ΠΑΣΟΚ, τό ΚΚΕ συνεχίζει νά αντιμετώπιζει σάν ζωύφια τίς γυναίκες καί τά προβλήματά τους. Έπικροτεί βέβαια μέ από τά γυναικεία του φερέφωνα καί κατ' επιλογήν τά ανώδυνα μέτρα που κατοχυρώνουν τήν άοσμη καί άχρωμη ισότητα (Οίκου, Δίκαιο), αλλά φροντίζει νά μήν άσκήσει καμία πίεση ή καί νά σιωπήσει, όταν πρόκειται γιά ζητήματα κάπως πιο «λεπτά» καί «έπικίνδυνα», όπως γιά παράδειγμα οι έκτρώσεις καί οι βιασμοί.

Μέ άλλα λόγια, τό ΚΚΕ υιοθετεί έναν πατερναλισμό περιορισμένου βεληνεούς, υιοθετώντας κάθε ρύθμιση που σχετίζεται μέ τήν εργασιακή ή αυστηρά νομοθετική ισότητα άνδρών καί γυναικών καί έξορκίζοντας τά προβλήματα που μπορεί νά οδηγήσουν σέ μία συζήτηση σχετική μέ τήν ούσια των ρόλων που επιφυλάσσονται στά δύο φύλα.

Έξάλλου τό ΚΚΕ παρουσιάζει ένα άρραγές μέτωπο άπέναντι στις φεμινιστικές διεκδικήσεις, καταγγέλλοντάς τις ως «αντιδραστικές»: «Κομμουνίστριες», λέει ό χαιρετισμός της ΚΕ προς τίς Έλληνίδες μέ τήν ευκαιρία της 8 Μαρτίου, «Πλησιάζετε πιο πλατιά καί αποφασιστικά όλες τίς γυναίκες, όπου δουλεύουν καί ζούν. Φέρτε χιλιάδες γυναίκες στον άγώνα. Έκλαίκευστε τό ρόλο καί τούς άγώνες του ΚΚΕ. Αντιπαλέψτε τίς αντιδραστικές καί τίς νεοφεμινιστικές θεωρίες». (Ριζοσπάστης, 8 Μαρτίου 1984).

Καί όλίγη ειρωνεία

ΥΠΑΡΧΕΙ ΒΕΒΑΙΑ καί κάποια άλλη άριστερά που δεν είχε τήν ευκαιρία νά υπερψηφίσει τούς «νόμους της ισότητας» στη Βουλή, θά είχε ώστόσο θεωρητικά κάθε δυνατότητα νά τούς υποστηρίξει, νά τούς πολέμησει ή έν πάση

περιπτώσει νά άσχοληθεί κάπως μαζί τους. Πρόκειται ως γνωστόν γιά ένα χώρο ευαίσθητο στα κελεύσματα των καιρών, μέ κεραίες που σπεύδουν νά έντοπίσουν τά «θετικά βήματα» ή τά «όλισθήματα» της κυβέρνησης. Ένα χώρο ιδιαίτερα φλύαρο, ικανό νά άνοιξει μέτωπα εκεί που δεν υπάρχουν, νά παθιαστεί μέ μία τηλεοπτική έκπομπή ή νά κατακεραυνώσει μέ άλλεπάλληλα κείμενα κάθε κυβερνητική άστοχία.

Στό συγκεκριμένο όμως θέμα, ή άριστερά αυτή μένει επί μήνες σιωπηρή καί άγέρωχη. Πολύ συχνά μία λεπτή ειρωνεία διαφαίνεται στον τρόπο που αντιμετώπιζει τίς κυβερνητικές εξαγγελίες. Η ειρωνεία αυτή δεν κρύβει κάποια διαφωνία. Όχι βέβαια. Σχετίζεται άπλούστατα μέ τό γεγονός ότι κάθε τί που άφορά τίς γυναίκες είναι ζήτημα δεύτερης ή τρίτης διαλογής. Η ότι πρόκειται «γιά ήθη, πάθη καί συμφέροντα των μικροαστών, των μεσοαστών καί των πάσης φύσεως άστών», όπως λέει τόσο χαριτωμένα ό Δακτυλιδόστομος του ΑΝΤΙ.

Όχι, άδελφέ!

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΙΣ συμπεριφορές αυτές κρύβεται άσφαλώς ή άνυπαρξία (μέ ελάχιστες εξαιρέσεις) μιας αυτόνομης φωνής των γυναικών. Αυτό όμως που ένδιαφέρει έδώ είναι κατι άλλο: Είναι τά χαρακτηριστικά των διάφορων μερίδων της άριστεράς που, όσο καί νά φαίνεται περίεργο, υιοθετούν παρόμοια στάση, όταν πρόκειται γιά κάποιο γυναικείο αίτημα.

Κανείς βέβαια δε ζήτησε από τούς άριστερούς νά κουνήσουν χαρούμενοι τήν ούρά τους που ή κυβέρνηση θέσπισε ή έξηγγειλε, τούς «νόμους της ισότητας». Άλλά από τό σημείο αυτό ως τήν άδιαφορία καί τήν ειρωνεία υπάρχει μεγάλη άπόσταση. Σχεδόν κανείς δεν ξέρει τό περιεχόμενο των νόμων αυτών. Ένώ όλοι πάσχουν μέ τό ζήτημα της νεοορθόδοξιας, τήν κατάργηση της διδασκαλίας των άρχαίων στο Γυμνάσιο ή τήν τύχη των άγροτικών μας προϊόντων στην ΕΟΚ. Τά άγγουράκια αποτελούν θέμα, οι γυναίκες όχι.

Έτσι ύφαινεται ή συνενοχή καί τό νομοσχέδιο γιά τίς έκτρώσεις θάβεται χωρίς πολλές αντιρρήσεις. Τό ΠΑΣΟΚ είναι υπόλογο γιά τήν καθιέρωση του μονοτονικού, άς μή φορτωθεί καί μέ άλλες — ήσσονος σημασίας — εύθύνες. Μέ μία άφοπλιστική άφέλεια οι άριστεροι — πολλοί άπ' αυτούς — συνεχίζουν νά παντρεύονται μέ θρησκευτικό γάμο (είναι τόσο χαριτωμένος, μά τήν αλήθεια!), νά δίνουν τό όνομά τους στα βλαστάρια τους καί νά άναρωτιώνται που είναι τό πρόβλημα καί οι γυναικές φωνάζουν γιά νομιμοποίηση των έκτρώσεων. Όχι άδελφέ!

Άγγέλικα Ψαρρά

τους καί όχι ως έπιστέγασμα κάποιων άγώνων...

Κι όταν τά πράγματα σφίγγουν, όταν υπάρχει κίνδυνος «παρεξήγησης», τό ΠΑΣΟΚ δε διστάζει νά νίψει τάς χείρας του, νά άπαρνηθεί τούς νόμους που ό Κανής θεωρεί αútάρεσκα ότι μετέτρεψαν σέ «ισόνομους πολίτες πέντε εκατομμύρια σκλάβους».

Έτσι, τό άρθρο που άφορούσε τό βιασμό μεταξύ συζύγων άποσύρεται κακήν κακώς μέσα στη γενική άνακούφιση όλων των μεριδών της Βουλής. Έτσι θεσπίζεται γιά πρώτη φορά στα διεθνή χρονικά καί ως άκραία συνέπεια της ισότητας, ό βιασμός άνδρα από γυναίκα, παρά τίς άσθενικές διαμαρτυρίες του Παναγιώτη Κανελλόπουλου, άνίκανου νά παρακολουθήσει τό έξισωτικό παραλήρημα. Έτσι θάβεται τό νομοσχέδιο γιά τή νομιμοποίηση των έκτρώσεων καί ό ύπουργός Δικαιοσύνης άποκαλύπτει στις εκπροσώπους του «Πανελλαδικού Κινήματος Γυναικών» (άλλο φρούτο της εποχής!) ότι τέτοιο νομοσχέδιο δεν ύπάρχει ούτε καί πρόκειται νά ύπάρξει στο άμεσο μέλλον. Έτσι κανείς δεν δίνει σημασία στο γεγονός ότι πολλές γυναίκες καταφεύγουν στη διαδικασία άλλαγής έπωνύμου γιά νά άποκτήσουν τό πολυπόητο όνομα του συζύγου τους.

Χαρακτηριστική είναι από τήν άποψη αυτή ή παρέμβαση του βουλευτή του ΠΑΣΟΚ Σέφη Άναστασάκου στη συζήτηση του νομοσχεδίου περί τροποποιήσεων του Ποινικού Κώδικα: «Η άναγκαιότητα της προσαρμογής της νομοθεσίας μας στο νέο κοινωνικό πλαίσιο σήκωσε μέχρι τώρα θύελλα ίερής καί ύποκριτικής, μπορώ νά πω, άγανάκτησης από τό χώρο του συντηρητισμού. Γνωρίσαμε όλοι τούς κάθε είδους σκοταδιστές, μέ υπερβάλλοντα ζήλο νά κρατούν πύρινες ρομφαίες καί νά προειδοποιούν ότι δήθεν έμείς μέ τά νομοθετήματα που μέχρι τώρα έχουμε φέρει καί που είναι νόμος του κράτους, ύποσκάπτουμε τά θεμέλια της κοινωνίας, ύποσκάπτουμε τό κύρος της οίκογένειας, καί προπαντός μέ τήν καθιέρωση του πολιτικού γάμου, τήν αναμόρφωση του Οίκογενειακού Δικαίου καί τήν άποποινικοποίηση της μοιχείας. Άποτέλεσμα ήταν ή τραγική διάψευση των έλπίδων των κύκλων αυτών. Γιατί οι γάμοι σήμερα

Γλυκειά συμμορία

Στό απόμερο παγκάκι, πού ήταν χωμένο μέσα στις πυκνές φυλλωσιές του Ζαπλείου, δέν άργησε νά φανεί ό 'Αντώνης... ό 'Αντώνης Λιβάνης!!! 'Αφού κοίταζε προσεκτικά γύρω του, μήν τόν παρακολουθεί κανείς, άγκάλιασε συγκινημένος, τρυφερά, τόν χοντρό τύπο και άναστέναξε: «Τί περιπέτεια ήταν κι αυτή...» 'Όταν κάθισαν στό παγκάκι, του διηγήθηκε τήν ιστορία μέ τόν νεαρό τύπο του ύποκόσμου και στό τέλος δέν άντεξε και του είπε: «Ξέρεις ποιός τόν πλήρωσε νά σου κάψει τό μαγαζί; Ένας άνθρωπος από τή συμμορία του Τσάρου... 'Ο Μαρούδας...!! 'Αντώνη!!! πάρ' το είδηση, είναι άδιστακτοι, δέν θά σταματήσουν, έφαιγαν τόν Ποττάκη, τόν Σωτηρή, έβαλαν φωτιά στό μαγαζί σου, έμένα μέ έκλεισαν φυλακή και δέν μου δίνουν δάνεια... ό προσυνεδριακός διάλογος άρχισε...!!»

Τό αυτοκίνητο του 'Αρατζαφέρη έστριψε στό στενό δρομάκι του Παλαιού Ψυχικού και σταμάτησε μπροστά στό σπίτι των Μαρούδα. 'Ο δρόμος δέν φωτιζόταν καλά και τό σκοτάδι ήταν πυκνό. Καθώς έβγαιναν από τό αυτοκίνητο άκουσαν τή σπαρακτική φωνή της 'Ελενας: «Βοήθεια...!!» 'Ο 'Αρατζαφέρης, μέ γρήγορες κινήσεις, πέρασε στόν κήπο, πήδηξε στη βεράντα, έσπασε τήν μπαλκονόπορτα και μπήκε μέσα. Ένας ψηλόςσωμος τύπος προσπαθούσε νά φιμώσει τήν μισολιπόθυμη 'Ελενα. 'Ο 'Αρατζαφέρης μέ δυό χτυπήματα τζούρντο τόν έξουδετέρωσε. 'Η 'Ελενα τρομαγμένη σιγοψιθύρισε: «'Ηθελε νά μέ απαγάγει... γιά νά εκβιάσει τόν πατέρα...» και λιποθύμησε. 'Ο 'Αρατζαφέρης έπιασε τόν τύπο και άρχισε νά τόν δέρνει «λέγε καθαρά, ποιός σ' έβαλε... ή CIA... ή Μαφία... ό 'Αβέρωφ... τό Νάτο...». «'Οχι... είμαι ό Σίσσυρας... ό διοικητής του ΙΚΑ...» και πρίν χάσει τίς αισθήσεις του, από τά χτυπήματα του 'Αρατζαφέρη, πρόλαβε και ψιθύρισε: «'Ο 'Αντώνης...».

ΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟ όροφο της όδου Ζαλοκώστα, ό Μαρούδας μέ τούς επιτελείς του συσκέπτετο. «Ποιός 'Αντώνης...; ό Στρατής ή ό Λιβάνης...» «Πρέπει νά πληρώσουν και οι δύο...!!» φώναζε κάποιος. Πιό πέρα ό 'Αρατζαφέρης κοίταξε τό χαρτί του διορισμού του. Ειδικός σύμβουλος του ειδικού συμβούλου του Πεπονή γιά πολιτικά θέματα της ΕΡΤ, 'Αντώνη Στρατή. Χαμογέλασε καθώς σκέφτηκε τίς φάτσες του Λουκάκου, του Κατσιμή, του Πεπονή και του Στρατή, όταν θά τούς καλούσε στό γραφείο του και θά τούς έλεγε: «'Αμφισβητείστε με!!!»

Παν-Παν

Το βράδυ, στό παγωμένο κελί, δέν πέρναγε εύκολα. «'Εσένα, γιατί σ' έχουν εδώ;» ρώτησε. 'Ο νεαρός όμως δέν άπάντησε... Κόντευε νά ξημερώσει, όταν έσκυψε στό αυτί του χοντρού τύπου και ψιθύρισε: «Ξέρεις, έβαλα μιά βόμβα... σ' ένα βιβλιοπωλείο στη Σόλωνος... ενός Λιβάνη... Μέ πλήρωσαν γερά και ή άστυνομία δέν ξέρει τίποτα... Τό πρωί θά μ' αφήσουν... 'Εγώ τή γλύτωση, φίλε!!!»

Η ΑΠΡΙΛΙΑΤΙΚΗ λιακάδα τόν χτύπησε στά μάτια, καθώς βγήκε από τό άστυνομικό τμήμα. Φόρεσε τά μαύρα του γυαλιά. 'Ετσι κανείς δέν είδε εκείνο τό άγριο και άπαίσιο βλέμμα της έκδίκησης, πού ζωγραφίστηκε στό πρόσωπό του. Έγινε ακόμα πιό σκληρό, όταν θυμήθηκε τόν ώραιο του Βόλο... Σταμάτησε στό πρώτο περίπτερο και πήρε άμέσως τηλέφωνο. «'Αντώνη, μ' άκούς...» είπε μέ τή γνώριμη βραχνή φωνή του, «σέ περιμένω στό γνωστό μέρος...»

Η ΛΑΟΥΡΑ τόν κοίταζε τρυφερά. Δέν άντεχε νά τόν βλέπει νά βασανίζεται... Αυτοί οι επιάλτες τόν έχουν έξοντώσει... Τόν ξύπνησε. 'Ο 'Αρατζαφέρης ήταν λουσιμένος στόν ιδρώτα. «Θεέ μου...!! Δέν μπορώ... Τί είναι αυτό... Τί επιάλτης...!!» «Πές μου, άγάπη μου... τί είδες...» είπε ή Λάουρα, καθώς τόν πήρε στην άγκαλιά της. «Νά... Βλέπω ότι είμαι στό συνέδριο του ΠΑΣΟΚ... και ξαφνικά έκτρέπεται ή κοίτη του 'Αχελώου ποταμού και περνάει μέσα από τό συνέδριο...! Οί μόνοι πού γλυτώνουν... και αυτό είναι τό πιό φρικτό, είναι ό 'Αντρέας... και ό... Λιβάνης... πού άνηφορίζουν τήν 'Ιερά 'Οδό... μαζί μέ τόν 'Ακη...». «Έλα, άγάπη μου, ήρέμησε... γίνονται αυτά... έκτρέπεται ό 'Αχελώος...!!» είπε μέ άπορία και έκπληξη ή Λάουρα...

Σηκώθηκαν και ντύθηκαν. Είχαν ήδη άργήσει. Θά πέρναγαν από τό σπίτι της 'Ελενας, της κόρης του Μαρούδα, νά τήν πάρουν γιά νά βγούν έξω.

«**ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ** ύποστηρίζουν ότι τά σκάνδαλα είναι άνώφελες, γιά τήν πλοκή της ιστορίας, έφευρέσεις των έφημερίδων γιά λόγους καθαρά έμπορικούς. 'Εδώ θά ύποστηρίξουμε μιά άντίθετη άποψη. Τά σκάνδαλα του ΠΑΣΟΚ είναι κυρίως άφηγήσεις των έρωτικών του έπιθυμιών. Στην όνειρική (όραματική) άτμόσφαιρα του κινήματος, ή πολιτική ίντριγκα άποτελεί άπλά ένα πεδίο μετάθεσης της έπιθυμίας των μή προνομιούχων όπαδών τους. Το Ολιδιπόδειο σύμπλεγμα του κινήματος στάθηκε άνίκανο νά ίκανοποιήσει τόν άκόρεστο πατέρα (έκτελεστικό γραφείο)».

Δρ. Φρόνι

Ἡ πρόσκλησή μας, στό προηγούμενο τεύχος, πρὸς ὅλα τὰ ἀνεξάρτητα περιοδικὰ τῆς Ἀριστερᾶς νὰ «κάνουμε ἓνα μωρό μαζί» ἔγινε ἤδη ἀποδεκτὴ ἀπὸ μιά σειρά συντακτικῆς ὁμάδας. Δημοσιεύουμε τὴν πρώτη ὁμάδα ἀπὸ ἀπαντήσεις πού ἔφθασαν στὰ γραφεῖα μας. Ἡ ἔμπνευση καὶ ὁ προβληματισμός προοικονοῦν τὴν εὐτυχή κατάληξη τοῦ ἀνοσιουργήματος. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ ἄλλα περιοδικὰ πού ἔχουν ἤδη δεχθεῖ τὴν πρόταση ἀλλὰ δὲν μᾶς ἔστειλαν ἀκόμα τὴν ἀπάντησή τους. Τὸ ANTI καὶ τὸ IDEODROMIO δὲν δέχονται νὰ συμμετάσχουν ἀλλὰ δὲν θέλησαν νὰ μᾶς ἐξηγήσουν τοὺς λόγους. Πάντως, καμιά προθεσμία δὲν ἔχει κλείσει καὶ ὅσοι πρὸς στιγμὴν φοβήθηκαν τὴν πρωταπριλιά ὑπάρχει χρόνος νὰ ἀναθεωρήσουν τὴ θέση τους. Στὸ ἐπόμενο τεύχος τοῦ Σχολιαστῆ θὰ ὀρίσουμε μιά συνάντηση, ὥστε ἡ ἰδέα νὰ πάρει τὸ δρόμο τῆς ὑλοποίησης. Καὶ ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα βέβαια θὰ πάψει νὰ ὑπάρχει ὁ δικὸς μας ρόλος...

Ἐνα τέρας γεννιέται...

Ἐλᾶτε νὰ κάνουμε ἓνα μωρό μαζί

ΔΙΑΒΑΖΩ

Ἀγαπητοὶ φίλοι,
Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σας. Συμφωνοῦμε γιὰ τὸ μωρό καταρχὴν. Ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχουν, ὅπως γιὰ κάθε μωρό, πολλὰ προβλήματα, καὶ ἔπειδὴ φοβόμαστε τὶς τερατογενέσεις θὰ θέλαμε νὰ κουβεντιάσουμε πῶς «θὰ τὸ κάνουμε» πρὶν ποῦμε τὸ ὀριστικὸ ναί.

Φιλικά γιὰ τὸ Διαβάζω
Γιῶργος Σαρηγιάννης

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ἀγαπητοὶ φίλοι,
ἂν καὶ πολὺ δύσκολα θὰ ἀναγνωρίζομασταν κάτω ἀπ' τὸν δρο «ἀνεξάρτητο περιοδικὸ τῆς ἀριστερᾶς», παρόλα αὐτὰ ἐλπίζουμε νὰ ἔχουμε ἀκόμα θέση μέσα στὴ Λερναία Ὑδρα. Καὶ βέβαια σᾶς στέλνουμε τὴ θετικὴ μας ἀπάντηση, καὶ θὰ θέλαμε νὰ μάθουμε περισσότερες λεπτομέρειες, κυρίως τεχνικοοικονομικῆς.

Παρακαλοῦμε ἐνημερῶστε μας γιὰ τὴν πορεία τοῦ πειράματος, εἴτε γράφοντάς μας εἴτε περνώντας ἀπὸ τὴν ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ, Ἀρχώβης 46.

Φιλικά
γιὰ τὴν Οἰκολογικὴ ἐφημερίδα
Νίκος Κανδύλης

BABEΛ

Ἡ ἰδέα τῆς «Λερναίας Ὑδρας» μᾶς φαίνεται ἀπολύτως ἀνατριχιαστικὴ. Γιὰ ἀνεξήγητους λόγους συμμετέχουμε μ' ἐνθουσιασμό σ' αὐτὴ τὴν ἀμφίβολης σκοπιμότητας τερατογέννεση. Ἐλπίζουμε ὅμως ἡ δημιουργία ἐνός τέτοιου «παράλογου» ἔντυπου ν' ἀποδειχθεῖ πολὺ διδακτικὴ ἐμπειρία. Γιατί, δὲν ξέρουμε ἂν τὸ ξέρετε, ἀλλά

ΣΟΦΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΕΠΟΧΗ!

ΟΜΩΣ

πέντε γραμμὲς γιὰ ἓνα μωρό μὲ δεκαπέντε μπαμπάδες.

ὅσο ζῶ ἐκδίδω. ὅσο ἐκδίδω αὐθαδιάζω. ὅσο αὐθαδιάζω εἶμαι ἔφηβος, λαμπερός καὶ ἀεικίνητος ἔφηβος. τὸ ὅμως μὲ λιγώνει καὶ μὲ ξετρελαίνει. τὸ ἔκανα γιὰ χάρη τῆς ὄλγας, τῆς ἄννας καὶ τῆς νικολ. ὅλα τ' ἄλλα, ὅλα τὰ περὶ λογοτεχνία, τὰ περὶ κουλτούρας καὶ τὰ περὶ τῆς ἐκφράσεως «θὰ προκύψουν», εἶναι κόλλο καὶ κομπίνα. εἶμαι ποιητής, μωρό μου. ὦ, γενιά μου, ἐγὼ εἶμαι ὁ ποιητής σου, ὑπερφίαλος, σεξομανὴς καὶ οἰνοπνευματώδης. γειά σου σχολιαστή. νὰ σοῦ ζήσει τὸ ἀλλόκοτο μπασταρδάκι. φιλάκια ἀπὸ τὸν Ἰκαρο Μπαμπασάκη.

TAR

Ἀγαπητὴ καὶ σκανταλιάρη «Σχολιαστή».

Ἡ γοητεία τῆς ἁμαρτίας ἔμπλεξε στὰ δίκτυα τῆς καὶ τὸ «TAR». Μόνο ἡ σκέψη αὐτοῦ τοῦ ὁμαδικοῦ ἔρωτα καὶ τὸ ἐπακόλουθό του, σπρώχνει τὸ «TAR» νὰ δεχθεῖ τὴν ἀνήθικη πρότασή σου.

Περιμένοντας μὲ ἀγωνία τὸ ραντεβού μας, σοῦ στέλνω τὰ φιλιὰ μας.

B. Ντάκουρη

TOTE

Ἀγαπητοὶ φίλοι,
εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν πρότασή σας. Δυστυχῶς, ὑποχρεώσεις πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἐκδοση τοῦ «TOTE...» δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ συμμετέχουμε στὸ ἐγχείρημα πού προτείνετε.

Σᾶς εὐχόμαστε καλὴ ἐπιτυχία

Φιλικά
Ἄρης Μωραΐτης

ΟΘΟΝΗ

Φίλε κ. Πιτουρόπουλε,
Ὅπως εἶναι γνωστὸ «ὅποιος ἀνακατεῦται μὲ τὰ πίτουρα, τὸν τρῶν οἱ κότες». Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐμᾶς πολὺ μᾶς ἀρέσει νὰ μᾶς τρῶνε οἱ διάφορες δρῆνες δεχόμαστε εὐχαρίστως τὴν πρότασή σας μὲ τὴν ὁποία ἄλλωστε συμφωνοῦμε σέ ὅλα τὰ σημεῖα (ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα «μέχρι», θὰ τὸ προτιμούσαμε μὲ γενικὴ).

Ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

Ἐνα μωρό ἀπ' ὅλα τὰ περιοδικὰ; Δὲ θάταν ἄσχημο νὰ συζητηθεῖ. Οἱ τερατογενέσεις βέβαια... Εὐτυχῶς εὐκολα μπορούμε νὰ τὸ ἀποφύγουμε τουλάχιστον τὸ πρόωρο Χρόνος ὑπάρχει.

ΑΜΦΙ

Συνηθισμένοι νὰ κάνουμε μονάχα ἐμεῖς «ἀνήθικες προτάσεις», ἡ πρόταση τοῦ Σχολιαστῆ μᾶς δημιουργεῖ δύο ἀπροσδόκητα συναισθήματα: 1. Ἰκανοποίηση, γιατί μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ δεχτοῦμε κι ἐμεῖς — ἐπιτέλους! — παρόμοια πρόταση ἀπὸ ἄλλους καί, 2. Ἐξωφρενικὴ εὐχαρίστηση γιατί μᾶς παρέχει τὴ δυνατότητα νὰ ἐκφράσουμε τὴν «ἀκόλαστη» φύση μας μέσα σὲ νόμιμα πλαίσια. Αὐτονόητο λοιπὸν πῶς θὰ συμμετάσχουμε στὴν «παρούζα», τόσο περισσότερο μάλιστα πού, ἐξορισμού, εἴμαστε κατὰ τῆς ἀναπαραγωγικῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀποκλειστικῆς δυαδικῆς σχέσης. Ὅσο γιὰ τὸ «μωρό» εὐχόμαστε νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατό ... τερατόμορφο.

ΣΠΑΣΤΗΣ

ἡ αὐτόνομη ἐφημερίδα «Ο ΣΠΑΣΤΗΣ» ἀνταποκρίνεται στὸ κάλεσμά σας γιὰ μιά συνάντηση σὲ ἓνα τεύχος ὅλων τῶν ἀνένταχτων (ὁσο εὐρύς κι ἂν εἶναι ὁ δρος) περιοδικῶν ἢ ἐφημερίδων τῆς Ἀριστερᾶς. Θέλουμε νὰ μάθουμε ὅμως α) ἂν ὑπάρχει εἰδικὸ θέμα ἢ ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀναπτύξει ὅτιδήποτε β) πότε θὰ ἀρχίσει αὐτὴ ἡ διαδικασία καὶ πῶς. Γι' αὐτὸ σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς ξαναγράψετε ἀναλυτικὰ.

Εὐχαριστοῦμε

Οἱ ἐκδότες

Παπαβασιλείου Χριστίνα
Παπαδόπουλος Παναγιώτης

ΧΑΡΤΗΣ

ΤΗΛΕ-ΣΤΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΣΧΟΛΙΑ-
ΣΤΗ:

ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΟΙ Α-
ΠΟΔΕΧΟΝΤΑΙ ΥΔΡΑΝ - STOP -
ΑΡΧΙΣΑΝ ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ ΧΑΡΤΟ-
ΒΑΜΒΑΚΑ ΚΑΙ ΧΑΡΤΗ ΥΓΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΗ ΤΕΡΑΤΟΓΕΝΕ-
ΣΗ - STOP - ΦΗΜΕΣ ΓΙΑ ΕΠΑΠΕΙ-
ΛΟΥΜΕΝΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ
ΣΤΥΜΦΑΛΙΔΕΣ ΟΡΝΙΘΕΣ ΕΝ ΠΛΩ
- STOP - ΕΡΡΩΣΘΕ ΧΑΡΤΗΣ.

ΕΦΗΜΕΡΗ ΠΟΛΗ

Αξιότιμε κ. διευθυντά
'Η πρόσκλησή σας μās τιμā και μās
δίνει πρόσβαση σ' ένα εύρύ κοινό
πού πάντα όνειρευόμαστε. ('Εσείς
πώς τā καταφέρνετε;') 'Ελπίζοντας
ότι κατά τήν προπαρασκευή του μω-
ρου θā 'ναι άνοιχτό τό φώς, ώστε νā
όργανωνόμαστε, παίρνουμε αλλάξιā
καθαρή κι έρχόμαστε.

Είλικρινέστατα
ή μειωψηφούσα άποψη
τής εφήμερης πόλης

ΤΑ ΜΙΜΙΚΑ

Δεχόμαστε νā κάνουμε μαζί ένα
μωρό.
(Αυτά τā όλίγα γιά τήν ώρα...)

ΘΕΣΕΙΣ

'Η Συντακτική 'Επιτροπή τών «Θέ-
σεων» έχει συμβάλει σέ τόσες τερατο-
γενέσεις όσες σχεδόν και τā τεύχη
του «Σχολιαστή». Καμιά αντίρρηση
λοιπόν νā κάνουμε άλλο ένα μωρό
μαζί.

Φιλιά,
ή Σ.Ε. τών Θέσεων

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Μιά και τό κύριο χαρακτηριστικό
τής 'Αριστεράς ήταν και θā είναι ή
ένασχόλησή της μέ τήν όδοποιία
(είτε πρόκειται γιά τό πλάτεμα τής
δημοκρατίας, είτε γιά τό βάθεμα τής
'Αλλαγής) ή πρότασή σας γιά τεκνο-
ποία μās βρίσκει σύμφωνους. 'Αλλω-
στε ή έναλλακτική 'Αριστερά ή θā
είναι άνήθικη ή δέν θā υπάρχει καθό-
λου και βέβαια σύντροφος άνηθικότη-
τα δέν είναι τā γυμνά έξώφυλλα, είναι
ή ίδια ή άνατροπή.

'Ας αφήσουμε λοιπόν τήν άνέρα-
στη άριστερά και άς προχωρήσουμε
άνέμελοι (;) στίς παράνομες έρωτικές
περιπτώξεις μας. 'Όσο γιά τήν εκβα-
ση τής πανελλαδικής μας παρτούζας
άς είμαστε αισιόδοξοι. Τό μωράκι
μπορεί νā γεννηθεί, άκόμα και νā
έπιζήσει έκτρώσεως.

Μήπως άκόμα θā 'πρεπε νā συμφω-
νήσουμε μερικά κοινά θέματα γιά νā
γίνει εκεί σφαγή μεταξύ μας; Μιλάμε
δηλαδή γιά βίαιο σέξ και όχι γιά
παρθενογένεση. Τέλος γιά λόγους
άποκέντρωσης τί θā λέγατε άν δίναμε
ένα συνωμοτικό ραντεβουδάκι σέ κά-
ποια είδυλλιακή παραλία;

'Όσο γιά τήν πατρότητα πού δέν
διεκδικείτε όπως λέτε, καλό αυτό.
'Αλλά μέ τή μητρότητα του μωρου τί
γίνεται;

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Στίς 10 'Απριλίου του 1984 συνήλ-
θε κάπου στην 'Αθήνα ή συντακτική
έπιτροπή τών «Αντιθέσεων». Μετά
άπό πολύωρη συζήτηση, ή Σ.Ε. άπο-
φάσισε μέ ψήφους 196 υπέρ, 185 κατά
και 8 άποχές νā μήν άποδεχτεί τήν
πρόταση του Σχολιαστή «νā κάνουμε
ένα μωρό μαζί». Στην άπόφαση πού
έκδόθηκε μετά τό τέλος τής συνεδρία-
σης τονίζεται χαρακτηριστικά πώς ή
πρόταση άπορρίπτεται γιατί «ή ιδέα
του Σχολιαστή κρίνεται σάν μή έπαρ-
κώς άνήθικη γιά τā μέτρα μας, σάν νā
καλεί κάποιος τόν Μαρκήσιο ντέ
Σάντ νā καπνίσει μαζί του στην τουα-
λέτα».

ΜΟΥΣΙΚΗ

Καλή ιδέα, παρότι πολύ 'Ηρακλής
στή φέρμα και τσογλάνια διάφορα
βοηθοί, έτοιμοι πρός «καυτηρια-
σμούς».

Δεκτή ή πρόσκληση και χρόνια
σας πολλά.

Ευτυχώς!

Τά μπάρ κρατούν τόν ούρανό

ΤΟΣΕΣ ΦΟΡΕΣ στό έχω πεί, αλλά αυτή τήν Κυριακή δέν
γίνεται θā έρθεις στό γήπεδο. 'Όχι, δέν θέλω άντιρρήσεις. Θā
έρθεις. Κόσμος πολύχρωμος, κασκόλ κόκκινα και ό ήλιος πάνω
άπό τήν Καστέλλα. 'Εμ βέβαια! 'Αλλη μία φορά μειωψηφία δέν
θā τό άντεχα. 'Όλυμπακός λοιπόν και θύρα 6. Ούτε χούλιγκανς,
ούτε κυριλέδες. 'Ανένταχτοι.

Τήν Τετάρτη, νā μήν τό ξεχάσεις, τό ραντεβού μας είναι στή
Δεξαμενή. Τσιγάρα, καφέδες και ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ. Μετά θā
κατηφορίσουμε τή Συγγρού, γιά τό Δέλτα. Πάντα μου άρεσαν
αυτά τā άπογεύματα τής Τετάρτης μέ τā άλογα. Ούτε πρώην,
ούτε νύν. Πλασέ και δίδυμο.

'Όταν μιλάω και δέν μέ προσέχεις, διαολίζομαι. Κάτι τέτοιες
ώρες, σάν τώρα, νā τό ξέρεις, μου τήν σπās άνεπανόρθωτα. Δέν
κασκηνώνεις σέ ύπουργεία. Δέν πās τίς κριτικές ύποστηρίξεις.
Δέν παίζεις ΠΡΟ-ΠΟ. Δέν πηγαίνεις στό γήπεδο. 'Απορώ μαζί
σου. 'Όλο δέν, δέν, δέν. Σκέτη άρνηση. Τί σοί άνένταχτος
είσαι;

'Όχι ότι έχω δέν έχω τίς διαστροφές μου. Μιά ζωή όλα τā
έντυπα ένα γύρω δέν μου κάνουνε. Και μία ζωή τā διαβάζω.
'Απόψε όμως, τό πήρα άπόφαση. Τέρμα. Τέρμα ή «Λέξη», τό
«Αντί» και τό «Διαβάζω». Τέρμα ό «Σχολιαστής», ό «Πολίτης»
και οι «Αντιθέσεις». Γυρίζοντας σπίτι θā σταματήσω τό
μηχανάκι σέ ένα περίπτερο πού διανυκτερεύει και θā αγοράσω,
μαζί μέ τā άφιλτρα, κάνα δυό Βίπερ, μεταχειρισμένα. 'Ελερυ
Κουήν ή Λούις Λ' Αμούρ, κατά προτίμηση.

'Εδώ μέσα θā ήτανε όμορφα άν δέν έβαζαν τόσο δυνατά τίς
κασέτες στό στέρεο. 'Ασε πού οι Γαλλικές άφίσεις στους
τοίχους μέ έκνευρίζουνε. 'Όσοι ήταν νā φύγουν — φύγανε.
'Όσοι ήταν νā έρθουν — ήρθανε. Πρός τί οι μεσοβέζικες
καταστάσεις; 'Εκτός και τό κάνουν έπίτηδες, τό έπιχειρηματικό
δαιμόνιο τής φυλής και τā τοιαύτα, γιά νā μήν ξεχνάμε και τίς
καταβολές μας. ΕΛΛΑΣ - ΓΑΛΛΙΑ - ΣΥΜΜΑΧΙΑ, 'Αλτουσέρ
Μπαλιμπάρ, ΛΑΟΣ ΕΝΩΜΕΝΟΣ ΠΟΤΕ ΝΙΚΗΜΕΝΟΣ, Σεζάν
Λωτρέκ και Θεόφιλος Χατζημιχαήλ. Πώς τā μεپردέσαμε έτσι
άδελφέ μου;

'Ο χειμώνας φταίει! Κλείνεσαι μέσα, τό ΕΝΑΛΛΑΞ και ό
ΠΗΓΑΣΟΣ δέν μετράνε, και σου τή δίνει. Μέ τήν 'Ανοιξη όλα
θā γίνουν άλλιώς! Και μύρες στην πλατεία, και ούζα στό
Τουρκολίμανο και διαδηλώσεις «ΜΑΖΙ ΣΟΥ ΑΝΤΡΕΑ» και ό
Μαρούδας μέ πουκαμισάκι λευκό του ROLL και τό 'Εσωτερικό
νā μās θυμάται και έπεισόδια στά σύνορα.

'Ασε πιά τό καλοκαίρι. Και συναυλίες και 'Ηρώδεια και
Λυκαβητοί και οι σμηνίτες στην Τρίπολη οι φαντάροι στην
Κόρινθο. Και οι άλλοι Θέατρο Τέχνης στην 'Επίδαυρο και
σουβλάκια στον 'Ισθμό και ΘΕΛΩ ΝΑ ΤΑ ΠΩ ό Νταλάρας στό
κασετόφωνο τής έπιστροφής. Πώς ήτανε πρίν;

Πρίν; Δέν υπάρχει πρίν. 'Υπάρχουν τσιγάρα και καπνοί και
FRUIT PUNTCH και «ένα BOTRYS άκόμα παρακαλώ, πεντά-
ρι». Πρίν δέν υπάρχει. Ούτε μετά. Αυτά μās τελείωσαν. Θā μās
φέρουνε πάλι τόν άλλο μήνα, όταν βρεθούμε στό ταβερνάκι,
Εύαγγελιστριάς και Πραξιτέλους γωνία, και κουβεντιάσουμε,
πάλι, τί πήγε στραβά και πού μās τή φέρανε.

Τό ραντεβού αυτής τής εβδομάδας είναι στην ΙΝΤΡΙΓΚΑ.
Και μή μ' άρχίζεις «μου τή σπάει» και τā τέτοια πάλι. Μήπως
έγώ γουστάρω τā ρεμπετάδικα πού μέ σέρνεις; 'Ετσι κι άλλιώς
άν τā μπάρ ήταν λύση θā άνήκαν σέ κόμματα. 'Ελα λοιπόν! Και
μή φοβάσαι. 'Ακόμα, ευτυχώς!, τā μπάρ κρατούν τόν ούρανό.
Δέν τόν αφήνουν νā μās πέσει στό κεφάλι.

Βαγγέλης Δεληπέτρος

ΑΝΑΖΗΤΩ...

... παρέα

΄Αναζητείται παρέα για καλοκαιρινές διακοπές. ΄Αν είσαι 25-35 χρονών, σ' άρέσουν οι «΄Επιζήσαντες» του Άλεα, τό «Ξεκαθάρισμα» του Ταβερνιέ, ή «΄Ανταπόκριση» του Κούρκουλου και οι «Χάνομαι γιατί ρεμβάζω», μπορεί νά συμφωνήσουμε... (τηλεφωνήστε μέσω Σχολιαστή).

Ν.Π.

... αλληλογραφία

«΄Από σās νέοι σχολαστικοί αναγνώστες δέχομαι γράμματα σάν μιά πρώτη προσπάθεια επικοινωνίας με τίς άνήσυχες άντιλήψεις σας. Όλες οι τάσεις εύνοούν την καλλιέργεια, οι άσυνήθιστες έντυπώσεις του περιβάλλοντος γοητεύουν. Περνώ τά 25, πιστεύω ότι είμαι εύχάριστος Δημήτρης Κρασνονικολάκης. Γυθείου 81, 18544 Πειραιάς.

... βιβλία

΄Ο νεοσύστατος Μορφωτικός ΄Εξωραϊστικός Σύλλογος Μουρικίου Θήβας, στην προσπάθειά του για αναβάθμιση του πνευματικού επιπέδου του χωριού του, προχώρησε στη δημιουργία μιάς δανειστικής βιβλιοθήκης.

Παρακαλούνται οι άναγνώστες του Σχολιαστή νά βοηθήσουν την προσπάθεια αυτή με την άποστολή βιβλίων. (Στό όνομα ΄Ακριβάκης Σπύρος).

... κοπέλα

Θέλω νά επικοινωνήσω με την κοπελιά πού συνάντησα στό άεροδρόμιο της Βουδαπέστης και πήγαινε στη Θεσσαλονίκη για νά δώσει ένα μάθημα ψυχολογίας στις 23.1.84.

Χρήστος Οικονόμου
Λυσάνδρου 13 — 10446 ΄Αθήνα

... βιβλία

΄Ο ΄Εκπολιτιστικός Σύλλογος Σαμαρίνας ξεκίνησε την προσπάθεια για ένίσχυση και εμπλουτισμό της μικρής — σέ σχέση με τίς ανάγκες των κατοίκων — βιβλιοθήκης του χωριού. Παρακαλούνται όσοι θέλουν νά συμβάλλουν σ' αυτή την πρωτοβουλία, ή όποία στοχεύει στην έξύψωση της πολιτιστικής ζωής του χωριού, νά στέλνουν τά βιβλία από τόν ΄Απρίλη μέχρι τό Νοέμβρη στη διεύθυνση: Κοινότητα Σαμαρίνας, νομού Γρεβενών.

... περιοδικό

— ΄Επιθυμώ, μανιωδώς και επιμόνως, τό πρώτο τεύχος του «Κόκκορα πού λαλεί στό σκοτάδι». ΄Αν σέ καμιά άποθήκη ή άλλου περισσεύει κανένα Νο 1 Τεύχος, Στείλτε Σήμα: ΄Ηλίας Πολυχρονάκης. Πάροδος Πιμπλή 29. ΄Αγιος ΄Ιωάννης 731 00, Χανιά Κρήτης —

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ

Τό ΜΟΡΕΛ, σάν κάθε ιστορία του εύγενέστατου κ. ΄Αρανίση είναι προϊόν μιάς άγνής άνηθρής κληρονομικότητας, προορισμένης νά άναπαράγει την εύγένεια, τη λεπτότητα των τρόπων και την όμορφιά. Σκεπτόμενος τίς στρογγυλεμένες αίχμες του θά ΄πρεπε νά φοβάμαι: Φόβος σάν την άσφάλεια μέσα στη μήτρα. Μοναχικός δρομέας μακρινών άποστάσεων. Ρόζυ έσύ ξέρεις.

Πάνος Περιστέρης
Κέρκυρα

ΠΟΥΛΑΩ...

... μέθοδο

ΠΩΛΕΙΤΑΙ μέθοδος εκμάθησης ΄Αγγλικών ή άνταλλάσσεται με παρόμοια των Γαλλικών. Τηλέφ. 7793915-7793516 έσωτ. 663.

... έμπνευση

Μορφή πού σβήνει σκεπάζοντας σε ή σκιά, όνειρο πού γεννήθηκε από τ' άσκοπα ταξίδια κομματιασμένο μυαλό άπόψε θά σέ σκορπίσω στ' άπειρο, πίνοντας στό πέτρινο ποτήρι την ίσορροπία της ρουτίνας τσουγκρίζοντας τό ποτήρι μ' άκέφαλα σώματα καθώς άγάπες κατεβαίνουν άπ' τόν ούρανό στη μεθυσμένη νύχτα. Κάτω από χλωμά φώτα φεύγει ή ζωή μου μ' ένα σωρό άνικανοποίητες επιθυμίες άκονισμένα λεπίδια.

ΜΑΣ χωρίζουνε πολλά.

... Πρωί στην Πατησίων φωνάζοντας δυνατά:

Δώστε μας τά χρόνια πίσω!

Διονύσης
Λευκάδα

Υ.Γ. ΄Αφιερωμένο στους άπανταχού έραστές της θλίψης.

... έμπνευση

Είμαι κάπως έτσι. Βλέπω τόν έαυτό μου στους αγοραίους καθημερινούς δρόμους π.χ. καθαριστήριο ή ΕΞΑΨΗ. Συμπορεύομαι με άνεραστους κηδεμένες νέων, ρομαντικούς τριαντάρηδες ρεαλιστές φαντάρους, όψιμες νέες Σουρεαλιστές μόνο για την ύπέρβαση ποιητές

όλοι, μά όλοι ντυμένοι με γραβάτα και χρυσά μανικετόκουμπα.

΄Αναμασώ,

όχι δέν είμαι έγώ έτσι, λέξεις δωματίου πειραματικές μουσικές στίχους λαϊκούς-τσιφτετέλια ζειμπέκικα για τό ρυθμό, νέα άπ' τόν STOCKHAUSEN μ' άρέσει ή AVANT GARDE... Δέν τούς δίνω τ' αντίτιμο και μ' εκβιάζουν, καθρεφτίζομαι μέσα τους μέχρι νά γίνω εκ πεποιθήσεως τυχοδιώκτης πού δέ θά τούς ξοφλήσω τι.

Βασίλης Πανόπουλος

ΣΤΕΙΛΤΕ ΜΑΣ

Μικρές άγγελίες
Μικρά μηνύματα

Σέ κάθε τεύχος ό Σχολιαστής θά δημοσιεύει δωρεάν άγγελίες και μηνύματα των άναγνωστών του. Γράψτε ή τηλεφωνείστε μας ως τίς 15 κάθε μήνα όποιοδήποτε σύντομο κείμενο (μέχρι 40 λέξεις) θέλετε νά δημοσιεύσουμε.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ
ΙΣΑΥΡΩΝ 10 — ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ 114 71
ΑΘΗΝΑ.
τηλ. 3630781 — 3643635 — 3643695
κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
Τεύχος 14, 1η Μαΐου 1984
Δρχ. 100

Ίδιοκτησία:
«Γ. Πιτουρόπουλος κ ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση: Τ. Ύπερμαχος
Φωτοσύνθεση:
«Γ. Λεοντακιανός και Υιοί» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31
Φωτογράφιση:
Λ. Μαστραντώνης
Βουκουρεστίου 15
Έκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51—53

Εκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος

Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς

Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Μ. Κακλιδάκης
Α. Λαζαρίδου
Χ. Λαζαρίδης
Τ. Μαστραντώνης
Γ. Μηλιός

Κοινωνία:
Ε. Άρανιτσης.
Ν. Βαφειάδης
Α. Θεοδωρίδου
Λ. Καστάνας
Γ. Καραζάνος
Α. Μαυρομάτη
Χ. Μαχαίρας
Γ. Οικονομέας
Μ. Παπαδάκη
Δ. Τρίμης
Τ. Ύπερμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά

Πολιτισμός:
Θ. Γιάτσιος
Δ. Δελιολάνης
Μ. Θεοδωρίδης
Τ. Καραϊσκάκης
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Α. Παρδίκης
Α. Τύρος
Β. Χατζηβασιλείου
Σ. Χρυσουλάκη

Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου
Σ. Παντελάκης

Σκίτσο:
Β. Έλευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουρούδης
Σ. Παντελάκης
Γ. Χατζάκος

Κόμικ:
Άρκας

Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου

Φωτογραφία
Κ. Έλευθεράκης

Συνδρομές:
Έσωτερικού: 6 τεύχη Δρχ. 600
Εξωτερικού: 12 τεύχη Δρχ. 1200
Ευρώπη: 6 τεύχη Δρχ. 850
Ευρώπη: 12 τεύχη Δρχ. 1700
Άμερική — Αυστραλία 6 τεύχη Δρχ. 1100
Άμερική — Αυστραλία 12 τεύχη Δρχ. 2200
Δημ. Όργανισμοί 12 τεύχη Δρχ. 4.000
ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιάννης Πιτουρόπουλος
Ίσαύρων 10 — Δαφνομήλη
114 71 ΑΘΗΝΑ

Άπολογία ενός... πράκτορα

Κύριε Διευθυντά,

Μου είναι γνωστό ότι οι κάθε κατηγορίας χωροφύλακες και άλλοι ειδικοί «φακελωτές» δεν επιθυμούν παρά να ζουν στην άνωμυα, που μόνο αυτή εξασφαλίζει την άπολεσματοκότητα του έργου τους. Και στόν κανόνα αυτόν, δεν μπορούσε βέβαια να αποτελέσει εξαίρεση ο χωροφύλακας της ιδεολογίας ΣΚ, που μέσα από τις στήλες του περιοδικού σας (τεύχος 12 3/84) γνωστοποιεί σταύ αναγνώστες του στοιχεία του φακέλου που έχει καταρτίσει γιά μένα — όπως και οι έδω άνθρωποι της Κ.Γ.Β. — και τά όποια φεύ είναι ανακριβή, παραπλανητικά και έλλειπη.

Γιά τό λόγο αυτόν κύριε διευθυντά, θά ήθελα να καταγραφώ λίγο του πολύτιμου χώρου σας, προκειμένου να ενημερώσω τόν φάκελό του ΣΚ και να «άπολογηθώ» στίς «κατηγορίες» που έμμεσα και άμεσα έκσφενδονίζει εναντίον μου, χρησιμοποιώντας μέ ιδιαίτερη δεξιοτεχνία την τεχνική της υποψίας, όπως αυτή διδάσκειται στίς ειδικές σχολές τών χωροφυλάκων της ιδεολογίας.

Καταρχήν, άς σημειώσω στίς ειδικές ρουμπρίκες του φακέλου του ό ΣΚ... ότι είμαι 43 χρονών, έχω ύψος 1.88, ζυγίζω 78 κιλά και έχω σπουδάσει οικονομία, δημοσιογραφία και διοίκηση επιχειρήσεων. Άπό πολιτικής πλευράς διακίμαι φιλικά πρός τή δυτικοευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία και έχω πολλούς φίλους στούς κόλπους της λεγόμενης γαλλικής αυτοδιαχειριστικής ή άμερικάνικης άριστεράς, εκπρόσωπος της όποιας στή σημερινή γαλλική κυβέρνηση είναι ό ύπουργός Γεωργίας κ. Μισέλ Ροκάρ.

Στό Ίσραήλ έχω πάει μόνο ΜΙΑ ΦΟΡΑ και άρθρα γιά τή χώρα αυτή έχω γράψει δύο. Ένα στόν «Οικονομικό Ταχυδρόμο» και ένα στήν «Εποπτεία». Επίσης, μέ την εύκαιρία αυτού του ταξιδιού μου έκανα και μία όμιλία γιά τά βιομηχανικά κιμπούτς στό Κέντρο Σοσιαλιστικών Μελετών τό φθινόπωρο του 1981. Σ' ό,τι άφορά τή «συμπάθειά» μου πρός τήν τουρκική χούντα εκφράζεται πολύ άδρά στό κείμενο που ύπέγραψα μαζί μέ τούς άλλους 190 δυτικοευρωπαίους διανοούμενους και δημοσιογράφους τόν Φεβρουάριο του 1982 και τό όποιο χρησιμοποιήθηκε γιά τήν κατάδική της δικτατορίας του στρατηγού Έβρέν στό Συμβούλιο της Εύρώπης.

Άναφέρει ό ΣΚ ότι έχω πάρει συνεντεύξεις «άπό μερικούς παλιούς κομματικούς άξιωματούς» Άνατολικών χωρών, που ζούν στην άφάνεια στή Δύση και άπορεί πώς τά κατάφερα και τούς βρήκα. Γιά καλύτερη ενημέρωση τών άναγνωστών του «Σχολιαστή» ύπογραμμίζω ότι οι παραπάνω «άφανείς» άξιωματούχοι όνομάζονται: Άλέξανδρος Ζηνόβιεφ, μέ συνολική κυκλοφορία τών δύο τελευταίων βιβλίων του 2,5 εκατομ. αντίτυπα σέ 10 χώρες, Μικαέλ Βοσλένσκι, τό βιβλίο του όποίο μέ τίτλο ή «Νομενκλατούρα» ξεπερνάει τά 2 εκατομμύρια αντίτυπα σέ Γαλλία, Δυτ. Γερμανία και Μπενελούξ, Ε. Κουζνέτσωφ, μέ δύο βιβλία συνολικής κυκλοφορίας 1 εκατομ. αντίτυπα, Βλ.

Μπουκόφσκι μέ πωλήσεις δύο εκατομμυρίων αντίτυπων στά βιβλία κλπ. κλπ. Άπό άφάνεια και άνωμυα δηλαδή, ό χωροφύλακάς μας πάει καλά.

Όλους τούς παραπάνω και άλλους πολλούς άντιφρονούντες τούς γνωρίζω προσωπικά γιάτί ύπήρξα μέλος στό παρελθόν δύο Διεθνών Έπιτροπών γιά τήν Άποκατάσταση τών Άτομικών Έλευθεριών στίς Άνατολικές Χώρες. Μέ τήν ιδιότητά μου αυτή, είχα τακτικές έπαφές μέ φυγάδες τών «σοσιαλιστικών παραδείσων» και δεν ήταν ιδιαίτερα δύσκολο να τούς στέλνω έρωτηματολόγιο. Γιά καλύτερη ενημέρωσή σας, ύπογραμμίζω ότι έχω στείλει πρόσφατα έρωτηματολόγια στόν ήγέτη της «Άλληλεγγύης» Λέχ Βαλέσα και στόν Άλέξανδρο Σολζενίτσιν. Τά δύο νέα αυτά στοιχεία ό ΣΚ μπορεί νά τά προσθέσει στό σχετικό φάκελό.

Εύχαριστώ τόν ΣΚ γιά τά συγχαρητήριά του, αλλά τό βραβείο διαφημιστικής δημοσιογραφίας «Χρυσ. Ι Παπαδόπουλος» τό δίνει γιά λογαριασμό του άείμνηστου ιδρυτή της ή ΑΔΕΛ-COMPTON έπειδή ύπήρξε θεμελιωτής της διαφήμισης στή χώρα μας και όχι γιά άλλους λόγους. Μέρος του βραβείου που πήρα τό διέθεσα στό Κέντρο Σοσιαλιστικών Μελετών, και ένα άλλο θά άφιερωθεί στήν έκδοση ενός βιβλίου μου γιά τή διαφήμιση.

Τό άρθρο του Πιέρ Ροζανβαλόν που δημοσίευσε ή «Εποπτεία», τό μετέφρασα έδω και άρκετά χρόνια άπό τή γαλλική «Mond», αλλά δυστυχώς, έπειδή πέρασε ένας και πλέον χρόνος άπό τή δημοσίευσή του δεν έχω πλέον τό άπόκομμα. Πάντως, διαβάζοντας στά γαλλικά τό «L'age de l'autogestion» (Έκδόσεις Seuil 1976) διαπίστωσα ότι πραγματικά τό παραπάνω άρθρο είχε χρησιμοποιηθεί και σάν μέρος ενός ειδικού κεφαλαίου του βιβλίου αυτού. Βιβλίο έξάλλου που πολύ πετυχημένα μεταφράστηκε στά έλληνικά άπό τούς Δημήτρη Βεργίδη και Λώρα Τζελέπου, και εκδόθηκε άπό τόν οίκο «Άνδρομέδα» μέ τόν τίτλο «Αυτοδιαχείριση: Τό μέλλον του σοσιαλισμού».

Τέλος, ό ΣΚ, ύπογραμμίζει ότι στόν «Ταχυδρόμο», μέ θαυμαστές «άληθειες» άπέδειξα ότι οι τραπεζοϋπάλληλοι κερδίζουν περισσότερα άπό τούς βιομήχανους. Αύτή ή κατάφαση του χωροφύλακα της ιδεολογίας είναι αίσχρη, γελοία.

Στή σχετική έρευνά μου, στίς

19/5/83, τά στοιχεία που χρησιμοποιήσα προέρχονταν κατά κύριο λόγο άπό τούς Έθνικούς Λογαριασμούς και όχι άπό δικές μου άλχημείες. Και άν τά στοιχεία αυτά έμφάνιζαν τούς τραπεζοϋπάλληλους να έχουν ύψηλότερα εισοδήματα άπό τούς έργοδότες γενικά — και όχι μόνο άπό τούς βιομήχανους — αυτό όφειλόταν — ύπογράμμισα — στό ότι οι έργοδότες (έμποροι, βιοτέχνες, βιομήχανοι κλπ) κάνουν μεγάλη λογική άσφαλίτες, παρόμοιες λεπτομέρειες, προκειμένου να στήριξουν τήν πρακτική της ύποψιας είναι ήσσονος σημασίας. Προέχει τό πέταγμα λάσπης, όπως στίς δικές της Μόσχας.

Μέ πρακτορικούς χαιρετισμούς
Ό πράκτορας της Μοσάντ
και της «DST»

Άθ. Χ. Παπανδρόπουλος
Υ.Γ. Παρακαλώ τόν ΣΚ να διαβιβάσει ύστερα άπό έλεγχο τίς πληροφορίες μου και στήν Κ.Γ.Β., γιάτί άν και αύτή έχει τόσες άνακριβείες στό φάκελό μου, ίσως κάποτε πάω άδικοχαμένος.

Όχι μόνο λάθος...

Κύριε διευθυντά,

Συμφωνώ άπόλυτα μέ τίς άπόψεις που εκφράζει στό τελευταίο τεύχος του «Σχολιαστή» ό έπιστολογράφος σας κ. Λ. Σλάβης, σχετικά μέ τό λιβελλό που εξαπέλυσε ό ΣΚ κατά του δημοσιογράφου Αθ. Παπανδρόπουλου, στόν «Σχολιαστή» του Μάρτη 1984. Τό να κατηγορείται ένας δημοσιογράφος γιά ύποστηρικτής του καθεστώτος Έβρέν και γιά πράκτορας του Ίσραήλ, έπειδή τόλμησε να γράψει πολλές άλήθειες γύρω άπό τίς οικονομικές σχέσεις Τουρκων και Άράβων, άποτελεί εκδήλωση επικίνδυνης νοοτροπίας και σοβαρής διανοητικής τύφλωσης.

Επίσης, τό να φιλοξενεί ένα προοδευτικό περιοδικό παραόμοιες άπόψεις άπό άνώνυμους έπιστολογράφους, πιστεύω ότι είναι όχι μόνο λάθος...

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς
Γιάννης Βουλγαρέλης
Άμαρυλλίδος 23 Π. Ψυχικό

Παλιά τεύχη του «Σχολιαστή» μπορείτε να βρείτε.

ΑΘΗΝΑ:

- Βιβλιοπωλείο «ΕΣΤΙΑ», Σόλωνος 60.
- Βιβλιοπωλείο «ΘΕΜΕΛΙΟ», Σόλωνος 84.
- Βιβλιοπωλείο «ΝΕΦΕΛΗ», Μαυρομυχάλη 9
- Βιβλιοπωλείο «ΠΟΛΙΤΕΙΑ», Άκαδημίας 57 (έντός στοάς της Όπερας).
- Βιβλιοπωλείο «ΠΟΡΕΙΑ», Σόλωνος 77.
- Βιβλιοπωλείο «ΒΑΒΕΛ», Ίπποκράτους 68.
- Στά γραφεία του περιοδικού, Ίσαύρων 10 — Δαφνομήλη.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Κεντρική διάθεση,

- Βιβλιοπωλείο «ΚΟΤΖΙΑ», Τσιμισκή 78.
- ΓΙΑΝΝΕΝΑ: Βιβλιοπωλείο «ΔΩΔΩΝΗ 2», 28ης Όκτώβρη 25.
- ΗΡΑΚΛΕΙΟ: Βιβλιοπωλείο «ΠΡΑΞΙΣ», Βασ. Άνδρεαδάκη 4.
- ΚΑΡΑΠΕΣ: Βιβλιοπωλείο «ΠΑΤΖΑΚΗ ΒΑΣΙΛΗ», Σμύρνης 17.
- ΚΑΤΕΡΙΝΗ: Βιβλιοπωλείο «ΜΑΤΙ», Άγ. Λαύρας 18.
- ΠΑΤΡΑ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Κανακάρη 69.
- ΛΑΡΙΣΑ: Βιβλιοπωλείο «ΚΕΡΑΜΟΣ», Κούμα 34.

Πρότυπο καταπίεσης

Πριν από τέσσερις μήνες καταγγείλαμε στον ημερήσιο τύπο (Αύγη 23-11-83, Ριζοσπάστης 27-11-83 και 2-12-83) την απαράδεκτη κατάσταση που επικρατούσε στη μονάδα μας. Δυστυχώς όμως αναγκαστήκαμε σήμερα να επανέλθουμε, γιατί η κατάσταση όχι μόνο δεν έχει βελτιωθεί αλλά ακόμη περισσότερο, ίσως να μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι έχει χειροτερεύσει μία και η διοίκηση, έχοντας διαπιστώσει ότι δεν πρόκειται να «επιληχθεί» για τη στάση της, αποχαλινώθηκε.

Συγκεκριμένα:

α. Γίνεται συστηματική καταπάτηση του προγράμματος, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ουσιαστικά ελεύθερος χρόνος, ούτε καν στα Σαββατοκύριακα. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται με το γεγονός ότι είμαστε φορτωμένοι με πάρα πολλές υπηρεσίες. Αυτό οφείλεται απ' τη μία στο ότι δίνονται στο στρατοπεδάρχη καταστάσεις με αυξημένη τη δύναμη του τάγματος (π.χ. την τελευταία φορά δόθηκαν 18 άτομα επιπλέον), απ' την άλλη, στο ότι η διοίκηση κάνει ό,τι μπορεί για ν' αυξήσει μόνη της τις υπηρεσίες (π.χ. έβαλε μία επιπλέον σκοπιά και αυξησε τα όργανα από ένα σε τρία). Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και συνάδελφοι που βγαίνουν ελεύθεροι υπηρεσίας εξαναγκάζονται να δουλέψουν. «Ολ' αυτά είναι επακόλουθο του διακηρυγμένου φόβου του διοικητή ότι «στρατιώτες που δεν εργάζονται σκέφτονται, κι αυτό είναι επικίνδυνο».

β. Υπάρχει άνιση μεταχείριση των στρατιωτών σ' όλα τα επίπεδα. Για παράδειγμα, ενώ ο διοικητής μοιράζει απλόχερα άδειες στους «ήμέτερους» (σκανδαλώδης η περιπτώση λοχία που επανειλημμένα παίρνει μία μέρα άδεια με δέκα μέρες οδοιπορικά), ή σ' αυτούς που στέλνονται για προσωπικές δουλειές του διοικητή (20ημερη άγραφη άδεια σέ συνάδελφο για να γράψει κάποια διάλεξη του διοικητή), στην πλειοψηφία των στρατιωτών δίνονται ελάχιστες άδειες και βέβαια όλες γραμμένες (έφτασε στο σημείο να δώσει 48ωρη άδεια γραμμένη σέ συνάδελφο για την κηδεία της μητέρας του!). Κάτι που επίσης υποδηλώνει την άνιση αυτή μεταχείριση είναι ο τρόπος κατανομής μας στις εργασίες. Μπορούμε, σ' αυτό το σημείο, ν' αναφέρουμε ότι τα γραφεία επανδρώνονται με κριτήρια όχι τις

ουσιαστικές ή τυπικές γνώσεις μας αλλά με βάση τις πληροφορίες που έχει η διοίκηση (από πού άραγε;) για τις ιδεολογικοπολιτικές μας πεποιθήσεις. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση συναδέλφου γραφέα, μεγάλου σέ ηλικία, με μεταπτυχιακές σπουδές, που επί 3 1/2 μήνες έκανε διάφορες άγχαρτες και τελικά ρίχτηκε σέ μή—επιτελικό γραφείο τη στιγμή που η μονάδα αντιμετώπιζε έντονη έλλειψη γραφέων(!). Τέλος, είναι χαρακτηριστικό τό ότι ενώ η μάζα των στρατιωτών «τρέχει», υπάρχουν περιπτώσεις συναδέλφων που «λουφάρουν» σκανδαλωδώς. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση λοχία (του ίδιου που αναφέραμε παραπάνω) που για διάστημα πολλών μηνών έκανε τις διακοπές του σέ φυλάκιο μέσα στο στρατόπεδο. Μόνο πριν από λίγες μέρες που η διοίκηση διαπίστωσε την ανάγκη να έχει κάποιον έμπιστο για νά «παρακολουθεί» τούς φαντάρους αποφάσισε νά τόν μετακινήσει σ' άλλη θέση.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ—
706 ΤΜΧ ΚΙΑΚΙΣ

Γράψτε για τη μουσική πάνκ!

Αγαπητέ Σχολιαστή,

Είλικρινά ντρέπομαι να ομολογήσω ότι δυστυχώς για μένα σέ ανακάλυψα πριν από 4 - 5 τεύχη είναι όμως αναγκαίο να τό πω για νά δικαιολογήσω την πρόταση που θά κάνω παρακάτω:

Λοιπόν, σάν νέα αναγνώστρια, δέν ξέρω τί γινόταν στά προηγούμενα 9 τεύχη. Θα παρακαλούσα πάντως, αν δέν έχει γίνει μέχρι τώρα, να κάνετε ένα αφιέρωμα στην punk μουσική και γενικότερα σέ κίνημά της, σέ τί ζητάει, στίς ιδέες της κ.λ.π., κ.λ.π. Αυτό τό ζητώ για νά μάθει και ο υπόλοιπος κόσμος μέσω της αντικειμενικής κάλυψης του θέματος από τό περιοδικό, ότι επιτέλους και έμεις είμαστε άνθρωποι, που δέν έχει κανείς μά κανείς δικαίωμα να τούς φτύνει σέ δρόμο σά σκουλήκια. Αν έχει γίνει τέτοιο αφιέρωμα, θερμή παράκληση να μου υποδείξετε τό τεύχος για νά μπορέσω να τό διαβάσω.

Αν όχι, σάς παρακαλώ να γίνει κάποια σχετική προσέγγιση σέ όλο θέμα punk και punk-rockers, αν πάλι υπάρχουν κάποιοι λόγοι που αυτό είναι αδύνατο, σέ απάντησή σας είτε μέσω του περιοδικού είτε κάπως άλλως, να

bar · pub

see through

μεσογειων 254 τηλ. 65 29 238

μπορέσω να τούς μάθω και εγώ.

Σας ευχαριστώ,
Μέ φιλικούς χαιρετισμούς
Μηλιάκα Μαρία
Θεσ/νίκη

Η εξαίρεση

Αγαπητέ Σχολιαστή σου εύχομαι για πολλά πολλά χρόνια να μου τρώς κάθε μήνα λίγες ώρες, και χαλάλι σου γιατί τ' αξίζεις.

Όλα σας καλά, οι έρευνές σας οι καλύτερες. Να 'λειπε όμως εκείνος ο Άρκας... Δυό ολόκληρες κρύες σελίδες, αντιστάθμισμα στίς υπόλοιπες που 'ναι ζωντανές και ζεστές.

Χρήστος Οικονόμου
Λυσάνδρου 13. 10446
ΑΘΗΝΑ

Καταγγελία φαντάρων

Εμείς οι φαντάροι του 601 Τ.Π. Σίνδου καταγγέλλουμε:

Τήν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείρισή μας από τούς αξιωματικούς. Συγκεκριμένα ο λοχαγός Γιανναπας του 2ου λόχου μας θεωρεί ζώα, αποκαλώντας μας «κάφρους», «γουρούνια». Μας τρομοκρατεί κάθε πρωινή αναφορά ρίχνοντας συνεχώς βαριές ποινές για άσημαντους λόγους. Βάζει

τούς παλιούς φαντάρους που έχουν καταντήσει θέλοντας και μή τσιράκια του να μας «πηδάνε».

Ένα παράδειγμα: για να διανυθεί ή απόσταση από τό λόχο στά έστιατόρια (γύρω στά 150 μέτρα) χρειάζεται τουλάχιστο μισή ώρα κι ατσάλινα νεύρα, εξ αιτίας των καψονιών που γίνονται με τη μορφή ατέλειωτων μεταβολών, ήμιαναπαύσεων, βήμα σέ στυλ παρέλασης και προσωπικών καταεξευτελισμών, κι αν τολμήσεις να βγεις παραπονούμενος σέ περιμένει ή τιμωρία.

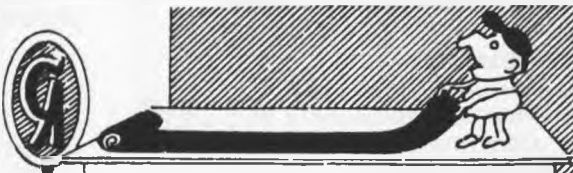
Όσο δέ για τίς άδειες, αναγκάζεσαι να σέρνεσαι σά σκουλήκι από τη μία ανάκριση στην άλλη κι όταν τελικά έχεις γίνει κουρέλι κόβεται ή άδεια φεύγοντας από τό λοχαγό άνακριτή με 5 μέρες κράτηση επειδή δέν καθόσουν καλά προσοχή μπροστά του.

Επίσης καταγγέλλουμε τόν λοχαγό Τσιγάρα του 1ου λόχου για τίς ίδιες τρομοκρατικές μεθόδους που μας επιβάλλει καταεξευτελίζοντάς μας συστηματικά, π.χ. μία μέρα μας επιθεώρησε γυμνούς ενώ έκανε τρομερό κρύο για να δει αν τά έσώρουχά μας ήταν καθαρά, όχι βέβαια από ενδιαφέρον αλλά για εξευτελισμό.

Αλλά με μεγάλη χαρά πληροφορούμε τό Γιανναπά, τόν Τσιγάρα κάθε έναν του είδους τους ότι είμαστε άνθρωποι που σκέφτονται,

που ΑΝΤΙΣΤΕΚΟΝΤΑΙ.
ΟΧΙ ΛΟΙΠΟΝ ΣΤΗΝ ΕΞΟΝΤΩΣΗ ΜΑΣ
ΟΧΙ ΑΛΛΑ ΚΑΨΟΝΙΑ
12 ΜΗΝΗ ΘΗΤΕ8Α - ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΑΔΕΙΩΝ
ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ 20-1

Μερικοί φαντάροι του 601 Τ.Π.

ΜΟΝΡΧΕΙΣ
ΜΕΛΕΤΗ - ΕΦΑΡΜΟΓΗ
Λεωνίδα α.γεωργίου

ΕΚΘΕΣΗ: ΑΛΑΜΑΝΑΣ 58
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ 18
Ν. ΛΙΟΣΙΑ
τηλ. 26.34.674 - 57.41.362

ΣΤΕΓΑΝΩΣΕΙΣ

ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΕΙΣ

ΗΧΟΜΟΝΩΣΕΙΣ

ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΣΕΙΣ

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΕΣ ΚΟΡΝΙΖΕΣ ΚΑΙ ΡΟΖΕΤΕΣ
(άντικαθιστούν τά γύψινα)
ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΤΖΑΜΙΑ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ
ΤΥΠΟΥ ΒΙΤΡΩ

ΤΑΡΑΤΣΩΝ - ΤΟΙΧΩΝ - ΥΠΟΓΕΙΩΝ - ΔΕΞΑΜΕΝΩΝ - ΠΙΣΙΝΩΝ - ΖΑΡΝΤΙΝΙΕΡΩΝ.

ΟΙΚΙΩΝ - ΣΩΛΗΝΩΝ - ΑΕΡΑΓΩΓΩΝ - ΜΟΝΩΤΙΚΟΣ ΑΦΡΟΣ ΓΙΑ ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΗ ΔΙΑΚΕΝΩΝ ΤΟΙΧΩΝ ΠΑΛΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΗ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΑΥΛΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΤΑΡΑΤΣΩΝ - ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΩΝ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

Οί διαγραφές στήν Ε.Γ.Ε.

ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ μέρες ο ήμερήσιος τύπος ενημέρωσε το κοινό για τα γινόμενα στην **ΕΝΩΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ**. 'Ο αντιπολιτευόμενος τύπος σύσσωμος, με ισχυρή δόση καυστικής ειρωνείας, πολλής φαντασίας και σαρκασμού, εύκαιρία να χλευάσει επώνυμα πρόσωπα ενός χώρου που αμφισβητεί. 'Ο συμπολιτευόμενος τύπος, ελάχιστος ή αλήθεια είναι, με ιδιαίτερα προσοχή να παρουσιάσει την είδηση μόν, αλλά για να προστατεύσει τον γενικότερο προοδευτικό πολιτικό χώρο από μια κριτική ματιά του πλατύτερου αναγνωστικού κοινού. Κάτι συμβαίνει στην ΕΓΕ, αλλά ας μὴν το σκαλίσουμε και πολύ γιατί και γενικότερες πολιτικές σκοπιμότητες θίγονται και... δὲν βαριέσαι, Γυναίκε! 'Οργάνωση είναι, κάπου θά τὰ βρουνε μόνες τους.

'Ε λοιπόν, για να μπει τό μαχαίρι βαθιά στην κρίση της ΕΓΕ πρέπει σίγουρα και πρωταρχικά να πονᾷς γι' αυτό που λέγεται Γυναικείο Ζήτημα και Γυναικείο Κίνημα, να ξεχάσεις τις πολιτικές σκοπιμότητες, να απαλλαγείς από το σύνδρομο των επωνύμων που πρέπει να καλυφθούν και να σκύψεις πάνω στη Γυναίκα, την απλή Γυναίκα που μόλις την δεκαετία του 1970 και κυρίως μετά τό 1974 στην 'Ελλάδα ἄρχισε να συνειδητοποιεί τὰ πραγματικά αίτια της καταπίεσής της και να δραστηριοποιείται με αγωνιστική διάθεση για την κοινωνική της απελευθέρωση μέσα από μαζικούς γυναικίους διεκδικητικούς πολιτικούς χώρους, ανεξάρτητους από κομματικούς μηχανισμούς, που ἀναπόφευκτα καταλήγουν στην κομματική Ιεράρχηση της διεκδίκησης, στον περιορισμό της πολυφωνίας, στον έλεγχο της διακίνησης του φεμινιστικού προβληματισμού, στην ἀναπαραγωγή ἀνδρικών δομών λειτουργίας.

'Η ΕΓΕ, μετά από πολύμηνη μελέτη ιδεολογικών τάσεων και απόψεων, φτάνει στην πρώτη Συνδιάσκεψη τόν Δεκέμβρη του 1982 και τὰ μέλη της ἀπ' ὅλη την 'Ελλάδα ὁμόφωνα ἀποδέχονται την ιδεολογία του Φεμινισμού Σοσιαλισμού και βάζουν τὰ θεμέλια ενός οργανωτικού σχήματος που ἀντικατοπτρίζει την κατακτημένη ιδεολογία.

Θά 'πρεπε ἴσως ἐκεῖνο τόν Δεκέμβρη του 1982 νά τόν ἀναλύαμε περισσότερο. 'Εμείς περιοριστήκαμε στό νά χειροκροτήσουμε τὰ ἀποτελέσματα της πρώτης μας Συνδιάσκεψης χωρίς νά σκύψουμε ιδιαίτερα σέ κάτι πρωτόγνωρα φαινόμενα. 'Επώνυμες γυναίκες, πετυχημένα στελέχη, προσπάθησαν νά ἐπιβάλουν την ἀποψή τους για τό 'Οργανωτικό Σχῆμα μέσα από την προσωπική τους ἀκτινοβολία, που κανείς σίγουρα δὲν τούς την ἀμφισβητεί, ἀλλά μέ ἕνα μανδύα ἐξουσίας ἀνάρμοστης ενός χώρου που μόλις είχε διακηρύξει την Αὐτόνομη Σοσιαλιστική ταυτότητά του.

'Ετσι εἶδαμε τις δικές μας θέσεις και ἀπόψεις νά τις μετατρέπουν σέ ἀμφισβήτηση του προσώπου της Προέδρου. Εἶδαμε νά μᾶς μετατρέπουν σέ ἐπικινδύνους ἐπαναστάτες που στόχο εἶχαμε την ἀποδυνάμωση της ΕΓΕ. Τῆς προέδρου; Του Διοικητικού Συμβουλίου; Ρωτηθήκαμε ΓΙΑΤΙ; 'Επαναστατεῖς όταν καταπιέζεσαι. 'Εμείς δὲν καταπιεστήκαμε. 'Ημασταν ἐλεύθε-

ρες νά ἐκθέσουμε τις θέσεις μας για την ὀργανωτική δομή, γιατί στην ιδεολογική ταυτότητα ἡμασταν ὁμόφωνες. Κυτᾶμε την πρόεδρο; ΓΙΑΤΙ; Εἶναι μία φωτεινή φυσιογνωμία, ἀγωνίστρια, φεμινίστρια, ἀκούραστη και ΓΥΝΑΙΚΑ. 'Αποδυναμώνουμε τό Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΓΕ; ΓΙΑΤΙ; Τό Διοικητικό Συμβούλιο εἶμαστε ἐμεῖς, ἴσες μεταξύ ἴσων, ἡ ΕΓΕ εἶμαστε ΟΛΕΣ ΕΜΕΙΣ.

Σήμερα μπορούμε νά πούμε πώς πρέπει νά ψάξουμε τή γένεση της κρίσης σ' αὐτήν την πρώτη Συνδιάσκεψη. 'Ηταν ἡ πρώτη φορά που μέλη της ΕΓΕ γίναμε ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΕΣΕΙΣ. Αὐτό τό ΕΣΕΙΣ ὅμως ἦταν καταλυτικό. 'Αποδιοργάνωσε ἄτομα, ἐκμηδένισε λειτουργίες, ὑποβάθμισε ἀγωνιστικότητα, κλόνισε διαπροσωπικές σχέσεις και γεννοβόλησε τις ἐξουσιάστριες και τις ἐξουσιαζόμενες. Τὰ πειθήνια ὅργανα και τις ἀμφισβητούμενες, τις ἀνυπάκουες, τις ἀνεπιθύμητες. 'Ενῶ ἡ πρώτη Συνδιάσκεψη είχε ὁμόφωνα ἀπορρίψει τή δημιουργία πειθαρχικοῦ ὄργανου, ἀρχίζει ν' ἀκούγεται ἡ λέξη ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ και για πρώτη φορά μετά ἀπό την παραιτήση μελῶν της 'Επιτροπῆς 'Επαρχίας ἀπό την ὁμάδα δουλειᾶς, ὄχι ἀπό την ΕΓΕ, ἐπιβάλλεται πειθαρχική ποινή, ἔτσι αὐθαίρετα. Εἶναι ἡ πρώτη νίκη της ἐξουσίας, εἶναι τό πρώτο τραῦμα στό σῶμα της ΕΓΕ, εἶναι τό πρώτο βῆμα που λαδώνει τὰ γρανάζια λειτουργίας μέ ἀνδρικές πρακτικές. 'Εγιναν προσπάθειες ξεπεράσματος της κρίσης, μόνο που αὐτές οἱ προσπάθειες βῆθναν τό χάσμα. Μᾶς πρότειναν χέρι στυγνῆς ἐξουσίας, ἀντιπροτεῖναμε χέρι Φεμινιστικῆς 'Ιδεολογίας. Χαρακτηρίστηκε ὑποπτο, «ΠΑΤΕΡΝΑΛΙΣΤΙΚΟ», κακοπροαίρετο.

Τότε συνειδητοποιήσαμε πώς ἡ ΕΓΕ σιγά-σιγά, ἀλλά σταθερά ἄλλαξε μορφή. 'Επαιρνε την μορφή του Γυναικείου Κόμματος, και στους κόλπους του ἔθριψε ἕνας ἐξαντλητικός ἀγώνας ἐξουσιαστικοῦ ἀνταγωνισμού.

Γυναῖκες ἐπώνυμες και γυναῖκες ἐπωνύμων ἀνδρῶν θέλουν την ΕΓΕ κάτω ἀπό ἕνα μηχανισμό χειραγωγημένο, πειθαρχημένο που τόν χειρίζονται ἔτσι, ἀπαίτώντας ἀπό τό Γυναικείο Δυναμικό κατευθυνόμενη σκέψη, κομματική πειθαρχία, ἔλεγχο κάθε ἐρευνητικῆς διάθεσης. Αὐτή ἡ λειτουργία, γνωστή και ἀπαραίτητη στά κόμματα, δὲν ἐξυπηρετεῖ την ἀφύπνιση της νοικοκυρᾶς, της ἐργαζόμενης, της ἐργάτριας, της ἀγρότισσας, οὔτε καλλιιεργεῖ ἀγωνιστική συνειδητοποίηση, οὔτε προάγει τό Γυναικείο Κίνημα, που ἀπό μόνο του εἶναι ἕνας ἐπαναστατικός χώρος. 'Αντίθετα, προετοιμάζει γυναῖκες κομματικά στελέχη μέ ἀνδρική νοοτροπία και σκέψη.

Τούς δεκαπέντε μήνες της αὐθαίρετης πειθαρχικῆς ποινῆς μας μέ πολλή ἐκπληξη μάθαμε πώς ἡ κριτική λέγεται και συκοφαντία, πώς πρόσωπα μέ ἀκτινοβολία μετατρέπονται σέ θεσμούς και δὲν εἶναι ἴσες μεταξύ ἴσων, πώς ἡ ἀλληλεγγύη, ἡ ἀλληλοεκτίμηση, ἡ ἀλληλοβοήθεια, ἡ φιλία μεταξύ γυναικῶν λέγονται και διάβρωση της ὀργάνωσης, πώς κάποιος ιδιαίτερος προβληματισμός μπορεί και νά ἐπιφέρει διχόνοια, πώς ἡ ἀπασχόληση ενός ἀριθμοῦ γυναικῶν μέ ἕνα κοινωνικό φαινόμενο, τό φαινόμενο της πορνείας, σέ περίοδο μάλιστα αὐθαίρετης τιμωρίας τους, λέγεται ὁμαδοποίηση.

Τέλος, οι λέξεις αποκτούν νόημα πολιτικό μόνο από το στόμα της εξουσίας, οι ίδιες λέξεις από το στόμα των απλών γυναικών είναι λασπολογία και αμφισβήτηση εκλεγμένων οργάνων.

Πόσο εύκολα και ανώδυνα απομακρύνονται αυτές οι γυναίκες, όταν καταλύεται κάθε δημοκρατική διαδικασία. Πόσο εύκολα και ανώδυνα εκτελούνται ομαδικά από τις λίγες που ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ και έχουν τη δυνατότητα να καταπατούν το αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ελεύθερου ανθρώπου να υπερασπίζει τον εαυτό του.

Και ρωτάμε: Αυτές οι μαζικές εκκαθαρίσεις ποιόν σκοπό εξυπηρετούν; Τό Γυναικείο Κίνημα ή τό πιασμάρισμα του; Σέ περίπτωση πού ή ήγερσία έχει δικίο, οι δεκατέσσερις γυναίκες θά καταστρατηγούσαν τούς στόχους και θά άποπροσανατόλιζαν 10.000 μέλη; Αυτό τί ύποδηλώνει; Μήπως πώς ή ΕΓΕ άπέτυχε νά συνειδητοποιήσει τά μέλη του ή μήπως δέ θέλει τώρα πιά αυτή τή γυναικεία άγωνιστική συνειδητοποίηση και άπομάκρυνε μέλη ένεργά πού έπιμένουν νά διακηρύσουν τούς άρχικούς βασικούς στόχους του γνήσιου Γυναικείου Κινήματος;

Σέ μία Φεμινιστική Σοσιαλιστική Όργάνωση πού κάποτε δήλωνε «ΕΜΕΙΣ ΔΕΝ ΔΙΑΓΡΑΦΟΥΜΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ», αυτές οι διαγραφές ποιά φεμινιστική παγκόσμια ιδεολογία καλύπτουν; ΤΗΝ ΑΦΥΠΝΙΣΗ; ΤΗ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ; ΤΗΝ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ; ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ; ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΑΞΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ;

Γιατί τόσο αϋταρχικά πνίγηκε ή φωνή μας γιά δεκαπέντε μήνες; Μήπως παίζεται στην ΕΓΕ ένα χοντρό παιχνίδι εξουσίας πού σίγουρα προβλήματιζε τις άπλές γυναίκες στις όποιες, ή ίδια ή ΕΓΕ διδάξε τήν άντεξουσιστική συμπεριφορά, τή συλλογικότητα, τήν ισότητα, τόν άνθρωπισμό της Γυναίκας;

Ή κρίση στην ΕΓΕ, τόν μαζικότερο γυναικείο χώρο, ίσως ξεπεράστηκε, ή θά ξεπεραστεί. Ή κρίση όμως και τό κτύπημα του αυτόνομου Γυναικείου Κινήματος διογκώνεται.

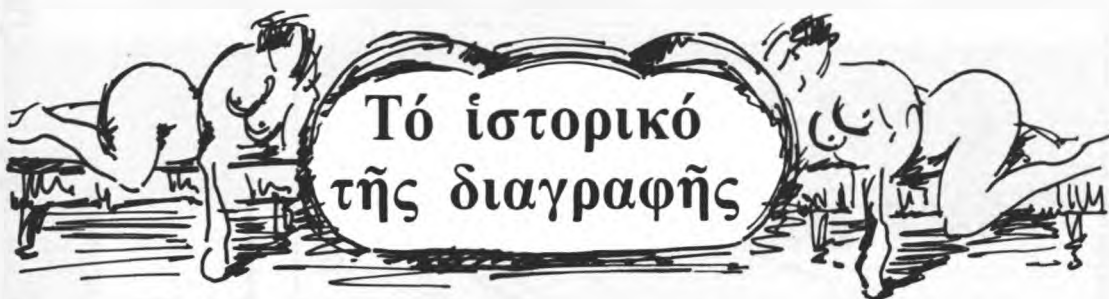
Κρίμα γυναίκες νά μās άποδειξουν πώς ή εξουσία μπορεί νά άγκαλιάζει τήν ιδεολογία γιά νά εξυπηρετήσει σκοπιμότητες, γιά νά καλλιεργήσει άγωνιστικότητα πού θά τήν χρησιμοποιήσει όποτε, όταν και όπως κρίνει.

Εμείς οι άπλές, οι άνώνυμες μέσες Έλληνίδες από έδω, άπέναντί μας οι έπάνωμες, οι ισχυρές. Άνισος ό άγώνας, τόν κάνουμε όμως γιάτί πιστεύουμε στη γυναικεία άπελευθέρωση. Συναισθηματική και άπολιτική κουβέντα αυτή, θά πούν οι ισχυρές. Εϋτυχώς δέ χάσαμε τό άνθρώπινο συναίσθημα, θά πούμε εμείς.

Και κάτι άκόμα. Ή ΕΓΕ φέρνει στό Γυναικείο Κίνημα μία καινούργια πρακτική μέ πολύ επικίνδυνες προεκτάσεις. Αυτές οι ίδιες οι διαγραφές είναι άντιδεοντολογικές στόν φεμινιστικό χώρο, πόσο μάλλον όταν άποφασίζονται από ένα άναρμόδιο όργανο μέ τό αίτιολογικό ότι άναλαμβάνει τήν πολιτική εϋθύνη της αϋθαίρετης πράξης. Καινούργια πρακτική πού άποδυναμώνει και καταργεί τό ρόλο ενός άνωτερου όργάνου, της ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ, πού θά πρεπε πρωταρχικά νά έχει τή δυνατότητα νά λειτουργεί δημοκρατικά, νά άποφασίζει, και νά καλλιεργεί τό συναίσθημα στά μέλη πώς δέν έπιτρέπει τή βάναιση παραβίαση κάθε έννοιας ισότητας και δικαίου.

ΟΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΓΕ:

Έλσα Σπαρτιώτη, Γιούλι Γωγιάκου, Χριστίνα Άγγελίδου, Βάσω Μόραλη, Όλυμπία Μπάτα, Μαρία Ζησάκη, Μπέσσυ Παπαθεοδώρου, Μαντώ Παπαφωτίου, Ρένα Σταματοπούλου, Μαργαρίτα Σταματοπούλου, Αίλιαν Πατσού, Είρήνη Σωτηροπούλου.

■ Ή «Ένωση Γυναικών Ελλάδας», φεμινιστική σοσιαλιστική όργάνωση, στό πλαίσιο της όποιας δραστηριοποιούνται γυναίκες πού βρίσκονται κυρίως στην ιδεολογικοπολιτική έπιρροή του ΠΑΣΟΚ είναι σωματείο κατά τόν νομικό της τύπο.

■ Οι διαφωνίες πού όδήγησαν τελικά στις διαγραφές — και φαίνεται ότι δέν είναι άπλά και μόνο διαφωνίες πάνω σε όργανωτικά θέματα — ξεκίνησαν από τό πρόβλημα του τρόπου έκλογής του Διοικητικού συμβουλίου της ΕΓΕ. Τό άπερχόμενο Δ.Σ. πού ήταν συσπειρωμένο γύρω από τήν πρόεδρο κ. Μαργαρίτα Παπανδρέου ύποστηρίξε τήν έμμεση έκλογή του Δ.Σ. από τό συνέδριο των άντιπροσώπων της ΕΓΕ. Άντίθετα, οι διαγραφμένες γυναίκες, πού ήταν κατά βάση μέλη της Έπιτροπής Έπαρχίας της ΕΓΕ ύποστηρίξαν τήν άμεση έκλογή του Δ.Σ. από τις όργανώσεις βάσης έτσι ώστε τά μέλη νά ψηφίζουν στόν τόπο τους και νά συμμετέχουν πιο ένεργά στην όλη ζωή της όργάνωσης. Έπίσης, ή Έπιτροπή Έπαρχίας πρότεινε τή δημιουργία ενός Πανελλαδικού όργάνου από εκπροσώπους των τοπικών παρατηρήματων της ΕΓΕ μέ έξουσίες άνώτερες από τό Δ.Σ.

Ή τελευταία πρόταση πού ύποστηρίχτηκε ισχυρά στην άτυπη συνδιάσκεψη της ΕΓΕ πού έγινε τόν Δεκέμβριο του 1983 και άπορρίφτηκε μέ μικρή διαφορά ψήφων ήταν ή άφορμή της δξυνσης των σχέσεων μεταξύ Δ.Σ. της ΕΓΕ και Έπιτροπής Έπαρχίας.

■ Τό κλίμα στις σχέσεις των δύο όργάνων της ΕΓΕ δξύνεται συνεχώς (ύβριστικοί χαρακτηρισμοί, άντεγκλήσεις κλπ.). Τελικά τό Δ.Σ. άνακαλεί τήν κ. Καλουδάκη πού είναι ό σύνδεσμός του μέ τήν Έπιτροπή Έπαρχίας και στη θέση της τοποθετείται ή κ. Ντιντή Γιαννοπούλου. Ή ένεργεια αυτή όδηγεί σε παραιτήση 18 από τά 20 μέλη της Έπιτροπής Έπαρχίας. Σέ άπάντηση τό Δ.Σ. επιβάλλει ποινές στις παραιτηθείσες και άπαγορεύεται ουσιαστικά ή συμμετοχή τους στη ζωή της όργάνωσης.

■ Μέ πρωτοβουλία μιας ομάδας γυναικών πού άποτελείται από γυναίκες κυβερνητικά στελέχη και εύρωβουλευτίνας του ΠΑΣΟΚ — πού τό Δ.Σ. της ΕΓΕ ύποβάλλει — μαξεύονται ύπογραφές γιά τή διαγραφή των 18 πρώην μελών της Έπιτροπής Έπαρχίας. Παρά τις προσπάθειες γιά μία συμβιβαστική λύση οι άντιθέσεις δξύνονται ένόψει άρχαιρεισμών.

■ Τά πρώην μέλη της Έπιτροπής Έπαρχίας ύποβάλλουν νόμιμα ύποψηφιότητα γιά τις εκλογές της 1ης Άπριλίου 1984 γιά τήν άνάδειξη Διοικούσας Έπιτροπής του παρατηρήματος της Άθήνας και γιά τήν άνάδειξη συνόδων πού θά συμμετείχαν στην Πανελλαδική Συνδιάσκεψη γιά τήν άνάδειξη του Πανελλαδικού Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΓΕ.

■ Στις 19-3-1984 συνεδριάζει τό Δ.Σ. της ΕΓΕ μέ συμμετοχή και της προέδρου κ. Μ. Παπανδρέου και άποφασίζει τή διαγραφή των διαφωνούντων γυναικών — άποκλείοντάς τες έτσι από τις εκλογές — χωρίς νά τις καλέσει σε άπολογία ή νά άπαγγείλει συγκεκριμένη κατηγορία. Ή γνωστοποίηση της διαγραφής γίνεται ταχυδρομικά μέ συστημένη έπιστολή. Σέ άνακοίνωσή του τό

Δ.Σ. (ήμερομηνία 20-3-1984) άναφέρει ότι αίτία της διαγραφής είναι ή «συκοφάντηση της Προέδρου και του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΓΕ και ή δημιουργία χωριστής ομάδας, πού έδρασε συκοφαντικά κατά μελών και διαβρωτικά ένάντιον της Ένωσης, και έπέφερε άναστάτωση και διχόνοια στις σχέσεις μεταξύ των μελών».

■ Στις 21-3-1984, στη συνεδρίαση των έπιτροπών της ΕΓΕ, τά μέλη του Δ.Σ. άνακοίνωσαν τήν άπόφαση της διαγραφής μέ μία έπιστολή πού άναφερόταν άόριστα στα μέλη της ΕΓΕ — και τήν όποία άρνήθηκαν νά καταθέσουν στα πρακτικά — χωρίς νά έπιτρέψουν σχόλια ή διάλογο. Ή ένεργεια αυτή είχε σαν άποτέλεσμα νά παραιτηθούν όλα τά μέλη της Έπιτροπής Τύπου και πολλά μέλη από άλλες Έπιτροπές της ΕΓΕ. Έπίσης παραιτήθηκε ή Γενική Γραμματέας του Σωματείου κ. Άννυ Πιτσιώρη και ένα άκόμη μέλος του Δ.Σ. ή κ. Μάτα Καλουδάκη-Πολυχρονόπουλου.

■ Στη Γενική Συνέλευση της 31-4-1984 τό άπερχόμενο Δ.Σ. μεθόδευσε τήν επικύρωση της διαγραφής των διαφωνούντων γυναικών — άποκλείοντας βέβαια τή συμμετοχή τους στη Γ.Σ. Συγκεκριμένα, στόν άπολογισμό του τό Δ.Σ. συμπεριέλαβε και τό θέμα της διαγραφής και ζήτησε από τή Συνέλευση *έναία και μέ μία ψήφο* νά εγκρίνει τόν άπολογισμό άρνούμενο νά τεθεί σαν ξεχωριστό θέμα τό ζήτημα της διαγραφής. Παρά τις 42 ένστάσεις πού έγιναν, τό προεδρείο της Συνέλευσης άρνήθηκε μέχρι τέλους τήν ξεχωριστή συζήτηση και ψηφοφορία γιά τή διαγραφή. Τελικά ή Γενική Συνέλευση μέ *φανερή ψηφοφορία* (Τό προεδρείο δέν δέχτηκε ένσταση γιά μυστική ψηφοφορία, μία και μαζί μέ τόν άπολογισμό ύπήρχε θέμα διαγραφής) άποφάσισε τήν έγκριση του άπολογισμού και τή διαγραφή μέ 110 ύπέρ 7 άποχές και τήν πλειοψηφία των μελών νά άποχωρούν σε ένδειξη διαμαρτυρίας.

■ Τέλος τήν έπομένη ήμέρα, 1-4-1984, ήμέρα διεξαγωγής των εκλογών, ή πρόεδρος της Έφορευτικής έπιτροπής κ. Άγλαΐα Σταφυλά άρνήθηκε νά παραλάβει τις ένστάσεις κατά του κύρους των εκλογών πού πρότειναν οι διαγραφμένες γυναίκες μέ άποτέλεσμα νά γίνει έπίδοση μέ Δικαστικό έπιμελητή πού τις θυροκόλλησε.

■ Ήδη οι διαγραφμένες γυναίκες της ΕΓΕ θεωρώντας παράνομες όλες τις ένεργειες του Δ.Σ. και τήν άπόφαση της Γενικής Συνέλευσης έχουν προσφύγει στα δικαστήρια γιά τήν άκύρωσή τους. Στις 31 Μαΐου συζητείται ή άγωγή τους και στις 30 Άπριλίου τά άσφαλιστικά μέτρα.

■ Τό έρώτημα γιά όλους και όλες εμάς πού δέν ζούμε τήν ιστορία «άπό τά μέσα» εξακολουθεί νά παραμένει πιά ή ουσία των διαφορών. Ποιές ιδεολογικές διαφορές γιά τήν όργάνωση και άνάπτυξη του «σοσιαλιστικού φεμινιστικού κινήματος» βρίσκονται πίσω από τις όργανωτικές διαφορές; Μήπως οι πολιτικές συγκρούσεις στό χώρο του ΠΑΣΟΚ και έν όψει μάλιστα συνεδρίου μεταφέρθηκαν και στην ΕΓΕ μέ αυτό τόν ιδιότυπο τρόπο; Ή οι φήμες γιά τήν ίδρυση ενός «γυναικείου Ύπουργείου» και οι φιλοδοξίες πού εκτρέφονται όδηγούν στην εξαφάνιση μέ όργανωτικά μέτρα των πιθανών αντίπαλων. Ή ... ίσως λίγο από όλα...

Οί διώξεις των τραβεστί

Μαρτυρίες

ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ άσημαντα γεγονότα θρυμμάτιζουν την εικόνα της κοινωνικής γαλήνης. Όμάδες και άτομα, σπρωγμένα στο περιθώριο, δέχονται όλο το βάρος της αστυνομικής βίας που δεν διοχετεύεται σήμερα στους ιστορικά «καταξιωμένους» αποδέκτες της. Τό κράτος δεν απειλεί πιά τον πολίτη. Τόν προστατεύει από τὰ «παράσιτα». Ή «επιχείρηση ἀρετής» κερδίζει τή συμπαράσταση ή, έστω, εξασφαλίζει τήν άδιαφορία μπροστά στην αστυνομική αυθαιρεσία. Όλες οι έφημερίδες πρόβαλαν τὰ έπεισόδια στην πρόσφατη δίκη των τραβεστί (19/3). Τό άποτέλεσμα όμως πού προκαλούσαν τὰ ρεπορτάζ δέν ήταν παρά νά εξάψουν τήν περιέργεια.

ΒΡΕΘΗΚΑ στά δικαστήρια τής Σανταρόζα εκείνη τή μέρα. Είδα και φωτογράφησα τόν ξυλοδαρμό. Τό επόμενο βράδυ πήγα στη Συγγρού. Τα κλασικά σημεία πού κάνουν πιάτσα οι τραβεστί ήταν άδεια. Κάπου κρυμμένους πίσω απ' τή Συγγρού στό ύψος του Φίξ ξετρύπωνσα δύο. Ό ένας, όταν τόν ρώτησα, γιατί δέν είναι οι άλλοι κάτω μου άπάντησε απλά: φοβόμαστε. Μετά από τόσο ξύλο... Ό άλλο ήταν απ' αυτούς πού δύσκολα ξεχωρίζεις. Του έξηγησα ότι δέν είμαι «πελάτης» και έδειξε ενδιαφέρον. Κλείσαμε ραντεβού τήν άλλη μέρα τό μεσημέρι στό σπίτι του. Πήγα. Όμολογώ μέ κάποιο φόβο. Νόμιζα πώς θά τόν ξβρίσκα μόνο. Ήταν τρεις σ' ένα υπόγειο δυαράκι μιάς πολυκατοικίας στό Κουκάκι.

Γιώργος Τζιρμάκης

Μπορείτε νά μου πείτε τίποτα σχετικά μέ τὰ έπεισόδια πού έγιναν στά δικαστήρια τής Σανταρόζα. Πώς άρχισε δηλαδή τό ξύλο και τὰ έπεισόδια;

ANNA: Δικάζονταν τὰ κορίτσια πού είχαν πιάσει, γύρω στά 20 μέ 25 άτομα.

Τίς είχαν μαζέψει όλες απ' τή Συγγρού ή κι από τό Κολωνάκι;

ANNA: Από παντού, έμεις είχαμε πάει γιά τὰ παιδιά απ' τή Συγγρού και γιά τήν Άλόμα (πρόεδρος) πού βγαίνει στην Άθηνās. Όταν ήρθε ή σειρά κάποιου κατηγορούμενου νά δώσει κατάθεση και είπε ανάμεσα στ' άλλα: «Δέν είναι κατάσταση αυτή ρέ γαμώτο νά μās μαζεύουν κάθε μέρα». Τότε ή πρόεδρος του δικαστηρίου φώναξε «πώς μιλάς έτσι μέσα στό δικαστήριο» κι έμεις φωνάξαμε αίσχος, αίσχος και διάταξε νά μās βγάλουν έξω. Μόλις βγήκαμε άρχισαμε νά φωνάζουμε νά ελευθερώσουν και τούς άλλους.

Αυτοί άρχισαν νά μās σπρώχνουν μέ τό ζόρι θέλοντας νά μās κλείσουν μέσα στην αίθουσα. Ή Άλόμα φώναζε: καθήστε φρόνιμα, μή σπάτε τίποτα. Κι ενώ συνήθως τήν άκούμε, εκείνη τή μέρα ήταν πιά καθαρά προσωπικό μιά και ό καθένας είχε πάει γιά τούς φίλους του πού δικάζονταν, κι όταν ή πρόεδρος άρχισε νά

φωνάζει ένοχος, ένοχος ξεσπάσαμε όλοι. Αυτό ήταν.

Πόσους συνέλαβαν;

ANNA: 4 μέ 5 άτομα μαζί μέ τήν Άλόμα. Οι αστυνομικοί μās χτυπούσαν σ' όλο τό σώμα μέ γκλόμπς και μέ γροθιές στό κεφάλι.

Έδώ και μερικές βδομάδες ήταν όρισμένοι από σās στά Προπύλαια και διάβαζαν μιά προκήρυξη πού έλεγε πώς αν και είστε περιθωριακή ομάδα δέχετε τήν αστυνομική αλλά όχι τό ξύλο απ' τήν αστυνομία.

ANNA: Ή αστυνόμευση υπάρχει γιά όλους τούς πολίτες, είτε τό θέλουν είτε όχι. Όταν λέμε λοιπόν ότι δεχόμαστε τήν αστυνόμευση δέν έννοούμε αυτό τό καθημερινό κυνηγητό, νά σέ βάζουν κάθε μέρα μέσα μέ τό ζόρι, νά σέ μεταχειρίζονται άπαισία μέ κλωτσιές, βρισιές, αυτόφωρα κλπ. Θά μπορούσαν νά μās βάζουν μέσα γιά εξακρίβωση μιά φορά τό μήνα και μέ διαφορετικό τρόπο.

Αυτά πού λές τὰ δέχετε όλοι ή έχετε διαφωνίες και πολιτικές διαφορές μεταξύ σας;

ANNA: Αυτό μās έλειπε νά έχουμε και πολιτικές διαφορές.

Ήσουν κι εσύ στά έπεισόδια;

ΔΩΡΑ: Γύρναγα τό μεσημέρι σπίτι μου μετά από ξενύχτι και είχα μάθει ήδη ότι είχαν πιάσει αρκετές απ' τίς φίλες μου και έτρεξα άμέσως νά μάθω πού τίς έχουν, αν χρειάζονται τίποτα κλπ. Έξω από τό σπίτι μου μέ σταμάτησε ένα περιπολικό και ό αστυνομικός μου φωνάζει: «Πού πās μωρή άγριοπουστάρα.» Έγώ άντέδρασα λέγοντάς τους νά πάνε στόν άγύριστο γιατί ντρέπομαι τή γειτονιά μου και δέν βρίζω. Κατεβαίνει τότε ό ένας και μου λέει: «γιά ξαναπέστο αυτό!» Έγώ τό ξαναείπα και τότε κατέβηκαν άλλοι δύο και μ' έσπασαν στό ξύλο μέρα μεσημέρι στην μέση του δρόμου. Δέν έφτανε αυτό αλλά ήρθε κι άλλο περιπολικό και μ' έδειραν κι άλλο. Μέ πήγανε στό ΙΑ' άστ. τμήμα και άφου μέ σκότωσαν στό ξύλο μέ στείλανε στη Γενική Άσφάλεια Άθηνών. Τότε όμως ήρθε ό πατέρας μου και ή μητέρα μου και άλλαξαν στυλ λέγοντας συνγνώμη έμεις νομίζαμε ότι ήταν από αυτούς πού κάνανε τὰ έπεισόδια και τέτοια.

Πέρσι μου κάνανε «έκπαραθύρωση», στό δικαστήριο μέ ρίξανε πάνω στά τζάμια κι είχα γεμίσει χαρακιές. Μου έρχεται νά τρελαθώ. Πιστέψτε με. Είμαι 32 χρονών και δέν έχω πειράξει κανένα και δέν έχω καταφέρει νά κάνω τίποτε στη ζωή μου. Βλέπω ότι μέρα μέ τή μέρα πεθαίνω. Αντιδρώ και δέν πετάω τόν εαυτό μου στά σκουπίδια γιατί έχω μιά μάνα θησαυρό, αδέρφια και πατέρα άρρωστο 13 χρόνια μέ έγκεφαλικό. Τρία χρόνια ήθελα γιά νά τελειώσω τίς σπουδές μου και αναγκάστηκε νά τὰ παρατήσω, νά ρθω στην Έλλάδα και νά γίνω

ό,τι έγινα. Και τώρα έχουν οι κύριοι τήν άπαιτηση νά κουρευτώ γιά νά βγώ στην κοινωνία. Νά δείξω τί: Στά 32 μου! Κάθε βδομάδα, κάθε μέρα τμήμα κι εξακρίβωση και ξύλο. Γιατί όλα αυτά: Έάν θέλουν νά μās ξεπαστρέψουν, νά τό κάνουν νά τελειώνουμε.

Έσύ μπορείς νά μās πεις λίγα πράγματα γιά τὰ έπεισόδια;

ΛΙΑΝΑ: Έτρεξα στά δικαστήρια όταν τό έμαθα και άκουσα τήν πρόεδρο νά φωνάζει. Από τούς 5 οι 3 είχαν καταδικαστεί γιατί φορούσαν φουστάνια και 2 επειδή είχαν άνδρική ένδυμασία άθώωθηκαν. Ή κατηγορία στηρίχτηκε μόνο σ' αυτό, τό ξέρουμε καλά. Δέν έπιασαν κανένα επ' αυτοφώρω νά πληρώνεται από πελάτη. Έξάλλου τό νά σέ πληρώνει δέν λαμβάνεται επ' όψη. Τό νά κάνεις προσβολή τής ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΙΔΟΥΣ μετράει. Σέ μās δέν μπορούνε νά στηρίζουν τό έπί χρήμασι γιατί δέν υπάρχει νόμος. Λένε ψέματα ότι προκαλούμε γιατί έμεις καθόμαστε στά σκοτεινά στενά, φοβόμαστε τούς αστυνομικούς πού εμφανίζονται και μās σαπίζουν στό ξύλο.

Πώς σέ χτυπήσανε στό δικαστήριο;

ΛΙΑΝΑ: Έγώ πήγα νά συμπαρασταθώ και νά δώσω χρήματα σέ μιά φίλη μου. Εκεί, ενώ ούτε δικαζόμουν εγώ, ούτε είχα καμιά πρόθεση γιά φασαρίες, μου λένε έλα εδώ και δέν θά πάθεις τίποτα. Μέ απομόνωσαν σέ μιά αίθουσα και μέ χτυπάγανε. Ό ένας αστυνομικός ήταν μέ κράνος από τὰ ΜΑΤ. Άπελπίστηκε και τούς ξέφυγα. Πήγα και χώθηκα στη Σανταρόζα κάτω από ένα αυτοκίνητο. Γιά νά μέ βγάλουν μέ χτυπούσαν μέ κλωτσιές στό κεφάλι. Μόλις βγήκα άρχισαν νά μέ κλωτσάνε παντού. Μέ πήρανε άναίσθητη στην ασφάλεια, στην απομόνωση επτά μέρες...

Ἡ Χλεύη εἶναι ἡ χαρά πού προκαλεῖται ἀπὸ τὸ ὅτι φανταζόμαστε πὼς ὑπάρχει κάτι τὸ ἀξιοπεριφρόνητο σὲ κάτι τὸ ὁποῖο μισοῦμε.
ΣΠΙΝΟΖΑ: ΗΘΙΚΗ (IV, 11)

Νομίζω πὼς πραγματικά δὲν προσφέρονται στὸν μέσο δημοσιογράφο παρὰ ἐλάχιστοι καὶ καθορισμένοι τρόποι γιὰ νὰ βλέπει ἕνα περιθωριακὸ ἄτομο· θὰ 'θελα νὰ ὀνομάσω (καὶ νὰ ἀναλύσω) ἐκείνους πού θεωρῶ σὰν περισσότερο χρησιμοποιημένους καὶ δημοφιλεῖς: τὴν *καταδίκη*, τὴν *ἀνοχή*, τὴν *ἀνεκδοτολογία*, καὶ τὴν *ἐξατομίκευση*. Ἐνας ἄλλος τρόπος πού θὰ ἐμπνεόταν ἀς ποῦμε ἀπὸ τὴν πεποιθήση ὅτι ὁ περιθωριακὸς εἶναι «κανονικὸς ἄνθρωπος» ἢ ἴσος - πρὸς - τοὺς - ἄλλους, ἔχει ἀπορριφθεῖ πανηγυρικά: στὴ χώρα τῆς δημοσιογραφίας ἡ ἰσότητα πηγάζει εἴτε ἀπ' τῆς φαινομενικῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς πολιτικῆς ἐξουσίας, εἴτε ἀπ' τὴν κοινοτυπία, ὅχι ὅμως καὶ ἀπ' τὸ σεβασμὸ τῆς προσωπικότητος: ὁ «Ἄλλος» - ὅταν - ξεχωρίζει - ἀπ' - σύνολο εἶναι πάντα ἕνας ξένος, ἕνας ἐχθρικός ἐπισκέπτης, ἕνας ἀποδιοπομπαῖος τράγος. Θέλοντας νὰ δοῦμε μιὰ περίπτωση παραποίησης τοῦ «Ἄλλου», ἀρκεῖ νὰ ἐξετάσουμε, γιὰ παράδειγμα, τὴν ὁλοκαὶ πιο δημοφιλὴ δημοσιογραφικὴ εἰκόνα τῆς κακοδαιμονίας τοῦ τραβεστί, στὴν ὁποία συνοψίζεται κάτι πολὺ πιο «ἐντυπωσιακὸ» ἀπ' τὴν ἰδιαιτερότητα ἐνὸς ὁμοφυλόφιλου, καὶ κάτι πολὺ πιο «ἀσυγχώρητο» ἀπ' τὴν ἀνθηκότητα μιᾶς πόρνης. Πραγματικά τὰ τελευταῖα χρόνια ὁ τραβεστί ἔχει γίνῃ ἀντικείμενο διενέξεων: τὸν ὑπερασπίζονται ἢ τὸν καταγγέλλουν ἀλλὰ κανεὶς δὲν μοιάζει νὰ τὸν ἀποδέχεται. Πῶς θὰ συμβιβαστεῖ ἡ ὑπόσχεσή μας νὰ τηρήσουμε μιὰ φιλελεύθερη στάση μὲ τὴν ὑποχρέωσή μας νὰ ἀντιμετωπίσουμε τοῦτο τὸ σκάνδαλο, τούτῃ τὴν προσβολή τῆς ἀξιοπρέπειας; Αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι τὰ διλήμματα πού ἀντιμετωπίζουν οἱ δημοσιογράφοι μας.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τρόπους εἶναι, γιὰ ν' ἀρχίσουμε, ἡ ἀπερίφραστη καταδίκη τῶν τραβεστί, ἔτσι ὅπως διατυπώνεται ἀπ' τὶς στήλες τοῦ *Ἐλεύθερου Τύπου*, τῆς 29ης Φεβρουαρίου τοῦ 84 (μιὰ στάση πού τὴν συναντᾶμε ἐπίσης σὲ λαϊκὰ περιοδικὰ σὰν τὸ *Σκάνδαλο* ἢ τὸ *Τράστ* τοῦ γέλιου, στὶς σελίδες τῶν ὁποίων βασιλεύει συνήθως μιὰ «χιουμοριστικὴ» ἀντιομοφυλοφιλικὴ ὑστερία, κάτι σὰν δημοσιογραφικὸ «κράζιμο»). Αὕτῃ ἡ καταδίκη ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν *διακωμώδηση* ἢ *διακωμώδηση* εἶναι ἕνας ἐπιτυχὴς τρόπος νὰ κατηγοροῦμε χωρὶς νὰ ἐπωμίζομαστε τὸ ἠθικὸ βάρος τῆς κρίσης (γιατί, ποιὸς μπορεῖ νὰ θεωρεῖται ὑπεύθυνος γιὰ τὸ ὅτι γελάει μπροστὰ σὲ κάτι πού προκαλεῖ τὸ γέλιο;). Ἀρχικά καταλογίζονται στὸν τραβεστί δύο ἁμαρτήματα: ἀνθηκότητα καὶ γελοιότητα. Τὸ πρῶτο εἶναι ἀσυγχώρητο (καὶ κανεὶς δὲν καταδέχεται νὰ τὸ συζητήσει), τὸ δεύτερο ὅχι καὶ τόσο: σιχαίνομαστε τὴν πορνεία, ἀλλ' αὕτῃ ἡ θεατρικὴ σύγχυση τῶν φύλων, αὕτῃ ἡ ἀστραπὴ καρναβαλιοῦ στὴ μέση τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ χαμογελάσουμε σαρκαστικά. Σὰν καλοὶ δημοσιογράφοι (*Ἐλεύθερος Τύπος*, 29.2.1984) ὀφείλουμε πρῶτα νὰ διατυπώσουμε ἕνα ἀπλό ἱστορικὸ τῆς ὑπόθεσης (πότε κατέβηκαν σὲ διαδήλωση οἱ τραβεστί, πόσοι ἦταν, τί συνθήματα φώναζαν), τόσο πού παρασύρεται κανεὶς νὰ πιστέψει (παρὰ τὰ ἀλλεπάλληλα ἀποσιωπητικά ποῦ, χάριν εἰρωνείας, παρεμβάλλονται στὸ κείμενο τοῦ ἀρθροῦ σὰν παράσιτα σὲ ἐκπομπή) ὅτι διαβάσει στ' ἀλήθεια ἕνα γεγονὸς πολιτικῆς σημασίας, ὥσπου (κι ἔτσι καθυστερεῖται ὁ ἀναγνώστης), ὥσπου τὸ ὅλο ζήτημα νὰ συμπυκνωθεῖ στὸ ρεφραίν μιᾶς ἀνακουφιστικῆς λεζάντας σὰν κι αὕτῃ: «Μὲ ρόζ σακάκια, τίς... βούρτσες στὸ χέρι καὶ ἀγκαζέ οἱ

περισσότερες τραβεστί, προκάλεσαν ἀρκετὰ χαμόγελα στοὺς περαστικούς μὲ τὴ χθεσινὴ τους πορεία». Ἡ πορεία αὕτῃ δὲν πρόκειται λοιπὸν νὰ χρησιμεύσει σὲ τίποτα ἀφοῦ ἀντὶ νὰ ἐκβιάσει τὴν κοινὴ γνώμη, σκορπίζει θυμηδία. Οἱ δημοσιογράφοι μποροῦν νὰ καταργοῦν τὸ πολιτικὸ νόημα μιᾶς πράξης μὲ τὸ νὰ ἐπικαλοῦνται τὸ γέλιο. Τὸ γέλιο ἐπουλώνει τὶς ἀντιφάσεις, καταργεῖ τὴ συζήτηση, εἶναι τὸ ἐλιξήριο τῆς οὐδετερότητας. Καὶ βέβαια προέρχεται ἀπ' τὴ σύγκριση δύο ὄρων πού εἶναι γιὰ τὸν δημοσιογράφο ἀπόλυτα ἀσυμβίβαστοι: α) μιὰ διαδήλωση, ἕνα δίκαιο αἶτημα, μιὰ πορεία στὸ Ὑπουργεῖο, ἐντάξει, ὅλ' αὐτὰ ἀποτελοῦν εἰδήσεις, ἀλλὰ β) πῶς μπορούμε νὰ πάρουμε στὰ σοβαρὰ ἕναν πρῶην οἰκοδόμο πού παρελαύνει πάνω σὲ ψηλὰ τακούνια; Ἀλήθεια πῶς γίνεται; Τὸ μυαλὸ τῶν δημοσιογράφων δὲν εἶναι φτιαγμένο γιὰ νὰ λύνει μυστήρια.

Τώρα, αὕτῃ ἡ διακωμώδηση ἐπιτυγχάνεται χάρις σ' ἕνα παλιὸ τέχνασμα πού τὸ συναντᾶμε στὴ φιλοσοφία κάθε εἶδους φασισμού: ταυτίζουμε αὐθαίρετα (καὶ ὑποκριτικά) τὴν ἀφηρημένη ἰδέα τοῦ Ἀνθρώπου ἢ τοῦ Πολίτη μὲ τὸν *Μικροαστὴ*, λές κι ὁ μικροαστὸς εἶναι ἡ πρώτη ὕλη ἀπὸ τὴν ὁποία φτιάχτηκε τὸ σύμπαν. Τί ἦταν ἐκεῖνοι οἱ «περαστικοί» τῆς λεζάντας; Οἱ δημοσιογράφοι ἐπιτρέπουν στὸν μικροαστὸ νὰ βασιλεύει σ' ὅλες τὶς κατηγορίες: ὁ μικροαστὸς εἶναι ὁ μέσος ἄνθρωπος, ὁ μέσος ψηφοφόρος, ὁ μέσος ἀναγνώστης, ἄρα καὶ ὁ μέσος «περαστικός». Διαβάζοντας τὶς ἐφημερίδες τῆς 29ης Φεβρουαρίου, καὶ παρατηρώντας πεντέξι κακοτυπωμένες φωτογραφίες διαπιστώνουμε ὅτι ἐκεῖνοι πού παρακολουθοῦσαν τὴ διαδήλωση μειδιώντας ἦταν στ' ἀλήθεια καθωσπρέπει οἰκογενειάρχες πού ἐπέστρεφαν ἀπὸ τὶς δουλειές τους, καὶ, προφανῶς μὴν ἔχοντας τίποτα καλύτερο νὰ κάνουν, ἀποφάσισαν νὰ ἀπολαύσουν γιὰ λίγο τὴν παράσταση: ἡ τεχνικὴ τῆς γελοιοποίησης τοῦ τραβεστί εἶναι ἀπλοϊκὴ: τὸν ἀντιπαραθέτουμε σ' αὐτὸ τὸν φανταστικὸ μέσο ἄνθρωπο: προσεχτικὰ τὸν τοποθετοῦμε ὅχι ἀπέναντι στὸν διανοούμενο, τὸν μεγαλοαστὸ ἢ τὸν ἐργάτη (ὁ τύπος ὑποψιάζεται ὅτι τοῦτοι ἐδῶ ἔχουν κάποια κρυφὴ εὐθύνη γιὰ τὴν ἀναζωπύρωση ὅλων ἐκείνων τῶν πραγμάτων πού διαβρώνουν τὸ σύμπαν ὑπέδαφος τῆς Τάξης) ἀλλὰ ἀπέναντι στὸν μικροαστὸ: ἀντιπαραθέτουμε (κι ἔτσι σκηνοθετοῦμε τὴν γελοιοποίηση) τὰ δύο ἀντίθετα ἄκρα τοῦ κόσμου: τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ περιθωρίου καὶ τὸν ἐκπρόσωπο τῆς μεγάλῃς καταθλιπτικῆς μάζας τῆς μετριότητος. Ὁ μέσος ἄνθρωπος εἶναι, γιὰ τὸν τύπο, ὁ *μέτριος* ἄνθρωπος — κι ἔτσι ἡ καταδίκη ἐκείνου πού ξεφεύγει ἀπ' τὴν ταξινόμηση προκύπτει αὐτόματα, καὶ φυσικά (σὰ νὰ 'θελε νὰ δώσει μιὰ ἄλλη ἐρμηνεία στὴν ἀντίφασιν ἀπ' τὴν ὁποία προέρχεται) δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ διατυπώνεται πάντα μ' ἕνα μουρμουρητὸ εὐθυμίας. Πολὺ χρήσιμη αὕτῃ ἡ εὐθυμία, ἀφοῦ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ κρίνουμε - χωρὶς - νὰ - κρίνουμε, ἀφοῦ μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπ' τὸ καθήκον τοῦ νὰ πάρουμε θέση.

[Πραγματικὰ ὁ τύπος δὲν θὰ τολμοῦσε ποτέ νὰ δεχτεῖ ὅτι ὁ μικροαστὸς — τοῦ ὁποίου τὸ πρότυπο ἀποδεικνύεται τόσο εὐφορο σὲ δυνατότητες σύγκρισης — μ' ἐκεῖνο τὸ ὑπόστρωμα καταπιεσμένης ὑστερίας πάνω στὸ ὁποῖο θεμελιώνεται ἡ προσωπικότητά του, μὲ τὴν ἀνίατη παθολογία τοῦ ἀγχους, μὲ τὶς ἀπειρες μικροφобίες, μὲ τὴ δυσωδία τῶν ἡθικῶν του προκαταλήψεων, μὲ τὴ συσσωρευμένη μιζέρια τῆς κάθε ἀποθνήσκουσας παρόρμησης πού δὲν θὰ ἐξωτερικευτεῖ ποτέ, αὐτὸ τὸ τυφλὸ καὶ ἀλυσσοδεμένο ὄν πού ἡ συνειδήσή του δὲν εἶναι φτιαγμένη γιὰ τίποτε καλύτερο ἀπὸ μιὰ διαρκὴ ἐπίδειξη μικροψυχίας καὶ δὲν ἐξωτερικεύεται ποτέ ἐκτός κι ἂν πρόκειται νὰ φανερῶσει μιὰ ἐνστικτωδῶς ἐχθρική στάση πρὸς κάθε ἐκφραση ἐλευθερίας

Τραβεστί

(γιὰ νὰ μὴν ποῦμε καὶ γιὰ κείνους τοὺς καλοὺς οἰκογενειάρχες πού διατηροῦν μιὰ δευτέρη προσωπικότητα γιὰ νὰ ἐπισκέπτονται τὰ σαββατόβραδα τὴ Συγγρού, ὑποδύομενοι μιὰ σεξουαλικὴ ἐκδοχή τοῦ Δρος Τζέκυλ καὶ τοῦ κ. Χάυντ) — ναι! ὁ τύπος δὲν θὰ παραδεχόταν ποτέ ὅτι αὐτὸς (ὁ μικροαστὸς) εἶναι τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου πού θὰ 'πρεπε νὰ θεωρεῖται θλιβερό καὶ ἐπαίσχυντο καὶ γελοῖο, κι ὅχι τὸ ἀντίθετό του τὸ ὁποῖο ἐνσαρκώνεται κοινωνικά καὶ συναισθηματικά στὸν περιθωριακὸ. Ἀλλὰ ὁ λόγος εἶναι ἀπλὸς καὶ τὸν εἶπαμε ἤδη: ὁ μικροαστὸς εἶναι, ἐκτός ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, καὶ ὁ μέσος ἀναγνώστης.]

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ἀπ' τοὺς τρόπους πού χρησιμοποιοῖ ἡ δημοσιογραφία γιὰ νὰ βλέπει τὸ περιθώριο εἶναι ἡ *ἀνοχή*. Ἀλλὰ τὸ ν' ἀνεχόμαστε κάτι δὲν εἶναι ὁ πιο πολιτισμένος τρόπος γιὰ νὰ τὸ καταγγείλουμε; Σέ τί θὰ χρειαζόταν ἡ ἀνοχή ἂν τὸ ἀντικείμενό της δὲν ἦταν ὑπόδικο; Ἡ ἀνοχή εἶναι ἐξάλλου μιὰ πράξη πολιτικῆς φιλελεύθερης: ὀρισμένες ἐφημερίδες ἔχουν μάθει νὰ κερδίζουν κάτι μὲ τὸ νὰ διαφημίζουν σὰν μεγαλειώδη τὴν ἀρετὴ τῆς Δημοκρατικῆς καὶ τῆς Ἠθικῆς ἐπιείκειας: μοιάζει διαρκῶς νὰ λένε: «Οἱ πόρνες; τοὺς συμπεριφερόμαστε μὲ ἀνθρωπιά. Οἱ ναρκομανεῖς; δειχνόμαστε κατανόηση. Οἱ τραβεστί; ἴσως θὰ 'πρεπε νὰ ζήσουν κι αὐτοί!» Τούτῃ ἡ καθυστερημένη παροχὴ χρήσης ὑπὸ προϋποθέσεις εἶναι ἀσφαλῶς ὁ πιο ἀνέξοδος τρόπος γιὰ νὰ πεῖ ἕνας δημοσιογράφος στοὺς ἀναγνώστες του ὅτι ὅχι, ὅλοι αὐτοὶ δὲν εἶναι καθόλου ἴσοι μὲ τοὺς ὑπόλοιπους ἀνθρώπους. Τί γενναίωφρος ὡς: οἱ πιο ἀνθρωπιστὲς ἀπ' τοὺς μανδρινούς τῆς Τετάρτης Ἐξουσίας εἶναι σὰ νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι ἔχουν καταληφθεῖ ἀπὸ ἕνα εἶδος δημοκρατικοῦ πυρετοῦ, καὶ ὅτι ἔχουν ἀποφασίσει ξαφνικά νὰ ὑπερασπιστοῦν ἀκόμα καὶ τὰ δικαιώματα ἐκείνων πού δὲν θὰ 'πρεπε νὰ ἔχουν δικαιώματα. Γιὰ παράδειγμα, ἂν καὶ ἀποφασίσουν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸ θέμα μὲ ἀξιοπρέπεια, οἱ *Εἰδήσεις* (29.2.84) χρησιμοποιοῦν τὴν παρακάτω λεζάντα: «Ντουντούκες καὶ συνθήματα στὴ χθεσινὴ συγκέντρωση τῶν τραβεστί». Τί μᾶς λέει αὕτῃ ἡ λεζάντα; Ἐκτός ἀπ' τὸ ὅτι οἱ τραβεστί πολιτικοποιοῦνται, μᾶς λέει ἐπίσης: εἶναι φυσικὸ νὰ χρησιμοποιοῦν συνθήματα οἱ φοιτητές καὶ οἱ ἐργάτες, ἀλλὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν καὶ οἱ τραβεστί, αὐτὸ πιά εἶναι ἀπίστευτο, ἀποτελεῖ *εἰδήση*.

Πάντως ἡ φιλελεύθερη μερίδα τοῦ τύπου ἔχει κάνει ἀλματώδεις προόδους στὸν τομέα τῆς ἀνοχῆς. Ἐχει ἐπιτρέψει ἀκόμα καὶ νὰ πνεύσει ἕνας ἀνεμος ἀνανέωσης πάνω ἀπὸ τοὺς βάλτους καὶ τὰ ἐρείπια τῆς παλιᾶς ἠθικῆς. Μπράβο, λοιπὸν, στὸν κ. Ἀναγνωστόπουλο πού «ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἐνεργήσει ὥστε νὰ σταματήσει ἡ ἀπαράδεκτη αὕτῃ κατάσταση» (*Ἀπογευματινὴ* 29.2.84). Λές καὶ τὸ νὰ μὴν δέρνονται οἱ τραβεστί ἀποτελεῖ *κατάκτηση* γιὰ τὴν ὁποία ἕνα

καί δημοσιογράφοι

φιλελεύθερο καθεστώς οφείλει να υπερηφανεύεται, και όχι κάτι τόσο αυτονόητο όσο και το γεγονός ότι ο καθένας έχει δικαίωμα να διαθέτει το σώμα του όπως επιθυμεί: λές και το να μην παρουσιάζονται αδιάκοπα γελοιοποιημένοι μπορεί να θεωρηθεί σαν ένδειξη υπερβολικής καλλιέργειας ή αβροφροσύνης, και όχι σαν κάτι τόσο στοιχειώδες όσο και η υποχρέωση να δεχόμαστε τον άλλο όπως είναι. Χωρίς αμφιβολία, ο τύπος έχει αναπτύξει, με εξαιρετική επιμέλεια, τη μεθοδολογία του να κατηγορεί χωρίς να απευθύνει κατηγορίες. 'Ο συντηρητικός τύπος *παρωδεί*: ο φιλελεύθερος τύπος παραβλέπει, συγχωρεί, συμεριζεται. Τούτη η τελευταία προσέγγιση είναι φυσικά πιο περίπλοκη αλλά (σε αντάλλαγμα) και πιο αποδοτική: ο δημοσιογράφος κερδίζει κάτι και ο ίδιος απ' αυτό το ηθικοπλαστικό πάρε-δώσε (τόν τίτλο του ανοιχτόμυαλου και του δημοκράτη).

Η ΤΡΙΤΗ απ' τις μεθόδους, που την ονόμασα στην αρχή αυτού του άρθρου ανεκδοτολογία, περνάει τις περισσότερες φορές απαρατήρητη, — είναι παρ' όλ' αυτά, η πιο έντυπωσιακή. Χρησιμοποιείται συνήθως για να απομονωθεί το περιθωριακό άτομο (έναν αναρχικός, ένας πάνκ, ένας μισότρελος τύπος που γυρίζει στους δρόμους) σαν κάτι το παράδοξο, το εξωτικό, ή το γραφικό. 'Η ανεκδοτολογία δεν είναι απλή υπόθεση, αποτελεί μία τέχνη μέσω της οποίας αυτός που έχει ορίσει σαν έχθρος της κοινωνίας μετατρέπεται (με άφορη την ιδιότητα του) σε ήρωα του κουτσομπολιού και της παραφιλολογίας. Μοιραίως, στην περίπτωση του τραβεστί, η ανεκδοτολογία είναι ελαφρώς πορνογραφική. Οι δημοσιογράφοι αντιλαμβάνονται «επιτέλους» τον τραβεστί σαν μία πρόκληση όχι απέναντι στις 'Ηθικές 'Αρχές, αλλά απέναντι στις Αίσθησεις: τώρα δεν έχουμε πια γελοιοποίηση, ούτε άνοχη, αλλά σκάνδαλο, και μάλιστα χαριτωμένο. «'Η Ραφαέλα δεν ήταν αυτό που έδειχνε — Τόν πέρασε για κοπέλα. Γιατί η Ραφαέλα είναι όμορφη: Λεπτά γυναικεία χαρακτηριστικά προσώπου. Μακριά πυρόξανθα μαλλιά. Μέ στήθος σφριγηλό — 'Ο 30χρονος εισαγωγέας σιδήρου Κώστας Σ. νόμισε για κορίτσι το άγóri που λικνιζόταν — περασμένα μεσάνυχτα — στα ψηλά τακούνια του, κάπου στη Λεωφόρο Συγγρού...» ('Ελεύθερος Τύπος, 1.1.84). Νά λοιπόν που ο κ. Χάντ ξυπνάει ξανά, μέσα σε τούτον τον γλυκομίλητο δημοσιογράφο, ο οποίος μπορεί βέβαια να μην επισκέπτεται τη Συγγρού, αλλά στη θέα ενός νεαρού που σφετερίζεται τα θέλητρα του ώριμου φύλου με τέτοια επιτυχία, νιώθει, πιθανόν, κάτι που δεν θα τόλμοι να το εκμυστηρευτεί στη γυναίκα του. Φαίνεται πως ο τραβεστί είναι, έκτος απ' όλα τ' άλλα, και *προκλητικός*, κι έτσι (βάζοντας τώρα το σέξ στη θέση του γέλιου) κατορθώνουμε για μία ακόμη φορά να μειώσουμε το

ταξικό πρόβλημα που εκφράζει η διαμαρτυρία του. «Πιάστηκαν χθές στη Δραπετσώνα δυό χαριτωμένοι τραβεστί (...) 'Η Ράνια (17 ετών) και η Κλαίρη (14) είναι ντυμένες πολύ μοντέρνα. 'Η Ράνια με μαύρη φούστα και μαύρες κάλτσες...» ('Ελεύθεροτυπία, 22.12.82). Καθώς μās πληροφορούν για το πόσο αυθεντικά μπορεί να είναι αυτά τα παιδιά στον αφύσικο ρόλο τους, μās μένουν μάλλον ελάχιστες πραγματικές ευκαιρίες να σκεφτούμε αν τούτη η σύλληψη, και η κακομεταχείριση που πιθανόν συνεπάγεται, έχουν τίποτα το αξιοπερίεργο. Αυτά τα μισο-άστεία, μισο-σεξουαλικά υπονοούμενα μπορεί κανείς να τα μελετήσει καλύτερα σε έφημερίδες όπως η 'Απογευματινή ή σε εβδομαδιαίες στήλες όπως το 'Ποινικό μητρώο του Ταχυδρόμου. 'Ο τραβεστί μās παρουσιάζεται για μία ακόμη φορά σαν *ακίνδυνος*: ούτε γελοίος, ούτε απλώς υποφερτός, αλλά προορισμένος να μās έρεθισει. Στο κάτω κάτω ο μέσος αναγνώστης μπορεί να είναι συντηρητικός — δεν είναι όμως και κανένας εξωγήινος. 'Απορρίπτει βέβαια με βδελυγμία τα σημάδια της κοινωνικής διαμαρτυρίας, αλλά σε αντάλλαγμα επιτρέπει στον εαυτό του να υποφέρει σιωπηλά τη διαπίστωση ότι κάπου στις παρυφές του άσυνειδητου υπάρχει έδαφος ακόμα και για τη διαστροφή. 'Ορισμένα έντυπα δεν διαφημίζουν άσκοπα (με πνιχτά και ένοχα γέλια, με γουργουρητά, υπαινιγμούς και αποσιωπητικά) τα καλλιστεία των τραβεστί: όχι, είναι, απλώς, σίγουρο πως έτσι θα βρεί κατελιημμένη τη θέση της ή αληθινή διαμαρτυρία μόλις εμφανιστεί.

ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΗΝ τελευταία απ' τις μεθόδους που ανέφερα, προέρχεται πραγματικά απ' τον παλιό αστικό μύθο της *εξατομίκευσης*. Παλιότερα τον χρησιμοποιούσαν για να διατυπώσουν (μ' έναν χρήσιμα συγκεκριμένο τρόπο) μία θεωρία του εγκληματία: τον βρίσκουμε ακόμα και σήμερα στη βάση κάθε φιλοσοφικού συστήματος 'Ηθικής Τιμωρίας ή Πολιτικής Δίωξης, που επιμένει να αρνείται τον κοινωνικό χαρακτήρα όλων εκείνων των παρορμήσεων που του αντιτίθενται. 'Η λειτουργία του είναι ζήτημα απομόνωσης του ενός απέναντι στο όλο. Παραδεχόμαστε έμμεσα πως υπάρχουν καλοί και κακοί τραβεστί (όπως ο Μεταξάς προσποιούνταν ότι καταδέχεται να πιστεύει πως υπάρχουν καλοί και κακοί κομμουνιστές), ή πιο απλά, θεωρούμε τον καθένα σαν μία ξεχωριστή περίπτωση «παραστρατημένου» ή «απροσάρμοστου» που μπορεί ή δεν μπορεί να διορθωθεί, κι έτσι συσκοτίζουμε το πολιτικό νόημα και το συλλογικό περιεχόμενο της διαμαρτυρίας του. 'Ο *τάδε* το κάνει για το κέφι του — έχει καλώς όμως ένας *άλλος* (αυτός που κατεβαίνει στη Συγγρού) το κάνει γιατί — καθώς ισχυρίζεται — δεν έχει άλλη λύση, και τούτο το παράδοξο υπονομεύει άσφαλώς τη γενναιοφροσύνη αυτής της κοινωνίας

ή οποία προσφέρει για το κάθε πρόβλημα μία ολοκληρω γκάμα από λύσεις όχι απελπισίας αλλά προσαρμογής. Συγχωρούμε τον πρώτο και αυτή η συνγωγή είναι μία πράξη απ' την οποία άντλούμε στη συνέχεια το δικαίωμα να εξαφανίσουμε τον δεύτερο. 'Η 'Ηθική των δημοσιογράφων δεν φαίνεται να έχει αντίρρηση όταν ορισμένοι ανήλικοι γόνοι άστικών οικογενειών προθυμοποιούνται, στην ευχάριστη δίνη της σεξουαλικής σύγχυσης που προϋποτίθεται για την επιτυχία ενός πάρτυ, να δανειστούν για μία βραδιά την εμφάνιση μιάς δεσποινίδας: έχει όμως σοβαρές αντιρρήσεις όταν πρόκειται να αντιμετωπίσει την 'Αλόμα, της οποίας οι δραστηριότητες δεν τιμούν και τόσο το πρότιπο της δημοκρατίας που αυτή (ή 'Ηθική) οραματίζεται. Για τον τύπο δεν είναι τίποτα παραπάνω και τίποτα λιγότερο από έναν συμπαθή νεαρό, έναν έξυπνο φαρσέρ, ο νεαρός Πώλ Φρέκερ που το καλοκαίρι του 78 αναμίχθηκε στα καλλιστεία για την ανάδειξη της Μίς Μπράντον και κατόρθωσε να φτάσει πολύ κοντά στον τίτλο πριν τον πάρουν είδηση — και τούτο το νέο άξιζε φαίνεται με το παραπάνω να φιλοξενηθεί σε διάφορες υποτονικές κοσμικές στήλες: δεν θα συνέβαινε όμως το ίδιο αν ο νεαρός κ. Φρέκερ είχε την εμπνευση να τυπώνει παράλληλα ένα περιοδικό με άσμενες φωτογραφίες ή μανιφέστα. 'Ο τύπος κατευθύνει πάντα τις επιλογές του προς αυτή την κατεύθυνση: απομονώνει, εγκρίνει, απορρίπτει σιωπηρά. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να διαπιστώσει κανείς ότι το περιοδικό 'Ένα έχει δύο διαφορετικούς τρόπους να αντιμετωπίζει τον τραβεστί: στο τεύχος της 1.9.1983, η Κίαρα είναι η ήρωίδα μιάς τραγωδίας που εξελίσσεται σε Συγγρού. Στο τεύχος της 23.2.1984, η Κάλας είναι η ήρωίδα μιάς κοσμοπολίτικης βραδιάς καρναβαλιού σε ντισκοτέκ του Κολωνακίου. 'Η «συμπάθεια» είναι φανερή και στις δύο περιπτώσεις αλλά η διαφορά τοποθέτησης είναι επίσης φανερή. 'Οχι, οι άνθρωποι που συχνάζουν στην *Πλάις* δεν μπορούν να έχουν, σύμφωνα με το 'Ένα καμιά θέση και καμιά συμμετοχή στην πάλη των όμοφυλόφιλων για την περίφημη απειλευθέρωση της επιθυμίας. Είναι «καλά παιδιά», εύθυμοι τύποι που απλώς «διασκεδάζουν».

ΑΥΤΕΣ, και ορισμένες ακόμα που θα ήταν περίπλοκο να τις αναπτύξω εδώ, αποτελούν τις τεχνικές που διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία του τύπου σε ό,τι αφορά τα λεγόμενα κοινωνικά ζητήματα. Αυτές οι μορφές συστηματικής συσκοτίσης δεν δημιουργήθηκαν τυχαία: ο τύπος γνωρίζει ότι δεν ώφειλε το να κατηγορεί, να επιτίθεται, ή να θεμελιώνει ανοιχτά τις αρχές μιάς άλλοτρίωσης, αλλά το να συγγεί, να παραμορφώνει, και να παρωδεί. 'Η βαθύτερη ουσία του δεν είναι πολεμική, αλλά *άληθική*: μεταμορφώνει την περιφρόνηση σε άνοχη, τον οίκτο σε συμπάθεια, το συντηρητικό πνεύμα σε «καλές προθέσεις», και, πρώτ' απ' όλα, την 'Εξουσία (την οποία υπηρετεί) σ' ένα είδος φυσικής κατάστασης του κόσμου. Και βέβαια τίποτα δεν είναι περισσότερο ανησυχητικό απ' ό,τι αυτονόητο, στο σύμπαν αυτής της αυθαίρετα καθιερωμένης φυσικής τάξης — και το να είναι και το άλλο, και τούτο κι εκείνο. 'Όλα εξηγούνται, όλα είναι διασάρεστα βέβαια, αλλά και «φυσικά» και «άναπόφευκτα». «Τι να κάνουμε», ισχυρίζονται σε τελική ανάλυση οι έφημερίδες, «έτσι είναι ο κόσμος». 'Απ' τη μία ή όμοφυλοφιλία, απ' την άλλη ή κρατική τρομοκρατία, απ' τη μία ή παιδεραστία, απ' την άλλη ή σεξουαλική καταπίεση, απ' τη μία ή εξαθλίωση της πόρνης, απ' την άλλη οι ανάγκες του πελάτη της. 'Αποστολή του τύπου είναι, ακριβώς, το να κρατάει τη ζυγαριά *ακίνητη*.

Ευγένιος 'Αρανίσης

Ποιός φοβάται τή «17 Νοέμβρη»;

Η ΕΠΙΜΟΝΗ θέση πώς η CIA κρύβεται πίσω απ' την «17 Νοέμβρη» (1), άποψη που ύπνοοούν χρόνια τώρα όλες οι ευρύτερες δημοκρατικές δυνάμεις είναι τό λιγότερο ανεπαρκής και μάλιστα όχι συμπτωματικά. Οι άφ' ύψηλου ψυχαναλυτικές αναφορές περί «προληπτικών», άριστερών συνωμοτών που χρησιμοποιούν τό ίδιο «γούρικο» όπλο, από αξιόλογα στελέχη της ανένταχτης άριστεράς (2), επίσης συγκαλύπτουν τήν κοινωνική και ιστορική πλευρά, τίς ιδεολογικές άφετηρίες τέτοιων φαινομένων.

Τά έννέα χρόνια που πέρασαν μετά τήν εμφάνισή της (Ρ. Γουέλς, 23-12-1975) βρίσκουν σήμερα τήν «17 Ν» άθικτη μέν, αλλά άπομονωμένη άπ' τούς συντρόφους της στην Εύρώπη, άφου ό κύκλος του ένοπλου άγώνα μοιάζει νά κλείνει.

Είναι άνάγκη νά είδωθεί ή «17 Ν» όπως ίσως και οι άλλες παράνομες γκρουπες στην Ελλάδα (3) ως ό άπόήχος μιάς δεκαπεντάχρονης περιόδου του «αντάρτικου κινήματος» που κυρίως έδρασε στην Ιταλία και Δ. Γερμανία. Οι χιλιάδες που μετείχαν, σ' αυτές τίς δύο χώρες, στίς βίαιες πρακτικές συγκροτήθηκαν στη βάση του μεγάλου αντιϊμπεριαλιστικού κινήματος (Βιέτ-Νάμ) και ευαισθητοποιήθηκαν άπ' τίς άλλεπάλληλες αντάρτικες επιχειρήσεις, που άκόμα συγκλονίζουν κατά πρώτο λόγο τή Λ. Άμερική αλλά και τήν Άφρική και τήν Άσία.

Σήμερα ή Εύρώπη δέχεται, μέ αίματηρό πολλές φορές τρόπο, τήν άπελπισμένη διαμαρτυρία αυτονομιστικών κινήματων, αλλά ύφίσταται (χωρίς νά είναι άθώα) και τή μεταφορά στίς μητροπόλεις των έθνικοαπελευθερωτικών συγκρούσεων (4).

Όλη αυτή ή ιστορία δέν είναι άσχετη μέ τή στρατηγική του σοσιαλισμού αλλά ή έρμηνεία της είναι ανεπαρκέστατη άπό τήν πλευρά της κοινοβουλευτικής Άριστεράς. Τά είδυλλιακά μοντέλα των «είρηνικών όδών» και των «τρίτων δρόμων» δέν δέχονται τήν αυθεντικότητα της «17 Ν».

Έχει λοιπόν νόημα νά μελετά ή Άριστερά μέ ψυχραιμία και αναλυτικά αυτά τά φαινόμενα και όχι νά άρκεϊται στίς άστυνομικές έκδοχές τους.

Τί σημαίνει τρομοκρατία;

Ή «17 Νοέμβρη» άκολουθεί μιά κατεύθυνση παρόμοια μέ τίς Ιταλικές οργανώσεις και τήν Δυτικογερμανική RAF. Στά κείμενά της γίνεται

μιά πολυσήμαντη άναφορά σέ θεωρίες που τροφοδότησαν τούς «ΝΤΕΣΠΕΡΑΝΤΟΣ» τής Λατ. Άμερικής, όπως και σέ άφετηρίες τής Ιταλικής και Γερμανικής έμπειρίας.

Στήν πρακτική της, σέ τίποτα δέ μοιάζει μ' αυτή των, σέ έθνικοαπελευθερωτική βάση κινουμένων, οργανώσεων π.χ. Ε.Τ.Α., Ι.Ρ.Α.. Μαύρος Σεπτέμβρης, Άρμένικος Μυστικός Στρατός. Διότι στην τακτική αυτών των οργανώσεων έκτός άπό συγκεκριμένους στόχους, χτυπούσαν και «στό σωρό» τυχαία ή άδιαφορώντας γιά άθώους ή έν πάση περιπτώσει θεωρώντας όλους συνένοχους γιά τήν κατοχή του έθνικού τους χώρους. Έπίσης, κατά μείζονα λόγο, δέν άκολουθούν τήν Τρομοκρατική (μέ τήν κυριολεκτική σημασία) πολιτική των φασιστικών οργανώσεων. (Πιάσα Φοντάνα — Μπολόνια κλπ.) στην Ιταλία ή τίς βόμβες στον κινηματογράφο «Έλλη» και σέ βιβλιοπωλεία στην Άθήνα.

Πράγματι ή άνασφάλεια και ό φόβος, ή άποσταθεροποίηση και ή πρόκληση του κοινού αίσθήματος, επιτυγχάνονται μέ ένέργεια όπου ό καθένας είναι ύποψήφιο θύμα (περαστικοί — όπαδοί κομμάτων κλπ.).

Σέ προέκταση αυτής τής θέσης, τρομοκρατία θεωρώ τήν ποινικοποίηση των μαζικών διεκδικητικών άγώνων ή πολύ περισσότερο τήν βίαιη καταστολή των κοινωνικών ή πολιτικών διαμαρτυριών άπό ένοπλους κρατικούς «λειτουργούς». Είναι άλήθεια πώς τά ΜΑΤ δέν καταστέλλουν «όνομαστικά» ένα κίνημα, μιά διεκδίκηση μαζών.

Ό Κουμής και ή Κανελλοπούλου ήταν άπλως δύο διαδηλωτές, στή θέση τους μπορούσαν νά

βρεθούν δυό άλλοι, άπ' τούς χιλιάδες διαδηλωτές. Αυτή είναι ή πεμπτουσία της θεσμοποιημένης βίας, ή ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ δηλαδή.

Άπό τά κείμενα αλλά και άπ' τούς μέχρι τώρα στόχους της, ή «17 Νοέμβρη», στρέφεται κατά τής Άμερικάνικης Στρατιωτικής παρουσίας στην Ελλάδα και κατά έπωνύμων Έλλήνων άστυνομικών που είχαν μιά άκραία συμπεριφορά και θέση στους μηχανισμούς καταστολής.

Νομίζω λοιπόν ότι ή σχεδόν διαφανής πρόθεση τής έν λόγω οργάνωσης είναι νά μήν τρομοκρατεί τον όποιονδήποτε.

Είναι λάθος νά γράφεται ότι αυτές οι πράξεις προξενούν φόβο, προκαλούν τήν λαϊκή όργη.

«Αποφασίσαμε λοιπόν να χρησιμοποιήσουμε την εργατική μας δύναμη μόνο για τον απελευθερωτικό αγώνα, να μη πουληθούμε πλέον στον όποιονδήποτε εκβιασμό και να μην παράγουμε τίποτα που δεν έχει σχέση με τον αντιιμπεριαλιστικό αγώνα την επαναστατική πολιτική, την προλεταριακή αντίεξουσία δηλαδή την αντίβια. Το αντίρτικο έδω όπως και στη Βραζιλία, Ούρουγουά, Κούβα και στη Βολιβία με τον Τσέ, ξεκινά πάντα απ' το μηδέν και η πρώτη φάση, της σύστασης του, είναι η δυσκολότερη. Είμαστε ομάδα συντρόφων που αποφάσισε να δράσει, να αφήσει τον λήθαργο, τον προφορικό ραντικαλισμό, τις συγκεντρώσεις και τις συζητήσεις χωρίς αντίκειμενο, και να αγωνιστούμε. Αλλά λείπουν πολλά ακόμα.»

Απόσπασμα απ' τη δήλωση της ULRIKE MEINHOF μέλους της (RAF) κατά τη δίκη της στο Βερολίνο 15—9—1974. Στις 9-5-1976 «αυτοκτόνησε» στο «λευκό» κελί της των φυλακών Στανχάιμ (Στουτγκάρδη,

άποσταθεροποιούν ή κάτι τέτοιο.

Απ' την άλλη μεριά, οι ίδιες πράξεις, παρά τους ισχυρισμούς της οργάνωσης, δεν επιφέρουν σχεδόν καμιά μεταβολή στην πολιτική συγκυρία. Όσο και να εκβιάζουν την πολιτική δεν καταφέρουν να αποτελούν ούτε στο ελάχιστο έκφραση ενός μαζικού κινήματος ή αλκή της ταξικής πάλης.

Για το αυτό δεν ευσταθεί ή κινδυνολογία πώς αυτή η δράση βοηθά τη δεξιά. Αυτή η δράση βοηθάει ίσως μονάχα την ίδια την οργάνωση να αναπαράγει τον εαυτό της.

Βία, εξουσία και πολιτική

Μετά την πτώση της δικτατορίας έπαψαν να υπάρχουν έρεϊσματα για μία επιλογή ένοπλου αγώνα στην Ελλάδα. Τελευταίος ίσως εγκατέλειψε τη θέση αυτή ο κ. Α. Παπανδρέου και το ΠΑΚ.

«Στις αρχές της δεκαετίας του '70, οι έξωκοινοβουλευτικές ομάδες έθεσαν το πρόβλημα της χρήσης της δύναμης και της βίας, σε απόλυτη συνέπεια με την επαναστατική κομμουνιστική παράδοση: Έκριναν δηλαδή πώς η χρήση βίας ήταν ένα από τα απαραίτητα μέσα για να προσεγγιστεί το ζήτημα της εξουσίας. Σ' αυτή την επιλογή δεν υπήρχε κανένας φετιχισμός του μέσου της βίας, αντίθετα η χρήση του ήταν αυστηρά υποταγμένη στις ανάγκες της μαζικής αντιπαράθεσης» (5).

Αν λοιπόν στην Ιταλία είχε τεθεί θέμα ταξικής αναμέτρησης και το NAP-GAP-Έρ. Ταξιαρχίες, Prima Linea κλπ. θέλησαν να τη μετατρέψουν σε ένοπλη εμφύλια σύγκρουση, στη χώρα μας τέτοιες επιλογές δεν αποτελούν στοιχειώδη ανάγκη ή αίτημα κάποιου πολιτικού κινήματος.

Ακόμη αν οι 50 Κουβανοί, έξω απ' οποιαδήποτε μαζική διαδικασία, έθεσαν την κατάλληλη στιγμή με βίαιο τρόπο και κυρίως με αξιώσεις θέμα εξουσίας και τό πέτυχαν, στην Ελλάδα του '70 και του '80 κάτι παρόμοιο είναι έξωπραγματικό.

Αντιπροσωπευτικό του χαρακτήρα της «17 Ν» είναι το κείμενό της μετά την έκτέλεση του Τσαντς (15.11.83) όπου μαζί με τις τριτοκοσμικές θέσεις που παραπέμπουν στο ΠΑΣΟΚ, ύ-

πάρχει και η θεωρία των σταδίων για τον σοσιαλισμό (παραδοσιακή Άριστερά) αλλά και άφθονες αναφορές σε διεθνείς εμπειρίες (π.χ. MIR Χιλή) όπως και σε ιδεολογικές παρατηρήσεις στο επίπεδο ενός προβληματισμού της ανένταχτης άριστερας. (π.χ. κυριαρχία της άστικής ιδεολογίας στις λαϊκές τάξεις. Άστικός εκσυγχρονισμός, Ιδεολογικοί μηχανισμοί του κράτους, Ίεραρχία στην παραγωγή, χωρισμός πνευματικής και χειρωνακτικής εργασίας).

Έχοντας μία «ικανοποιητική» πλατφόρμα κριτικής στην άστική εξουσία και την αναποτελεσματική Άριστερά, δανειζεται την τρέχουσα πολιτική φρασεολογία του ΚΚΕ για να αποδείξει την άσυνέπεια του ΠΑΣΟΚ ως προς την εξάρτηση και τις βάσεις. Θεωρεί ξαφνικά τον εαυτό της συνεπή έκφραση της θέλησης του λαϊκού κινήματος επιλέγοντας την ένοπλη αντιπαράθεση. Άγνοεί το επίπεδο της πολιτικής πάλης, συγκροτείται ως «επαναστατικός θύλακας» κατά την Γκεβαρική άποψη γι' αυτό επιμένει στο κείμενό της στην παρουσίαση του Έλληνικού χώρου σαν «μπανανιάς», αναδεικνύει την κοινωνία σε χώρο «έκρηκτικών ταξικών αντιθέσεων και πελώριων οικονομικών σκανδάλων».

Τελικά, η επιλογή της είναι περισσότερο ΗΘΙΚΗ παρά πολιτική. Στους άποχους ενός λαϊκού κινήματος που απομακρύνεται απ' τους στόχους του, συντρίβονται και τα όνειρα των αγωνιστών. Πλέον η νικηφόρα εξέλιξη που χάθηκε φτάνει σε υπαρκτικό αδιέξοδο. Η άπεγνωσμένη έκκληση για υποστήριξη και ανατροπή ενός κλίματος προδοσίας των λαϊκών αγώνων μπορεί να σημαίνει οτιδήποτε. Ακόμα και την ένταση των επιχειρήσεων.

Μπορεί σήμερα η 17 Ν, έννέα χρόνια μετά την εμφάνισή της, να εξακολουθεί να αφήνει αδιάφορους, στις υποδομητικές της ενέργειες, αυτούς που θέλει να εκφράσει αλλά ταυτόχρονα υπενθυμίζει το αναπόφευκτο της βίας στην ταξική πάλη. Θέμα που στην ιστορία του κομμουνιστικού κινήματος έχει προκύψει και διευθετηθεί με πολλές μορφές.

Είναι ιδεολογική φυγομαχία να καταφεύγει η παραδοσιακή Άριστερά και το ΠΑΣΟΚ σε «πρακτορολογία», αρνούμενοι να δουν την κοινωνία ως έχει με τη βία της και τις αντιφάσεις της. Πόσο εύκολα ξεμπλέκει η Άριστερά, ανάγοντας τα φαινόμενα της βίας στην ιστορία σε διαμάχες μυστικών υπηρεσιών;

Έτσι, όχι μόνο ξεχνά την εμπειρία της αντίστασης ή του αντιδικτατορικού αγώνα αλλά κυρίως αδυνατεί να ερμηνεύσει τα πολυάριθμα μειωνητικά, παράνομα και βίαια κινήματα — ομάδες που γεννήθηκαν σ' όλο τον κόσμο. Τα περισσότερα έξοντώθηκαν ή εγκατέλειψαν, άλλα αναδείχθηκαν σε πολιτικές δυνάμεις μαζικού και νομίμου χαρακτήρα, και άλλα ανέτρεψαν άποικιοκρατία, ή άστική εξουσία (6).

Η συγκυρία στην Ελλάδα έχει αλλάξει πράγματι, η απόσταση απ' τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό παραμένει τεράστια. Τό αν η επανάσταση έμπεριέχει τη βία, τό αν η διαφωνία έγκειται στην επιλογή της στιγμής άσκησης της ή στο μέσον (βία) ή στο ίδιο τό αντικείμενο (σοσιαλιστική επανάσταση), είναι τά πραγματικά προβλήματα.

Η «17 Ν» έναγωνίως έπικαλείται στηρίγματα στο λαό και τις νόμιμες οργανώσεις του. Η αδυναμία της όσο περνά ο χρόνος να επανανοθετηθεί και να αναπροσανατολίσει τη δράση της είναι αποτέλεσμα της απομόνωσής της, ένος αποκλεισμού που συνεπάγεται ή συνωμοτικότητα. Διότι ή βία και σ' αυτή την περίπτωση δεν είναι μονόδρομος. Και ή «πολιτική αυτοκτονίας», έπίσης σ' αυτή την περίπτωση, δεν είναι λεκτικό σχήμα. Υπάρχουν και άλλοι τρόποι να όριοθετηθεί κανείς απ' την ένσωμάτωση και την αταπάτη των ειρηνικών όδων.

Δημήτρης Τρίμης

1. Πρωτοσέλιδο άρθρο του κυριακάτικου «Ρ» (8—4—84)
2. «Αντί» τεύχος 246 (25—11—83) Δ.Κ. Δέση. Η «επανάσταση στα νιά»...
3. Στην Ελλάδα μετά την μεταπολίτευση έγιναν εκτός απ' τις 5 επιθέσεις της «17 Ν» και άλλες Μπορούμε να αναφέρουμε τη «Ομάδα Ιούνης '78» (έκτέλεση Μπάμπλη) ΕΛΑ (πλήθος βομβιστικών επιθέσεων σε αμερικάνικα αυτοκίνητα και άλλους στόχους). Βέβαια οι «έμπρηστοι» στα μεγάλα καταστήματα και ο Άθανασιάδης παραμένουν αδιεκρίνιστοι είδικα ή περίπτωση της αντιστρατιωτικής πάλης» άπεδειχθεί κλασική προβοκάτσια βλέπε άρθρο Γ. Βότση στην «Ελευθεροτυπία»
4. Αναφέρονται σε κινήματα Βάσκων — Ιρλανδών — Κορσικανών — Κούρδων — Αρμενίων — Παλαιστινίων — Ισλαμιστών.
5. Απόσπασμα απ' το «Do you remember Revolution» των φιλακισμένων της υπόθεσης «7 Άπρίλη» — Νέγκρι κ.λ.π. 1982. Ιταλία
6. Αναφέρονται στο παράδειγμα των 3 ένοπλων ομάδων στην Βραζιλία που τό 1966 εξέτελεσαν Άμερικανό στρατιωτικό — βασανιστή και σήμερα αποτελούν στελέχη του Ρ.Τ. (κόμμα των εργατών τρίτο σε δύναμη). Ένδεικτικά έπίσης στην Κούβα — Νικαράγουα — Άγκόλα κ.λ.π. Βέβαια στην Ούρουγουα τό κίνημα των Τουπαμάρος έξοντώθηκε

Άναφορές

- Κόν - Μπεντίτ, Σάρτρ, Σβάρτσερ, Μάρμπι, Ρότ κ.λ.π.: «Από την RAF στοίς πράσινοις» έκδ. «Κομμούνα» 1983
- Νέγκρι, Κούρτσιο, Σκαλτσόνε, κ. ά.: «ΙΤΑΛΙΑ αυτοκριτική του αντίρτικου» έκδ. «Κομμούνα» 1983
- «ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ» Παράρτημα 2 Άπρίλης 1984
- Emile Marensin: «ΦΡΑΞΙΑ ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ» εκδόσεις Διεθνής βιβλιοθήκη 1975
- Eduardo Galeano «Οί Άνοιχτές Φλέβες της Λατινικής Άμερικής» εκδόσεις ΘΕΩΡΙΑ 1982
- Ρεζί Ντεμπραι «Οί Τουπαμάρος»
- Οί προκηρύξεις της «17 Νοέμβρη» στις Άθηναικές έφημερίδες.

Στό αφιέρωμα του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» (Φ. 13 (1560) της 29.3.84) στο «1984» του Όργουελ ό κ. Νίκος Δήμου μās ανακοινώνει τὰ αποτελέσματα τής δεύτερης (μετά τήν έφηβική) ανάγνωσης του έργου. Χωρίς νά ξεφεύγει από τις τρέχουσες και ισχύουσες έρμηνείες, προσφέρεται ωστόσο — λόγω του βαθυστόχαστου και λογοτεχνημένου του ύφους — γιά ένα απάνθισμα αποθεγμάτων:

Γνήσιο αντίοιοκληρωτικό πνεύμα, (ξεκαθαρίζει πώς τό «1984» δέν είναι πρόγνωση, πρόβλεψη, προπαντός προφητεία. 'Απλά και μόνο είναι αλήθεια: «Ο Όργουελ δέν προφήτεψε τίποτα — έίπε τήν αλήθεια και ή αλήθεια είναι πάντα προφητική γιατί είναι άχρονη». «Ένα έργο τέχνης δέν διαψεύδεται αν είναι πραγματικό. Η αλήθεια του είναι αιώνια, όσο και ό άνθρωπος». Και τό ένισχύει βοηθούμενος από τόν ίδιο τόν Όργουελ που λέει πώς «ή καλή πρόζα είναι σάν τζάμι». Κι έτσι μās κόβει κάθε διάθεση γιά κριτική, γιατί θά 'ναι σάν νά κριτικάρουμε τήν ίδια τήν αλήθεια, έμās πού νομίζουμε πώς, εκτός των άλλων, ό Όργουελ είναι και κακός μυθιστοριογράφος γιατί δέν περιορίστηκε σέ μιά αλληγορική έκθεση του μηνύματός του, αλλά και τὰ 'γραψε όλα φαριδιά-πλατιά και μ' όλες τις λεπτομέρειες. Ίσως όμως γι' αυτό πρέπει νά είναι τὰ άπεχθή αυτά όράματα τόσο λεπτομερή και άκριβή γιά νά μένουμε ίκανοποιημένοι μέ τή σχετικότητα τής σημερινής τους ύπαρξης.

Η αλήθεια, πάντως, μās λέει πώς είναι δυσάρεστη γιατί ό άνθρωπος είναι μικρός, έπειδή τόν φθείρει ή έξουσία.

Έδω ό κ. Δήμου, φανερώνει γιά μιά ακόμα φορά μιάν άπόκρυφη έξη του: τήν άναρχική του φλέβα:

«Κάθε αθένητικός άνθρωπος είναι κάπου άναρχικός, γιατί κάθε έξουσία είναι από τή φύση της άπάνθρωπη... Πολύ περισσότερο ό διανοούμενος και ό δημιουργός. Κανένας καλλιτέχνης δέν είχε καλές σχέσεις μέ τήν έξουσία». Έλατε, κ. Δήμου! Κανένας, ντίπ γιά ντίπ; Δηλαδή ή δική σας δυστυχία νά είστε Έλληνας προέκυψε (κάπου) από τήν έξουσία και όχι από τή μάζα των βαρβάρων «νεοελλήνων» πού σās περιβάλλουν;

Πιό κάτω, πονέσαμε περισσότερο (ίσως έπειδή ή πρώτη — και μόνη — δική μας άνάγνωση τής κ. Δήμου έγινε καθυστερημένα, Μεγαλοβδομάδα):

«Μόνον ό Όργουελ τόλμησε νά δει τήν 'Απόλυτη Έξουσία κατά πρόσωπο και νά τήν αποκαλέσει μέ τό όνομά της: τό Κακό. Τό απόλυτο Κακό, χωρίς δικαιολογίες, αναλογίες, αιτιολογίες... Τό Κακό είναι σκοπός, όχι μέσο... Τό απόλυτο Κακό είναι αιτία του έαυτού του (causa sibi) αυτοτελής άυταρκες — δηλαδή τό Κακό γιά τό Κακό (αυτό θά πει απόλυτο)» (Γιά όσους δέν τό κατάλαβαν). «Η έξουσία δέν είναι σύμπτωμα, είναι ή άρρώστια. Μόνο ή όλοσχερής κατάργησή της θά μπορέσει νά δώσει στον άνθρωπο τήν υγεία του, νά τόν λυτρώσει από τήν καταπίεση, τήν εκμετάλλευση, τήν άλλοτρίωση».

Ποιό άπόγευμα έχετε έλεύθερο κ. Δήμου γιά Προύλαιο; Κατά τὰ άλλα, τήν υγείά μας νά 'χουμε.

Όμως, «τό κακό είναι πώς ή ανθρώπινη φύση όχι μόνο συμβιβάζεται, αλλά μοιάζει νά ζητάει τήν εξάρτησή της». Έτσι μās άπορρίπτετε και τούς άποκτηνωμένους

προλετάριους σάν έλπίδα. Τί μένει; Μά, φυσικά, τό καθαρό, χιονόλευκο πνεύμα!

Ό Όργουελ ήταν «ένas έλεύθερος άνθρωπος. Παθιασμένος μέ τήν έλευθερία... Ήταν ένας από τούς σπάνιους σοσιαλιστές πού βάζουν τήν έλευθερία μπροστά από τή δικαιοσύνη. Πίστευε μάλιστα πώς ή έλευθερία είναι ή προϋπόθεση γιά τήν επίτευξη τής κοινωνικής δικαιοσύνης και ίσονομίας. Αυτή ή πεποίθηση είναι άρκετά δυσκολοχώνευτη γιά τούς άπανταχοϋ σοσιαλιστές κάθε τύπου».

Η γυμνή καταπίεση μιάς κακιωμένης ένστικτώδους έξουσίας χωρίς λόγο και σκοπό είναι τό όραμα-μοντέλο τής πολιτικής έξουσίας άλά '84 πού στο τέλος καταφεύγει νά ύπηρετεί τόν αυτοσκοπό τής ύποδούλωσης τής σκέψης.

Έτσι γίνεται δημοφιλές τό πόνημα του Όργουελ: προσφέροντας εικόνες γιά λάθος κριτική, σύμφωνα μέ τὰ δημοκρατικά ιδεώδη του πολίτη νά άνέχεται τὰ πάντα, χωρίς όμως νά στερείται τό δικαίωμα τής «άπονης», πού βέβαια δέν πρέπει να του επιβάλλεται. Έτσι περίπου και οι «κριτικοί» διανοούμενοι επιμένουν στο άπαράβατο ανθρώπινο δικαίωμά τους νά σκέφτονται έντός γραμμής, αλλά έθελοντικά και έλεύθερα.

Ό κ. Δήμου όμως έχει νά βγάλει λίγο ακόμα ξύγκι άπ' τή μύγα κρίνοντας τό παρόν. Ίδου οι σημερινοί κίνδυνοι: ό «κρατισμός, ό σύγκεντρωτισμός, ό οικονομικός προγραμματισμός και — πάντα — ό ολοκληρωτισμός πού «έχει ριζώσει βαθειά στο πνεύμα των διανοουμένων τής άριστερας» (αυτών των 'Απόλυτα Κακών!)

Τί γίνεται σήμερα στις «πιό δημοκρατικές χώρες»: «Τό κράτος έχει πιά γίνει όργανο καταπίεσης». Αλήθεια, κ. Δήμου, πότε τόν νιώσατε γιά πρώτη φορά; «Πόσο δημοκρατική μπορεί νά είναι μιά χώρα μέ συγκεντρωτικό σύστημα διοίκησης, κεντρικό οικονομικό πρόγραμμα, υπερτροφικό δημόσιο τομέα και κρατικά μέσα επικοινωνίας;» Έρωτήσεις ενός έλεύθερα στοχαζόμενου Νεοφιλελεύθερου.

Φτάνουν οι δύο άναγνώσεις κ. Δήμου.

Άπό τό «1984» βγάλανε ό,τι μπορούσε νά βγει. Πιάστε κανένα άλλο βιβλίο τώρα.

Πλησιάζει ή μέρα του πατέρα και ή έπέτειος τής γέννησης του Μάρξ.

Περιμένουμε.

Κ.Κ.

Γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος γιά τήν άποστολή των ΝΕΩΝ στη Δυτική Θράκη, όπου ό υπερβάλλον ζήλος του ρεπόρτερ Κώστα Χαρδαβέλλα άποκάλυπτε τήν καταπίεση του χριστιανικού πληθυσμού από τή μουσουλμανική μειονότητα. Ήταν ή επαύριο τής συνέντευξης του Α. Παπανδρέου στην άγγλική τηλεόραση και θεωρήθηκε φυσικό ό συμπολιτευόμενος τύπος νά στηρίζει μέ «στοιχεία» τήν ελληνική θέση. Ποιά όμως είναι τελικά αυτή ή θέση; Και ποιό ρόλο παίζει ό τύπος στη στήριξη τής «έθνικής πολιτικής»;

Άφορμή γι' αυτά τὰ έρωτήματα μās έδωσε

ή έντυπωσιακή όμοιότητα αυτού του ρεπορτάζ μ' ένα άλλο, δημοσιευμένο στο ΕΘΝΟΣ στις 3-11/8/1959. Πρίν, δηλαδή, είκοσιπέντε ολόκληρα χρόνια. Και τότε, όπως και τώρα, ύπρχε όξυνση των έλληνοτουρκικών, και ό στόχος του κειμένου ήταν άκριβώς νά έπισημάνει τήν άπειλή κατά τής Θράκης από τήν Τουρκία.

Τὰ συμπεράσματα είναι παρόμοια:

■ Οι μουσουλμάνοι τής Θράκης όχι μόνο δέν καταπιέζονται, αλλά αντίθετα:

«Υπάρχει μεροληπτική μεταχείριση, αλλά υπέρ των μουσουλμάνων. Μου έίπε ό Σούκ Σερίφ 'Ακί: "Όταν θέλω νά τελειώσω μιά δουλειά μου άρκει νά πω: "Α έπειδή είμαι μουσουλμάνος δέν γίνεται; κι άμέσως σκοτώνονται όλοι νά έξυπηρετηθώ"».

■ Το μόνο πρόβλημα είναι οι Τούρκοι πράκτορες:

«Πώς είναι δυνατόν, τό 1959, σέ μιά έλεύθερη χώρα, ένας ολόκληρος πληθυσμός νά τρομοκρατείται από μιά όράκα πρακτόρων ξένης κυβερνήσεως;»

■ Υπείθυνες είναι οι προηγούμενες κυβερνήσεις:

«... Η τρομοκρατία και ή θρασύτης των σωβινιστών άνεπύχθησαν μέσα στην θάλαψη τής άνοχής των ελληνικών 'Αρχών». «Η ελληνική πολιτική υπήρξε καλοπροαίρετη, αλλά άτυχής. Έστερείτο φαντασίας και προοπτικής. Η καλή διάθεσίς της θεωρήθηκε άδυναμία κι οι όρέξεις αύξήθηκαν».

Τό πού όδήγησε ή πολιτική πού θά έπρεπε κατά τόν άρθρογράφο νά ακολουθηθεί έχει αναλυθεί σέ προηγούμενο άρθρο στο Σχολιαστή και διαγράφεται μέ σαφήνεια στην έρευνα πού δημοσιεύουμε σ' αυτό τό τεύχος. Δέν βρίσκεται λοιπόν εκεί τίποτα άξιομνημόνευτο. Τό ένδιαφέρον είναι ή ύπογραφη του ρεπορτάζ εκείνου. Άνήκει στον Γιάννη Καψή, νέο δημοσιογράφο τότε και τώρα υπεύθυνο από τήν πλευρά τής κυβέρνησης γιά τό χειρισμό των «μειονοτικών» προβλημάτων.

Από τό ίδιο ρεπορτάζ του Γιάννη Καψή στο ΕΘΝΟΣ (11.8.1959) σās μεταφέρουμε άσχολίαστη μιά ένδιαφερόμενα σύγκριση:

«"Οί σωβινιστάι είναι όπως οι κομμουνιστάι. Θέλουν ν' άνατρέψουν τό σημερινό καθεστώς..." Μέσα στις λίγες αυτές λέξεις συνοψίζεται ολόκληρο τό πρόβλημα τής Θράκης. Γιατί περί προβλήματος πρόκειται. Μέ τό νά παραγνωρίζουμε τήν ύπαρξή του, συμβάλλουμε άπλως στην περιπλοκή του. Και ή δημιουργία του προβλήματος τής Θράκης παρουσιάζει εκπληκτικές όμοιότητες μέ τήν δημιουργία του κομμουνιστικού προβλήματος. Προσωπικές φιλοδοξίες, ιδιοτελείς επιδιώξεις, συμφέροντα, έγχώρια και ξένα, ήσαν πρόσφορο έδαφος στην άμάθεια, τήν έλλειψη διαφωτίσεως, τήν φυσιολογική και εύνοήτη επιθυμία προόδου κι άκόμη τόν φόβο, τήν έλλειψη ασφαλείας των κατοίκων ενός τμήματος τής Έλλάδος πού μέσα σέ μιά χρονική περίοδο λίγο μεγαλύτερη ενός τετάρτου αιώνας είδαν ν' αλλάξει έξ φορές τό καθεστώς: Τούρκοι, Βούλγαροι, Έλληνες, Γερμανοί και πάλι Βούλγαροι έπέρασαν από τήν Θράκη πρίν νά έπιστρέψουν οι Έλληνες γιά τελευταία φορά.»

Α.Ψ.

‘Ο Δούρειος Ίππος τῆς Α.Ε.Π.Ι.

Δέν υπάρχει οὔτε μιά μέρα τώρα πιά, πού νά μήν ἀσχοληθοῦν οἱ ἐφημερίδες μέ τήν κρίση τῆς τραγουδιστικῆς τέχνης... Ἀλήθεια, «κρίση τῆς τραγουδιστικῆς τέχνης» εἶναι μιά φράση πού μοῦ παρέχει ὁ ἀκραῖος εὐγενέστερος τρόπος γιά νά ὀνομάσω τήν ὑπόθεση τῆς διάσπασης τοῦ σωματεῖοι τῶν Ἑλλήνων συνθετῶν σέ δύο μέρη: ΕΜΣΕ καί ΕΔΕΤ.

Στόν προηγούμενο «Σχολιαστή» (No 13), ἐκθέσαμε γεγονότα καί μερικῆς ἀπόψεις γι’ αὐτό τό θέμα, πού δέν μυρίζει καί τόσο ὥρα καί πού στίς μέρες μας ἔρχεται ἐφιαλτικά καθημερινά, γιά νά ὑπογραμμίσῃ ὅτι γίνεται μιά ὑπεράνθρωπη προσπάθεια γιά τόν ἐπίμαχο νόμο 1075/80, νά μήν περάσῃ (νόμος ὑπέρ τῶν Συγγενικῶν δικαιωμάτων).

Ξαφνική σύγκρουση Θεοδωράκη-Ἑταιρειῶν δισκογραφικῶν. Ἀπάντηση τῶν ἑταιρειῶν στόν Μίκη, ἀνταπάντηση τοῦ Μίκη στίς ἑταιρείες καί πάλι ἀντίστροφα, συνάντηση Θεοδωράκη-Ξαρχάκου μέ τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας (ἐρώτημα: πῶς ἔτσι ὁ προσωπικός φίλος τοῦ Προέδρου, ὁ Μ. Χατζιδάκις δέν παρεῦρετό στό ραντεβού;), δήλωση τῆς Ὑπουργοῦ κας Μερκούρη πῶς θά ψηφιστεῖ ἐντός τῶν ἡμερῶν τό Προεδρικό διάταγμα καί δήλωσή της πού τάσσεται ὑπέρ τῶν Συγγενικῶν γρά-

φτηκε ὁμως πῶς θά καλεστοῦν ἀμφότερες οἱ πλευρές γιά τή διευθέτηση προβλημάτων πάνω στό συγκεκριμένο νόμο.

Αὐτά καί ἄλλα πολλά συνέβησαν καί συμβαίνουν στούς κόλπους τοῦ τραγουδιοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Κίνηση τῆς ΕΔΕΤ (μέ ἡγέτες τοὺς Θεοδωράκη-Χατζιδάκι πού ἐφίαξαν ξεχωριστό σωματεῖο), ἔχει τώρα καί γραφεῖα καί ὅπως μαθαίνουμε τό ἐνοικίό τους καταβάλλεται μέ πονηρό τρόπο ἀπό τήν ΑΕΠΙ, πού θά πρέπει νά τονιστεῖ — γιά νά μήν τό ξεχνᾶμε — πῶς εἶναι ἡ μόνη πού ἐπωφελεῖται ἀπ’ αὐτή τήν ἱστορία.

Στά διάφορα πηγαδάκια, ἀλλά ἀπό ἑγκυρη πηγή, ἀκούστηκε πῶς ὁ Μίκης εἶναι διατεθειμένος νά παραιτηθεῖ ἀπό τή βουλευτική του ιδιότητα ἐάν δέν πετύχει αὐτή ἡ προσπάθεια γιά πάγωμα τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Προεδρικοῦ διατάγματος πού θά βάλει σέ λειτουργία τόν νόμο. Παράλληλα μέ τήν διένεξή του γιά τή... «συμφορά» πού ἔχουν φέρεῖ στόν τόπο οἱ δισκογραφικῆς ἑταιρείες, πιέζει γνωστή ἑταιρεία γιά τόν προγραμματισμό καί ἄλλων δίσκων σέ σύντομο χρονικό διάστημα, μέ τοὺς Παπακωνσταντίνου — Πάριο — Ἀλεξίου — Κόκκοτα, ἴσως καί ἄλλους... Καί ὅλα αὐτά μετά ἀπό τά «Πικροσάββατα» μέ ἐρμηνευτή τόν Δ. Μητροπάνο...

Πραγματικά πολλά περίεργα συμβαίνουν καί δέν εἴμαστε σέ θέση νά γνωρίζουμε ἐάν ὁ κόσμος διάβασε περισσότερο γιά τά Ἑλληνοτουρκικά, γιά τήν ΠΥΡΚΑΑ, γιά τήν ἀνοδο τῆς Δεξιᾶς καί στά ΑΕΙ ἢ γιά τά συνθετικά...

Μία πρόταση εἶναι νά κάνῃ ἕνα... γκάλοπ ὁ Ταχυδρόμος γιά νά δοῦμε ποιῆς εἶναι οἱ προτιμήσεις τοῦ κόσμου.

Ἐπίσης αὐτό πού θά πρέπει νά μᾶς ἔλξῃ τήν προσοχή, εἶναι, πῶς ἔχουν ἤδη ξεκινήσει καί κάποιες «ἐνωτικές» κινήσεις, πού αὐτή τή στιγμή δέν γνωρίζουμε τί ἀποτέλεσμα θά ἔχουν στά «ἐνδον» τῶν συνθετῶν. Π.χ. τό δεκαεξασέλιδο γράμμα τοῦ Λ. Παπαδόπουλου στόν πρόεδρο τῆς ΕΜΣΕ (Θ. Δερβενιώτη), στήν ΕΔΕΤ (Μ. Θεοδωράκη), στό ΥΠΠΕ (Μ. Μερκούρη), στόν νέο πρόεδρο τοῦ Π.Μ.Σ. (Γρ. Λαμπριανίδη), στήν ΠΟΘΑ, στήν ΕΤΕ, πού ἐπισημαίνει τήν ἀνάγκη ἐπανεξέτασης τῆς διένεξης καί ἄλλα πολλά.

Ἐχομε ἀνάγκη χρόνου γιά νά δοῦμε τήν κατάληξη τῶν διαφόρων ρευμάτων ἀλλά ἐάν διαπιστώσῃ καί ὁ τελευταῖος ρομαντικός, πῶς τό ζουμί τῆς ὑπόθεσης εἶναι ἡ κατάργηση τῆς ΑΕΠΙ καί ἡ δημιουργία Αὐτοδιαχειριζόμενου ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ὀργανισμοῦ, τότε, τό σίγουρο εἶναι πῶς, οἱ ἄνθρωποι μέ τά μεγάλα συμφέροντα, θά ἀγωνιστοῦν «μέχρι τελευταίας ρανίδας τοῦ αἵματός τους», γιά τή διατήρηση τῆς ΑΕΠΙ, μέ ποικίλα μέσα.

Εἶπαμε! Τά μεγάλα ὀνόματα ἔχουν μεγάλα συμφέροντα κι αὐτά εἶναι πού προκαλοῦν μεγάλους ἀγῶνες. Γι’ αὐτό ἡ ἐπιλογή τῆς συσπείρωσής τους, ἐξαρτήθηκε ἀπό τά προσωπικά ὀφέλη πού μεταφράζονται σέ χρήμα ἢ σέ συνθήκες πού θά φέρουν χρήμα.

Γιά ὁποιοσδήποτε ἀντιρρήσεις, φίλοι, συντροφία ὁποιασδήποτε πλευρᾶς, εἴτε Κνίτες εἴτε Ρηγάδες εἴτε Πασόκια ἢ συνθέτες τοῦ Ἑλληνικοῦ Τραγουδιοῦ, ρίχτε μιά ψύχραιμη ματιά στό ἱστορικό τῆς διένεξης τῶν τραγουδοποιῶν τοῦ ἔτους τοῦ Ὁργουελ...

Ανανεωτικό Κλοπυράιτ

Στην κυριακάτικη ΑΥΓΗ (15-4-84) δημοσιεύτηκε ανυπόγραφο άρθρο με τίτλο: *Τά «φώτα του πολιτισμού» και η «μαύρη λίστα» του δογματισμού*. Τό άρθρο, εκτός των άλλων, είχε και αποσπάσματα από δύο κείμενα του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ (συνέντευξη του Θ. Μικρούτσικου και *Οι πολιτιστικές προγραφές του ΚΚΕ*). Και τα εισαγωγικά μέν υπήρχαν στα αποσπάσματα, αλλά η πηγή των αποσπασμάτων δεν αναφερόταν πουθενά. Μήπως λοιπόν η καταγγελία της δογματικής μαύρης λίστας θα 'ταν μιά καλή άφορμή για να ξεπεραστούν κάποιες ανανεωτικές αποσιωπήσεις;

Α.Θ.

Γιά τό σήριαλ ΕΜΣΕ-ΕΔΕΤ (Χατζιδάκι)

«Χατζιδάκις μαινόμενος» όπως γράφει η «Ελευθεροτυπία στις 10.4 δημοσιεύοντας μιά επιστολή του συνθέτη του Μεγάλου Έρωτικού, πού κεραυνοβολεί τόν συντάκτη της έφημερίδας Δ. Γκιώνη. Ο Μ. Χατζιδάκις είναι σαφής στη διατύπωση και στο περιεχόμενο της επιστολής του και δηλώνει πως «Τό «σήριαλ» αυτό θά τελειώσει μόνον όταν θά τό θελήσουμε εμείς και έτσι όπως τό θελήσουμε!» Μετά από μιά τέτοια δήλωση, σέ όλους τούς υπόλοιπους εμάς, δέν μάς πέφτει λόγος, μιά πού σ' αυτόν τόν τόπο οι εξουσίες δέν ισχύουν μονάχα γιά τόν τρόπο διακυβέρνησης της πολιτικής πρακτικής της Έλληνικής κοινωνίας αλλά και κείνης της πολιτιστικής.

Πάντα στό ίδιο γράμμα του, ο συνθέτης συνεχίζει ακάθεκτος, χωρίς φόβο αλλά μέ πάθος, πως «και αφού ξεσκεπαστεί ή εγκληματική σκευωρία μερικῶν ἀλητῶν καιροσκοπῶν, πού μέ τόση φανατισμένη επιπολαιότητα ὑπηρετῆσε καί ἐξακολουθεῖ νά ὑπηρετεῖ ὁ «Ιδεολόγος» κομμουνιστής δημοσιογράφος σας».

Γιά νά μήν ἀναρωτιόμαστε πρὸς τί όλα αυτά, ή αἰτία τοῦ κακοῦ καί της ἄγριας ἐπιθετικότητας τοῦ συνθέτη εἶναι ή μή ἀποδοχή τοῦ Δ. Γκιώνη σέ ὅ,τι «ὀραματίζεται» ή ΕΔΕΤ (ή διασπαμένη ἀπό τήν ΕΜΣΕ ὁμάδα τῶν ἡγετῶν Θεοδωράκη-Χατζιδάκι πού ἱδρυσε καί σωματεῖο).

Ὁ τρόπος καί ή μεθοδολογία τοῦ Μ.Χ. ὅμως, προχώρησε καί σέ πιά... σύνθετες μορφές. Μέ τηλεφώνημά του στόν Διευθυντή Ραδιοφωνίας κ. Καμπανέλλη ἀπαίτει τή ματαίωση της ἐκπομπής τοῦ Γ' προγράμματος της 11.4.84 «Τραγούδια μέσα στό

χρόνο». Ἡ ἐκπομπή είχε προγραμματίσει τόν δίσκο «Παῖδι τῆς Γῆς» σέ μουσική Νότη Μαυρουδῆ καί ποίηση Μάνου Χατζιδάκι (δίσκος πού κυκλοφορεῖ ἀπό τό 1978).

Τό καταπληκτικό εἶναι πὼς ή ΕΡΤ ὑπέκυψε στίς παράνομες ἀξιώσεις τοῦ Μ.Χ., «νομιμοποιώντας» τήν αὐθαιρεσία της τηλεφωνικῆς ἐντολῆς.

Δέν θά κάνω κανένα ἄλλο σχόλιο μιά πού εἶμαι καί ὁ παθῶν καί ὁ σχολιάζων, μόνο πού θά παρατηρήσω πὼς ὁ συνθέτης ἔχει ἀναμφισβήτητα τό ταλέντο νά εἶναι τόσο «Μεγάλος Έρωτικός» ὅσο καί Μεγάλος... ἀντιερωτικός.

14.4.84

Νότης Μαυρουδῆς

«Διπλοῦς Έρως»

«Εἴμαστε ὅλοι ἔκθετοι
στή δυνατότητα τοῦ Γεγονότος.

στό θέατρο τό Ὑποκείμενο βρίσκεται πάλι «ἐντός»
ἔκθετο
σέ κάποιο ὁποιοδήποτε «γεγονός»
θέατρο
εἶναι αὐτή ή δυνατότητα τοῦ «γεγονότος»
θέατρο
εἶναι οἱ Τρόποι νά τό προκαλεῖ, νά τό προκαλέσει.

Γυρεύουμε ἕνα θέαμα, πού μέσα του ὁ θεατής
νά αἰσθάνεται συνεργός, συνένοχος,
αὐτουργός, αὐτόπτης καί Μάρτυς...

οἱ Τρόποι μας πρὸς αὐτό

θά κυμανθοῦν
— καί στό μέλλον —
ἀπό τήν βία, τήν ἀκραία βία
ὡς τήν εὐγένεια, τήν ὑπέρτατη εὐγένεια
πρὸς τό θεατή,
τό συνένοχο».

Τό διαβάσαμε στήν τελευταία σελίδα τοῦ προγράμματος της Ἑταιρείας Θεάτρου «διπλοῦς Έρως», πού παρουσιάζει, καί ὅλο τό Μάιο, στό θέατρο ΑΜΟΡΕ, ἕνα θέαμα βασισμένο σέ δύο κείμενα τοῦ Η. Pinter: «Ὁ Έραστής» — «Νύχτα».

Σκηνοθεσία: Μιχαήλ Μαρμαρινός
Σκηνικά-Κοστούμια: Β. Βρασιβανόπουλος
Μουσική ἐπιμ.: Ι. Δρόσος
Θεατρικός συντονισμός: Χ. Παπαδημούλης
Παίζουν: Μ. Μαρμαρινός, Μ. Σταύρακα, Μ. Βιρβιδάκης, Β. Γαρδενιώτης.

Σ.

■ Τό στέκι νεολαίας εἶναι ἕνα μέρος ὅπου παίζεις πίνγκ-πόνγκ, ἐνημερώνεσαι γιά μιά σειρά πράγματα, περνᾷς δημιουργικές ὥρες, ἀκοῦς ἑλληνική μουσική, παρακολουθεῖς ἐκδηλώσεις καί γενικότερα ἀντιστέκεσαι στόν ἀμερικάνικο τρόπο ζωῆς. Τό ἀποκαλυπτικό ρεπορτάζ τοῦ Ριζοσπάστη γιά τά στέκια αὐτά ἔχει συγκλονίσει τή νεολαία, τούς ἀνόητους ντίσκ τζόκεϋ, τούς ἰδιοκτήτες τοῦ Βογα-Βογα καί τοῦ 9Χ9 μέχρι καί τόν Δαβαράκη στό «Έργοστάσιο». Ἀφού ἔφτασε νά καταφέρει ἕνα στέκι στήν Κοκκινιά νά κλείσει μιά ντισκοτέκ πού ἦταν ἀπό κάτω τά πράγματα σκουρήνανε. Ἡ «προοδευτική ψυχαγωγία» συρρέει ἀπ' ὅλα τά προάστια της Ἀθῆνας. Τά στέκια αὐξάνονται καί ἀνοίγουν τό ἕνα μετά τό ἄλλο. Τά στέκια εἶναι «πρακτορεῖα ἐκδηλώσεων», εἶναι «ἕνα κύτταρο τοῦ λαϊκοῦ μαζικοῦ κινήματος στή γειτονιά». Τά στέκια «προγραμματίζουν συμμετοχή στό Ἀττικό Φεστιβάλ, ἐκδρομές, ἐκδηλώσεις στίς πλατείες». Τρέχτε ὅλοι! Πάρτε σκάκια, πίνγκ-πόνγκ, ταινίες, ἑλληνικά τραγούδια, γραμματόσημα καί προοδευτικά βιβλία στό χέρι νά πάμε στά στέκια μᾶς καί σωθοῦμε.

■ Ἡ Μαργαρίτα Ζορμπαλά δήλωσε στό ΕΘΝΟΣ ὅτι πολύ της ἀρέσει ή ρόκ καί ἰδιαίτερα ὁ Έλβις Πρίσλεϋ τή βοηθάει νά διευρύνει τή μουσική της παιδεία. Σκεφτεῖτε τί ἔχει νά γίνει ἂν ἀκούσει καί Μπῆτλς καί Σαντάνα. Σέ δέκα μέ εἴκοσι χρόνια θά ἔχει γίνει φρικτό.

■ Τώρα πού καταργήθηκε ή πατροπαράδοση «πάπια» καί ἐφευρέθηκαν τά PUMPERS γιά ἐνήλικες (ὅπως μᾶς πληροφορεῖ γνωστή ἀνατριχιαστική διαφήμιση) θά κρατᾶμε τούς ἀνθρώπους μας στεγνοῦς. Τό μόνο πού δέν μᾶς διευκολινεῖ ή διαφήμιση εἶναι ἂν αὐτά τά PUMPERS ἔχουν ἢ δέν ἔχουν προστατευτική σούρα.

■ Σέ ἀπόσπασμα ἀπό συνέντευξη της Μάρθας Καραγιάννη στόν ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ διαβάζουμε: «Εἶχα πάντοτε σκυλιά. Ἐνα ἀπό αὐτά ἔπαιζε μαζί μου στό θέατρο στά 1964. Τώρα, ὁ Μάο εἶναι ἕνα λυκος ἀλσάτος, πολύ ἄταχος πού εἶναι ὅλη τήν ὥρα τιμωρία. Μέ τόν Στάλιν ὅμως (ὁ ἄλλος σκύλος), μιλάμε κανονικά. Τοῦ κάνω νοήματα καί καταλαβαίνει». Ἐμένα ὅμως ή γάτα μου Φωτεινή Τσαμπαρλά ἀπαγγέλλει τήν τρίτη Διεθνή μέ γροθιά τήν πατούσα της.

■ Καταστροφή! Ἐνῶ τά πλήθη πορεύονταν γιά τήν Εἰρήνη, πρωτοφανῆς συμφορᾶ ἐπληξῆς τούς γνωστότερους ἐκπροσώπους της. Περίπου 2000 περιστέρια ἔπεσαν ἀπό τίς σφαῖρες ἀσπλaxνων κυνηγῶν τήν Κυριακή 15-4 κατὰ τή διάρκεια διαγωνισμοῦ ταχυδρομικῶν περιστερῶν. Καί μετά ἔθλουν νά μετονομάσουν τό πεδίο τοῦ Ἀρεως σέ πεδίο της Εἰρήνης...

■ Τό «Σάββατο μιά καί μισή» πρέπει νά καταργηθεῖ. Τό λέμε γιά τελευταία φορά καί ἀλίμονο σ' ἐκεῖνο πού δέν θά τό πάρει στά σοβαρά ὑπόψη του αὐτό τό ἐπιτακτικό αἶτημα.

Α.Θ.

SHOW BUSINESS

του Αρκά

SHOW BUSINESS

του Αρκά

Αρκά

SHOW BUSINESS

ΤΙΣ ΜΕΤΑΞΕΣΤΕΣ
ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ ΜΟΥ!
ΒΑΡΒΑΡΕ!

ΚΛΩΝΚ!

του Άρκα

ΓΥΡΝΑ ΠΙΣΟ!
ΔΕ ΤΕΛΕΙΩΣΑΜΕ!

ΚΟΥΡΑΤΙΟ ΓΑΒΡΙΛΗ!
ΜΗ ΧΑΝΕΙΣ ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ ΣΟΥ!

ΤΙ ΝΑ ΤΟ
ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ;
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΜΕΝΟΣ!

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ!!

ΜΙΑ ΧΑΡΑ ΤΑ ΠΑΣ
ΓΑΒΡΙΛΗ! ΕΧΕΙΣ ΓΕΡΗ
ΚΡΑΣΗ ΕΣΥ!

ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΙΔΕΣ
ΤΗ ΚΡΑΣΗ; ΑΜΟ
ΕΝΑ ΧΤΥΠΗΜΑ ΚΑΙ
ΨΑΧΝΟΥΜΕ ΓΙΑ
ΤΑΦΟ!..

ΠΑΛΙ
ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΕΧΕΤΕ
ΒΑΛΕΙ;!

Αρκας

SHOW BUSINESS

του Άρκα

ΤΟ ΞΕΡΩ ΚΥΡΙΑΚΟ,
ΚΑΙ ΜΗ ΤΟ ΑΡΝΗΘΕΙΣ, ΟΤΙ
ΟΛΟΙ ΜΕ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΣΚΛΗΡΗ
ΚΑΙ ΑΚΑΡΔΗ!..

...ΟΜΩΣ ΕΧΕΤΕ ΑΔΙΚΟ!
ΑΝΑΓΚΑΣΤΗΚΑ ΝΑ ΓΙΝΩ ΕΤΣΙ,
ΓΙΑΤΙ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΕΙΧΑ ΔΙΠΛΑ
ΜΟΥ ΕΝΑΝ ΣΤΙΒΑΡΟ ΑΝΔΡΑ
ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΕΙ
ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ!..

... ΕΝΑΝ ΑΝΔΡΑ ΝΑ
ΧΑΛΙΝΑΤΟΓΗΣΕΙ ΤΟ ΕΚΡΗΚΤΙΚΟ
ΤΑΠΕΡΑΜΕΝΤΟ ΜΟΥ!.. ΝΑ ΤΙΘΑΣΕΥΣΕΙ
ΤΑ ΒΙΑΙΑ ΠΑΘΗ ΜΟΥ!..

... ΕΝΑΝ ΑΝΔΡΑ ΝΑ ΜΕ
ΕΞΟΥΣΙΑΣΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΑ!
ΝΑ ΓΙΝΕΙ Ο ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΚΥΡΙΟΣ
ΚΑΙ ΑΦΕΝΤΗΣ ΜΟΥ!..

ΚΥΡΙΑΚΟ, ΔΕΞΟΥΝΑ
ΓΙΝΩ ΣΚΛΑΒΑΣΟΥ!..

ΔΕΧΟΜΑΙ...
ΔΕΧΟΜΑΙ!..

Αρκας

Η αποτυχία του κυβερνητικού δημοσιογραφικού συγκροτήματος

ΔΥΟ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ εφημερίδες, η **ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΓΝΩΜΗ** και οι **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** ανέστειλαν την έκδοσή τους. Τό θέμα, κατά περίεργο τρόπο, έμεινε στά ψιλά του συμπολιτευόμενου όσο και του αντιπολιτευόμενου Τύπου. Παρόμοια έρωτήματα προκαλεί και η ματαίωση της συνέντευξης Τύπου που είχαν προαναγγείλει οι εργαζόμενοι (δημοσιογράφοι και τεχνικοί). Ποιές όμως είναι οι πραγματικές αιτίες για τό κλείσιμο των εφημερίδων; Πώς άντέδρασε η κυβέρνηση όταν διαπίστωσε την άποτυχία του κομματικού συγκροτήματος; Αυτά, μεταξύ άλλων, τά θέματα συζητήσαμε με τόν Δημήτρη Μανωλάκο (δημοσιογράφο της Ε.Γ.), Γκούντο Τσιόφφι, (δημοσιογράφο της Ε.Γ.), Άλέξη Παπάζογλου (τεχνικό προϊστάμενο) και Άφροδίτη Ξυπολιτίδου (μωντέρ).

είναι κομματικό όργανο.

Οι λόγοι δηλαδή που επικαλέστηκαν για τό κλείσιμο της εφημερίδας είναι καθαρά οικονομικοί;

Γ.Τ. Το θέμα είναι πολιτικό. Οικονομική κρίση υπάρχει σέ όλα τά φύλλα, ιδιαίτερα τά πρωινά. Ίσως υπήρχαν τρόποι νά λυθεί τό άδιέξοδο αλλά έδώ μπλέκει η πολιτική βούληση ή η κομματική άρνηση. Τελικά επικράτησε η άποψη, συνεπικουρούμενη από διάφορες πιέσεις έντός και εκτός ΠΑΣΟΚ, νά κλείσει η εφημερίδα.

Δ.Μ. Θά 'θελα νά τονίσω έδώ ότι όταν εκδόθηκε η ΓΝΩΜΗ υπήρχε συγκεκριμένο πλαίσιο κυβερνητικής παρέμβασης στό χώρο της έννημέρωσης όπως τέτοιο πλαίσιο υπήρχε σέ όλο τό φάσμα των κρατικών οργανισμών για τή δη-

μήν ξεσπάσει σκάνδαλο. Και εφόσον μόνο τόν εκδότη βαραινούν οι οικονομικές ευθύνες και μόνο αυτός γνωρίζει τό παρασκήνιο της όλης ιστορίας θά δημιουργηθεί ζήτημα μόνο στην περίπτωση που ό ίδιος θά θελήσει νά βάλει θέμα πολιτικών ευθυνών.

Πώς έγινε και αγόρασε ό εκδότης όλες τις μετοχές τή στιγμή που ήδη φαινόταν η οικονομική άποτυχία;

Δ.Μ. Μετά τά επεισόδια μέ τόν Γερονικόλό αγόρασε ό Πόπωτας όλες τις μετοχές. Μέ τό Γερονικόλό παίχτηκε τό τελευταίο χαρτί του στενά κομματικού έντύπου. Ό Γερονικόλος και όρισμένοι άλλοι μή ξέροντας τήν αλλαγή της κυρίαρχης άποψης έδωσαν μία μάχη όριστικά χαμένη. Τότε αγόρασε ό Πόπωτας τις μετοχές ένω η κυβέρνηση διαχώρισε τή θέση της από

Γ.Τ. Άναφερόμαστε κυρίως στην Έλ. Γνώμη μία και όλοι προερχόμαστε από αυτή, παρ' όλο που τά προβλήματα είναι κοινά και στις δύο εφημερίδες. Έξαρχής η εφημερίδα αντιμετώπιζε οικονομικό πρόβλημα που άπορρέει τόσο από τήν πρωινή έκδοση (χαμηλή κυκλοφορία) όσο και από τό πρόβλημα του άμεσα πολιτικά χρωματισμένου κομματικού φύλλου. Έπομένως τό οικονομικό θέμα ήταν δοσμένο από τήν άρχή, γνωστό σέ όλους και τό κύριο πρόβλημα ήταν η πολιτική πλευρά. Ξεκίνησε νά βγαίνει μία εφημερίδα μέ άγνωστο αριθμό κέντρων έξουσίας — έπιρροής και μέ δυό άντιμέτωπους πόλους μέσα στό ίδιο τό Διοικητικό Συμβούλιο της εκδοτικής επιχείρησης. Ό ένας μέ θέσεις άυστηρά κομματικής δημοσιογραφίας και ό άλλος μέ περισσότερο τεχνοκρατικού χαρακτήρα δημοσιογραφικές άπόψεις. Ήταν λοιπόν νομοτελειακές οι έπερχόμενες συγκρούσεις. Ή κρίση κορυφώθηκε τά Χριστούγεννα μέ τή γνωστή υπόθεση Γερονικόλου, για νά ξεθυμάνει κάπως άμέσως μετά δημιουργώντας ταυτόχρονα προηγούμενο για όσους ήταν άντίθετοι σ' αυτή τήν Ιστορία. Άρχισε δηλαδή ένας πόλεμος από τά έξω από κάποιους πόλους έξουσίας που ένιωσαν παραγκωνισμένοι και ό πόλεμος αυτός έγινε τόσο στο οικονομικό όσο και στο πολιτικό έπίπεδο.

Έννοείς έδώ συγκεκριμένες κυβερνητικές τάσεις ή άλλους εκδότες εφημερίδων;

Γ.Τ. Πρώτα πρώτα ομάδες ή τάσεις μέσα από τό κόμμα που αισθάνονται εκείνη τήν περίοδο νά χάνουν τούς ιμάντες μεταβίβασης της γραμμής στην εφημερίδα. Στο σημείο αυτό αρχίζουν νά μπλέκουν και τά οικονομικά συμφέροντα των άλλων εκδότων. Και ξαφνικά γίνεται μία άπίθανη Ιερή συμμαχία ή όποια αρχίζει και έπιτίθεται σέ σημείο που στέλεχος της εφημερίδας, κομματικό, δήλωσε τελευταία ότι είναι άναπόφευκτη η χαμηλή κυκλοφορία όταν όποιος δημόσιος υπάλληλος αγοράζει τήν Έλ. Γ. περνάει στό μαύρο κατάστιχο. Πολλά είναι τά αίτια που όδήγησαν στό σημερινό αποτέλεσμα της εφημερίδας που εκκλινει μέ έπισχέςσεις, δέν ξέρει πότε θά ξανανοίξει, άν θά ξανανοίξει, πώς θά κλείσει και πώς θά άποζημιώσει τούς εργαζόμενους.

Ύπήρχε διαφοροποίηση στην γραμμή της εφημερίδας στη διάρκεια της έκδοσής της;

Γ.Τ. Ναι, μία και μετά τά δεδομένα της χαμηλής κυκλοφορίας υιοθετήθηκε η άποψη νά γίνει πιό έγκυρη η εφημερίδα χωρίς νά άψει νά εκφράζει τήν κυβερνητική άποψη αλλά και χωρίς νά

μιουργία κομματικών μηχανισμών έξουσίας. Ή κρίση στη ΓΝΩΜΗ άρχίζει από τότε που διαφοροποιείται η κυρίαρχη άποψη. Έγκαταλείφθηκε δηλαδή η θέση του άυστηρά κομματικού παρεμβατισμού τόσο στον τύπο όσο και γενικότερα, σύμφωνα και μέ τις δηλώσεις του πρωθυπουργού. Έτσι, παράλληλα μέ τις πιέσεις των φιλοκυβερνητικών εφημερίδων, κατέληξαν στην άπόφαση για τό κλείσιμο της ΓΝΩΜΗΣ. Και είναι γνωστό σέ όλους ότι για νά έπιβιώσουν κομματικές εφημερίδες χρειάζονται τόν κομματικό «μπεξαχτά». Όταν έπομένως άλλαξε η κυρίαρχη άποψη τό πρόβλημα ήταν από κεί και πέρα στη μεθοδευση του κλεισίματος.

Αυτά όλα άφορούν και τις ΕΙΔΗΣΕΙΣ;

Δ.Μ. Τό περίεργο μέ τις ΕΙΔΗΣΕΙΣ είναι ότι ξεκινούν ένω υπάρχει η πρώτη άποψη (κομματική εφημερίδα) και βγαίνουν όταν ήδη έχει ξεπεραστεί. Αυτό μάλλον εξηγείται από τό γεγονός των διαφορετικών κέντρων έξουσίας που υπήρχαν και λειτουργούσαν άνεξάρτητα από τήν κυρίαρχη τάση.

Γ.Τ. Κι έδώ νά προσθέσουμε ότι ένω τό προσωπικό της ΓΝΩΜΗΣ ήταν 505% περίπου κομματικοί και οι υπόλοιποι άπλά άνήκαν στις προοδευτικές δυνάμεις, στις ΕΙΔΗΣΕΙΣ η συντριπτική πλειοψηφία δέν άποτελείται από κομματικά μέλη.

Δ.Μ. Και οι δύο εφημερίδες είχαν από τήν άρχή παθητικό. Άρα από κάπου άντλούσαν χρήματα. Τό όλο ζήτημα δηλαδή είναι ποιός χρηματοδοτούσε τις εφημερίδες και γιατί σταμάτησε. Και φυσικά μέ ποιούς όρους γινόταν η χρηματοδότηση. Διότι υπάρχουν φήμες ότι ό εκδότης πήρε τά δάνεια πριν από τήν έκδοση της ΓΝΩΜΗΣ κατά τή σύσταση της εταιρείας, πράγμα πρωτοφανές! Κι έδώ θά έπρεπε νά ζητηθούν ποινικές ευθύνες για τό ποιός άνέλαβε τή χρηματοδότηση και τήν ευθύνη που αυτό συνεπάγεται.

Γ.Τ. Σ' αυτό έχω όρισμένες έπιφυλάξεις διότι φάνηκε οι δανειοδοτήσεις ότι έγιναν μέ Ισχυρές έγγυήσεις. Δέν άποφασίζει ένας εκδότης ξαφνικά νά βάλει τήν περιουσία του σ' ένα παιχνίδι χωρίς πάτο. Μάλλον όμως υπάρχει ό τρόπος νά

κάθε πιθανή εξέλιξη άποτυχίας ή έπιτυχίας της εφημερίδας, αφήνοντας στον εκδότη τήν πρωτοβουλία νά εκδώσει και τις ΕΙΔΗΣΕΙΣ. Ό εκδότης από δω και πέρα θά έμπαινε στό παιχνίδι μέ τούς ίδιους όρους που Ισχύουν για όλους τούς εκδότες. Αυτό φυσικά άποδείχτηκε παγίδα μία και τά άλλα συγκροτήματα έχουν ήδη γίνει κατεστημένο, έχουν στημένους μηχανισμούς και δικές τους οικονομικές άφετηρίες. Ένώ ό Πόπωτας ήταν καταδικασμένος σέ άποτυχία. Έδώ όμως βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα γενικότερο ζήτημα μεθοδευμένης κρίσης στον τύπο που στρέφεται ένάντια στους δημοσιογράφους και όχι στις ίδιες τις εφημερίδες και τούς εκδότες. Αυτό άρχισε μετά τή μεγάλη άπεργία του '75, όταν οι δημοσιογράφοι έβγαλαν τήν ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ ΓΝΩΜΗ και οι εκδότες άποδέχτηκαν όλα τά αιτήματά μας. Τότε βγήκε και έπιασε η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ μέ τό σλόγκαν «εφημερίδα των συντακτών». Στοιχεία της κρίσης είναι η προσπάθεια των εκδοτών νά «φτιάξουν» δημοσιογράφους γραφιάδες που νά άπευθύνονται σέ όπαδούς και φιλάθλους. Προσλαμβάνουν νέα παιδιά μέ πολύ χαμηλές άποδοχές και χωρίς ουσιαστικά προσόντα. Άπ' τήν άλλη μεριά, η ΕΣΗΕΑ, άν και είναι πολύ Ισχυρό συνδικάτο, προωθεί κυρίως οικονομικά αιτήματα, διατηρώντας άπρόσιτο και κλειστό τό σώμα των δημοσιογράφων στους όποιους άπευθύνεται, μέ άποτέλεσμα νά χάνεται η ουσία και νά μήν προωθούνται αιτήματα γύρω άπ' τις εργασιακές σχέσεις, τήν έσωτερική έλευθεροτυπία, τήν ουσιαστική παρέμβαση κλπ. Παράλληλα δημιουργείται άντίθεση άνάμεσα στους δημοσιογράφους μέλη και μή μέλη της ΕΣΗΕΑ που άποδυναμώνει τόν κλάδο συνολικά.

Ξαναγυρνώντας τώρα στό πρόβλημα των εργαζομένων στη ΓΝΩΜΗ και στις ΕΙΔΗΣΕΙΣ πρέπει νά τονίσουμε ότι τό θέμα είναι πολιτικό και μόνο πολιτική λύση μπορεί νά υπάρξει μέ παρέμβαση της κυβέρνησης. Εκεί που έφτασαν τά πράγματα τό αίτημα είναι ένα: Νά καταβληθούν τά δεδουλευμένα και οι άποζημιώσεις.

Ύπάρχουν διαφωνίες σ' αυτό τό αίτημα;

Δ.Μ. Καμιά! Τό θέμα είναι όμως ποιός θά τά πληρώσει αυτά. Κι εκεί μπαίνει τό πολιτικό πρόβλημα. Ένώ στην ΕΙΔΗΣΕΙΣ σχεδόν παμ-

μιά έφημερίδα

ψηφεί υποστηρίζεται ότι το πρόβλημα θα λυθεί μόνο με κυβερνητική παρέμβαση που θα χορηγήσει το ποσό που χρειάζεται, στη ΓΝΩΜΗ ένα ποσοστό υποστηρίζει να προσφύγουμε σε νομικές διαδικασίες. Το θέμα είναι ότι η επιχείρηση είναι χρεωμένη, τα μηχανήματα υποθηκευμένα και η πιθανότητα να καταβληθούν τα 65 περίπου εκατ. στους εργαζόμενους είναι μηδαμινή. Αυτοί που υποστηρίζουν τη λύση των νομικών διαδικασιών είναι και κομματικά μέλη και φυσικά θέλουν να άμειπλξουν την κυβέρνηση από το όλο θέμα.

Κι αυτό, παρόλο που ξέρουν ότι έτσι χάνουν και τη δουλειά τους και τα λεφτά τους;

Γ.Τ. Φυσικά, αν και οι περισσότεροι χάνουν μία μόνο απ' τις δουλειές τους. Κι εδώ πρέπει πάλι να τονίσουμε ότι δεν είναι αυτό πρόβλημα μόνο της ΓΝΩΜΗΣ αλλά όλου του δημοσιογραφικού σώματος. Έτσι βρίσκουν ευκαιρία εκδότες που θέλουν να αποκαλούνται προοδευτικοί να στρέφονται ενάντια στους δημοσιογράφους εγκαινιάζοντας τακτικές όπως αυτή του Κουρή που προσέλαβε στην ΑΥΡΙΑΝΗ παιδιά που καμιά σχέση δεν είχαν με το επάγγελμα ή όπως η δήλωση του Φιλίππου που ανακοίνωσε ότι στην ανάγκη θα βγάλει έφημερίδα με μαθητές γυμνασίου.

Τί έχετε να πείτε για το πολιτικό κόστος αυτής της ιστορίας; Δηλαδή ενώ συνήθως πριν από εκλογές βγαίνουν νέα φύλλα τώρα κλείνουν δύο έφημερίδες και μάλιστα κυβερνητικές.

Δ.Μ. Θα απαντήσω ρωτώντας. Δεν σάς κάνει εντύπωση που δεν έχει δημοσιευτεί στις άλλες έφημερίδες τίποτα το ουσιαστικό πάνω στο θέμα; Δεν καταλαβαίνετε ότι εδώ έχουμε να κάνουμε με μία συνωμοσία σιωπής σ' ένα τόσο ευαίσθητο κατά τα άλλα χώρο; Πού σημαίνει ότι οι δημοσιογράφοι των άλλων εφημερίδων δεν έχουν περιθώριο να γράψουν για το τί συμβαίνει.

Γ.Τ. Αυτό είναι ένα ζήτημα. Άλλα το πολιτικό κόστος παραμένει, και μάλιστα με δύο μορφές: μία άμεση και μία έμμεση. Η άμεση είναι ότι το κυβερνών κόμμα χάνει τη δυνατότητα στενής

πρόσβασης στον καθημερινό τύπο. Κι αυτό σέ προεκλογική περίοδο είναι σημαντικό κόστος. Τό έμμεσο όμως, και ίσως το σημαντικότερο, είναι ότι η κυβέρνηση σύρθηκε ή επέλεξε «το δρόμο που χάραξαν οι εκδότες». Εκτιμήθηκε δηλαδή από κυβερνητικής πλευράς ότι σ' αυτή τη φάση δεν συμφέρει μία σύγκρουση με τα μεγάλα συγκροτήματα. Αυτό όμως σύντομα θα αποβεί εις βάρος της διότι με τη σημερινή λογική της λειτουργίας του τύπου (ομαδοποίηση — φιλαθλοποίηση των αναγνωστών), η κυβέρνηση θα είναι εκθετη στους μεγαλοεκδότες. «Αν αύριο ο τάδε εκδότης θελήσει να στραφεί ενάντια σέ κάποιο υπουργό ή ακόμα και στον Άντρεά τότε η κυβέρνηση δεν θα μπορεί να ελπίζει παρά σέ κάποια εκδούλευση στο συγκρότημα για να ανατρέψει αυτό το σχέδιο.

Θέλετε να πείτε τίποτα για αυτή την ιστορία με το τριαντάρι των εφημερίδων; Έπηρεασε καθόλου αυτό το νομοσχέδιο την κρίση στις δύο εφημερίδες;

Δ.Μ. Τώρα πάντως δεν υπάρχει κανένα ζήτημα μιά και οι ΕΙΔΗΣΕΙΣ που είχαν αντιταχθεί στο νομοσχέδιο εκκείσαν και τό «έμπόδιο» ξεπεράστηκε.

Έκφράστηκε από τους συντάκτες καθόλου ή άποψη να γίνει προσπάθεια να συνεχιστεί ή έκδοση, άκούστηκε κιόλας ότι ο εκδότης παζαρεύει τους τίτλους.

Δ.Μ. Πιστεύω ότι σχεδόν συνολική θέση των συντακτών είναι να πληρωθούν και να φύγουν τό ταχύτερο από όλη αυτή την κοροϊδία εις βάρος τους.

Γ.Τ. Είναι και όρισμένοι που τό βλέπουν κάπως σάν στοίχημα και θάθελαν να ξαναδοκιμάσουν αν εξασφαλιζονταν κάποιοι οικονομικοί όροι, πράγμα έντελώς άπίθανο. Όσο για τόν εκδότη, φυσικό είναι να στραφεί σάν επιχειρηματίας και μάλιστα χρεωμένος σέ άλλες πηγές για να περισώσει την επιχείρηση μιά και άποκλειστικαν διά παντός τά κομματικά κονδύλια.

**Άντα Θεοδωρίδου
Γιώργος Πιτουρόπουλος**

Σύντομο χρονικό

Άρχές Μαΐου, ένα χρόνο πριν. Στην τηλεόραση ή «Έλεύθερη Γνώμη» διαφημίζει εαυτήν: ...δεσμευμένη στην υπηρεσία του λαού.

Οι έκδοτικές επιχειρήσεις είναι παθητικές, τό κλίμα βαρύ και τίποτε δέν δικαιολογεί την εμφάνιση νέων εφημερίδων. Ωστόσο, τό στενό περιβάλλον του πρωθυπουργού (Άντ. Λιβάνης) λέγεται πως εύνοει τό ξεκίνημα ενός πρωινού φύλλου, άφοσιωμένου προσωπικά στον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Οι αντίρρήσεις των άρμόδιων για τά θέματα του Τύπου (Δημ. Μαρούδας, Σωτ. Κωστόπουλος) παραμερίζονται, ό Θανάσης Πώποτας καλείται από τό Βόλο (όπου εκδίδει και διευθύνει τόν «Ταχυδρόμο») και ή περιπέτεια άρχίζει με τη χορήγηση δανείου ύψους 250 εκατομμυρίων. Προϋποθέσεις κι έγγυήσεις όχι μόνο δέν προσφέρονται, αλλά σύμφωνα με πληροφορίες, τό δάνειο έγκρίνεται πριν καν συνταλεστεί ή νομική σύσταση της «Γνώμης Α.Ε.».

Άντί, λοιπόν, του σεναρίου που προβλέπει τη μετατροπή, του εβδομαδιαίου όργάνου του ΠΑΣΟΚ «Εξόρμηση» σέ καθημερινό, επιλέγεται σάν προσφορότερο εκείνο του άνεπίσημου κυβερνητικού φύλλου. Η «Γνώμη» στελεχώνεται κατά τό ήμισυ τουλάχιστο από κομματικά στελέχη ή μέλη της κλαδικής των δημοσιογράφων (μέ διευθυντή έκδοσης τόν κ. Γερονικολό, κουμπάρο του πρωθυπουργού και πολιτικό συντάκτη του «Έθνους» απ' τό όποιο και άποχωρεί) και φτάνει σέ μιά κυκλοφορία 12.000 φύλλων περίπου στην πρωτεύουσα. Στο τέλος της δεκάμηνης ζωής της τό νούμερο αυτό θά περιοριστεί, στά μισά άκριβώς, όταν θά έχουν προλάβει να μεσολαβήσουν άρκετά. Στά προβλήματα ύποδομής προστίθενται τό πολιτικό και έκδοτικό παρασκήνιο, απ' τη μιά, και οι συγκρούσεις στους κόλπους της κυβέρνησης, απ' την άλλη.

Όταν ό Πώποτας έτοιμάζεται και για άπογευματινό φύλλο, «οι πλάτες» του δέν τόν υποστηρίζουν πιά. Άποφασίζει όμως να προχωρήσει, κάνοντας τό μεγάλο λάθος. Φέρνει πανάκριβα μηχανήματα (που κινδυνεύουν με κατάσχεση), «άγοράζει» άκριβούς συντάκτες και άρνείται τη διεύθυνση στο Γερονικολό. Η σύγκρουση δέν άργεί, ό τελευταίος άπολύεται, μιά ομάδα δημοσιογράφων συσπειρώνεται γύρω του δυναμικά. Ξαφνικά ό Πώποτας εμφανίζεται κύριος όλων των μετοχών της Α.Ε. Οι πολιτικοί του συνεταίροι βιάζονται ν' άποδεσμευτούν από τό κόστος μιάς ιστορίας που όλο και «στραβώνει».

Στά τέλη του Ιανουαρίου οι «Ειδήσεις» κυκλοφορούν, με προσανατολισμό επίσης φιλοκυβερνητικό, αλλά με προσωπικό που διατηρεί άποστάσεις από τό ΠΑΣΟΚ. Την πρώτη μέρα πουλάνε 80.000 φύλλα και την τελευταία (μετά 2 μήνες και λίγες μέρες, άφου κυκλοφόρησαν ως τις 6 Άπριλη) μόνο 8.000. Η άποτυχία τους συμπαρασύρει τη «Γνώμη» και τό χάρτινο συγκρότημα, μιά και οι καθυστερήσεις στις πληρωμές άρχίζουν ταυτόχρονα με την έκδοσή τους και έξελίσσονται σέ όλική άδυναμία.

Οι τεχνικοί αντιδρούν με στάσεις, ή ΕΣΗΕΑ συμβουλεύει ύπομονή, μετά βάζει προθεσμίες, τέλος επιβάλλει στους δημοσιογράφους την έπίσχεση εργασίας. Τρεις εργαζόμενοι μηνούν τόν εκδότη τους για μή καταβολή δεδουλευμένων, κλητήρες τόν κυνηγούν στά στενά της όδου. Άθηνάς και τόν παραδίδουν στην άστυνομία.

Στίς συνελεύσεις ρίχνονται ιδέες για πορεία στη Βουλή, για συνέντευξη Τύπου, για αυτοδιαχείριση. Η σύγκληση επιτείνεται όταν ή διάσταση ανάμεσα στίς άπόψεις για την συνδικαλιστική τακτική που πρέπει ν' ακολουθηθεί, φτάνει σ' άνοιχτή πολιτική σύγκρουση μεταξύ ύποστηρικτών της κυβέρνησης κι εκείνων που δέν δέχονται άδιαμαρτύρητα τίς ευθύνες της

Η Κερκυραϊκή Καλλιτεχνική Σκηνή του Θάνου Μιχαλά

«Πάσχω από σπαστική κολίτιδα. Μετά από ένα χρόνο βγαίνω στη σύνταξη. Σας παρακαλώ πολύ μη με εκθέσετε».

Αυτή ήταν η απάντηση που έδωσε Διευθύντρια Λυκείου στην Κέρκυρα στο Θάνο Μιχαλά όταν της ζήτησε να συνεργαστεί με μαθητές του Λυκείου της για ένα θεατρικό πείραμα.

Ο Σχολιαστής, επειδή δεν πάσχει από σπαστική κολίτιδα κι ούτε πρόκειται να βγει στη σύνταξη, αποφάσισε να παρουσιάσει τη θεατρική δουλειά που αυτή τη στιγμή γίνεται στην Κέρκυρα από τον Θάνο Μιχαλά και την Κερκυραϊκή Καλλιτεχνική Σκηνή με έρασιτέχνες ήθοποιους, παιδιά κάθε ηλικίας και αγρότες.

«Σχολείο γυναικών» του Μολιέρου, «Βιοχημεία» του Μάτεση, «Ντενεκεδούπολη» της Φακίνου, «Ενοικιάζεται δωμάτιο μετ' επίπλων» του Άλ. Κοτζιά, «Αν οι καρχαρίες ήταν άνθρωποι» με κείμενα του Μπρέχτ, «Ένας κόσμος στά δύο» του αγρότη Σπύρου Γαρνάβου. Είναι τό ρεπερτόριο που έχει παρουσιάσει η θεατρική αυτή κίνηση.

Ο Θάνος Μιχαλάς, καλλιτεχνικός υπεύθυνος της κίνησης και ο μόνος επαγγελματίας, μάς λέει:

—Μ' ενδιαφέρει περισσότερο ο τρόπος που τὰ βιώματα, οι εμπειρίες, ο ψυχισμός που έχει ο καθένας μπορεί να βγει στην επιφάνεια και να γίνει κίνηση και φωνή. Έπειδή κάνουμε μία συλλογική δουλειά προσπαθώ να καλλιεργήσω σά μέθοδο τη δυναμική του γκρούπ. Δουλεύουμε με ασκήσεις που τονίζουν την αλληλεξάρτηση και την κοινή ευθύνη. Οι άνθρωποι που δουλεύουν εδώ προέρχονται από διαφορετικούς χώρους, είναι εργαζόμενοι. Η μέθοδος της «χοάνης» είναι μεγάλη εμπειρία και γι' αυτούς αλλά και για μένα που είμαι αναγκασμένος να παίζω ένα ρόλο έμπυκωτη, δασκάλου, σκηνοθέτη αλλά και άφισσοκολλητή, ντελάλη, διαφημιστή.

Τό «Σχολείο γυναικών» του Μολιέρου ήταν μία παράσταση ολοκληρωτικού θεάτρου πάνω στην τραγωδία της προσπάθειας για δικτατορευση της ζωικής όρμης και ελευθερίας, ένα παιχνίδι έξουσίας, φόβων και απόρριψης, μία μελέτη πάνω στην τραγικότητα που κρύβεται κάτω από τη λεπτή επιφάνεια της κωμωδίας. Η σκηνοθεσία ήταν του Θάνου Μιχαλά, η επίμελεια σκηνικών και κοστούμιών του ζωγράφου Σπύρου Σουρτζίνου. Η μουσική επίμελεια ήταν του Κώστα Καυκαλίδη που χρησιμοποίησε από Vivaldi και Rossini μέχρι Ligeti, Schulze, Korpel, Παπαθανασίου, Tangerin Dream κλπ.

Συμμετείχε η Δημοτική χωρωδία και τμήμα της Φιλαρμονικής «Μάντζαρος».

Παίχτηκε στο Θέατρο Φοίνικας για 4 παραστάσεις. Μία πυρκαγιά στο λεβητοστάσιο σ' ώρα παράστασης σταμάτησε τὰ πάντα.

Θεατρικό πείραμα

Βιοχημεία: Ένα έργο βασισμένο στο όμώνυμο του Μάτεση με στοιχεία από τον Χάξλεϋ και τό 1984 του Όργουελ. Ύλικό, νέοι από 16-18 χρονώ, μαθητές και μαθήτριες Λυκείου που επιλέχτηκαν μετά από ένα προπαρασκευαστικό στάδιο τριών μηνών. Η σκηνική άποψη, τό ντεκόρ της πλατείας και ή μουσική ήταν του Θάνου Μιχαλά. Τό έργο ανέβηκε σέ συνεργασία και με την πυροσβεστική που προμήθεψε στολές άμιάντου για κοστούμια και άλλα ύλικά.

Έγιναν δύο γραφές του έργου. Η πρώτη με τόν υπότιτλο «Έτος 3.000 μ.χ., κάπου στην Άμαλιάδα». Διακινήθηκε στην Κέρκυρα με τη βοήθεια της Λαϊκής επιμόρφωσης.

Ντενεκεδούπολη: Μία παράσταση κουκλοθέατρου πάνω στο σενάριο της Φακίνου. Αυτή τη φορά με ένα φυτώριο εφήβων της ΧΕΝ που ήταν και ο χρηματοδότης. Η τελική μορφή του έργου αποκρυσταλλώθηκε μετά από συναντήσεις και συζητήσεις δυόμισι μηνών όπου ο σκηνοθέτης έπαιξε τό ρόλο του συντονιστή περισσότερο, αυτού που δίνει έρεθίσματα, που προτείνει νέα ανοίγματα στο σενάριο, άλλες πλευρές, που συδανλίζει τις φιλονικίες και τὰ τσακώματα ανάμεσα στά παιδιά της ομάδας για τό τί ρόλο παίζει στο έργο και στη ζωή τό α' ή τό β' πρόσωπο και για τό ποιά επομένως μπορεί νά 'ναι ή συμπεριφορά του, τὰ χαρακτηριστικά του, τό «κοστούμι» του, ποιά ή σχέση του με τ' άλλα κλπ. Τό σκηνικό και ή μουσική ήταν των παιδιών.

Παίχτηκε σέ συνδυασμό μ' ένα σκηνικό παραμύθι τόν «Πύργο και τό Άηδόνη» για παιδιά πάσης ηλικίας.

«Ενοικιάζεται δωμάτιο μετ' επίπλων»: Τό έργο του Άλ. Κοτζιά με τρία φινάλε των Ισάριθμων πράξεων του σκηνοθέτη. Άνεβάστηκε από τό θίασο του χωριού Βάτος. Η πρώτη δουλειά του Θάνου Μιχαλά με χωρικούς.

«Αν οι καρχαρίες ήταν άνθρωποι»: Μία θεατρική σύνθεση που χρησιμοποίησε σά βάση τις ιστορίες του Κου Κόνερ και ποιήματα του Μπρέχτ. Χώρος, τὰ παλιά βενετσιάνικα ναυπηγεία έξω από την πόλη. Ηθοποιοί, παιδιά ηλικίας 8 μέχρι 14 χρονών από την κατασκήνωση της περιοχής. Η παράσταση δόθηκε με μουσική των παιδιών. Στην προσπάθεια αυτή βοήθησε ή «Λαϊκή Έπιμόρφωση».

«Ένας κόσμος στά δύο», του Σπύρου Γαρνάβου. Ένα έργο γραμμένο από χωρικό που για πρώτη φορά καταπιόστηκε με τό είδος. Η παράσταση σέ σκηνοθεσία Θάνου Μιχαλά ανέβηκε από τόν πολιτιστικό Σύλλογο Περουλάδων. Για την τελική διαμόρφωση του θεατρικού κειμένου συνεχίστηκε ή Σοφία Ζάνταλη. Τή μουσική επίμελεια έκαναν οι Γιώργος Ράδος και Κώστας Βλάχος. Για τό σκηνικό στην πλατεία δούλεψε όλο τό χωριό.

Αυτή τη στιγμή στο χωριό Σπαρτίλας, μέσα σ' ένα παλιό έλαιοτριβεύο έτοιμάζεται μία σύνθεση από ποιήματα και τραγούδια του Μπρέχτ με τίτλο «Μικρό πολεμικό τραγούδι». Οι ήθοποιοί της παράστασης είναι παιδάκια ηλικίας 6 μέχρι 12 χρονών.

Γιάννης Μαργαρίτης

«Σχέσεις στοργής» του Τζέιμς Μπρούκς

Αυτό τό ΟΣΚΑΡ ποιός θά τό πάρει;

ΜΟΝΟ ΕΚΠΑΛΗΞΕΙΣ δέν έκρυβε ή βραδιά τής 9ης 'Απριλίου στό Μιούζικ Σέντερ του Λός Άντζελες. 'Η σεμνή τελετή τής άπονομής των όσκαρ επαναλήφθηκε γιά 56η φορά, ταυτόχρονα διαφορετική αλλά και πανομοιότυπη: τό επίχρυσο άγαλματίδιο ζυγίζει πάντα τρία περίπου κιλά, έχει ύψος σαράντα εκατοστών και κοστίζει εκατό δολάρια, ποσό εξαιρετικά μικρό γιά ό,τι συμβολίζει.

Οί «τυχεροί» χαμογελούν ή κλαίνε ή και τά δυό, όταν είτε τό σφίγγουν στην άγκαλιά είτε τό κραδαίνουν επιδεικτικά, έκφωνούν τό σύντομο λογίδριο πού έχουν φέρεi άπ' τό σπίτι τους.

Αυτοί, πάντως, πού δέν χρειάστηκε νά κάνουν τίποτε άπό τά προηγούμενα ήταν οί υποψήφιοι γιά τίς ταινίες «'Η μεγάλη άνατριχίλα» και «'Ο άμπιγιέρ», πού και οί δυό άγνοήθηκαν χαρακτηριστικά. Τό φίλμ του Λώρενς Κάσνταν έπειδή, ίσως, σαρκάζει πικρόχολα τά διαφυσμένα όνειρα τής γενιάς τής άμφισβήτησης και του Πήτερ Γέητς γιατί πρόκειται περισσότερο γιά θέατρο, άπ' τή μιά, ενώ συμβαίνει νά είναι και μία ταινία, τυπικά και ούσιαστικά, βρετανική, άπό τήν άλλη.

Πραγματικά, ύστερα άπό τήν περσινή πριμοδότηση του «Γκάντι», οί Άγγλοι δέν έπρεπε νά περιμένουν φέτος και πολλά πράγματα. Έτσι, δέ μοιάζει συμπτωματική και ή βράβευση του Ρόμπερτ Ντυβάλ, του μόνου Άμερικάνου άνάμεσα στους υποψήφιους γιά τό όσκαρ πρώτου άνδρικού ρόλου (οί 4 ύπόλοιποι ήταν όλοι Άγγλοι: Τόμ Κόντι, Άλμπερτ Φίννεϋ, Τόμ Κώρνεϋ, Μάικλ Κέην). 'Ο Ντυβάλ πρωταγωνιστεί στίς «Τρυφερές σχέσεις», όπου ένας Αυστραλός, ό Μπρούς Μπέρεσφορντ συνεχίζει τήν κλασική σκηνοθετική παράδοση των άμερικάνικων ταινιών κάντρυ. Γιά «Σχέσεις στοργής» μιλάει και ή πρωταθλήτρια των φετινών όσκαρ ταινία του Τζέιμς Μπρούκς: σκηνοθεσία, σενάριο, καλύτερη ταινία, δυό ρόλοι, συνολικά πέντε βραβεία, και τό Χόλλυγουντ άγκαλιάζει μέ τή σειρά του στοργικά ένα φίλμ

μοντέλο γιά τή σύγχρονη παραγωγή.

Τά όσκαρ άποτελοϋσαν πάντοτε, βέβαια, ένα συνδυασμό ποιότητας καλλιτεχνικής, επαγγελματικής άριότητας και έμπορικής άπήχησης, αλλά πιό πρόσφατα και μία επιβεβαίωση τής εικόνας πού ή ίδια ή Άμερική επιβάλλει κάθε φορά γιά τόν έαυτό της. Πέρα άπό τή σιγουριά πού σημαίνει γιά κάθε παραγωγή ή έκμετάλλευση του μελοδράματος, άπό καταβολής κινηματογράφου, ή ταινία του Μπρούκς άναλαμβάνει, γιά λογαριασμό τής σύγχρονης άμερικάνικης κοινωνίας, νά επαναφέρει τό αίτημα γιά μία στροφή άπ' τά πιεστικά προβλήματα σέ προσωπικές όάσεις, όπου ή στοργή, ή τρυφερότητα και ή άνθρωπιά (γενικά και άόριστα) περισσεϋουν.

Έτυχε νά δώ τό φίλμ στό φεστιβάλ του Βερολίνου, όπου εύκολα κανείς διαπίστωνε τή χρησιμοποίηση θεμάτων όπως ή μοναξιά, ή άνάγκη επικοινωνίας και τό χάσμα των γενιών, γιά τήν παραγωγή τής προηγούμενης εικόνας. Μέ Ισόποσες δόσεις δράματος και χιούμορ, τηλεοπτικούς ρυθμούς (άφού προέρχεται άπό τήν τηλεόραση) και καλούς ήθοποιούς, ό Τζέιμς Μπρούκς φαίνεται πώς κατάφερε τρία τουλάχιστο πράγματα: νά φτιάξει μία καινούρια παραλλαγή του «Λάβ στόρυ», νά γεμίσει τά ταμεία των κινηματογράφων και νά άντισταθεί σ' ένα θέμα κατάλληλο γιά δημιουργία τηλεοπτικής σειράς. Ταυτόχρονα, έδωσε τήν εύκαιρία στή Σίρλεϋ Μακλέην νά πάρει τό πρώτο όσκαρ (γιά τόν α' γυναικείο ρόλο) μέ τήν πέμπτη της ύποψηφιότητα και στόν Τζάκ Νίκολσον νά γίνει ό τρίτος, μετά τόν Τζάκ Λέμον και τόν Ρόμπερτ ντέ Νίρο, πού κερδίζει και τό όσκαρ β' άνδρικού ρόλου, ύστερα άπό εκείνο του πρώτου ρόλου, ενώ ή Ντέμπρα Γουίνκλερ, πού συμπληρώνει μέ μεγάλη άνεση τήν έρμηνευτική τριάδα τής ταινίας, δείχνει πώς πολύ σύντομα θά προστεθεί στή χορεία των κατόχων του βραβείου.

Μικρή, αλλά εύχарιστη έκπληξη στάθηκε ή βράβευση τής Λίντας Χάντ, μιάς ήθοποιού μέ λαμπρή θεατρική καριέρα, πού πήρε τό όσκαρ

β' γυναικείου ρόλου μέ τό ρόλο του... νάνου βοηθού ενός ρεπόρτερ, στην περιπέτεια του Πήτερ Γουέρ «'Επικίνδυνα χρόνια», μέ φόντο τά γεγονότα τής 'Ινδονησίας του 1965, λίγο πριν άπό τήν επιβολή τής δικτατορίας του Σουχάρτο.

Υπάρχουν, βέβαια, και τά όσκαρ γιά τίς μη άγγλόφωνες ταινίες. Μαζί μέ τής φωτογραφίας, των κοστουμιών και τής σκηνογραφίας, τό «Φάνυ και Άλέξανδρος» του 'Ινγκμαρ Μπέργκμαν παίρνει και τό όσκαρ τής καλύτερης ξένης ταινίας.

Τό Χόλλυγουντ, τό ίδιο πού άρνήθηκε στό παρελθόν νά τιμήσει έναν Τσάρλυ Τσάπλιν, έναν Όρσον Γουέλες ή έναν Άλφρεντ Χίτσκοκ, ύποκλίνεται γιά τρίτη φορά (μετά τήν «Πηγή των παρθένων» και τό «Μέσα άπό τόν σπασμένο καθρέφτη») στό μεγαλείο του Σουηδου δημιουργού, πού επιμένει πώς μέ τούτη τήν αϋτοβιογραφική σύνοψη του έργου του, οί σχέσεις του μέ τόν κινηματογράφο άνήκουν πιά στό παρελθόν.

Τώρα, οί υποψήφιοι έραστές τής κινηματογραφικής άθανασίας άνανεώνουν τό ραντεβϋ τους μέ τή δόξα γιά τήν επόμενη χρονιά.

Όπου ή Άμερικάνικη Άκαδημία Κινηματογραφικής Τέχνης θά φορέσει πάλι τά καλά της, γιά τίς καινούριες άπονομές, τά νέα είδωλα, τήν άναγνώριση ή τόν παραγκωνισμό.

Τά μέλη της έξακολουθούν νά μοιράζουν βραβεία, μέ κριτήρια πού κρύβουν μεγαλύτερη σχέση μέ οικονομικές, προσωπικές και πολιτικές σκοπιμότητες, παρά μέ τήν ίδια τήν καλλιτεχνική δημιουργία. Πολύ περισσότερο στους καιρούς μας, όπου ή άπουσία μεγάλων άστεριών δέν άναπληρώνεται εύκολα άπό τήν αύξημένη ένταση των έκτυφλωτικών π οβολέων.

Γιατί, οί τελευταίοι παίρνουν όλο και περισσότερο μέρος στό μεγάλο παιχνίδι των ίριδισμών, καθώς ή ώρα των σημερινών ή αύριανών ειδώλων θά σημαίνει και τό ξεκίνημα γιά τίς καινούριες περιπέτειες του θεάματος.

Ανδρέας Τύρος

CLASH:

«Ένα συγκρότημα πού κάνει πολιτική»

‘Ο Joe Strummer μιλά για τό νέο ξεκίνημα
του άγγλικού πάνκ συγκροτήματος

Μετά από τόσο μεγάλη σιωπή, σχεδόν ξαφνιαζόμαστε πού δέχτηκες νά μιλήσεις. Δέ νομίζεις ότι αυτή ή άπομάκρυνση ένισχύει τή μυθοποίηση του καπιτισμόζου «ρόκ στάρ», κλπ;

Δίχως άμφιβολία, αλλά είναι επίσης αλήθεια ότι όταν δέν έχεις τίποτα νά πείς, καλύτερα νά σιωπάς! Τά δυό τελευταία χρόνια τά περάσαμε μαλλώνοντας μεταξύ μας, κι όλη μας ή προσοχή στρεφόταν εκεί. Τώρα πηγαίνουμε μπροστά, κι είναι σά νά τραβήξαμε τίς κουρτίνες σ’ ένα δωμάτιο βυθισμένο στό σκοτάδι... Πρίν όμως άπ’ αυτό δέ φαινόταν ότι θά μπορούσαμε νά προχωρήσουμε — θά μπορούσε πραγματικά νά είναι τό τέλος των Clash! — και σέ μία τέτοια κατάσταση δέν έχεις καρδιά νά δίνεις συνεντεύξεις, πιστεψέ με!

Οί Clash πήγαν στις ΗΠΑ για νά ξανάβρουν τό μύθο του ρόκ;

“Οχι, πήγαμε εκεί για ν’ άγγίξουμε τούς ‘Αμερικάνους. Στην ‘Αγγλία κάνουμε ό,τι κάνουν κι οί ‘Αμερικάνοι: πάνε στό Λίβανο, τό ίδιο κι έμείς... ‘Αποτέλεσμα: πολλοί νέοι μισούν τούς ‘Αμερικάνους, πράγμα πού είναι καλό! Σκέφτομαι ότι ή ‘Αμερική έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί εκεί οί άνθρωποι άγνοούν τόσο πολύ τά πράγματα ώστε δέν ξέρουν ούτε τί κάνει ή κυβέρνησή τους. Διάβασα μιάν άπίστευτη έρευνα: 92% των ‘Αμερικάνων δέν γνωρίζουν καν πού είναι ή Νικαράγουα κι αυτό είναι πού επιβεβαιώνει ότι ό Ρήγκαν έτοιμάζει εκεί-κάτω ένα μακελειό! Είναι τρομερό, δέν μπορούμε νά άποδεχτούμε μία δεύτερη Χιλή. Τό 1973 τί σκέφτονταν οί νέοι; Είχαμε τά ναρκωτικά, τά platform-shoes, τό heavy metal, δέν ξέρω και ‘γώ τί άλλο... Δέν γνώριζα τότε τίποτα για τή Χιλή, δέν ήξερα ότι ή ΣΙΑ έσφαζε τούς ανθρώπι- στές. Καί ύστερα είπα στον έαυτό μου: “Θά ‘πρεπε νά ξέρω!”

Είσαι σίγουρος ότι αυτός είναι ό μοναδικός λόγος πού πήγατε στην ‘Αμερική;

“Οχι, όχι! Θέλω τό ρόκ τής εξέγερσης νά γίνει 400 φορές ισχυρότερο άπ’ τούς Police, τόν Van Halen... ή τόν Michael Jackson. Θέλω νά πω στους νέους ότι δέν χρειάζονται νά ‘ήρεμήσουν» για νά τά καταφέρουν, γιατί αυτή τή στιγμή τό μήνυμα του συστήματος για τόν νέο τύπο πού γρατζουνάει τήν κιθάρα του σέ μία λαϊκή πολυκατοικία είναι «νά μήν είσαι επιθετικός και θά τά καταφέρεις». Κι άν αυτό συνεχιστεί έχουμε μπροστά μας τά πιά χυδαία 20 χρόνια πού γνώρισε τό ρόκ! Κάποιος πρέπει νά πει: «Μπορείς νά ‘σαι επικίνδυνος και νά τά καταφέρεις!». Στην πραγματικότητα όλος ό κόσμος θά ‘πρεπε νά ‘ναι έτσι... ‘Η βιομηχανία θά ‘πρεπε νά τρέχει πίσω άπ’ τή μουσική πού παράγεται και όχι

νά τή δημιουργεί, όπως γίνεται σήμερα πού δέν υπάρχουν πιά παρά βιομηχανοποιημένοι δίσκοι. Αυτούς πού βλέπεις σήμερα νά χορεύουν σέ μία ντισκοτέκ του Λόνγκ Άιλαντ τό «Message» του Grandmaster Flash φωνάζοντας: «Γιέ Είμαι σου- περ!», τούς έχω δει πρίν τέσσερα χρόνια νά πετάνε ό,τι βρίσκουνε στους σκουπιδοτενεκέδες στή σκηνή βρίζοντάς τους «νέγρους». Τό ίδιο έγινε και στό Λός Άντζελες πρίν μία βδομάδα στήν πρώτη μας συναυλία: ‘Ο Μάλκομ Μάκ Λάρεν γιουχαίστηκε άπό τύπους πού φώναζαν: «Ξεκουμπίσου άπ’ τή σκηνή γαμημένε νέγρε!», κι ήταν τό δικό μας κοινό! ‘Υπάρχει ίσως ένα 5% του κοινού στις ΗΠΑ πού κατανοεί τί θέλουμε νά κάνουμε: 5%...

Και όμως έσύ συνεχίζεις...

“Ακου δώ, άπ’ τήν άρχή ξέρω ότι μέ εξαπατά αυτή ή καπιταλιστική κοινωνία όπου μεγάλωσα. Στο σχολείο δέν μαθαίνουμε τίποτα παρά ένα πράγμα: «‘Υπάκουσε, άκολούθα τό σύστημα αλλιώς θά καταλήξεις στή φυλακή ή θά πεθάνεις στήν πείνα!» κι έτσι έφυγα άπ’ τό σχολείο. ‘Ηταν ένα ένας τόπος νεκρός κι είχα ανάγκη νά ζήσω! Βρέθηκα στό δρόμο και γνώρισα τήν πραγματικότητα αυτής τής κοινωνίας χωρίς δικαιοσύνη. Δέν ήμουνα πολύ

καλός στό σχολείο, αλλά είχα τήν εύκαιρία νά πάω σ’ ένα σχολείο καλύτερο άπ’ αυτά πού πάνε οί περισσότεροι σ’ αυτή τή χώρα: ξέρω νά διαβάζω, νά μιλάω, νά συζητώ, νά καταλαβαίνω τίς κάπως δύσκολες θεωρίες και νά υπερασπίζω τόν έαυτό μου. ‘Η ‘Αγγλία ανακάλυψε τή βιομηχανική επανάσταση και τά σχολεία πού χρειαζόταν αυτή, τά σχολεία πού δημιουργούν μηχανές, και εγώ δέν θέλω νά είμαι μία μηχανή, ένα ρομπότ! Δέν είμαι όμως ένας διανοούμενος γιατί νομίζω πως άν ήμουν δέν θά μπορούσα νά επικοινωνήσω μέ κανέναν: Δρά από ένστικτο. “Όλα τά συγκροτήματα πού ζούν μέσα στή μυθολογία του rock loser, των ναρκωτικών και συντροφία είναι άθλια. Πρόκειται για αυνανισμό! ‘Ικανοποιούνται μέ τούς 20 πιστούς όπαδούς τους και προσποιούνται ότι μένουν άγνοί. ‘Αγνοί;! Είναι όπως αυτό τό κίνημα πού ονομάζεται εδώ positive punk: τί κάνανε; Τίποτα! Μηδέν! ‘Εμείς δέν θελήσαμε ποτέ νά μείνουμε ένα μικρό άγνωστο συγκρότημα, ξεκινήσαμε μία μάχη για νά άποδείξουμε ότι τό ρόκ τής εξέγερσης μπορεί νά γίνει τεράστιο χωρίς νά άπαρνηθεί τόν έαυτό του, χωρίς νά συμβιβαστεί. Αυτή είναι μία μάχη πού άξίζει πραγματικά τόν κόπο! Είναι πολύ εύκολο νά μένει κανείς στή γωνιά του και νά ‘ικανοποιείται μέ τόν έαυτό του:

όλος ο κόσμος μπορεί να το κάνει, πραγματικά!

Αυτός είναι ο λόγος που ο Mick Jones και ο Topper Headon διώχτηκαν απ' το συγκρότημα:

Ακριβώς! Ο Mick ήταν ευχαριστημένος απ' αυτό που είχε: νόμιζε ότι ήταν ένας «σουπερ-στάρ», ένας μεγάλος παραγωγός, ένας μεγάλος κιθαρίστας και όλα αυτά... Τι όμως είναι στην πραγματικότητα οι Clash; Είναι ένα πολύ μικρό συγκρότημα, σχεδόν τίποτα σε σύγκριση μ' όλα τα συγκροτήματα του heavy metal ή τους Police. Έπρεπε να συνεχίσουμε ν' αγωνιζόμαστε, αλλά ο Mick δέ το αντιλαμβανόταν: ήταν ικανοποιημένος απ' τον εαυτό του, και ένας καλλιτέχνης ικανοποιημένος απ' τον εαυτό του είναι νεκρός! Ο Mick ήταν ένα παιδί — γιατί όχι — αλλά ένα παιδί σε βάρος του συγκροτήματος, κι αυτό ήταν αδύνατο.

Πώς ν' αγωνιστούμε για να νικήσουμε όταν όλες τις μέρες το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι: «Πώς πάει σήμερα ο Mick;» ή «Σε ποιά κατάρα θα βρεθεί το βράδυ;». Οι Clash πρέπει να είναι ένας σχηματισμός μάχης, μία ομάδα όπου ο καθένας αξίζει την εμπιστοσύνη των άλλων, όπως συμβαίνει σήμερα. Εξαιτίας του Mick χάσαμε δύο χρόνια και κάθε μέρα — κάθε μέρα! — ή Αγγλία γίνεται πιο δεξιά. Μας πιέζει ο χρόνος.

Ο Mick δεν διατηρούσε πια καμιά επαφή με την πραγματικότητα. Κάθε φορά που προσπάθησα να τον κάνω να καταλάβει την αποστολή μας, το σκοπό μας, έκοβε κάθε επικοινωνία. Έπρεπε να τελειώνουμε μ' αυτή την ιστορία.

Τι θέλεις να πεις μ' αυτό το νέο τραγούδι: «This is England»; Πρόκειται για ένα νέο «London Calling»;

Κατά κάποιο τρόπο ναι, με τη διαφορά ότι αυτό είναι πολύ πιο πειστικό! Χρησιμοποίησαν όλα τα χρήματα για ν' αγοράσουν πυραύλους, μετέβαλαν σε έρημους ολόκληρες περιοχές... Αγοράζουμε τα πάντα απ' την Ταϊβάν, την Κορέα, την Ιαπωνία, γιατί εκεί οι εργάτες είναι σκλάβοι. Γράφοντας αυτό το τραγούδι σκεφτόμουν πραγματικά τις μοτοσυκλέτες Triumph. Τις πιο όμορφες του κόσμου. Σήμερα δεν τις κατασκευάζουν πια! This is England.

Ίσως, αλλά οι άνθρωποι πώς αντιδρούν; Το ενδιαφέρον του «London Calling» ήταν ότι μαστίγωνε τη νέα τάση του αγγλικού ρόκ τους «skinheads» και τους φασιστοειδείς πάνκ...

Εδώ οι άνθρωποι είναι τόσο συνηθισμένοι να κυβερνώνται ώστε έχουν κατεβάσει τα χέρια. Δεν κάναμε ούτε καν την επανάσταση όπως στη Γαλλία του 1789, έξω ή γενική απάθεια που μας κάνει να λέμε: πρόκειται για θέμα των ήγετων!

Δέν πιστεύεις ότι έχουν την ίδια στάση απέναντι στους στάρ του ρόκ;

Και όμως, ακριβώς την ίδια! Αλλά τουλάχιστον τους κρίνουν. Είναι ήδη μία πρόοδος!

Είναι βέβαια πιο εύκολο να είσαι σ' ένα συγκρότημα ρόκ παρά να μοιράζεις προκηρύξεις σ' ένα εργοστάσιο για να αλλάξουμε τον κόσμο, ή όχι;

Τό έχω κάνει κι αυτό. Πούλαγα την «Morning Star» (εφημερίδα του βρετανικού Κ.Κ.) κατά την έξοδο της νυχτερινής βάρδιας στα μεταλλεία. Πουλάγαμε δύο ή τρία πολύ φίλλα. Όταν έβλεπα τα γλωμά πρόσωπά τους σκεφτόμουν ότι αυτοί οι άνθρωποι ήταν ήδη καταστραμμένοι ως την ψυχή. Και τότε κατάλαβα ότι ήταν εντελώς παράλογο γι' αυτούς: δεν διέθεταν καν τη δύναμη ν' ανοίξουν αυτή την εφημερίδα! Εγώ είμαι ένας τραγουδιστής ρόκ, και πιστεύω, όπως έλεγε ο Nick, ότι είναι καιρός να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα, αλλά είμαι ένα τραγουδιστής ρόκ που κάνει πολιτική, και όχι ένας πολιτικός που τραγουδάει ρόκ.

Μέχρι σήμερα το ρόκ δεν άλλαξε τίποτα απ' την πραγματικότητα που καταγγέλλει.

Πρέπει να δοίμε σε ποιο βαθμό η πλήση εγκεφάλου ήταν σημαντική στην Ευρώπη. Αυτό δεν μπορεί να γίνει μέσα σε μία μέρα, πρέπει να επιμεινουμε. Ακόμα κι αν όλοι οι άλλοι έχουν εγκαταλείψει. Είναι ένα θέμα ήθικης: για όρισμένους είναι κάτι που δεν υπάρχει, αλλά για μένα είναι το μόνο υπαρκτό πρόβλημα. Πάντοτε καταλάβαινα αυτό που ήταν καλό απ' αυτό που ήταν άσχημο! Έπρεπε να συνεχίσουμε, και γι' αυτό ο

Mick έπρεπε να 'χει την εντιμότητα να αποχωρήσει μόνος του: ήθελε να κάνει πράγματα όλο και πιο «καλλιτεχνικά», ήθελε να μεταμορφώσει τους Clash σ' ένα συγκρότημα χίππυ, κι έπρεπε να τον διώξουμε για να μπορέσουν οι Clash απλώς να επιβιώσουν.

Δέ νομίζεις ότι δεν θα μπορέσεις ποτέ να συμβιβάσεις τον πολιτικό σου στόχο με την τεράστια επιτυχία που επιζητάς; Δέν πιστεύεις στις πιέσεις του συστήματος;

Ποιές πιέσεις; Ο τύπος που πρέπει να θρέψει τέσσερα παιδιά και κάνει απεργία, αυτός μάλιστα, αντιμετωπίζει πιέσεις. Όχι όμως ένας στάρ του ρόκ. Είναι για γέλια... Στην πραγματικότητα το σύστημα όσο βγάζει λεφτά στηριγμένο σε κάποιον, αδιαφορεί ποιός ποτλάει δίσκους: είναι το αδύνατο σημείο του.

Μετά λοιπόν από τόσα χρόνια που είσαι στάρ του ρόκ δεν μετανιώνεις για τα λόγια σου του 77: «No Elvis Presley, no Beatles, no Rolling Stones in 77».

Όχι καθόλου! Αντίθετα, το μόνο που λυπάμαι είναι που οι Clash χαλάρωσαν την πίεση και άνθρωποι σαν τους Rolling Stones μπόρεσαν να σηκώσουν κεφάλι. Αισθάνομαι ένοχος απ' αυτή τη σκοπιά. Το 1977, όλα αυτά τα παλιά συγκροτήματα απατεώνων πήγαν διακοπές γιατί δεν ήξεραν πια τι να κάνουν. Αν ξαναγύρισαν στο προσκήνιο, αυτό οφείλεται στο ότι εμείς αποτύχαμε.

Το νέο σου σώου θα είναι λοιπόν μία προσπάθεια να ξαναγυρίσεις στις καλές μέρες του πάνκ;

Είναι πιο αποτελεσματικό, γιατί σήμερα έχουμε στόχους και μέσα να τους πραγματοποιήσουμε. Αιτά τα τελευταία χρόνια είμαστε σαν παράλιτοι, πρακτικά αποτελειωμένοι. Οι νέοι Clash έφιναν σε τουρνέ για να αναρρώσουν, να γίνουν μία πραγματική μάχιμη μονάδα, επικίνδυνη. Κάνουμε ένα είδος άσκησης.

Liberation, 16-2-1984

ΙΑ ΜΕΡΑ ξύπνησα στο πάτωμα του δωματίου μου· μέ τα δάχτυλα των χεριών χωμένα σε τρίχωμα σκύλου. Μου ήταν άγνωστα τα αντικείμενα γύρω μου. 'Ανακάθησα, έβαλα τα δάχτυλα στ' αυτιά και τα σκάλισα. Βούϊζαν. 'Εκλεισα μέ δύναμη τα μάτια και τ' ξανάνοιξα για νά κοιτάξω έξω τόν ήλιο: άνεβοκατέβαινε στόν ουράνο. Πετάχτηκα πάνω, τό δωμάτιο σκοτεινίασε, μπερδεύτηκα στά μπατζάκια τής πυζάμας μου κι έπεσα στο κρεβάτι. 'Ενωσα κάτι σκληρό κάτω από τήν κοιλιά μου. Γύρισα στό πλάι και τό τράβηξα: ήταν ή βίβλος. Τήν άνοιξα στή μέση, τήν κόλλησα στή μούρη μου, αλλά δέν ένωσα καμιά μυρωδιά. Γύρισα πρός τήν πόρτα: δέμου 'ρθε ούτε ή μυρωδιά άπ' τά σκουπίδια στήν αυλή. 'Ενώ περιεργαζόμουν τά χέρια μου κάτω από τό βιβλίο, πρέπει νά σκέφτηκα: πόσο νά κοιμήθηκα άρραγε; Καί τότε τό χερούλι τής πόρτας κατέβηκε. «'Ανοιξε!» ούρλιαξε ό θεός μου. 'Εναξα νά βρω τό κομμάτι τής βίβλου πού μου 'χε πει νά διαβάσω κι έτρεξα στήν πόρτα νά τραβήξω τό σύρτη. Ποθ είναι ή 'Ελσα; φώναζε ό θεός μου.

'Εκείνη τή στιγμή ή κόρη του ή 'Ελσα είχε βρει κιόλας τά άτομα πού έρχονταν ν' αγοράσουν χρυσάφι για λογαριασμό κάποιων τράπεζας: πάρτε με μαζί σας, τούς είπε· ό γέρος πού λεγότανε Τζίμης ό Βόρασος κι ό άλλος γέρος δίπλα του σταμάτησαν τά άλογα και γύρισαν νά τήν κοιτάξουν: έφτυσαν και βλαστήμησαν. 'Η κοπελιά μπορεί νά 'ρθει... (κλπ) είπε ό νεαρός πού είχε φιλοκουβεντιάσει μαζί της τό προηγούμενο βράδυ· καθόταν στό κάρο μέ τό σανό, στή φάρμα, και γελούσε γυρισμένος πρός τό μέρος της, έπειτα είχε γλιστρήσει κάτω και είχαν πιάσει κουβέντα, άκουμπισμένοι στό σανό ώσπου τούς ανακάλυψε ό θεός και πήγε τήν 'Ελσα σέρνοντας στό σπίτι· και κει τήν έδειρε. Οί τρεις άντρες είχαν έρθει τό προηγούμενο βράδυ και είχαν ζητήσει μέρος νά κοιμηθούν τή νύχτα. Πρίν πάνε στά σανά, ό Τζίμης ό Βόρασος είχε διηγηθεί τίς φοβερές περιπέτειές του μέ τόν άλλο τό γέρο· εγώ είχα άκουμπήσει τά χέρια στό τραπέζι και κοιτάζα τό μυρμηγκι πού περπατούσε άνάμεσα στίς ρυτίδες του μετώπου του θείου μου ένώ αυτός κοιτάζε τήν 'Ελσα και τόν νεαρό. 'Εκείνο τό πρωί του άπάντησα: δέν ξέρω, ίσως είναι στό χωράφι. 'Ο θεός μου μ' άρπαξε άπ' τό πουκάμισο και μέ σήκωσε ως τό ύψος των ματιών του. 'Εγώ κοιτάζα μέσ άπ' τό άνοιγμα τής πόρτας πού καθρεφτιζόταν στά μάτια του τό καλαμποκοχώραφο έξω· και τελικά ένιωσα τή μυρωδιά τής κοπριάς. Πέσμου πώς είναι ό ναός του Σολωμόντα, μου είπε. 'Οχι, ήταν ή άπάντησή μου. Φόρεσε τό παντελόνι σου, μου 'κανε αυτός. Περιμένε στήν πόρτα μέχρι πού ντύθηκα. 'Ελα, μου είπε. Κατεβήκαμε τή σκάλα και βγήκαμε στ' άλώνι· στάθηκε μέχρι νά πάρει από τό σεντούκι τό σκοινί κάτω από τίς άλυσίδες. 'Επειτα μ' άρπαξε άπ' τά χέρια και μ' έσυρε μέσ άπ' τό καλαμποκοχώραφο και τίς κότες ως τή μάντρα. Πέσμου πώς είναι ό ναός του Σολωμόντα, μου είπε. 'Εγώ δέν έβγαλα άχνα. Μου 'δесе τά χέρια πίσω στή ράχη και έδεσε τήν άλλη άκρη του σκοινιού στό πασσαλάκι για τίς γίδες. Τράβα, μου 'πε ό θεός. Ξεμάκρυνα κάνα δυό βήματα άπ' τό πασσαλάκι και τό σκοινί τέντωσε. 'Ενώ ή ξαδέλφη μου ήταν στό χρυσωρυχείο, εγώ έμενα πίσω άπ' τό χωράφι, μέρες άτέλειωτες, από τό πρωί ως τό μεσημέρι, δεμένος στό πασσαλάκι μέσ στά χορτάρια· άκουγα τό θείο νά χτυπάει τό καμουτσίκι, όργωνε τά χωράφια κάτω από τό σπίτι· ό πετεινός λαλούσε, τό καλαμπόκι θρόιζε, ήταν όμορφες μέρες. Πρίν μέ λύσει ό θεός τόν έβλεπα ν' άνεβαίνει συχνά στό δασάκι όπου

ήταν ό τάφος τής γυναίκας του· τόν έβλεπα νά περπατάει πίσω από τά καλαμπόκια, δηλαδή διέκρινα μονάχα κάτι σκούρο άνάμεσα στά φύλλα, έπειτα ξεπρόβαλε στήν πλαγιά κι άνεβαινε μ' άνοιχτά πόδια και τή ράχη σκυφτή πρός τόν τάφο.

Στό μεταξύ ή κόρη του παντρεύτηκε στόν καταυλισμό των χρυσωρύχων, όχι όμως τόν άντρα πού είχε γνωρίσει, αλλά κάποιον άλλο πού ήξερε από πρίν: αυτός είχε μάτι σκληρό και τά τέσσερα άδέρφια του δέν τόν άφηναν μόνο ποτέ· μία φορά πού είχαν έρθει νά τής κάνουν έπίσκεψη όλοι μαζί, ό ένας τους μου βούτηξε τό κεφάλι στά βρωμόνερα καθάλα στ' άλογό του. Τούς πάντρεψε, λοιπόν, σ' ένα σαλόνι ένας ειρηνοδίκης στουπί στό μεθύσι· δυό κορίτσια, κι αυτά μεθυσμένα, τόν κράταγαν στά πόδια του ένώ ρωτούσε τόν χρυσωρύχο άν ήθελε για γυναίκα του εκείνην εκεί, τήν 'Ελσα· αυτός τήν κοιτάζε μέ βλέμμα κτηνώδες, γύρισε στ' άδέρφια του κι είπε επιτέλους νά τό βουλώσουν, μετά ξανακοίταζε τήν 'Ελσα και ξεστόμισε τή λέξη πού λένε σ' αυτή τήν περίπτωση. Νόμισες πώς ήταν έτοιμος νά χτυπήσει κάτω τά πόδια και νά πιάσει τό χορό. 'Αφού είπε κι αυτή (κατά τό έθιμο) ντροπαλά τό ναι της, οι χρυσωρύχοι ξεέσπασαν σέ ουρλιαχτά μέσα στή σάλα, τ' άδέρφια φίλησαν μέ τή σειρά τήν 'Ελσα και τήν πήραν ένας ένας παράμερα σέ μία γωνιά· αντίθετα ό δικαστής σωριάστηκε καταγής και κοιμήθηκε του καλού καιρού. 'Ενώ ή χοντρή ταβερνιάρισα σέρβιρε ποτά στόν μακρύ πάγκο και ό άντρας στό πιάνο έπαιζε τό άνάλογο έμβατήριο, ό τυπάς μέ τό σκληρό μάτι — έτσι πρέπει νά τόν λέμε — τράβηξε τήν ξαδέλφη μου σέ ένα πιό ήσυχο δωμάτιο, πού είχαν έτοιμάσει γι' αυτούς· τ' άδέρφια στηθηκαν μπρός στήν πόρτα του διαδρόμου· μονάχα κείνο τό ίδιο άπόγευμα

γέρος, επαγγελματίας καλλιτέχνης σ' αυτού του είδους τά πράγματα, άνέβηκε από τήν αυλή του σαλόνι στο δωμάτιο του ειρηνοδίκη, πού ήταν άκόμα μεθυσμένος, και έσχιζε μπροστά του τό έγγραφο πού του έδινε τήν άδεια νά κάνει πολιτικούς γάμους στήν πολιτεία τής Καλιφόρνια· έτσι τό δικαστήριο έβγαλε άκυρο τό γάμο: για τό νόμο οι δυό τους δέν είχαν ποτέ παντρευτεί. Τήν ίδια μέρα ή 'Ελσα έφυγε μέ τ' άλογο άπ' τόν καταυλισμό μέ τούς τρεις άντρες για νά γυρίσει έδω. 'Αλλά τά πέντε άδέρφια χύμησαν στό σαλόνι και άνέκριναν τόν ειρηνοδίκη πού ήταν σωριασμένος στουπί στό μεθύσι πάνω στό πιάνο ώσπου του απέσπασαν τό τί είχε συμβεί. Καβάλησαν άμέσως τ' άλογο κι έφυγαν άπ' τόν καταυλισμό. Κατά τό μεσημεράκι έφτασαν τούς άλλους και τούς παράγγειλαν νά δώσουν πίσω τό κορίτσι· ό τύπος μέ τό σκληρό μάτι μιλούσε για λογαριασμό όλων. 'Οταν οι άλλοι άρνήθηκαν, έγινε μάχη. Τό 'Υπουργείο Γεωργίας των 'Ηνωμένων Πολιτειών τούς παραχώρησε ένα βραχάδες κομμάτι έδάφους για τή συμπλοκή· ό άέρας έβγαζε λάμψεις, ό άνεμος σκόρπιζε κιτρινωπή άμμο πάνω στά βράχια. 'Ο πιό μικρός άπ' τά άδέρφια, πού είχε ξυριστεί για πρώτη φορά στή ζωή του για τό γάμο, χτυπήθηκε πρώτος· κρεμόταν από ένα θάμνο σάν ψόφιο, ξυλιασμένο βατράχι. 'Ο νεαρός είχε πλησιάσει στά κρυφά έναν άλλο, περνώντας συρτά άνάμεσα άπ' τά βράχια και ξεφεύγοντας τίς σφαίρες των άδερφών· ξαφνικά βρέθηκε από πάνω του, σ' ένα νεροφάγωμα του βράχου, και πυροβόλησε. Αυτός χτυπήθηκε, έκανε τρεκλίζοντας μερικά βήματα πρός τό βράχο και γλίστρησε άργά, μ' άνοιχτά πόδια, στή γή· κρατούσε τό ντουφέκι στά γόνατα. Λίγο λίγο ό νεαρός κατέβηκε τήν πετρώδη πλαγιά πρός τόν άλλο πού πέθαινε· για νά μήν πέσει, κατέβαινε μέ τό κορμί πλαγιαστό,

‘Η τελετή (ένα διήγημα γούεστερν)

του Πέτερ Χάντκε

είχαν καταφέρει νά χώσουν μέ τό ζόρι τόν πιό βρωμερό άπ' όλους σέ μία μπανιέρα και νά τόν λούσουν για τό γαμήλιο γλέντι· τό 'χε φαίνεται συνήθεια ή οίκογένεια. 'Ομως ή 'Ελσα δέν ήταν συνηθισμένη σ' αυτού του είδους τά πράγματα, δέν ήθελε νά μείνει μέ τόν άντρα της και τό 'σκασε άπ' τήν πόρτα. Τ' άδέρφια τήν πήραν πολύ άργά είδηση και τήν κυνήγησαν στό σαλόνι· ή 'Ελσα φώναζε βοήθεια. 'Η πόρτα της εισόδου άνοιξε και, όπως συμβαίνει συνήθως, έπεσε σιωπή θανάτου: ήταν ό Τζίμης ό Βόρασος. 'Αφήστε τό κορίτσι, είπε ό Τζίμης· μαζί του ήταν κι ό νεαρός πού είχε γνωρίσει, ό όποιος είχε άκούσει τά ουρλιαχτά της. 'Αφού έριξαν μερικές μπουιές, πήραν τήν ξαδέλφη μου στή σκηνή τους, όπου ό άλλος γέρος ζύγιζε τό τελευταίο χρυσάφι πού είχαν αγοράσει για λογαριασμό κάποιων τράπεζας.

Τήν επόμενη μέρα τό δικαστήριο του καταυλισμού έπρεπε ν' αποφασίσει άν ήταν νομικά έγκυρος ό γάμος. Πρίν τή συνεδρίαση, ό άλλος

οί άκρες των δακτύλων του άγγιζαν τή γή. 'Ο χτυπημένος είχε πάντα τό όπλο στά γόνατά του, ό νεαρός είδε ότι ήταν καραμπίνα. 'Ο άνεμος γέμισε τά γουρλωμένα μάτια του κιτρινη άμμο· δέν κουνιόταν. 'Ο νεαρός πήγε και στάθηκε μπροστά του, σά νά περίμενε κάτι· έπειτα έσκυψε πολύ άργά: θαρρείς και τό σώμα του βούλιαζε μέσα στό βράχο ένώ τά μπράτσα του πού άκουμπούσαν από τίς μασχάλες ως τούς άγκώνες στά πλευρά, σηκώνονταν σιγά σιγά· τά δάχτυλα του χεριού λύγισαν. 'Ετσι τώρα κοιτάζαν ό ένας τόν άλλο· ό άνεμος έλυσε τή γραβάτα πού είχε φορέσει ό πληγωμένος για τό γάμο, κι αυτή γλίστρησε γύρω από τ' αυτί. Κοίταζε τό νεαρό μπροστά του ίσια στά μάτια, ώσπου εκείνος χύμησε πάνω του και του πήρε τό όπλο άπ' τά γόνατα· τήν ίδια στιγμή ό πληγωμένος σωριάστηκε κάτω όριστικά και πέθανε. Τ' άδέρφια (όσα είχαν μείνει) είδαν τή σκηνή σηκωμένοι στά νύχια των ποδιών τους πίσω από τά βράχια και άνταπέδωσαν τούς

πυροβολισμούς.

Ένω συνέβαιναν όλ' αυτά, εγώ ήμουν στο καλαμποχώραφο, δεμένος στο πασσαλάκι και βηματίζα ήσυχος πάνω κάτω· τ' μάτια μου ήταν στραμμένα στην Πασαδένα, τη Σάντα Κρούζ, τη Σάντα Μπάρμπαρα, το Σάν Φρανσίσκο, τη Σάντα Ρόζα, κοίταζαν δαμασκηνιές, άγριοκερασιές και ροδιές. Ήταν η τελευταία φορά που έμενα πίσω στο καλαμποχώραφο. Κατά τό μεσημεράκι ο θεός ξέζεψε τ' άλογα από τό κάρο, έπλυνε τ' χέρια του και φώναξε τ'ς κότες. Τ'ς έβλεπα, στη σειρά, μέ τ' κεφάλια τεντωμένα μπροστά, να πηδάνε έξω από τό καλαμπόκι· έπειτα έσκυψα, προσπαθώντας να δώ πρós τό δάσος. Ο θεός μου βγήκε από τ' φυλλάματα, ανέβαινε πρós τόν τάφο· τό πουκάμισό του είχε

από τ' φυλλάματα στην αϋλή· όρμησαν στο σπίτι και εξαφανίστηκαν: είχαν μπει, ή πόρτα είχε κλείσει πίσω τους. Έγώ τραβούσα τό σκοινί, ένιωθα τό δέρμα μου να ξεσκίζεται. Έπειτα γλίστρησα ως τό πασσαλάκι κι άρχισα να τό χτυπάω για να τό ξεριζώσω: μόνο τη φλούδα του ξέγδαρε μέ τ'ς κλωτσιές, ήταν πολύ βαθιά χωμένο μέσ στη γη. Κοίταξα κατά τό φράχτη, στο μονοπάτι: ένας άντρας καβάλα στ' άλογο τό συγκρατούσε μέ τ' γκέμια και σκέπαζε τ' μάτια μέ τό χέρι του· δίπλα του ήταν οι άλλοι τρεις. Αναγνώρισα την ξαδέρφη μου. Πετάχτηκα πάνω και προσπάθησα να τούς είδοποιήσω για τόν κίνδυνο. Αλλά αυτοί κάλπαζαν κιόλας στο μονοπάτι πρós τό σπίτι· είχαν δει τό θείο να προσεύχεται στη συνηθισμένη του θέση

πού συνέχιζαν να τσιμπολογούν ήρεμες· έβλεπα τούς κάλυκες να πηδούν ψηλά ως τό πρόσωπό του. Ο τύπος μέ τό σκληρό μάτι και ό τρίτος απ' τ' αδέρφια έριχναν απ' την τραπεζαρία. Στο τέλος ό Τζιμης ό Βόρασος σηκώθηκε όρθιος και φώναξε μέ χείλη σφιγμένα, στηριγμένος πάνω στον άλλο γέρο, να βγούν (από κείνη την τρύπα) στην αϋλή και να χτυπηθούν άνοιχτά. Έντάξει, φώναξε ό τύπος μέ τό σκληρό μάτι, θά υπεράσπιζε την τιμή της φαμελιάς του. Ύστερα από μιά μακρυά σιωπή τ' τρία αδέρφια βγήκαν από τό σπίτι μέ τ' όπλα ανάμεσα στα χέρια και βήμα προσεκτικό. Τούς έβλεπα, όπως πρίν, πίσω από τό καλαμπόκι που θρόιζε (μοναχά σ' ασιές)· ήταν εκεί, ό ένας δίπλα στον άλλο. Οι δύο γέροι πηδσαν έξω από την πλαγιά και

σκουρήνει στη ράχη από τόν ιδρώτα. Πίσω από την ταφόπετρα ήταν τ' αδέρφια (όσα είχαν μείνει) συσπειρωμένοι ό ένας δίπλα στον άλλο μέ τ' όπλα στραμμένα πάνω του. Ο θεός μου μέ τό κεφάλι σκυφτό, σχεδόν γεμμένο στο 'να πλάι, σκαρφάλωνε μέ κόπο την πλαγιά· τό μαύρο καπέλο που κρατούσε στο δεξί του χέρι τριβόταν πάνω στο παντελόνι του. Τ' αδέρφια ήταν κάτω από τη σκιά τών άγριοδαμασκηνιών, καλά προφυλαγμένοι, κι ήταν άστείο πράγμα να τόν ξεκάνουν έτσι όπως είχε γονατίσει. Έπεσε μπροστά, τ' δάχτυλά του έψαξαν τ'ς γωνιές του τάφου, έπειτα σωριάστηκε καταγής. Ο τύπος μέ τό σκληρό μάτι πλησίασε, σήκωσε τό θείο στα γόνατα και τόν στηρίξε στην ταφόπλακα. Έπειτα οι άντρες κατέβηκαν την πλαγιά, μπορούσα να τούς παρακολουθώ μέ τό βλέμμα ώσπου χάθηκαν πίσω από τ' καλαμπόκια. Σύρθηκα και πλησίασα τόσο τό χωράφι που τό σκοινί τεντώθηκε και μου τ'ίναξε τό κεφάλι, μετά κουλουριάστηκε κάτω. Αυτοί γλίστρησαν γρήγορα πίσω

δίπλα στον τάφο. Έτρεχα γύρω γύρω, δεμένος σέ κείνο τό τεντωμένο σκοινί, τ' πόδια μου χτυπούσαν μέ δύναμη στο χορτάρι· έπεσα, ή φορά που είχα μ' έσυρε κι άλλο γύρω από τό πασσαλάκι, τελικά σωριάστηκα κατά γής ανάσκελα. Είχα γραπωθεί από τό χορτάρι χωρίς να βγάλω άχνα, ή γη γύριζε γύρω μου. Γλίστραγα πάνω της, προσπαθούσα να στηριχτώ πατώντας μέ τό τακούνη ένα βουναλάκι χώμα που 'χαν μαζέψει οι τυφλοπόντικες· κάτω από τόν ουρανό, που ήταν τώρα άκίνητος, ή γη γύριζε. Τό κεφάλι μου πήγαινε να ξεκολλήσει απ' τό κορμί μου, όλα γύρω μου κουνιόνταν, ώσπου ξέρασα. Όταν ξανασηκώθηκα ή γη ήταν άκίνητη. Είχα χάσει πάλι τη συμπλοκή. Είδα τ' άλογα νεκρά πάνω στο μονοπάτι. Η Έλσα είχε κρυφτεί μαζί μέ τούς άλλους πίσω από έναν θάμνο· ό νεαρός και ό Τζιμης ό Βόρασος είχαν πληγωθεί από τ'ς σφαίρες που είχαν πέσει από τό σπίτι. Στο παράθυρο του δωματίου μου ήταν ένας απ' τ' αδέρφια και πυροβολούσε μανιασμένα τ'ς κότες

κατευθύνθηκαν πρós τ' αδέρφια· ό νεαρός ήταν ξαπλωμένος στο χορτάρι δίπλα στην Έλσα (άλλά αυτή είναι μιά άλλη ιστορία) και της κρατούσε τ' χέρια σφικτά στους γοφούς. Τώρα κι οι φίλοι του χάθηκαν, έγιναν κι αυτοί δύο σκιές. Η μουσική δυνάμωσε. Σταμάτησε μόλις έπαψαν και οι πυροβολισμοί. Την ξανάκουσα μόλις εμφανίστηκε ό άλλος γέρος πίσω από τό καλαμποχώραφο μέ τό κεφάλι σκυφτό. Προχωρούσε κουτσαίνοντας πρós την πλαγιά, τό πιστόλι του κάπνιζε. Έγώ προσπαθούσα να δώ τούς άλλους μέσα από τ' καλαμπόκια: μπροστά στην καγκελόπορτα της εισόδου άναγνώρισα τ'ς σκιές τών αδερφών· οι κότες περιφέρονταν γύρω τους συνεχίζοντας να τσιμπολογούν. Ο Τζιμης ό Βόρασος ήταν διπλωμένος στα δύο νεκρός κοντά στη βρύση. Στην ταινία τόν έπαιζε ό Τζόελ Μακ Κρέα, στο ρόλο του άλλου γέρου ήταν ό Ράντολφ Σκότ.

μετάφραση:
Τασούλα Καραϊσκάκη